

COMPETITION LAW. CORPORATION LAW.
PALACKY UNIVERSITY IN OLOMOUC. GENIUS LOCI.
MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX

BEZKONTAKTNÍ VÝZVY V PRÁVU (2020): SOUTĚŽNÍ PRÁVO, KORPORAČNÍ PRÁVO.

MICHAL ČERNÝ - MICHAL PETR
RASTISLAV FUNTA - PETR PRCHAL
DOROTA PŁONKOVÁ - ONDŘEJ DOSTAL

2020 VYDAVATEL: MICHAL ČERNÝ - PH.D.
E-KNIHA / E-BOOK: ISBN: 978-80-88190-10-3 (PDF), 978-80-88190-11-0 (EPUB).

Vzor citace:

ČERNÝ, M. - PETR, M. - FUNTA, R. - PRCHAL, P. - PŁONKOVÁ, D. - DOSTAL, O. *Bezkontaktní výzvy v právu (2020): Soutěžní právo, korporální právo.* Prostějov : Michal Černý - Ph.D., 2020. 242 s. (PDF)

Recenze: Prof. JUDr. Ivo Telec, CSc., Doc. Mgr. Tomáš Gongol, Ph.D.hi

Vedoucí autorského kolektivu: Michal Černý Ph.D.

Redakce: Michal Černý Ph.D.

Autoři kapitol:

Michal Černý - kapitola V a kapitola VI, Ondřej Dostal - kapitola III, Rastislav Funta - kapitola II, Michal Petr - kapitola I, Dorota Płonková - kapitola VII, Petr Prchal - kapitola IV.

© 2020 Michal Černý - Michal Petr - Rastislav Funta - Petr Prchal - Dorota Płonková - Ondřej Dostal

Publikace je šířená pod licencí Creative Commons 4.0, Attribution-NonCommercial-NoDerivatives. Dílo je možné opakovaně používat za předpokladu uvedení jmen autorů a jen na nekomerční účely, přičemž není možné z díla ani z jeho jednotlivých částí vyhotovit odvozené dílo formou zpracování nebo jiných změn.

Vydal: Michal Černý - Ph.D. v roce 2020.

Vydání první.

ISBN: **978-80-88190-10-3** (PDF), **978-80-88190-11-0** (ePub).

COMPETITION LAW. CORPORATION LAW.
PALACKY UNIVERSITY IN OLOMOUC. GENIUS LOCI.
MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX - MOCX

BEZKONTAKTNÍ VÝZVY V PRÁVU (2020): SOUTĚŽNÍ PRÁVO, KORPORAČNÍ PRÁVO.

MICHAL ČERNÝ - MICHAL PETR
RASTISLAV FUNTA - PETR PRCHAL
DOROTA PŁONKOVÁ - ONDŘEJ DOSTAL

2020 VYDAVATEL: MICHAL ČERNÝ - PH.D.
E-KNIHA / E-BOOK: ISBN: 978-80-88190-10-3 (PDF), 978-80-88190-11-0 (EPUB).

PŘEDMLUVA

Předkládaná kolektivní monografie byla uspořádána ze samostatných kapitol, jejichž autory a autorkami jsou členové akademické obce Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a Vysoké školy Danubius. Společným jmenovatelem všech kapitol je to, že zpracovaná témata představují aktuální výzvy v soutěžním právu (případně v právu duševního vlastnictví s návaznostmi na soutěžní právo) nebo v korporacním právu.

Tato kniha navazuje na jednotlivá vystoupení, která autoři přednesli v roce 2020 na vědeckých - bezkontaktních seminářích, které v květnu 2020 a v říjnu 2020 pořádala Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Tyto semináře byly pořádány výlučně bezkontaktně - ve virtuálním prostředí aplikace ZOOM, protože epidemická situace a pandemie Covid-19 neumožňovala pořádání seminářů běžnou cestou.

Kromě autorů, jejichž texty jsou obsaženy v této e-knize, se těchto seminářů zúčastnili dále např. také: prof. JUDr. Jarmila Pokorná CSc., prof. dr. Branislav Hazucha PhD., JUDr. Barbora Grambličková PhD. LL.M.

Věřím, že tato publikace přispěje k odborné diskuzi nad tématy a všeobecně k rozvoji právní vědy soutěžního práva, korporacního práva. a rovněž práva duševního vlastnictví. Text byl redakčně uzavřen ke dni 31.12.2020.

Tato monografie je vydána pouze jako e-kniha/e-book, v univerzálním formátu PDF (portable document format) a je optimalizována pro čtení na tabletech o velikosti displeje 7,9". E-kniha však může čtena být na jakémkoliv zařízení, které je vybaveno příslušným softwarem. Zvažte, zda-li ji musíte tisknout. Pokud se rozhodnete e-knihu tisknout, je možné zvolit nejen formát A4, ale také odpovídající zmenšené tiskové formáty (dle voleb příslušné tiskárny). Pro čtení na mobilních zařízeních (mobilní telefony, tablety) doporučujeme verzi ve čtenářsky přívětivém formátu - ePub. Z hlediska obsahu textů jsou obě verze totožné.

Tato monografie je veřejně zpřístupněna pomocí veřejných depozitářů či repozitářů elektronických knih, zejména pak [depozitáře vydavatele](#). Ke vstupu do depozitáře můžete použít také QR kód zobrazený na této stránce.

Rukopis publikace je ke stavu ke dni 31.12.2020, není-li u konkrétní kapitoly uvedeno odlišně.

Olomouc, 31.12.2020.

Michal Černý, Ph.D.

OBSAH

<u>Předmluva</u>	<u>4</u>
<u>Obsah</u>	<u>6</u>
<u>O autorech</u>	<u>12</u>
SOUTĚŽNÍ PRÁVO	16
<u>I. Transpozice Směrnice ECN+ v České republice</u>	<u>17</u>
Prohlášení o výstupu projektu	18
1. Úvodem kapitoly	19
2. Směrnice ECN+	20
2.1. Působnost Směrnice ECN+	20
2.2. Obsah Směrnice ECN+	22
3. Požadavky Směrnice ECN+	24
3.1. Požadavky na základní práva	24
3.2. Nezávislost a zdroje NSÚ	27
3.3. „Prioritizace“	30
3.4. Vyšetřovací pravomoci	32
3.5. Rozhodovací pravomoci	35
3.6. Pokuty a penále	38
3.6. Program shovívavosti	43
3.7. Spolupráce NSÚ	47
3.8. Promlčecí lhůty	49
3.9. Přístup do spisu a ochrana informací	50
4. Další navrhované změny ZOHS	52
4.1. Sankce	52
4.2. Program narovnání	57
4.3. Řízení s orgány veřejné správy	58
5. Závěrem kapitoly	59
<u>II. Informácie a ich význam v programu zhovievavosti</u>	<u>60</u>

1. Úvod kapitoly: Význam programu zhovievavosti v oblasti presadzovania práva	62
2. Výhody programu zhovievavosti	66
2.1. Ochrana pred pokutami	66
2.2. Menej nepriateľský vzťah s orgánom hospodárskej súťaže	67
2.3. Vyhnutie sa nákladom na odvolanie	68
2.4. Čiastočná ochrana podľa smernice o škodách	68
2.5. Ochrana jednotlivcov	68
3. Nevýhody programu zhovievavosti	71
3.1. Neistota týkajúca sa koncepcie kartelu	71
3.1.1. Koncepcia kartelu	71
3.1.1.1. Výmena informácií	72
3.1.1.2. Signalizácia	73
3.1.1.3. „Tajné kartely“	74
3.1.1.4. Kartel typu hub & spoke	76
3.2. Neistota týkajúca sa súdnej právomoci	77
3.3. Žiadosť o zapísanie do poradia	78
3.4. Dominový efekt prostredníctvom rozšírenia kartelu na iné trhy a jurisdikcie	79
3.5. Dôsledky v prípade zamestnancov	80
3.6. Riziko súkromných žalôb	80
3.6.1. Ochrana informácií v programe zhovievavosti	80
3.6.2. Žiadateľ o imunitu nie je spoločne a nerozdielne zodpovedný	83
4. Záver kapitoly	84

III. Kolektivní žaloby na porušení práva ochrany hospodářské soutěže

88

Prohlášení o výstupu projektu	90
1. Úvod k tématu kolektivních žalob na porušení soutěžního práva v Evropské unii	91
2. Iniciativy Evropské komise ohledně kolektivních žalob na porušení soutěžního práva	93

2.1 Bílá kniha o žalobách na náhradu škody způsobených porušením soutěžního práva EU	93
2.2 Společné informační prohlášení o kolektivním vymáhání	94
2.3. Doporučení Komise o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody	95
2.4. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži	96
3. Směrnice Evropského parlamentu a Rady o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES	97
4. Návrh českého zákona o hromadném řízení	98
5. Závěr kapitoly	101

IV. Prameny výjimek a omezení z autorského práva v právu ústavním, mezinárodním a unijním

104

1. Úvod kapitoly	106
2. Ústavní základy výjimek a omezení	111
3. Prameny výjimek a omezení v mezinárodním právu autorském	114
3.1. Bernská úmluva	115
3.2. Všeobecná úmluva o autorském právu	120
3.3. TRIPS	121
3.4. WCT a WPPT	122
3.5. Marrákešská smlouva	126
4. Prameny výjimek a omezení v právu unijním	129
5. Závěrem kapitoly	132

PRÁVO OBCHODNÍCH KORPORACÍ

138

V. Elektronické způsoby účasti na tvorbě vůle orgánů právnické osoby v době pandemie Covid-19

139

1. Úvod kapitoly	141
2. Vymezení problémů a jejich možná řešení	142
3. Obecná úprava postupů pro nalezení vůle v kolektivním orgánu na dálku	144

4. Dopad Lex Covid 191 na pravidla jednání kolektivních orgánů právnických osob, zejména obchodních i civilních korporací	147
4.1. Obecně k úpravě zvláštních pravidel práva právnických osob v Lex Covid 191	148
4.2. Trojkombinace faktorů jako podmínky použití úprav Lex Covid 191 na řešení otázek souvisejících s kolektivními orgány právnických osob	148
4.3. Epidemiologická opatření a jejich význam pro aplikaci zvláštních pravidel	149
4.4. Materiální dopad na právnickou osobu jako podmínka užití zvláštních postupů	150
4.5. Neupravené postupy v zakladatelském právní jednání vs. výslovný zákaz některého z postupů	152
5. Post-scriptum - novelizace Lex Covid 191 zákonem č. 601/2020 Sb.	156
6. Procedura per rollam v obchodních korporacích ve vztahu k trvalé změně zakladatelského právního jednání obchodní korporace	159
6.1. Změna Zákona o obchodních korporacích nabytím účinnosti zákona č. 33/2020 Sb. (od 01.01.2021)	159
6.2. Nové druhy notářských zápisů - o návrhu rozhodnutí přijímaného mimo zasedání orgánu právnické osoby (per rollam) a o rozhodnutí přijatém v rámci procedury per rollam	160
6.3. Novelizovaná úprava procedur per rollam v případech, kdy by mělo dojít ke změně zakladatelského právního jednání (přímo či v důsledku rozhodnutí přijatého v rámci procedury per rollam)	165
6.4. Adresa elektronické pošty jako doručovací adresa společníka či akcionáře?	167
6.5. Co když akciová společnost nahrazuje dle stanov seznam akcionářů evidencí zaknihovaných cenných papírů?	169
6.6. Některým elektronicky a jiným dopisem?	170
6.7. Povedou novelizace k dalšímu rozšíření procedury per rollam pro změny zakladatelských právních jednání elektronickou cestou?	171
7. Slovenské řešení téhož problému	173
7.1. Obecná úprava	173
7.2. Krizové řešení pro dobu epidemie Covid-19	176
7.3. Výsledek česko-slovenského srovnání	179
8. Závěr kapitoly	181

VI. Staronová úprava povinnosti zajistit uchování listin a dokumentů po zániku právnické osoby 190

1. Úvod kapitoly	192
2. Uchování dokumentů z jednání nejvyšších orgánů právnických osob i po dobu zániku právnické osoby	192
2.1. Nová právní úprava uchování dokumentů z jednání nejvyšších orgánů za dobu existence právnické osoby i po jejím zániku	192
2.2. Všeobecně k dosavadní úpravě uchovávání listin vztahujících se k rozhodnutím nejvyššího orgánu právnické osoby	193
2.3. K nové obecné úpravě uchovávání listin o rozhodnutích nejvyššího orgánu právnické osoby	194
2.3.1. Úpravy nejvyššího orgánu u civilních korporací	195
2.3.2. Úpravy nejvyššího orgánu u obchodních korporací	195
2.3.3. Unipersonální obchodní korporace	197
2.4. K uchováváním listin a datových zpráv vztahujících se k rozhodnutí přijatých mimo zasedání nejvyššího orgánu (např. s využitím elektronických prostředků nebo písemných právních jednání na dálku učiněných)	197
2.4.1. Obecně k dokumentům v rámci procedury per rollam	197
2.4.2. Zvláštní požadavky na proceduru per rollam	199
2.4.3. Uchování záznamů obsahující právní jednání učiněná společníky (akcionáři, členy družstva) elektronicky	200
2.4.4. Uchování obsahu internetových stránek a pozvánek na valnou hromadu, které byly takto zveřejněny	201
2.5. K zajištění uchovávání listin (datových zpráv) po zániku právnické osoby	202
3. Návazná změna v povinnostech likvidátora (§ 205 odst. 4 OZ)	204
3.1. Cesta od legální úpravy (do 2013) k neúpravě (od 2014) a zpět k úpravě (od 2021)	204
3.2. Nově formulované ustanovení s obecným dopadem	205
4. Závěr kapitoly	207

VII. Bezvýsledná odpovědnost člena statutárního orgánu za úpadek obchodní korporace ve světle novelizovaného znění 208

1. Úvod kapitoly	210
2. Zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace	212

2.1. Obecně	212
2.2. Existence rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku dané obchodní korporace a o způsobu jeho řešení	214
2.3. Porušení povinností člena statutárního orgánu, které přispělo k úpadku obchodní korporace	216
2.4. Aktivní legitimace insolvenčního správce a určení pasivní legitimace	218
2.5. Sankce	222
2.6. Řízení o uložení této zvláštní povinnosti	230
3. Závěr kapitoly	232
3.1. Je nově zvolená odpovědnost vymezena v § 66 ZOK vhodnějším řešením pro postih člena statutárního orgánu za úpadek obchodní korporace nežli současné zákonné ručení?	233
3.2. Je vhodně zvolená aktivní legitimace insolvenčního správce s ohledem na využití institutu zvláštní odpovědnosti statutárního orgánu při úpadku obchodní korporace? Může odebrání aktivní legitimace věřitelů způsobovat zásah do jejich práv?	233
3.3. Jak lze vykládat vzájemný vztah novelizovaného ust. § 66 odst. 1 písm. a) a písm. b) ZOK?	234
3.4. Je v rozporu se zásadami insolvenčního řízení aplikace novelizovaného § 66 ZOK, především s rychlostí, hospodárností a s co nejvyšším uspokojením věřitelů?	235

O AUTORECH

MICHAL ČERNÝ PH.D.

Michal Černý Ph.D. je odborným asistentem na katedře soukromého práva a civilního procesu na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, na které působí od roku 1996. Je rovněž členem výzkumné skupiny práva duševního vlastnictví na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Ve výzkumné a publikační činnosti se zaměřuje na právo duševního vlastnictví (především na práva na označení) a na právo obchodních korporací.

Působí také na jiných vysokých školách v České republice a na Slovensku - v rámci pedagogické, oponentní či recenzní činnosti. Je rovněž evropským zástupcem - ochranné známky a (průmyslové) vzory (ETMA, EDA) a patentovým zástupcem (M+D). Konečně je členem redakční rady časopisu Duševné vlastnictví, jehož vydavatelem je Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky.

DOC. JUDR. MICHAL PETR PH.D.

Michal Petr je docentem na Katedře mezinárodního a evropského práva Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Vyučuje evropské právo se zaměřením na právo hospodářské soutěže, státní podporu, veřejné zakázky a regulaci síťových odvětví, soutěžní právo pak rovněž na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Zkušenosti v těchto oblastech získal díky svému působení u

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) v letech 2011 a 2012 a zejména na Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, kde byl zaměstnán od roku 2003 jako ředitel Legislativně právního odboru, od roku 2009 jako ředitel Sekce legislativy a mezinárodních záležitostí a konečně v letech 2010 – 2015 jako místopředseda Úřadu. Je autorem řady publikací na téma soutěžního práva, sektorové regulace a vybraných otázek správního trestání, členem redakční rady časopisů *ANTITRUST* a *Public Governance, Administration and Finances Law Review*, jakož i národním korespondentem časopisu *European Competition and Regulatory Law Review*. Je rovněž členem rozkladové komise České národní banky a Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

DOC. JUDR. RASTISLAV FUNTA, PH.D. LL.M.

je absolventem Právnické fakulty Trnavské univerzity v Trnavě, postgraduálního LL.M. studia na fakultě srovnávacího státního práva a právní komparatistiky na Andrassy Gyula Deutschsprachige Universität v Budapešti ve spolupráci s Ruprecht Karls Universität v Heidelbergu a Ph.D. studia teoretické právní vědy mezinárodního práva, evropského práva a ústavního práva na Univerzitě Karlově v Praze. Úspěšně ukončil habilitační řízení (docent) v oblasti vědy o státu a právu na Széchenyi István Univerzitě v Győru. V současnosti působí jako právník a jako národní právní expert při College of Europe/Evropská Komise. Je autorem a spoluautorem více monografií, učebnic a odborných publikací, zaměřených hlavně na právo EU, právo hospodářské soutěže, GDPR, počítačové právo a regulaci umělé inteligence. V roce 2020 získal Cenu Karola Planka za

cyklus příspěvků uveřejněných v časopise *Justičná revue*, ve kterých přinesl nové a zároveň podnětné pohledy na právní praxi.*

JUDR. PETR PRCHAL PH.D.

JUDr. Petr Prchal Ph.D. je advokát a odborný asistent na katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Je pracovníkem Výzkumné skupiny práva duševního vlastnictví. Rovněž působí jako lektor Justiční akademie. Specializuje se na oblast práv duševního vlastnictví, především na autorské právo, software a zaměnitelnost ochranných známek. Dále se věnuje ochraně osobnosti a soutěžnímu právu. Je autorem publikací *Zakázková autorská díla*, *Osířelá díla*, *Limity autorskoprávní ochrany* a spoluautorem řady publikací a odborných článků v oblasti práva duševního vlastnictví.

MGR. ONDŘEJ DOSTAL

Mgr. Ondřej Dostal (*1977) je absolventem Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Soutěžnímu právu se věnuje od roku 2000, kdy nastoupil na Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Jako ředitel mezinárodního odboru od roku 2004 realizoval zapojení českého soutěžního úřadu do činnosti soutěžních orgánů EU, WTO, OECD, UNCTAD a Mezinárodní soutěžní sítě. Působil rovněž jako člen rozkladové komise ÚOHS pro oblast hospodářské

---

* Medailonek autora i fotografie jsou převzaty ze stránek www.vsdanubius.sk, kde je doc. JUDr. Rastislav Funta, Ph.D. LL.M. prorektorem. Překlad z původního slovenského znění do českého jazyka - Michal Černý.

soutěže. V letech 2007-2014 byl expertem Stálého zastoupení ČR při EU pro oblast hospodářské soutěže, veřejné podpory a veřejných zakázek. V průběhu českého předsednictví v Radě Evropské unie zastával pozici předsedy pracovní skupiny pro hospodářskou soutěž Rady Evropské unie. Od roku 2015 je expertem na právo hospodářské soutěže ve společnosti ČEZ, a.s., od roku 2017 pak vedoucím skupiny soutěžní compliance této společnosti. Zastává pozici vedoucího sekce soutěžní compliance České compliance asociace. Autor a spoluautor odborných publikací v oblasti hospodářské soutěže a veřejné podpory, a přednášející na uvedená témata na univerzitách v ČR.

MGR. DOROTA PŁONKOVÁ

Mgr. Dorota Płonková je absolventkou Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kde momentálně studuje v rámci postgraduálního doktorského studia v oboru Občanské právo.

Od roku 2020 je advokátkou v Olomouci. V letech 2015-2017 působila jako notářská koncipientka, následně v letech 2017-2019 jako advokátní koncipientka.

SOUTĚŽNÍ PRÁVO

I. TRANSPOZICE SMĚRNICE ECN+ V ČESKÉ REPUBLICE

DOC. JUDR. MICHAL PETR, PH.D.*

Abstrakt: Zákon o ochraně hospodářské soutěže od svého vzniku již více než desetkrát novelizován, ve většině případů z důvodu harmonizace s unijním právem. Poslanecká sněmovna v současné době projednává návrh další „harmonizační“ novely, tentokrát zaměřené na transpozici nové směrnice o posílení postavení orgánů pro hospodářskou soutěž v členských státech. Tento návrh přináší v procesním soutěžním právu řadu změn, obáváme se však, že nikoliv tolik, kolik by důsledná transpozice předmětné směrnice vyžadovala.

Klíčová slova: ECN, soutěžní právo, správní řízení, transpozice.

Abstract: The Czech Competition Act has been amended more than 10 times since it had been adopted; in most cases, it was in order to harmonise the Czech and EU law. The Chamber of

---

* Autor je docentem a vedoucím katedry evropského a mezinárodního práva na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. V soukromé praxi se zaměřuje na soutěžní právo, především na ochranu hospodářské soutěže.

Deputies is currently discussing another amendment, meant to implement the directive empowering the competition authorities of the Member States to be more effective enforcers. This amendment brings several changes to Czech competition law; these changes are arguably not sufficient to accurately implement the directive.

Key words: Administrative proceedings, competition law, ECN, transposition

PROHLÁŠENÍ O VÝSTUPU PROJEKTU

Tento text byl vypracován v rámci projektu Studentské grantové soutěže Univerzity Palackého v Olomouci č. IGA_PF_2019_006 s názvem „Veřejné, soukromé a trestní prosazování soutěžního práva v České republice“.

1. ÚVODEM KAPITOLY

Tzv. Směrnice ECN¹ má být transponována do 4. 2. 2021. Návrh novely zákona o ochraně hospodářské soutěže (dále též „ZOHS“)² již byl schválen vládou³ a předložen Poslanecké sněmovně (dále jen „Návrh“),⁴ a zachování tohoto termínu by tedy mělo být možné.

Návrh připravoval Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále též „ÚOHS“); stojí za připomenutí, že během projednávání v meziresortním připomínkovém řízení bylo proti původnímu návrhu vzneseno velmi vysoké množství tzv. zásadních připomínek, konkrétně více než 80 připomínek ze 17 připomínkových míst. To může svědčit o nedostatečném projednání připravované novely s dotčenými subjekty. V Hodnocení dopadů regulace (RIA) k Návrhu ÚOHS uvádí, že „*proběhly konzultace*“ s Ministerstvem vnitra a Generálním ředitelství cel a „*probíhala vzájemná komunikace*“ s Policejním prezídiem, a dále, že ÚOHS vyzval veřejnost k diskusi a zaslání příspěvků, a to dvakrát k návrhu Směrnice ECN⁺ a dvakrát k její schválené podobě, ovšem ani v jednom případě neobdržel žádnou reakci; těžko říct, jakou diskusi ÚOHS očekával k nic neříkající formulaci, že „*vyzývá k účasti na veřejné diskusi k probíhající transpozici směrnice*“.⁵

Jak bude rozvedeno níže, za pozornost stojí nejen právní úprava, která je v Návrhu obsažena, ale i ta, která tam není. Směrnice ECN⁺ měla zejména posílit nezávislost národních soutěžních úřadů (dále též

---

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1 ze dne 11. 12. 2018 o posílení postavení orgánů pro hospodářskou soutěž v členských státech tak, aby mohly účinněji prosazovat pravidla, a o zajištění řádného fungování vnitřního trhu.

² Z. č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů.

³ Usnesení Vlády České republiky ze dne 21. 9. 2020 č. 930.

⁴ Číslo sněmovního tisku 1041 (8. volební období).

⁵ Srov. tiskovou zprávu ÚOHS ze dne 19. 12. 2019, dostupnou na: ze <https://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/tiskove-zpravy/hospodarska-soutez/2708-verejna-diskuze-k-transpozici-smernice-ecn.html> (navštíveno 1. 10. 2020).

„NSÚ“), a je proto překvapivé, že Návrh nepočítá se změnami v zákoně o působnosti ÚOHS (dále též „ZoP“),⁶ který související otázky upravuje. Ani jiné směrnici předvídané instituty nebyly podle našeho názoru dostatečně transponovány.

Ve zbytku této kapitoly, po krátkém představení Směrnice ECN+ (Oddíl 2), probereme jednotlivé skupiny požadavků, které tato směrnice obsahuje, uvedeme, jaké legislativní změny by za tím účelem měly být v českém právu provedeny, a zhodnotíme, do jaké míry obsah Návrhu těmto předpokladům odpovídá (Oddíl 3). Pro úplnost pak zmíníme další změny, nevyvolané transpozicí Směrnice ECN+, které Návrh rovněž přináší (Oddíl 4).

2. SMĚRNICE ECN+

Směrnice ECN+ byla přijata na základě rozsáhlých předběžných prací, které podrobně srovnávaly procesní postupy jednotlivých národních soutěžních úřadů.⁷ Jejich výsledkem byla shoda na potřebě harmonizovat národní procesní pravidla, a to prostřednictvím směrnice se dvojím právním základem, jak čl. 103 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále též „SFEU“), tak „obecného“ harmonizačního čl. 114 SFEU.

2.1. Působnost Směrnice ECN+

Směrnice ECN+ vychází z toho, že *„nedostatky a omezení nástrojů a záruk, jež mají vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž k dispozici, narušují systém souběžných pravomocí při prosazování článků 101 a 102 Smlouvy“* a že tyto orgány *„nejsou schopny*

⁶ Z. č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ V podrobnostech k těmto přípravným krokům srov. např. RIZZUTO, F. *The ECN Plus Directive: Empowering National Competition Authorities to be More Effective Enforcers of EU Competition Law*. European Competition and Regulatory Law Review, 2019, č. 2, s. 80.

poskytovat si vzájemnou pomoc".⁸ Směrnice ECN+ má proto zajistit, že jednotlivé NSÚ budou mít pro prosazování unijního soutěžního práva dostatečné nástroje, a že budou moci v rámci ECN účinně spolupracovat tak,⁹ jak předvídá Nařízení 1/2003.¹⁰

Jelikož však většina NSÚ aplikuje unijní a národní soutěžní právo paralelně,¹¹ vztahuje se Směrnice ECN+ nejen na postup NSÚ při aplikaci unijního soutěžního práva (čl. 101 a 102 SFEU), ale i při paralelní aplikaci práva národního.¹² Nadto, pokud jde o nahlížení do spisu, který obsahuje informace získané na základě programu leniency nebo narovnání, vztahuje se směrnice i na uplatňování čistě národního práva.¹³

Domácí právo by tak teoreticky mohlo obsahovat zvláštní procesní pravidla pro účely aplikace čistě domácího soutěžního práva, takové řešení by však působilo značně nepřehledně a nelze tedy očekávat, že by bylo přijato – při implementaci Směrnice o náhradě škody¹⁴ byl její režim konec konců rovněž vztažen i na případy porušení čistě vnitrostátního práva.¹⁵

Současně se Směrnice ECN+ vztahuje jen na pravidla při aplikaci ustanovení o zakázaných dohodách a zneužívání dominance, zatímco

---

⁸ Rec. 7 preambule Směrnice ECN+.

⁹ Čl. 1 (1) a (3) Směrnice ECN+.

¹⁰ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy.

¹¹ Rec. 3 preambule Směrnice ECN+.

¹² Čl. 1 (2) Směrnice ECN+.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži.

¹⁵ Z. č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže a o změně zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů (dále též „ZNSHS“).

ZOHS zahrnuje i problematiku kontroly koncentrací a dozoru nad orgány veřejné správy. Jakkoli se požadavky Směrnice ECN+ týkají jen dohod a dominance, předpokládáme, že většina v ní obsažených pravidel bude vztažena na ZOHS jako celek – někdy proto, že „oddělení“ není možné z povahy věci (např. pravidla o nezávislosti), někdy proto, že nedává smysl (např. vyšetřovací oprávnění); jen pro účely dohod a dominance tak byla transponována jen pravidla týkající se spolupráce NSÚ; rovněž program shovívavost se logicky týká jen dohod.

2.2. Obsah Směrnice ECN+

Z obecných témat se Směrnice ECN+ zabývá uplatňováním základních práv v řízení před NSÚ (Kapitola II) a nezávislostí těchto úřadů (Kapitola III). Dále se zaměřuje na vyšetřovací pravomoci těchto úřadů (Kapitola IV), a to konkrétně na šetření na místě, požadování písemných informací a určitou kategorii výslechů, a rovněž na některé formy rozhodnutí, konkrétně rozhodnutí o ukončení protiprávního jednání, o předběžných opatřeních a o závazcích. Samostatné kapitoly jsou věnovány sankcím, zahrnujícím jak pokuty, tak penále (Kapitola V) a programu leniency (Kapitola VI). Směrnice dále pokrývá otázky spolupráce mezi NSÚ (Kapitola VII) a dále postavením NSÚ před domácími soudy, přístupem do spisu NSÚ a přípustnosti některých důkazních prostředků (Kapitola IX). Směrnice se týká rovněž promlčecích lhůt (Kapitola VIII), jakkoliv je třeba tuto problematiku pokládat spíše za otázku hmotného práva.¹⁶

Pokud jde o procesní ustanovení, Směrnice ECN+ v zásadě plně přebírá formulace, které jsou užity v pravidlech pro řízení vedená Komisí (zejm. v Nařízení 1/2003), případně v oznámení týkajícím se programu leniency Komise.¹⁷ V bodech týkajících se nezávislosti NSÚ naopak

---

¹⁶ Shodně např. KINDL, J., PAVELKA, T., HUBKOVÁ, P. *Zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže. Komentář*. C.H.Beck, 2019, s. 131.

¹⁷ Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (2006/C 298/11).

stojí za pozornost, že jsou formulovány odlišně než u regulačních úřadů typu Českého telekomunikačního úřadu nebo Energetického regulačního úřadu, u kterých unijní právo rovněž vyžaduje nezávislost.¹⁸ U procedurálních otázek je tak možno opřít se o již existující judikaturu Soudního dvora Evropské unie (dále též „SD EU“), u otázek institucionálních však mohou vznikat pochybnosti.

Za pozornost stojí rovněž, že jakkoliv Směrnice ECN+ obsahuje definici některých stejných pojmů, jako dřívější Směrnice o náhradě škody, tyto definice se někdy liší. V některých případech je důvod zjevný, např. Směrnice ECN+ pochopitelně potřebuje podrobnější vymezení vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž,¹⁹ včetně rozlišení orgánů správních a soudních,²⁰ těžko však soudit, proč je při vymezení pojmu *vnitrostátní právní předpisy o hospodářské soutěži*, které nezahrnují ustanovení národního práva stanovící trestní sankce pro fyzické osoby, nezbytné pro účely Směrnice o náhradě škody, ovšem nikoliv Směrnice ECN+, doplnit „*kromě případů, kdy jsou tyto trestní sankce prostředkem prosazování pravidel hospodářské soutěže platných pro podniky*“.²¹ Některé rozdíly jsou nadto, opět bez zjevného důvodu, dány rozdíly mezi českou verzí Směrnice ECN+ a Směrnice o náhradě škody, jakkoliv např. v anglické verzi jsou definice identické (např. definice pojmu *program shovívavosti*).²² Tyto rozdíly by neměly působit žádné výkladové obtíže, pokládáme je však za zbytečné.

Samostatnou kapitolu terminologických obtíží pak vyvolává skutečnost, že Směrnice ECN+ má být do domácího práva transponován unijní

---

¹⁸ Z nejnovějších „regulačních“ směrnic srov. např. směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. 6. 2019, čl. 57.

¹⁹ Čl. 2 (1) (1) Směrnice ECN+ a čl. 2 (7) Směrnice o náhradě škody.

²⁰ Čl. 2 (1) (2) a (3) Směrnice ECN+.

²¹ Čl. 2 (1) (6) Směrnice ECN+ a čl. 2 (3) Směrnice o náhradě škody.

²² Čl. 2 (1) (16) Směrnice ECN+ a čl. 2 (15) Směrnice o náhradě škody.

pojem „podnik“,²³ pro který ovšem české právo užívá termín „soutěžitel“,²⁴ přičemž sama směrnice pojem „soutěžitel“ užívá rovněž, ovšem ve smyslu „konkurent“.²⁵ Touto otázkou jsme se nicméně zabývali již dříve,²⁶ a na tomto místě ji proto nebudeme dále rozvádět.

3. POŽADAVKY SMĚRNICE ECN+

Přístup Směrnice ECN+ k postupům NSÚ je dvojitý. Ve většině svých ustanovení stanoví minimální standardy, které mohou být v jednotlivých státech „překročeny“, ať už jde o požadavky na nezávislost, vyšetřovací pravomoci či pokuty.²⁷ Pokud však jde o program shovívavosti, směřuje k uplatnění shodných pravidel napříč členskými státy; jednotlivé státy tak mohou tento rámec překročit, jen pokud se jedná o rozšíření leniency na praktiky jiné než tajné kartely, na pravidle čistě pro fyzické osoby, apod.²⁸

V následujících kapitolách probereme jednotlivé požadavky Směrnice ECN+ a návrhy jejich promítnutí do českého práva.

3.1. Požadavky na základní práva

Při aplikaci soutěžního práva má být garantováno uplatnění práva na obhajobu a na soudní přezkum rozhodnutí NSÚ;²⁹ obecněji řečeno,

---

²³ Čl. 2 (1) (10) Směrnice ECN+.

²⁴ Ust. § 2 odst. 1 ZOHS.

²⁵ Srov. např. čl. 2 (1) a (11) Směrnice ECN+.

²⁶ Z bohaté literatury k tomuto tématu srov. např. PELIKÁNOVÁ, I. *Soutěžitel a podnik v českém právu*. ANTITRUST, 2016, č. 1, s. 7; PETR, M. *Vymezení soutěžitele pro účely práva hospodářské soutěže a nekalé soutěže*. ANTITRUST, 2019, č. 2, s. 44.

²⁷ Rec. 10 preambule Směrnice ECN+.

²⁸ Rec. 11 preambule Směrnice ECN+.

²⁹ Čl. 3 (2) Směrnice ECN+.

řízení před NSÚ má respektovat právo na řádnou správu (*good administration*).³⁰

Požadavek na respektování obecných zásad práva EU a Listiny základních práv EU³¹ by neměl působit žádné obtíže, otázkám práva na spravedlivý proces je koneckonců i v české soutěžní judikatuře věnována velká pozornost. Problém by mohl nastat jen v těch případech, kdy vznikají pochybnosti, je-li výklad těchto práv, podávaný Soudním dvorem, v souladu s výkladem Evropské úmluvy o lidských právech, jak ji interpretuje Evropský soud pro lidská práva (dále též „ESLP“). I v českém prostředí již byla vedena debata o rozdílně vykládaných požadavcích na právo nevypovídat,³² důvěrnost komunikace s právním zástupcem³³ nebo o rozsahu zásady *ne bis in idem*.³⁴

V praktické rovině přinese Směrnice ECN+ v tomto ohledu zjednodušení, neboť bude jasné, že standard, který má být uplatňován, je ten plynoucí z unijní judikatury; tak ostatně dosud české soudy vždy postupovaly. V případě, že by se nějaká taková věc dostala před ESLP, však nelze vyloučit jeho zásah, to však přesahuje rámec úvah, ve kterém se v této kapitole pohybujeme.

Směrnice dále vyžaduje, aby řízení NSÚ byla vedena v přiměřených lhůtách,³⁵ což již dnes vyplývá i z českého práva bez hledu na to, že

---

³⁰ Rec. 14 preambule Směrnice ECN+.

³¹ Čl. 3 (1) Směrnice ECN+.

³² KREMPL, A. *Právo nevypovídat ve vlastní neprospěch při vyšetřování soutěžních úřadů pohledem judikatury*. Právní rozhledy, 2018, č. 21, s. 739.

³³ PETR, M. *Legal Professional Privilege in International, European and Czech Law*. Czech Yearbook of Public & Private International Law. 2019 (10), s. 151.

³⁴ PETR, M. *Zásada ne bis in idem v unijním soutěžním právu*. Právník, 2020, č. 2, s. 186.

³⁵ Čl. 3 (1) Směrnice ECN+.

na řízení před ÚOHS se nevztahují lhůty dle správního řádu.³⁶ Návrh tak v tomto rozsahu zcela důvodně nic nového nepřináší.

Účastníci řízení by měli mít rovněž zajištěn přístup ke spisu (při respektování oprávněných zájmů jiných podniků na ochranu jejich obchodního tajemství);³⁷ je otázkou, zda úplné vyloučení obchodního tajemství z nahlížení do spisu, který dnes ZOHS obsahuje,³⁸ tomuto standardu vyhovuje. Dle našeho názoru bude třeba upravit přinejmenším praxi ÚOHS v řízeních, založených na velkém množství dat, způsobem odpovídajícím zpřístupnění informací v „*data rooms*“ Komise, a zejména o tom vydat srozumitelný výkladový materiál.³⁹ Návrh se změnou přístupu k ochraně obchodního tajemství nijak nepočítá, nezmiňuje ho ani v důvodové zprávě, ani v RIA. Jak uvedeno výše, toto nepokládáme za zásadní problém transpozice či její opomenutí, spíše za promeškanou příležitost k žádoucímu posunu v praxi.

Směrnice ECN+ garantuje konečně i právo na prohlášení o námitkách (*statement of objections*),⁴⁰ což však české právo (pod pojmem sdělení výhrad) předvídá již dnes.⁴¹ Návrh přesto zavádí novou definici „sdělení výhrad“ (ponechává tedy původní terminologii), které charakterizuje jako „*písemné vyrozumění [...] o narušení hospodářské soutěže*“.⁴² Tuto formulaci pokládáme za poměrně nešťastnou, protože v době vydání

---

³⁶ Ust. § 25a ZOHS. Z judikatury k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu (dále též „NSS“) ze dne 16. 9. 2009, sp. zn. 1 Ans 2/2009 (*DP ÚK: žaloba na nečinnost I*).

³⁷ Rec. 14 preambule Směrnice ECN+.

³⁸ Ust. § 21c odst. 2 ZOHS.

³⁹ Pro praxi Komise srov. zejm. dokument GR Soutěž *Best Practices on the disclosure of information in data rooms in proceedings under Articles 101 and 102 TFEU and under the EU Merger Regulation* z 2. 6. 2015, dostupný na: https://ec.europa.eu/competition/mergers/legislation/disclosure_information_data_rooms_en.pdf (navštíveno 1. 4. 2020).

⁴⁰ Čl. 3 (3) Směrnice ECN+.

⁴¹ Ust. § 21b ZOHS.

⁴² Ust. § 2 odst. 3 ZOHS ve znění Návrhu.

prohlášení o námitkách, tak, jak je chápe unijní právo, ještě soutěžní orgán nevyslovuje závěr o *narušení* soutěže, ale toliko konstatuje své předběžná námitky (*preliminary objections*),⁴³ které má proti posuzovanému jednání. Důvodová zpráva se k této formulaci blíže nevyjadřuje, charakterizuje však sdělení výhrad jako „*přesné obvinění ze spáchání přestupku*“,⁴⁴ což by unijní koncepci v zásadě odpovídalo.

3.2. Nezávislost a zdroje NSÚ

Explicitní požadavek na nezávislost a dostatečné vlastní zdroje NSÚ je v unijním soutěžním právu zcela nový, jakkoliv býval již v minulosti uplatňován ve vztahu k sektorovým regulátorům. České právo jej v rozsahu, jaký ze směrnice vyplývá, rovněž neobsahuje.

Za účelem zajištění nezávislosti NSÚ stanoví Směrnice ECN+ pravidla jednak obecně pro jejich zaměstnance, jednak pro osoby, které přijímají rozhodnutí o porušení soutěžního práva, o předběžných opatřeních a o pokutách či penále. V dnešní architektuře ÚOHS by tedy tato pravidla měla podle našeho názoru dopadat jak na jeho předsedu, tak na místopředsedu odpovědného za Sekci hospodářské soutěže, přičemž z logiky věci by při implementaci měla být přijata stejná pravidla pro všechny tři místopředsedy, protože specifické postavení jen jednoho z nich by v domácí legislativě působilo poněkud rušivě.

Pro obě kategorie osob vyžaduje Směrnice ECN+ záruku, že budou moci plnit své povinnosti a vykonávat své pravomoci „*nezávisle na politických a jiných vnějších vlivech*“ a nebudou vyžadovat ani přijímat „*jakékoli pokyny od vlády či jakéhokoliv jiného veřejného nebo soukromého subjektu*“; současně se na ně mají vztahovat pravidla o střetu zájmů, a to i po „*přiměřenou dobu po odchodu z funkce*“.⁴⁵

---

⁴³ Rec. 14 preambule Směrnice ECN+.

⁴⁴ DZ, s. 29.

⁴⁵ Čl. 4 (2) Směrnice ECN+.

Zatímco pro režim zaměstnanců ÚOHS by měla být dostatečná pravidla vyplývající ze zákona o státní službě,⁴⁶ pravidla týkající se předsedy a místopředsedů ÚOHS, obsažená v zákoně o působnosti ÚOHS, je podle našeho názoru třeba doplnit – u předsedy ÚOHS vyplývá požadavek na nezávislost a nestrannost jeho funkce jen nepřímo z toho, že v případě narušení nezávislosti a nestrannosti ÚOHS může být odvolán,⁴⁷ u místopředsedů pak není zmiňován vůbec; pravidla o střetu zájmů je možno dovozovat, vedle obecného zákona o střetu zájmů,⁴⁸ jen z obecných principů dobré správy a povinnost zdržet se zapojení do řízení ve věcech ochrany hospodářské soutěže po odchodu z funkce pak nevyplývá z ničeho; v minulosti přitom již k bezprostřednímu přechodu z pozice místopředsedy do advokacie došlo, takže se nejedná jen o hypotetickou otázku.

V českém právu podle našeho názoru absentují rovněž pravidla týkající se „jasných a transparentních postupů“ při vybírání a přijímání nebo jmenování předsedy a místopředsedů;⁴⁹ ZoP stanoví pouze kompetence ke jmenování předsedy a místopředsedů ÚOHS.⁵⁰ Za dostatečnou nepokládáme ani právní úpravu týkající se odvolání předsedy ÚOHS (u místopředsedů opět taková pravidla zcela absentují); ze ZoP sice vyplývá, že může být odvolán, „*narušuje-li závažným způsobem důstojnost své funkce anebo narušuje-li nezávislost a nestrannost Úřadu*“,⁵¹ to však podle našeho názoru není dostatečně určité pro naplnění požadavku směrnice, že „*jednání, které představuje závažné pochybení, se předem stanoví ve vnitrostátním právu*“.⁵²

---

⁴⁶ Z. č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁷ Ust. § 1 odst. 8 písm. b) ZoP.

⁴⁸ Z. č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ Čl. 4 (4) Směrnice ECN+.

⁵⁰ Ust. § 1 odst. 3 a 10 ZoP.

⁵¹ Ust. § 1 odst. 8 písm. b) ZoP.

⁵² Čl. 4 (3) Směrnice ECN+.

Navrhovaná transpozice Směrnice ECN+ je podle našeho názoru ve vztahu k výše uvedenému nedostačující. Jediné doplnění, které ve vztahu k nezávislosti ÚOHS obsahuje, je deklarace, že „*Úřad při výkonu své působnosti podle tohoto zákona postupuje nezávisle a nestranně*“.⁵³ Pokud jde o garance týkající se osob přijímajících rozhodnutí, uvažuje Návrh zjevně toliko o předsedovi, nikoliv místopředsedech,⁵⁴ což pokládáme z výše uvedených důvodů za nedostačující. Jak popsáno výše, jsou však podle našeho názoru v platném českém právu nedostatečná i pravidla týkající se předsedy ÚOHS.

Směrnice ECN+ dále vyžaduje, aby NSÚ přijaly kodexy chování týkající se pravidel o střetu zájmů;⁵⁵ v této souvislosti by patrně měl být považován za dostačující Etický kodex ÚOHS a Interní protikorupční program ÚOHS, které jsou zveřejněny na jeho webových stránkách.⁵⁶

Pokud jde o financování NSÚ, Směrnice ECN+ obecně požaduje, aby „*měly k dispozici dostatečný počet kvalifikovaných zaměstnanců a dostatečné finanční, technické a technologické zdroje*“ nezbytné pro účinné plnění jejich povinností výkon jejich pravomocí;⁵⁷ je otázka, do jaké míry může být tento požadavek uplatňován v praxi, při vyjednávání o rozpočtu by však mohl pomoci. Směrnice dále pro NSÚ vyžaduje „*nezávislost při vynakládání přidělených rozpočtových prostředků*“,⁵⁸

---

⁵³ Ust. § 20 odst. 1 ZOHS ve znění Návrhu.

⁵⁴ Srov. např. Závěrečná zpráva RIA, s. 5. Na druhou stranu, v pravidlech týkajících se výroční zprávy, kde Směrnice ECN+ vyžaduje mimo jiné informování o jmenování a odvolání osob přijímajících rozhodnutí, Návrh počítá s předsedou i místopředsedy (srov. níže).

⁵⁵ Rec. 21 preambule Směrnice ECN+.

⁵⁶ Srov. *Etický kodex ÚOHS* ze dne 10. 12. 2018 a *Interní protikorupční program ÚOHS* ze dne 1. 6. 2016, dostupné na: <https://www.uohs.cz/cs/o-uradu/eticke-normy-a-protikorupcni-opatreni.html> (navštíveno 1. 10. 2020).

⁵⁷ Čl. 5 (1) Směrnice ECN+.

⁵⁸ Čl. 5 (3) Směrnice ECN+.

aniž jsou tím dotčena rozpočtová pravidla a postupy;⁵⁹ i tomuto požadavku by měla česká rozpočtová pravidla vyhovovat.⁶⁰

Směrnice ECN+ konečně NSÚ ukládá povinnost vydávat pravidelné veřejné zprávy o jejich činnosti, včetně požadavků na minimální obsah takových zpráv.⁶¹ ÚOHS již výroční zprávy v obdobném rozsahu vydává,⁶² ovšem bez výslovného zákonného zmocnění, který Návrh doplňuje.⁶³

Shrnuto, transpozici pravidel týkajících se nezávislosti ÚOHS pokládáme za zcela nedostatečnou, pokud jde o postavení předsedy a zejména místopředsedy ÚOHS.

3.3. „Prioritizace“

V části věnované nezávislosti a zdrojům NSÚ stanoví Směrnice ECN+ rovněž, že při plnění svých úkolů mají mít NSÚ možnost stanovit si své priority, což se může projevit mimo jiné v tom, budou moci zamítnout určitou stížnost bez jejího meritorního přezkoumání, jen z toho důvodu, že ji „nepovažují za prioritu v oblasti prosazování“.⁶⁴

O efektivitě prioritizace z hlediska zajištění účinného vymáhání soutěžního práva asi nebude pochyb, její praktické naplnění v kontextu právní kultury založené na zásadě oficiality ale může být komplikované.

---

⁵⁹ Rec. 25 preambule Směrnice ECN+.

⁶⁰ Srov. zejm. z. č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

⁶¹ Čl. 5 (4) Směrnice ECN+.

⁶² Výroční zprávy ÚOHS jsou zveřejněny na: <https://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vyrocnizpravy.html> (navštíveno 1. 10. 2020).

⁶³ Ust. § 20 odst. 6 ZOHS ve znění Návrhu.

⁶⁴ Čl. 4 (5) Směrnice ECN+.

Do ZOHS byla již v roce 2012 doplněna pravidla,⁶⁵ běžně označovaná právě jako „prioritizace“,⁶⁶ která ÚOHS umožňují odložit podnět, pokud na vedení řízení o něm není veřejný zájem.⁶⁷ Již tato úprava vzbudila obavy odborné veřejnosti,⁶⁸ není přitom v praxi prakticky užívána (přinejmenším ne dohledatelným způsobem).⁶⁹

I stávající úprava dle ZOHS by nicméně podle našeho názoru vyžadovala změnu. Zaprvé, situace, kdy NSÚ určité jednání nepokládá za svou prioritu, nejsou nezbytně totožné se situacemi, kdy takové jednání vykazuje jen „nízkou míru škodlivého účinku na hospodářskou soutěž“; i jednání, které aktuálně není pro NSÚ „prioritní“, může mít vážnější negativní účinky. A zadruhé, Směrnice ECN+ vyžaduje u zamítnutí formálně podané stížnosti „účinné prostředky nápravy v souladu s vnitrostátním právem“;⁷⁰ vzhledem k tomu, že Směrnice ECN+ připodobňuje procesní režim NSÚ režimu Komise, lze předpokládat, že je zde míněn soudní přezkum,⁷¹ který však za stávající české právní úpravy není možný.

---

⁶⁵ Z. č. 360/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁶ Srov. např. KINDL, J., MUNKOVÁ, J. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář. 3. vydání.* C. H. Beck, 2016, s. 419.

⁶⁷ Ust. § 21b ZOHS.

⁶⁸ Srov. např. DUBANSKÁ, B., MATERNOVÁ, T. *České soutěžní právo v novém kabátě* (16. 10. 2012). On-line: epravo.cz. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ceske-soutezni-pravo-v-novem-kabate-86257.html> (1. 10. 2020); NERUDA, R. *Hlavní cíle připravované novely soutěžního zákona.* EU Právní novinky, 2011, č. 10, s. 12.

⁶⁹ Ve výkladovém oznámení, které ÚOHS k tomuto ustanovení vydal, se ÚOHS zavázal informovat alespoň o typech případů, kdy takto postupoval, k takovému zveřejnění však dosud nedošlo. Srov. oznámení ÚOHS ze dne 8. 11. 2013 o *alternativním řešení soutěžních problémů a o odložení věci*, dostupné na: <https://www.uohs.cz/cs/legislativa/hospodarska-soutez.html> (navštíveno 1. 10. 2020), bod 46.

⁷⁰ Rec. 23 preambule Směrnice ECN+.

⁷¹ Na to ostatně upozorňuje i odborná literatura. Srov. např. KINDL, J., MUNKOVÁ, J. (*op. cit. sub 66*), s. 420.

Návrh nicméně problematiku prioritizace vůbec nezmiňuje, vysvětlení neobsahuje ani RIA či důvodová zpráva. Podle našeho názoru tak není transpozice Směrnice ECN+ v tomto ohledu dostačující.

3.4. Vyšetřovací pravomoci

Směrnice ECN+ vyžaduje, aby NSÚ disponovaly přinejmenším třemi vyšetřovacími pravomocemi. Na prvním místě je popsána kontrola podniků⁷² a jiných prostor (v terminologii českého soutěžního práva šetření na místě).⁷³ Tato ustanovení jsou prakticky identická s formulacemi, které užíván Nařízení 1/2003 pro účely řízení Komise,⁷⁴ odchylky představují upřesnění, vyplývající z následné praxe (např. dodatek, že NSÚ má „*právo na přístup k veškerým informacím, které jsou dostupné subjektu, jehož se kontrola týká*“,⁷⁵ směřující na data uložená na externích serverech, nebo že práce s daty získanými během kontroly může pokračovat i v prostorách NSÚ⁷⁶).

ZOHS⁷⁷ vycházel při vymezení pravidel o šetření na místě z Nařízení 1/2003, takže máme za to, že stávající úprava je v souladu s požadavky Směrnice ECN+; za nezbytné nepokládáme ani výslovné doplnění výše zmíněných „dodatků“, vyplývají podle našeho názoru již z platného práva. Návrh skutečně v tomto ohledu s žádnými novými pravidly nepřichází.

---

⁷² Směrnice ECN+ hovoří v české verzi o kontrole „*podnikatelských prostor*“, což nepokládáme za optimální, neboť podnikem – soutěžitelem nemusí být nezbytně podnikatel; za trefnější proto pokládáme pojem *obchodní prostory*, užívaný ZOHS, který podle našeho názoru lépe odpovídá anglické verzi směrnice (*business premises*).

⁷³ Čl. 6 a 7 Směrnice ECN+ a ust. § 21f a 21g ZOHS.

⁷⁴ Čl. 20 a 21 Nařízení 1/2003.

⁷⁵ Čl. 6 (1) (b) Směrnice ECN+.

⁷⁶ Čl. 6 (1) (c) Směrnice ECN+.

⁷⁷ Ust. § 21f a § 21g ZOHS.

Problém může představovat toliko situace, kdy se šetřený podnik odmítá kontrole podrobit a kdy má mít NSÚ možnost vyžádat si „*nezbytnou pomoc policie nebo rovnocenného donucovacího orgánu*“.⁷⁸ Povinnost zajistit asistenci policie či rovnocenného donucovacího orgánu měla Česká republika již ve vztahu ke Komisi podle Nařízení 1/2003,⁷⁹ toto pravidlo však nebylo do českého práva výslovně implementováno a jeho zajištění v praxi působilo obtíže.⁸⁰ Pokládáme proto za nezbytné, aby se zákonodárce k této otázce v souvislosti s transpozicí Směrnice ECN+ znovu vrátil a pravidla o spolupráci s policií jednoznačně nastavil. Návrh tak stanoví, že „*zaměstnanci Úřadu jsou oprávněni požadovat pomoc nebo součinnost orgánů Policie České republiky, pokud nemohou splnění svých povinností zajistit vlastními prostředky*“.⁸¹

Další pravidla se týkají žádosti o informace,⁸² která opět vycházejí z Nařízení 1/2003, s „dodatkem“, že se žádost může směřovat na všechny informace, k nimž mají podniky přístup. Podstatnější je však další dodatek, podle kterého musí být rozsah žádosti „přiměřený“ a nesmí nutit adresáty k přiznání porušení soutěžního práva, což je upřesněno v preambuli směrnice s tím, že podniky mají povinnost „*odpovídat na věcné dotazy [factual questions] a poskytovat dokumenty*“;⁸³ tyto formulace odpovídají unijní judikatuře.⁸⁴

Česká právní úprava⁸⁵ těmto požadavkům odpovídá a další legislativní změny nevyžaduje, české soudy rovněž interpretují povinnost

---

⁷⁸ Čl. 6 (2) Směrnice ECN+.

⁷⁹ Čl. 20 (6) Nařízení 1/2003.

⁸⁰ V podrobnostech srov. PETR, M. *Modernizace komunitárního soutěžního práva*. C. H. Beck, 2008, s. 165.

⁸¹ Ust. § 21f odst. 8 ZOHS ve znění Návrhu.

⁸² Čl. 8 Směrnice ECN+.

⁸³ Rec. 35 preambule Směrnice ECN+.

⁸⁴ Srov. např. rozsudek SD EU ze dne 18. 10. 1989 C-374/87 *Orkem proti Komisi*.

⁸⁵ Ust. § 21e ZOHS.

poskytovat informace v souladu s unijní doktrínou;⁸⁶ otázka, do jaké míry je povinnost odpovídat na „věcné dotazy“ v souladu s judikaturou ESLP týkající se práva nevypovídat, je tak prozatím jen otázkou teorie.

Posledním směrnici předvídaným vyšetřovacím nástrojem je dotazování (*interviews*),⁸⁷ které se vztahuje jednak na zástupce podniků, jednak obecně na všechny fyzické osoby, které mohou disponovat relevantními informacemi. Obdobu tohoto institutu ZOHS neobsahuje, lze však vycházet z obecných právních předpisů, zejména správního řádu (dále též „SR“),⁸⁸ který upravuje důkaz svědeckou výpovědí,⁸⁹ a zákona o odpovědnosti za přestupky (dále též „ZoOP“),⁹⁰ který upravuje specificky výslech účastníka řízení.⁹¹

S vyšetřovacími nástroji přímo souvisejí i pravidla o použitelnosti důkazů, obsažená v závěru Směrnice ECN+, podle kterých mají být jako důkaz použitelné všechny dokumenty, ústní prohlášení, elektronické zprávy a veškeré jiné předměty obsahující informace, bez ohledu na jejich formu a nosič.⁹² Tomu v zásadě odpovídá pravidlo správního řádu, že k provedení důkazů lze užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy.⁹³

Pochybnosti by mohl vyvolávat snad jen požadavek obsažený v preambuli směrnice na možnost „*využít záznamy tajně pořázené fyzickými nebo právníckými osobami, které nejsou orgány veřejné*

---

⁸⁶ Srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 23. 2. 2012, sp. zn. 62 Af 75/2010 (*Kartel CRT*).

⁸⁷ Čl. 9 Směrnice ECN+.

⁸⁸ Z. č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁹ Ust. § 55 SR.

⁹⁰ Z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

⁹¹ USt. § 82 ZoOP.

⁹² Čl. 32 Směrnice ECN+.

⁹³ Ust. § 51 SR.

moci".⁹⁴ Soudy nicméně již v minulosti takové důkazy v soutěžních věcech aprobovaly⁹⁵ a nevylučuje je ani obecná doktrína trestního práva,⁹⁶ a ani tento požadavek by tedy v praxi žádné potíže působit neměl.

Shrnuto, pokud se jedná o vyšetřovací a pravomoci ÚOHS, zajišťuje Návrh plnou transpozici příslušných ustanovení Směrnice ECN+.

3.5. Rozhodovací pravomoci

Pokud jde o možné způsoby rozhodnutí, nemění se nic na tom, že NSÚ mohou rozhodnout o porušení unijního soutěžního práva, nikoliv však o tom, že k porušení nedošlo,⁹⁷ takže přinejmenším v tomto hledu zůstanou i do budoucna při aplikaci českého a unijního soutěžního práva rozdíly.

Směrnice ECN+ v této souvislosti doplňuje, že NSÚ mají mít pravomoc konstatovat, že k porušení unijního soutěžního práva „*došlo v minulosti*".⁹⁸ K tomuto ustanovení se bohužel blíže nevyjadřuje preambule směrnice, takže může být sporné, jaký je jeho přesný rozsah. Při doslovném výkladu (ke kterému se přikláníme) umožňuje toliko, aby NSÚ rozhodovaly i o jednání, které již bylo ukončeno, avšak není promlčeno, což české právo pochopitelně umožňuje. Širší výklad by nicméně mohl směřovat k tomu, že NSÚ jsou oprávněny deklaratorně rozhodnout o porušení soutěžního práva i ve vztahu k jednání, které je již promlčeno; Komise, na rozdíl od ÚOHS, takovou pravomocí

---

⁹⁴ Rec. 73 preambule Směrnice ECN+.

⁹⁵ Rozsudek NSS ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 8 Afs 40/2012 (*HUSKY*).

⁹⁶ ZAORALOVÁ, P. *Použitelnost soukromých zvukových a obrazových záznamů jako důkazu v trestním řízení*. Bulletin advokacie, 2017, č. 11, s. 28.

⁹⁷ Rozsudek SD EU ze dne 3. 5. 2011 C-375/09 *Tele2 Polska*.

⁹⁸ Čl. 10 (1) Směrnice ECN+.

disponuje.⁹⁹ Návrh se nicméně touto otázkou vůbec nezabývá, takže nelze z ničeho dovozovat, jak ÚOHS v této souvislosti uvažuje.

Směrnice ECN+ vyžaduje rovněž, aby byly NSÚ oprávněny uložit dotčeným podnikům povinnost ukončit porušování soutěžního práva,¹⁰⁰ což již české soutěžní právo umožňuje,¹⁰¹ a případně jim uložit opatření k nápravě, která mohou mít podobu nejen behaviorálních, ale i strukturálních opatření.¹⁰² ZOHS s opatřeními k nápravě počítá,¹⁰³ jejich možnou strukturální podobu však nezmiňuje a ani v minulosti o uložení strukturálního opatření k nápravě (ve věcech týkajících se zakázaných dohod či zneužití dominance) nerozhodl. Jakkoliv odborná literatura možnost strukturálních opatření k nápravě v českém právu v zásadě nevylučuje,¹⁰⁴ máme za to, že se jedná o natolik zásadní zásah do fungování soutěžitelů, že by bylo na místě tuto variantu výslovně upravit v zákoně. Návrh tak však bohužel nečiní, ani se k této okolnosti nevyjadřuje.

NSÚ mají dále mít možnost v naléhavých případech zjevného (*prima facie*) porušení soutěžního práva rozhodnout o uložení předběžných opatření, pokud hrozí vážná a nenapravitelná škoda hospodářské soutěži;¹⁰⁵ rozhodnutí o předběžném opatření má být přezkoumatelné ve „zrychleném odvolacím řízení“,¹⁰⁶ včetně zrychlené soudní

---

⁹⁹ Srov. např. rozsudek Tribunálu ze dne 29. 6. 2012 T-370/09 *GDF Suez proti Komisi*.

¹⁰⁰ Čl. 10 (1) Směrnice ECN+.

¹⁰¹ Ust. § 7 (1) a § 11 (2) ZOHS.

¹⁰² Čl. 10 (1) Směrnice ECN+.

¹⁰³ Ust. § 20 odst. 4 ZOHS.

¹⁰⁴ KINDL, J., MUNKOVÁ, J. (*op. cit. sub 66*), s. 408.

¹⁰⁵ Čl. 11 (1) Směrnice ECN+.

¹⁰⁶ Čl. 11 (2) Směrnice ECN+.

kontroly.¹⁰⁷ Předběžná opatření neupravuje ZOHS,¹⁰⁸ toliko správní řád,¹⁰⁹ jehož právní úpravu nicméně považujeme za dostačující. Na místě by ovšem podle našeho názoru bylo doplnit pravidla o „zrychleném“ přezkumu (byť k němu v praxi dochází); správní právo je neobsahuje vůbec, ve správním soudnictví byla v minulosti předběžná opatření přezkoumávána přednostně,¹¹⁰ novelou z roku 2011 však bylo toto „zrychlení“ vypuštěno.¹¹¹ Návrh však v tomto ohledu žádné změny nepřináší.

Posledním typem rozhodnutí, které Směrnice ECN+ vyžaduje, je rozhodnutí o závazcích,¹¹² požadavky na něž odpovídají rozhodnutí o závazcích, jak je přijímá Komise.¹¹³ Touto problematikou jsme se v podrobnostech věnovali již na jiném místě,¹¹⁴ zde proto postačí jen zopakovat, že pro náležitou transpozici tohoto ustanovení je podle našeho názoru nezbytné vypustit ze ZOHS požadavek na to, aby ÚOHS ověřoval, zda nedošlo k podstatnému narušení hospodářské soutěže, i na to, aby návrh závazků podali vždy všichni účastníci řízení, a pokud jde o praxi ÚOHS, měl by přestat vázat závazky na sdělení výhrad a formalizovat „tržní testování“ (*market testing*) závazků. Návrh však ve vztahu k závazkům žádné substantivní změny nepřináší.

Shrnutο, pokud se jedná o rozhodovací pravomoci ÚOHS, Návrh podle našeho názoru dostatečně netransponuj všechny požadavky Směrnice

---

¹⁰⁷ Rec. 38 preambule Směrnice ECN+.

¹⁰⁸ ZOHS toliko v ust. § 20a odst. 1 písm. b) tuto kompetenci ÚOHS v řízeních s unijním prvem zmiňuje.

¹⁰⁹ Ust. § 61 SR.

¹¹⁰ Ust. § 56 odst. 1 z. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění účinném do roku 2011.

¹¹¹ Z. č. 303/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹¹² Čl. 12 Směrnice ECN+.

¹¹³ Čl. 9 Nařízení 1/2003.

¹¹⁴ PETR, M. *Rozhodnutí o závazcích v českém a unijním právu*. ANTITRUST, 2019, č. 1, s. 4.

týkající zrychleného přezkumu rozhodnutí o předběžných opatřeních, rozhodnutí o závazcích a strukturálních opatření k nápravě.

3.6. Pokuty a penále

Směrnice ECN+ předvídá dva druhy sankcí – pokuty¹¹⁵ a penále.¹¹⁶ České soutěžní právo s penále vůbec nepočítá, takže k řádné transpozici směrnice je třeba zavést tento zcela nový právní nástroj. Návrh v této souvislosti počítá se zavedením *exekuce na nepeněžitě plnění ukládáním donucovacích pokut*,¹¹⁷ inspirované zjevně správním řádem;¹¹⁸ zjednodušeně řečeno, ÚOHS ukládá donucovací pokuty ve výši zohledňující dobu, po kterou soutěžitel nesplnil povinnost, kterou mu ÚOHS uložil, s tím, že taková pokuta může být ukládána i opakovaně.

Toto pojetí ale podle našeho názoru neodpovídá plně konceptu penále (*periodic penalty payment*), jak je zná unijní právo, a připomíná spíše pořádkovou pokutu. „Vzorem“ pro penále dle Směrnice ECN+ je zjevně možnost Komise ukládat penále dle čl. 24 Nařízení 1/2003. V tomto případě však Komise neukládá pokuty po nějaké době, kdy není jí uložená povinnost plněna, ale rozhodne o uložení penále v určité výši narůstající až do dne splnění této povinnosti; teprve poté rozhodne o stanovení penále v definitivní výši.¹¹⁹

Že se v případě exekuce na nepeněžitě plnění jedná ve své podstatě o pořádkovou pokutu lze dovodit i z toho, že tento nový institut pokrývá nesplnění povinností vyplývajících z rozhodnutí ÚOHS,¹²⁰ zatímco

---

¹¹⁵ Čl. 13 Směrnice ECN+.

¹¹⁶ Čl. 16 Směrnice ECN+.

¹¹⁷ Ust. § 22d ZOHS ve znění Návrhu.

¹¹⁸ Ust. § 129 SŘ.

¹¹⁹ Čl. 24 (2) Nařízení 1/2003; v podrobnostech např. ORTIZ BLANCO, L. *EU Competition Procedure. Third Edition*. Oxford University Press, 2013, s. 551 a násl.

¹²⁰ DZ, s. 36. Jedná se v zásadě o důvody pro vyměření penále podle čl. 16 (2) (b) Směrnice ECN+.

ukládání „penále“ za porušení procesních povinností¹²¹ je řešeno právě prostřednictvím pořádkové pokuty.¹²²

Vedle toho, že penále je založeno na odpovědnosti bez ohledu na zavinění, zatímco pořádková pokuta na subjektivní odpovědnosti,¹²³ funguje v obou případech výpočet výše pokuty zcela odlišně – u penále je jeho celá výše stanovena teprve „zpětně“, poté, co dojde ke splnění vynucované povinnosti, zatímco u pořádkové pokuty se pokuta ukládá v době, kdy povinnost ještě splněna nebyla, a její výše má především motivovat pokutovaného k tomu, aby povinnost splnil, ne jej trestat za dobu neplnění.

S ohledem na výše uvedené se obáváme, že navržená právní úprava funguje natolik odlišně od práva unijního, že ji nelze považovat za náležitou transpozici Směrnice ECN+. Na tom nic nemění ani skutečnost, že „penále“ (pořádková pokuta) může být podle Návrhu stanovena až v dvojnásobné výši, než by to mohla učinit Komise.¹²⁴

Pokud jde o pokuty, české soutěžní právo s nimi samozřejmě pracuje,¹²⁵ a již v minulosti bylo upravováno tak, aby odpovídalo postupům Komise,¹²⁶ které jsou předobrazem pro Směrnici ECN+. Některé otázky může transpozice Směrnice ECN+ přesto vyvolat.

---

¹²¹ Dle čl. 16 (1) a (2) (a) Směrnice ECN+.

¹²² Ust. § 22c ZOHS ve znění Návrhu; srov. též DZ, s. 35.

¹²³ Srov. např. POTĚŠIL, L., HEJČ, D., RIEGEL, F., MAREK, D. *Správní řád. Komentář*. C. H. Beck, 2015, s. 303.

¹²⁴ Podle čl. 24 (1) Nařízení 1/2003 může být penále stanoveno nejvíce ve výši 5 % průměrného denního obrátu za předchozí hospodářský rok za každý den prodlení, podle Návrhu však až do výše 10 % (ust. § 21c odst. 3 a § 22d odst. 1 ZOHS ve znění Návrhu).

¹²⁵ Ust. § 22 a násl. ZOHS.

¹²⁶ Čl. 23 Nařízení 1/2003.

Jednání, za které lze uložit pokutu, a to porušení jak práva hmotného,¹²⁷ tak procesního,¹²⁸ je vymezeno v českém i unijním právu ve stejném rozsahu. Obtíže by neměl působit ani požadavek, aby byl pro účely ukládání pokut uplatněn koncept podniku ve smyslu unijního práva, včetně možnosti ukládat pokutu mateřským společenstvem a právním nástupcům zaniklých osob.¹²⁹ To v minulosti působilo značné obtíže, v dnešní době již však k ukládání pokut právním nástupcům i mateřským společenstvem běžně dochází.¹³⁰ ÚOHS sice nemá možnost ukládat pokutu společně a nerozdílně všem osobám tvořícím jednu ekonomickou jednotku, jak může činit Komise, to však Směrnice ECN+ nevyžaduje, a protože se jedná o koncept přestupkovému právu velmi vzdálený, jeho zavedení do českého práva Návrh neobsahuje.

Při výpočtu pokuty má být zohledněna závažnost porušení práva a délka jeho trvání,¹³¹ tato kritéria užívá rovněž ÚOHS jako základ pro výpočet pokuty,¹³² ZOHS však délku trvání přestupku jako kritérium pro vyměření pokuty výslovně nezmiňuje a hovoří jen o jeho závažnosti.¹³³ Máme za to, že kritérium délky trvání je možno zařadit do kategorie „závažnost“ a že novelizace předmětného ustanovení není pro účely

---

¹²⁷ Čl. 13 (1) Směrnice ECN+.

¹²⁸ Čl. 13 (2) Směrnice ECN+.

¹²⁹ Čl. 13 (5) Směrnice ECN+.

¹³⁰ V podrobnostech k této problematice srov. např. PETR, M. *Přičítání odpovědnosti za porušení soutěžního práva*. ANTITRUST, 2013, č. 3, s. 78.

¹³¹ Čl. 14 (1) Směrnice ECN+.

¹³² Oznámení ÚOHS *Postup při stanovení výše pokut ukládaných za porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže* ze dne 24. 4. 2018 (dále též „Pokyny k výši pokut“), dostupné na: <https://www.uohs.cz/cs/legislativa/hospodarska-soutez.html> (navštíveno 1. 10. 2020), bod 2.3.

¹³³ Ust. § 22b odst. 1 ZOHS.

řádné transpozice Směrnice ECN+ nezbytná.¹³⁴ Rovněž Návrh v tomto ohledu žádné změny nepřináší.

Další požadavek se týká vymahatelnosti pokut ukládaných sdružením soutěžitelů. Podle Směrnice ECN+ mají mít jeho členové v případě, že sdružení samo není sto pokutu zaplatit, povinnost sdružení na zaplacení pokuty přispět;¹³⁵ pokud by takové příspěvky uhrazeny nebyly, mají mít NSÚ možnost vyžadovat platbu pokuty nejprve po podnicích, jejichž zástupci byli členy řídicích orgánů sdružení, a pokud by nebylo dostatečné ani to, po jakémkoli členovi sdružení, který působil na relevantním trhu, nikoliv však po těch, kteří předmětné rozhodnutí sdružení neprovedli a kteří při zahájení šetření o tomto rozhodnutí nevěděli nebo se od něj aktivně distancovali.¹³⁶

ZOHS s odpovědností členů sdružení soutěžitelů počítá rovněž, ovšem na základě ručení jeho členů za zaplacení pokuty uložené sdružení;¹³⁷ s tímto ustanovením dosud nejsou žádné praktické zkušenosti a podrobněji se mu nevěnují ani pravidla ÚOHS o vyměřování pokut. Pravidla obsažená v ZOHS zjevně směřují k dosažení stejného cíle, ke kterému směřuje i Směrnice ECN+, tedy k zaplacení pokuty v plné výši, a v případě potřeby počítá i s jejím vymáháním po členech sdružení, a umožňuje postupovat shodně, jak směrnice předpokládá, tj. vyčkat, zda bude sdružení sto vybrat prostředky pro zaplacení pokuty od svých členů, pokud nikoliv, uplatnit nárok z titulu ručení vůči soutěžitelům působícím v rozhodujících orgánech sdružení, a teprve jako poslední variantu postupovat vůči ostatním jeho členům. Novelizace tohoto ustanovení ZOHS tak podle našeho názoru není nezbytná, Návrh

---

¹³⁴ O délce jako podkategorii závažnosti hovoří výslovně rovněž zákon o přestupcích, srov. ust. § 38 písm. f) ZoOP.

¹³⁵ Čl. 14 (3) Směrnice ECN+.

¹³⁶ Čl. 14 (4) Směrnice ECN+.

¹³⁷ Ust. § 22b odst. 3 ZOHS.

nicméně pravidla postupu vůči sdružením soutěžitelům přepisuje tak, aby postup dle ZOHS odpovídal postupu dle směrnice.¹³⁸

Pokud jde o maximální výši pokuty, požaduje Směrnice ECN+ částku odpovídající přinejmenším 10 % celosvětového obratu soutěžitele za hospodářský rok předcházející přijetí rozhodnutí o porušení soutěžního práva (v případě sdružení soutěžitelů pak součet 10 % takto vymezeného obratu jeho členů),¹³⁹ čemuž české právo rovněž plně odpovídá.¹⁴⁰

Otázky tak může konečně vyvolávat i požadavek Směrnice ECN+, že pokuty mají být ukládány podnikům, které soutěžní právo porušily „úmyslně nebo z nedbalosti“;¹⁴¹ pojmy úmysl a nedbalost přitom mají být vykládány v souladu s unijní judikaturou týkající porušení soutěžního práva, nikoliv v trestněprávním smyslu.¹⁴² České soutěžní právo, stejně jako přestupkové právo obecně, je naopak založeno na principu objektivní odpovědnosti, jakkoliv ÚOHS v praxi k zavinění přihlíží a úmysl vnímá jako přitěžující okolnost.¹⁴³ Tato problematika již byla i v české odborné literatuře podrobně diskutována¹⁴⁴ a nepokládáme za nezbytné zde tuto debatu reprodukovat; rozhodující podle našeho názoru je, že Směrnice ECN+ ve své preambuli objektivní odpovědnost za přestupky výslovně připouští,¹⁴⁵ čímž navazuje na

---

¹³⁸ Ust. § 22a odst. 4 ve znění Návrhu.

¹³⁹ Čl. 15 Směrnice ECN+.

¹⁴⁰ Ust. § 22b odst. 2 a 3 ZOHS.

¹⁴¹ Čl. 13 (1) a (2) Směrnice ECN+.

¹⁴² Rec. 42 preambule Směrnice ECN+.

¹⁴³ Pokyny k výši pokut, bod 3.28.

¹⁴⁴ Srov. MIKULÍK, M. *Zavinění jako předpoklad deliktní odpovědnosti podle českého a unijního soutěžního práva?* Právní rozhledy, 2018, č. 23 – 24, s. 801.

¹⁴⁵ Srov. rec. 42 preambule Směrnice ECN+.

předcházející judikaturu SD EU.¹⁴⁶ České soutěžní právo tak podle našeho názoru může být i do budoucna založeno na principu objektivní odpovědnosti, s čímž implicitně počítá i Návrh.

Shrnuto, ZOHS je podle našeho názoru již dnes slučitelný se Směrnicí ECN+, pokud jde o ukládání pokut; změny obsažené v Návrhu tuto skutečnost ještě posílí při ukládání pokut sdružením soutěžitelů. Naopak pokud jde o penále, obáváme se, že navrhovaná právní úprava není pro efektivní transpozici Směrnice dostačující.

3.6. Program shovívavosti

Programu shovívavosti je ve Směrnici ECN+ věnována největší pozornost (7 článků) a jeho úprava je velmi detailní, což je zdůvodňováno nutností harmonizovat pravidla napříč Evropskou unií pro účely zajištění efektivity programu shovívavosti.¹⁴⁷

Úprava programu shovívavosti v dnešním ZOHS je naopak velmi stručná; bližší podrobnosti stanoví teprve oznámení ÚOHS (dále též „*Oznámení ÚOHS o programu leniency*“).¹⁴⁸ Pojem „program shovívavosti“ nebo „leniency“ dnes zákon vůbec neuvádí, hovoří jen

---

¹⁴⁶ SD EU ze dne 18. 6. 2013 C-681/11 *Schenker & Co. a další*. Sluší se nicméně doplnit, že SD EU v tomto ohledu nenásledoval názor GA Kokott, která ve svém stanovisku ve věci C-681/11 *Schenker* v bodech 42 a 43 jednoznačně uvádí následující: „*V souvislosti se sankcemi ukládanými v oblasti kartelového práva Evropskou komisí je zásada nulla poena sine culpa vyjádřena jak v čl. 15 odst. 2 starého nařízení č. 17, tak i v nyní platném čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003: podle obou předpisů mohou být pokuty za kartelové delikty ukládány jen za úmyslné nebo nedbalostní protiprávní jednání. Totéž musí platit, jsou-li porušení unijního kartelového práva předmětem řízení před vnitrostátními orgány nebo soudy příslušnými pro hospodářskou soutěž. V oblasti působnosti unijního práva musejí totiž vnitrostátní orgány při výkonu svých pravomocí respektovat obecné zásady unijního práva. Nic jiného nevyplývá ani z čl. 3 odst. 2 nařízení č. 1/2003, který chce v konečném důsledku zabezpečit upřednostnění hodnot unijního kartelového práva před právními předpisy jednotlivých států v oblasti hospodářské soutěže*“.

¹⁴⁷ Rec. 11 preambule Směrnice ECN+.

¹⁴⁸ Oznámení ÚOHS ze dne 4. 11. 2013 *o aplikaci § 22ba zákona o ochraně hospodářské soutěže (program leniency)*.

obecně o upuštění od uložení pokuty a o snížení pokuty;¹⁴⁹ v české praxi běžný výraz „leniency“ obsahuje až oznámení ÚOHS.

Zákon sám vůbec nepočítá s některými nástroji, které Směrnice ECN+ vyžaduje, např. rezervace pořadí žádostí (*marker*)¹⁵⁰ nebo zjednodušené žádosti;¹⁵¹ ty opět upravuje jen oznámení ÚOHS.¹⁵² Zákon neobsahuje ani některé hmotněprávní podmínky programu shovívavosti. Podle Směrnice ECN+ je např. třeba, aby žadatel o leniency „*nejpozději bezprostředně po žádosti o shovívavost ukončil svou účast na údajném tajném kartelu s výjimkou činností, které jsou podle názoru příslušného vnitrostátního orgánu pro hospodářskou soutěž přiměřeně nezbytné k zajištění integrity jeho šetření*“;¹⁵³ tato povinnost je však upravena až v oznámení ÚOHS, s možnou výjimkou nikoliv obecně pro „integritu šetření“, ale jen pro provedení šetření na místě.¹⁵⁴

Máme za to, že praxe ÚOHS ve vztahu programu shovívavosti je plně v souladu s požadavky Směrnice ECN+, současně však předpokládáme, že přinejmenším zmíněné právní instituty je třeba upravit přímo v zákoně. Jakkoliv to tedy nepovede k žádné zřetelné změně v praxi, právní úprava obsažená v ZOHS bude muset být ve vztahu k programu shovívavosti podstatně rozšířena.

Návrh takto skutečně postupuje a počítá s úpravou programu leniency (který ve shodě se směrnicí nazývá *shovívavost*) ve zcela novém ust. § 22ba ZOHS. Pozoruhodnou – a patrně nezamýšlenou – změnou oproti

---

¹⁴⁹ Ust. § 22ba ZOHS.

¹⁵⁰ Čl. 21 Směrnice ECN+.

¹⁵¹ Čl. 22 Směrnice ECN+. Tento termín nepokládáme za vhodný ekvivalent anglického pojmu „*summary application*“, za trefnější pokládáme „*souhrnné žádosti*“, o kterých hovoří Oznámení ÚOHS o programu leniency.

¹⁵² Oznámení ÚOHS o programu leniency, části V.1 a V.3.

¹⁵³ Čl. 19 (a) Směrnice ECN+.

¹⁵⁴ Oznámení ÚOHS o programu leniency, bod 15 (b).

stávající právní úpravě (přinejmenším důvodová zpráva tuto změnu nezmiňuje) je vztažení programu leniency nejen na horizontální, ale i na vertikální dohody. Dnešní zákon hovoří o utajované *horizontální dohodě*,¹⁵⁵ přičemž horizontální dohody jsou definovány jako *dohody soutěžitelů, kteří působí na stejné úrovni trhu zboží*.¹⁵⁶ Ani tato definice není dokonalá, na rozdíl od unijního práva dopadá na cílové i výsledkové dohody.

Návrh překonává tento problém a uvádí, že program leniency dopadá na utajované dohody soutěžitelů, jejichž cílem nebo výsledkem je narušení soutěže, hovoří však o *dohodě nebo jednání ve vzájemné shodě mezi dvěma nebo více soutěžiteli*.¹⁵⁷ To sice plně odpovídá definici *kartelu*, kterou obsahuje směrnice,¹⁵⁸ přehlíží ale již rovněž zmiňovaný terminologický rozdíl mezi českým a unijním právem: unijní právo užívá pojem soutěžitel ve smyslu konkurent (*competitor*), jak vyplývá z anglické jazykové verze směrnice, a z povahy věci tedy taková definice zahrnuje horizontální vztah. Pokud však o dohodě soutěžitelů hovoří soutěžní právo české, žádný horizontální vztah tím implikován není, a tato definice tedy dopadá na dohody nejen horizontální, ale i vertikální.

Jak uvedeno výše, tuto změnu považujeme za „přehlédnutí“ Návrhu, a z tohoto důvodu bychom pokládali za vhodné, aby se program leniency i do budoucna vztahoval pouze na horizontální dohody. Současně toto „pojmové zmatení“ znovu potvrzuje nevhodnost užití pojmu „soutěžitel“ pro adresáty soutěžního práva.

Pokud jde o vlastní podmínky programu *leniency*, Návrh vyžaduje *ukončení účasti* na předmětné dohodě již při podání žádosti.¹⁵⁹ To je přísnější, než je tomu teď, a zejména neodpovídá požadavku směrnice

---

¹⁵⁵ Ust. § 22ba odst. 1 písm. a) ZOHS.

¹⁵⁶ Ust. § 5 odst. 1 ZOHS.

¹⁵⁷ Ust. § 22ba odst. 1 písm. a) ZOHS ve znění Návrhu.

¹⁵⁸ Ust. čl. 2 (1) (11) Směrnice ECN+.

¹⁵⁹ Ust. § 22ba odst. 2 písm. a) ZOHS ve znění Návrhu.

na pokračování za účelem *zajištění integrity šetření*. Praxe ÚOHS bude jistě stejná, jako dosud, tj. pokračování v účasti na kartelu až do šetření na místě nebude považováno za porušení podmínek shovívavosti, tato praxe však nebude odpovídat zákonu.

Návrh počítá s rezervací pořadí¹⁶⁰ i se souhrnnou žádostí (a užívá tedy tuto podle našeho názoru vhodnější terminologii než směrnice);¹⁶¹ v tomto ohledu nemáme k transpozici výhrady. Otázkou naopak může být časový limit pro podání žádosti: žádost o upuštění pokuty (leniency I) lze podat jen do sdělení výhrad, žádost o snížení pokuty (leniency II) do 15 dní od sdělení výhrad;¹⁶² stejná limitace platí i dnes.¹⁶³ Směrnice ECN+ žádné takové omezení neobsahuje a je otázkou, zda je to pro české právo nezbytné, současně však nepředpokládáme, že by mohlo efektivitu programu shovívavosti jakkoliv omezovat: žádost o leniency I nedává po sdělení výhrad smysl, žádost o leniency II i později sice v principu možná je, omezení diktované především efektivitou vyšetřování ale podle našeho názoru není vyloučené.

Legislativní úpravu by ovšem mohl vyžadovat nejen ZOHS, ale i trestní zákoník, a to v souvislosti s trestní odpovědností fyzických osob za kartely.¹⁶⁴ Směrnice tak vyžaduje beztrestnost pro „*stávající a bývalé ředitele, vedoucí pracovníky a další zaměstnance*“ soutěžitelů, kteří požádali o prominutí pokuty (tj. leniency typu I), za podmínky, že žádost soutěžitele splňuje požadované podmínky, že předmětné fyzické osoby aktivně spolupracují se soutěžním úřadem i s orgánem činným v trestním řízení a že žádost k soutěžnímu úřadu byla podána dříve, než

---

¹⁶⁰ Ust. § 22ba odst. 3 ZOHS ve znění Návrhu.

¹⁶¹ Ust. § 22ba odst. 4 a 5 ZOHS ve znění Návrhu.

¹⁶² Ust. § 22ba odst. 7 ZOHS ve znění Návrhu.

¹⁶³ Ust. § 22ba odst. 5 ZOHS.

¹⁶⁴ Čl. 23 (1) Směrnice ECN+ předvídá i omezení odpovědnosti fyzických osob v jiných než trestních řízeních, touto problematikou se však v kontextu českého práva není třeba zabývat.

se tyto osoby dozvěděly o trestním vyšetřování.¹⁶⁵ To má platit i v případě, že trestní a správní řízení je vedeno v různých státech; v takovém případě mají komunikaci mezi všemi zúčastněnými vyšetřujícími orgány zprostředkovat NSÚ.¹⁶⁶

Trestná zákoník již v souvislosti s programem shovívavosti (a to leniency typu I i II) se zánikem trestní odpovědnosti fyzických osob počítá a obsahuje zvláštní ustanovení o účinné lítosti.¹⁶⁷ Toto ustanovení vzbuzuje určité otázky, které jsme již na jiném místě diskutovali;¹⁶⁸ stručně řečeno, máme zejména za to, že předmětné ustanovení trestního zákoníku nedopadá na situace, kdy je správní řízení vedeno v jiné jurisdikci, jakkoliv by se zánik beztrestnosti dal i v takovém případě dovést z obecných zásad trestního řízení. Jakkoliv bychom pokládali za vhodnější tuto problematiku v zákoně výslovně upravit, Návrh tak nečiní.

Shrnuto, transpozici pravidel o programu shovívavosti pokládáme za v zásadě dostačující, pokládáme však za vhodné odstranit rozšíření tohoto programu i na vertikální dohody. I s ohledem na naprostou absenci relevantní praxe bychom pokládali za vhodné i upřesnění trestního práva.

3.7. Spolupráce NSÚ

Směrnice ECN+ dále podstatně rozšiřuje pravidla o spolupráci NSÚ, která byla dosud jen velmi obecně upravena v čl. 11, 12 a 22 Nařízení 1/2003.

---

¹⁶⁵ Čl. 23 (1) a (2) Směrnice ECN+.

¹⁶⁶ Čl. 23 (4) Směrnice ECN+.

¹⁶⁷ Ust. § 248a z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁸ PETR, M. *Skládačka bid rigging, leniency a trestní odpovědnosti*. ANTITRUST, 2019, č. 3, s. 73.

Směrnice ECN+ nyní vyžaduje, aby se zaměstnanci žádajícího NSÚ mohli účastnit vyšetřovacích úkonů dožádaného NSÚ.¹⁶⁹ K provedení tohoto pravidla je zaprvé třeba, aby ÚOHS na základě dožádání vyšetřovací úkony vůbec mohl provádět; to je patrně splněno díky ust. § 22a odst. 3 písm. f) ZOHS, který ÚOHS opravňuje „*provádět šetření*“, což patrně zahrnuje kromě šetření na místě i další vyšetřovací úkony. Pokud pak jde zadruhé specificky o účast zaměstnanců jiných NSÚ na vyšetřovacích úkonech, je tato podle našeho názoru již dnes možná ve vztahu k šetření na místě, kterého se mohou účastnit i „*další Úřadem pověřené osoby*“,¹⁷⁰ u výsledků však podle našeho názoru něco takového bez dalšího možné není, a tento požadavek Směrnice ECN+ by měl být do zákona doplněn. Návrh však v tomto ohledu nic nového nepřináší.

Směrnice ECN+ nadto nově vyžaduje rovněž, aby se vyšetřovací úkony dožádaných NSÚ mohly týkat nejen samotného vyšetřování porušení čl. 101 a 102 SFEU, ale rovněž otázky, zda nebyly porušeny povinnosti vyplývající z vyšetřovacích úkonů a rozhodnutí žádajících NSÚ;¹⁷¹ i tato pravomoc by patrně mohla být zahrnuta pod stávající oprávnění ÚOHS „*provádět šetření na základě žádosti soutěžního úřadu jiného členského státu*“,¹⁷² vzhledem k tomu, že toto ustanovení bylo přijato za účelem implementace nařízení 1/2003,¹⁷³ které počítá jen s vyšetřovacími úkony týkajícími se možných porušení čl. 101 a 102 SFEU, by však mohlo být na místě dané zmocnění přeformulovat tak, aby bylo jednoznačně v souladu s požadavky Směrnice ECN+. Návrh tak nicméně nečiní.

---

¹⁶⁹ Čl. 21 (1) Směrnice ECN+.

¹⁷⁰ Ust. § 21f odst. 2 ZOHS.

¹⁷¹ Čl. 24 odst. 2 Směrnice ECN+.

¹⁷² Ust. § 20a odst. 3 písm. f) ZOHS.

¹⁷³ Srov, důvodovou zprávu k z. č. 340/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), a některé další zákony.

Zcela nově pak Směrnice ECN+ zavádí pravidla o spolupráci při doručování, a to včetně meritorních rozhodnutí,¹⁷⁴ a dokonce i při vymáhání pokut a penále;¹⁷⁵ právním podkladem pro tento postup má být tzv. jednotný nástroj (*uniform instrument*).¹⁷⁶ Směrnice zavádí rovněž pravidla týkající se příslušnosti a rozhodného práva pro řešení souvisejících sporů.¹⁷⁷

Jedná se o ve správním právu zcela nová pravidla, která Novela transponuje do nové Hlavy IX ZOHS (ust. § 24a – 25 ZOHS ve znění Návrhu). Jedná se o technická pravidla, která pokládáme za dostačující pro adekvátní transpozici Směrnice ECN+.

Shrnuto, pravidla týkající se mezinárodní spolupráce NSÚ pokládáme za v zásadě náležitě transponovaná, máme však pochybnosti o možnosti účasti zaměstnanců jiných NSÚ účastnit se všech vyšetřovacích úkonů ÚOHS; bez výslovné právní úpravy to podle našeho názoru možné není. Vhodnější, byť nikoliv nezbytné, by podle našeho názoru bylo i přesnější vymezení kompetencí ÚOHS.

3.8. Promlčecí lhůty

Směrnice ECN+ obsahuje rovněž pravidla týkající se promlčecích lhůt pro možnost trestat porušení čl. 101 a 102 SFEU. Zaprvé má dojít k stavení těchto lhůt po dobu, kdy je stejné jednání předmětem vyšetřování v jiném členském státě nebo u Komise;¹⁷⁸ ZOHS obsahuje zvláštní pravidla pro přerušování běhu promlčecí doby,¹⁷⁹ řízení vedené jiným soutěžním orgánem však mezi ně nepatří a je tedy třeba je doplnit,

---

¹⁷⁴ Čl. 25 Směrnice ECN+.

¹⁷⁵ Čl. 26 Směrnice ECN+. Lhůty pro vymáhání pokut a penále se řídí právem žádajícího státu.

¹⁷⁶ Čl. 27 Směrnice ECN+.

¹⁷⁷ Čl. 28 Směrnice ECN+.

¹⁷⁸ Čl. 29 (1) Směrnice ECN+.

¹⁷⁹ Ust. § 23 odst. 4 ZOHS.

což však Návrh nečiní. Naopak požadavek na pozastavení běhu promlčecí doby během soudního přezkumu rozhodnutí¹⁸⁰ již v ZOHS obsažen je.¹⁸¹

ZOHS obsahuje rovněž absolutní délku promlčecí doby, a to 14 let od spáchání přestupku, do která se navíc nezapočítává doba soudního přezkumu;¹⁸² tato lhůta by podle našeho názoru měla odpovídat požadavkům Směrnice ECN+¹⁸³ a nevidíme důvod pro její zrušení.¹⁸⁴

Shrnuto, transpozice Směrnice ECN+ není úplná, pokud jde o přerušení běhu promlčecí doby v souvislosti s šetřením Komise nebo NSÚ.

3.9. Přístup do spisu a ochrana informací

Směrnice ECN+ vyžaduje zachování mlčenlivosti ohledně informací získaných na základě této směrnice,¹⁸⁵ čemuž by mělo vyhovovat obecné pravidlo o mlčenlivosti podle § 24 ZOHS.

Směrnice ECN+ dále vyžaduje, aby byla prohlášení v rámci programu shovívavosti a návrhy na narovnání dostupná pouze účastníkům řízení,¹⁸⁶ což už ZOHS rovněž zajišťuje.¹⁸⁷

Další pravidla se týkají využitelnosti informací, získaných ze spisu NSÚ. Pokud jde, zjednodušeně řečeno, o leniency a narovnání, se kterými se

---

¹⁸⁰ Čl. 29 (2) Směrnice ECN+.

¹⁸¹ Ust. § 23 odst. 3 ZOHS.

¹⁸² Ust. § 23 odst. 6 ZOHS.

¹⁸³ Rec. 70 preambule Směrnice ECN+.

¹⁸⁴ Ke zrušení objektivních lhůt podle Občanského zákoníku naopak došlo pro účely transpozice Směrnice o odpovědnosti za škodu, jakkoliv Směrnice o odpovědnosti za škodu umožňovala existenci absolutních objektivních lhůt za obdobných podmínek, jako Směrnice ECN+.

¹⁸⁵ Čl. 31 (2) Směrnice ECN+.

¹⁸⁶ Čl. 31 (3) Směrnice ECN+.

¹⁸⁷ Ust. § 21c odst. 5 ZOHS.

mohou seznámit jen účastníci řízení, mohou být tyto informace využity jen pro účely soudního přezkumu rozhodnutí NSÚ.¹⁸⁸ Podle Zákona o náhradě škody sice platí, že tyto informace nemohou být použity jako důkaz,¹⁸⁹ vzhledem k působnosti tohoto zákon se však podle našeho názoru jedná jen o omezení v řízeních o náhradě škody způsobené porušením soutěžního práva, nikoliv pro účely jiných soudních řízení, a tento požadavek Směrnice ECN+ by tedy měl být implementován nově. Návrh však v tomto ohledu nic nového nepřináší.

Totéž platí i pro informace vzniklé v průběhu řízení před NSÚ, konkrétně pro informace vypracované specificky pro účely takového řízení soutěžním úřadem či dalšími osobami a dále návrhy na narovnání, které byly vzaty zpět; takové informace mohou být užity před vnitrostátními soudy teprve poté, co NSÚ ukončí své vyšetřování.¹⁹⁰ Rovněž tento zákaz platí dle ZNŠHS pro účely řízení o náhradě škody způsobené porušením soutěžního práva,¹⁹¹ nikoliv však obecně. Ani zde však Návrh nic nového nepřináší. Doplnjuje pouze, že tyto informace mohou být zpřístupněny orgánům činným v trestním řízení již po sdělení výhrad,¹⁹² což Směrnice ECN+ nevyžaduje. Podle důvodové zprávy je „[ú]čelem této změny [...] podpora šetření orgánů činných v trestním řízení týkajících se porušení pravidel hospodářské soutěže“.¹⁹³

---

¹⁸⁸ Čl. 31 (4) Směrnice ECN+. Směrnice umožňuje použití těchto informací rovněž pro spory související s rozdělením pokuty v případě solidární odpovědnosti, to však v podmínkách českého práva nehraje roli.

¹⁸⁹ Ust. § 31 odst. 1 ZNŠHS.

¹⁹⁰ Čl. 31 (5) Směrnice ECN+.

¹⁹¹ Ust. § 31 odst. 2 ZNŠHS.

¹⁹² Ust. § 21ca odst. 2 ZOHS ve znění Návrhu.

¹⁹³ DZ, s. 32.

Směrnice konečně vymezuje zvláštní podmínky o předávání prohlášení v rámci programu shovívavosti mezi soutěžními úřady,¹⁹⁴ která v ZOHS dosud chyběla. Návrh překvapivě tuto problematiku neupravuje.

Shrnuto, obáváme se, že Návrh dostatečně netransponuje pravidla týkající ochrany informací ze spisu ÚOHS v soudním řízení ani ohledně předávání informací o leniency mezi NSÚ.

4. DALŠÍ NAVRHOVANÉ ZMĚNY ZOHS

Návrh přináší řadu dalších změn, nevyvolaných přímo potřebou transponovat Směrnici ECN+. Ve většině případů se nicméně jedná o změny technické povahy, které na uplatňování soutěžního práva nebudou mít žádný reálný dopad. Níže se proto zaměříme jen na tři oblasti, které pokládáme za nejvýznamnější.

4.1. Sankce

ZOHS počítá se dvěma druhy peněžitých sankcí, pokutami a pořádkovými pokutami. Jak již bylo výše uvedeno, Směrnice ECN+ vyžaduje, aby NSÚ mohly vedle pokut ukládat i penále. Návrh za tím účelem jednak „převádí“ některé delikty z přestupků do pořádkových přestupků, jednak zavádí nový institut donucovacích pokut jako nástroje exekuce na nepeněžitě plnění.

Právní teorie charakterizuje správní pořádkové delikty jako jednání či opominutí, kterým dochází k porušení procesní povinnosti, přičemž uložení trestu má sloužit k zajištění splnění této povinnosti;¹⁹⁵ uplatní se přitom nejen ve správních řízeních, ale i v kontrolních procesech.¹⁹⁶ pořádková pokuta tak *„není sankcí trestně-právní povahy, ale*

¹⁹⁴ Čl. 31 (6) Směrnice ECN+.

¹⁹⁵ SEDLÁČEK, V. *Obecné správní právo. 4. aktualizované vydání.* Wolter Kluwer ČR, 2019, s. 223.

¹⁹⁶ *Ibid.*

donucovacím prostředkem".¹⁹⁷ Jejím cílem je tedy „*příspět k zajištění řádného průběhu správního řízení, nikoli osobu za dané jednání sankcionovat*".¹⁹⁸

Přehledná úprava peněžitých sankcí je obsažena v Nařízení 1/2003 pro účely řízení Komise. Rozlišuje pokutu za porušení povinností „procesní“ (neposkytnutí informací nebo poskytnutí informací nesprávných nebo zavádějících při sektorovém šetření a písemné žádosti o informace,¹⁹⁹ porušení povinností při šetření na místě²⁰⁰ a porušení pečeti²⁰¹) a „meritorní“ (zakázaná dohoda nebo zneužití dominance,²⁰² porušení předběžného opatření²⁰³ a porušení závazků²⁰⁴) povahy; „procesní“ pokuty mohou dosahovat nejvíce 1 %, „meritorní“ pak nejvíce 10 % ročního obrátu dotčeného soutěžitele.²⁰⁵ V obou případech ukládá Komise pokutu jen za zaviněné jednání (úmyslně nebo z nedbalosti).²⁰⁶

Vedle toho počítá Nařízení 1/2003 i s penále za účelem vynucení povinností, a to opět jak povinností „procesních“ (poskytnutí informací,²⁰⁷ podrobení se šetření na místě²⁰⁸), tak

---

¹⁹⁷ HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V. *Správní právo procesní. 5. vydání*. Leges, 2015, s. 174.

¹⁹⁸ SKULOVÁ, S. a kol. *Správní právo procesní. 3. vydání*. Aleš Čeněk, 2017, s. 175.

¹⁹⁹ Čl. 23 odst. 1 písm. a) a b) Nařízení 1/2003.

²⁰⁰ Čl. 23 odst. 1 písm. c) a d) Nařízení 1/2003.

²⁰¹ Čl. 23 odst. 1 písm. e) Nařízení 1/2003.

²⁰² Čl. 23 odst. 2 písm. a) Nařízení 1/2003.

²⁰³ Čl. 23 odst. 2 písm. b) Nařízení 1/2003.

²⁰⁴ Čl. 23 odst. 2 písm. c) Nařízení 1/2003.

²⁰⁵ Čl. 23 odst. 1 a 2 Nařízení 1/2003.

²⁰⁶ Čl. 23 odst. odst. 1 a 2 Nařízení 1/2003.

²⁰⁷ Čl. 24 odst. 1 písm. d) Nařízení 1/2003.

²⁰⁸ Čl. 24 odst. 1 písm. e) Nařízení 1/2003.

„meritorních“ (ukončení protiprávního jednání,²⁰⁹ splnění předběžného opatření,²¹⁰ splnění závazků²¹¹), a to až do výše 5 % denního obratu dotčeného soutěžitele za každý den nesplnění předmětné povinnosti.²¹² Zavinění není třeba prosazovat.²¹³

Pokuty a penále mají „*společné rysy a cíle*“²¹⁴ jakkoliv u pokut převládá prvek penalizace,²¹⁵ a mohou tak být uloženy ve vztahu k témuž jednání současně.²¹⁶ Před vydáním konečného rozhodnutí je v obou případech požadováno sdělení výhrad.²¹⁷

Požadavky Směrnice ECN+ jsou méně propracované. Jak již bylo uvedeno, vyžaduje zaprvé možnost uložení pokuty za zaviněné porušení čl. 101 a 102 SFEU²¹⁸. Pokud jde o porušení „procesních“ povinností, vyžaduje možnost uložit pokutu za porušení povinností souvisejících se šetřením na místě, včetně porušení pečeti,²¹⁹ za neposkytnutí informací nebo poskytnutí informací nesprávných či zavádějících²²⁰ a za nedostavení se k výsledku.²²¹ Pokuta za porušení zákazu jednání, předběžného opatření a závazků je obsažena rovněž mezi „procesními“

---

²⁰⁹ Čl. 24 odst. 1 písm. a) Nařízení 1/2003.

²¹⁰ Čl. 24 odst. 1 písm. b) Nařízení 1/2003.

²¹¹ Čl. 24 odst. 1 písm. c) Nařízení 1/2003.

²¹² Čl. 24 odst. 1 Nařízení 1/2003.

²¹³ Čl. 24 Nařízení 1/2003.

²¹⁴ Rozsudek Tribunálu ze dne 27. 6. 2012 T-167/08 *Microsoft*, bod 94.

²¹⁵ ORTIZ BLANCO, L. (*op. cit. sub* 119), s. 373.

²¹⁶ *Ibid.*, s. 389.

²¹⁷ Čl. 27 odst. 1 Nařízení 1/2003.

²¹⁸ Čl. 13 odst. 1 Směrnice ECN+.

²¹⁹ Čl. 13 odst. 2 písm. a) až c) Směrnice ECN+.

²²⁰ Čl. 13 odst. 2 písm. d) Směrnice ECN+.

²²¹ Čl. 13 odst. 2 písm. e) Směrnice ECN+.

pokutami.²²² Rovněž ve všech těchto případech je vyžadováno zavinění.²²³ Penále je pak vyžadováno, opět bez ohledu na zavinění, za účelem vynucení poskytnutí informací,²²⁴ dostavení se k výsledku,²²⁵ umožnění šetření na místě²²⁶ a splnění povinnosti zdržet jednání a splnění předběžného opatření či závazku.²²⁷

Stejně jako nařízení 1/2003, ZOHS dosud rozlišoval (aniž by je však takto charakterizoval) mezi „meritorními“²²⁸ a „procesními“²²⁹ přestupky, za které bylo možno uložit pokutu do výše 10 %, resp. 1 % ročního obrátu předmětného soutěžitele.²³⁰ Na rozdíl od Nařízení 1/2003 nevyžaduje odpovědnost za tyto přestupky zavinění. Na tom Návrh v principu nic nemění, jen slučuje přestupky související s porušením povinností při šetření na místě do jednoho ustanovení.²³¹ Kromě toho ZOHS nově stanoví odpovědnost „civilním“ fyzickým osobám,²³² podnikajícím fyzickým osobám a právnickým osobám,²³³ které nejsou soutěžiteli, za poskytnutí obchodních záznamů, které

---

²²² Čl. 13 odst. 2 písm. e) Směrnice ECN+.

²²³ Čl. 13 odst. 2 Směrnice ECN+.

²²⁴ Čl. 16 odst. 1 písm. a) Směrnice ECN+.

²²⁵ Čl. 16 odst. 1 písm. b) Směrnice ECN+.

²²⁶ Čl. 16 odst. 2 písm. a) Směrnice ECN+.

²²⁷ Čl. 16 odst. 2 písm. b) Směrnice ECN+.

²²⁸ Ust. § 22 odst. 1 písm. b), c), e) a f) ZOHS a § 22 odst. 1 písm. b), c), e) a f) ZOHS; ZOHS výslovně neupravuje sankce za porušení předběžného opatření, ty by však mělo být možno podřadit pod *porušení jiné povinnosti stanovené rozhodnutím Úřadu*.

²²⁹ Ust. § 22 odst. 1 písm. a), g), h) a i) ZOHS a § 22 odst. 1 písm. a), g), h) a i) ZOHS.

²³⁰ Ust. § 22a odst. 2 ZOHS.

²³¹ Jedná se o nové ust. § 22 odst. 1 písm. g) ZOHS ve znění Návrhu, resp. § 22a odst. 1 písm. g) ZOHS ve znění Návrhu, slučující dřívější písm. g) a h) téhož ustanovení.

²³² Ust. § 22 odst. 2 ZOHS ve znění Návrhu.

²³³ Ust. § 22a odst. 2 ZOHS ve znění Návrhu.

nejsou úplné, správné a pravdivé,²³⁴ a za nestrpění šetření na místě.²³⁵ „Z opatrnosti“ je takové upřesnění podmínek odpovědnosti na místě, je však otázkou, o jak palčivý problém se v praxi skutečně jednalo. Za nedostatečné ovšem pokládáme „navázání“ tohoto ustanovení na pravidla o výpočtu pokuty, která i u těchto „nových“ přestupků počítají s pokutou do výše 1 % obratu *soutěžitele*,²³⁶ což je u osoby, která není soutěžitelem, nesmysl. Toto pokládáme za zjevnou chybu návrhu, která by měla být v legislativním procesu odstraněna. Přerážení přestupku spočívajícího v neposkytnutí úplných, správných a pravdivých informací mezi přestupky ne-soutěžitelů pak bude podle našeho názoru znamenat rovněž snížení možné výše pokuty, neboť ta už nebude moci být počítána z obratu celého soutěžitele, ale pouze pokutované osoby.

Návrh dále doplňuje, že pokuta za přestupky se zpravidla vypočte s ohledem na velikost obratu soutěžitele,²³⁷ což pokládáme za nadbytečné, neboť to jednak odpovídá dosavadní praxi, jednak lze využití procentuální základny pro výpočet pokuty zdůvodnit v odůvodnění rozhodnutí.

Dále obsahuje ZOHS ustanovení o pořádkových pokutách, které ÚOHS zjevně pokládá za ekvivalent penále ukládaného Komisí, což, jak zdůvodněno výše, nepokládáme za správné. Pravidla o pořádkových pokutách se mění jednak tak, že výpočet výše pokuty může brát v potaz i obrat soutěžitele, přičemž výše pořádkové pokuty nesmí překročit *10 % průměrného denního čistého obratu soutěžitele za každý den nesplnění povinnosti*;²³⁸ toto pravidlo je zjevně motivováno snahou transponovat Směrnici ECN+, podle našeho názoru se však nemůže dost dobře

---

²³⁴ Tato povinnost dosud platila pro tyto osoby jako soutěžitele, srov. ust. § 22 odst. 1 písm. g) ZOHS a § 22a odst. 1 písm. g) ZOHS.

²³⁵ Podle DZ, str. 32, má tento přestupek dopadat na osoby, v jejichž objektu se nacházejí šetřené obchodní prostory, srov. ust. § 21f odst. 4 ZOHS.

²³⁶ Ust. § 22 odst. 3 a § 22a odst. 3 ZOHS ve znění Novely.

²³⁷ Ust. § 22a odst. 3 ZOHS ve znění Návrhu.

²³⁸ Ust. § 22c odst. 3 ZOHS ve znění Návrhu.

uplatnit, neboť smyslem pořádkové pokuty je primárně přimět pokutovaného ke splnění jeho povinnosti, nikoliv jej „přesně“ potrestat za dosavadní porušení.

Pořádková pokuta dosud dopadala jen na neposkytnutí požadovaných informací ve stanovené lhůtě;²³⁹ tento důvod zůstává zachován,²⁴⁰ vedle něj však přibývá i nedostavení se n předvolání.²⁴¹ Vedle toho může být pořádková pokuta nově uložena i tomu, kdo poruší povinnost strpět šetření na místě,²⁴² což je ovšem současně i přestupkem (srov. výše). Máme pochybnosti, zda lze jedno jednání chápat současně jako přestupek i pořádkový delikt. V každém případě by však uložení pořádkové pokuty v relativně malé výši bránilo tomu, aby za totéž jednání byla uložena pokuta v „dostatečné“ výši v následném řízení o přestupku.

Konečně pokud jde o sankce, ZOHS zachovává princip, že sankci spočívající v zákazu plnění veřejných zakázek nelze uložit, pokud došlo k úspěšnému uplatnění programu shovívavosti nebo narovnání.²⁴³

4.2. Program narovnání

Vedle nové úpravy programu shovívavosti přináší Návrh i zcela novou úpravu programu narovnání,²⁴⁴ která kombinuje dosavadní velmi stručná zákonná pravidla („automatické“ snížení pokuty o 20 % soutěžiteli, který se přiznal ke spáchání přestupku tak, jak jej ÚOHS vymezil ve sdělení výhrad)²⁴⁵ s tzv. procedurou narovnání, upravenou

---

²³⁹ Ust. § 22c odst. 1 ZOHS.

²⁴⁰ Ust. § 22c odst. 1 písm. a) ZOHS ve znění Návrhu.

²⁴¹ Ust. § 22c odst. 1 písm. b) ZOHS ve znění Návrhu.

²⁴² Ust. § 22c odst. 2 ZOHS ve znění Návrhu.

²⁴³ Ust. § 22a odst. 5 ZOHS ve znění Návrhu.

²⁴⁴ Ust. § 22bb ZOHS ve znění Návrhu.

²⁴⁵ Ust. § 22ba odst. 2 ZOHS.

jen v Oznámení o narovnání,²⁴⁶ která vycházela z předpokladu, že přiznání se a žádost o snížení pokuty je jen vyvrcholením procesu, který začíná podstatně dříve, než ke sdělení výhrad dojde.²⁴⁷

Návrh, zdá se, tuto dualitu opouští; důvodová zpráva uvádí, že nová právní úprava má „*zdůraznit určitý „nenárokový“ charakter celého institutu*“.²⁴⁸ Žádost o snížení pokuty by tak mělo být do budoucna podat jen v rámci procedury narovnání,²⁴⁹ jejíž zahájení iniciuje ÚOHS²⁵⁰ a který ji rovněž může kdykoliv ukončit.²⁵¹ Snížení pokuty může činit 10 – 20 %, v závislosti na míře dosažených procesních úspor.²⁵²

Vzhledem k tomu, že „nová“ procedura narovnání se bude zřetelně lišit od té stávající, lze očekávat rovněž vydání nového Oznámení o narovnání.

4.3. Řízení s orgány veřejné správy

Návrh dále sjednocuje procesní nástroje, které lze uplatnit v řízení s orgány veřejné správy a se soutěžiteli; i v případě vyšetřování přestupků orgánů veřejné správy tak bude možné zastavit řízení za podmínky splnění závazků,²⁵³ případně řízení vůbec nezahajovat v důsledku tzv. prioritizace.²⁵⁴

---

²⁴⁶ Oznámení ÚOHS ze dne 8. 11. 2013 o proceduře směřující k urychlení správního řízení využitím institutu žádosti o snížení pokuty dle § 22ba ZOHS (procedura narovnání). Oznámení je dostupné na:

²⁴⁷ Srov. zejm. Oznámení o narovnání, bod. 5.

²⁴⁸ DZ, s. 35.

²⁴⁹ Ust. § 22bb odst. 2 ZOHS ve znění Návrhu.

²⁵⁰ Ust. § 22bb odst. 1 ZOHS ve znění Návrhu.

²⁵¹ Ust. § 22bb odst. 4 ZOHS ve znění Návrhu.

²⁵² Ust. § 22bb odst. 5 ZOHS ve znění Návrhu.

²⁵³ Ust. § 19a odst. 4 – 6 ZOHS ve znění Návrhu.

²⁵⁴ Ust. § 21 odst. 1 ZOHS ve znění Návrhu.

5. ZÁVĚREM KAPITOLY

Implementace Směrnice ECN+ neměla dramaticky měnit české soutěžní právo, které je s jejími požadavky již dnes v zásadě v souladu, pokud jde o vyšetřovací a rozhodovací nástroje ÚOHS. Měla přispět k posílení jeho nezávislosti a k transparentním pravidlům ustanovování jeho vrcholných představitelů, to však podle našeho názoru pohříchu nečiní.

Obdobě podle našeho názoru nedošlo ke kvalitativnímu posunu v těch oblastech, kde ÚOHS dosud požadovanými nástroji nedisponoval vůbec, případně se tyto zřetelně lišily od unijního práva; ani zde, obáváme se, nedošlo k dostatečnému zlepšení, ať už jde o tzv. prioritizaci, závazky nebo penále.

Návrh nadto to českého práva přináší některé zjevné „chyby“, zejména pokud jde o rozšíření leniency na všechny kategorie cílových dohod.

Obáváme se tedy, že Návrh nenaplnil potenciál, kterým disponoval. Končíme tedy stejným povzdechnutím, jakým jsme začali: možná mohl ÚOHS svůj návrh předem projednat s odbornou veřejností.

Kontakt

Doc. JUDr. Michal PETR, Ph.D.

michal.petr@upol.cz

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

II. INFORMÁCIE A ICH VÝZNAM V PROGRAMU ZHOVIEVAVOSTI

DOC. JUDR. RASTISLAV FUNTA PH.D. LL.M.*

Abstrakt: Jedným z kľúčových prvkov, ktoré ovplyvňujú rozhodnutie podnikov v prípade žiadosti o imunitu, je stupeň istoty, ktorý majú žiadatelia. Článok skúma príčiny javu možnej menšej angažovanosti podnikov v programe zhovievavosti v Európe a pojednáva o vplyve na schopnosť Európskej komisie odhaľovať kartelové dohody. Je možným vysvetlením to, že podniky po odhalení ich zapojenia do nezákonného kartelového správania už nemajú snahu o zapojenie do tzv. leniency programu, ale namiesto toho sa snažia nájsť alternatívne spôsoby, ako chrániť svoje záujmy? Účelom tohto článku je posúdiť, či a do akej miery sa motivácia zapojenia do tzv. leniency programu v EÚ zmenila - a či sa zmenilo hľadanie rovnováhy medzi výhodami a nevýhodami žiadosti o imunitu.

Kľúčová slova: Európska komisia, informácie, kartely, program zhovievavosti.

Abstract: One of the key elements that influence companies' decisions in case of leniency programme is the degree of certainty

---

* Autor je docentem a prorektorom Vysoké školy Danubius. V súčasnosti pôsobí také jako právník a jako národní právní expert při College of Europe/Evropská Komise.

the applicants have. The article examines the causes of the potential decrease engagement of companies in leniency programme in Europe and discuss the impact on the European Commission's ability to detect cartels. Can the explanation be that, after exposing their involvement in illicit cartel behavior, companies no longer seek to engage in so-called leniency programme, but instead try to find alternative ways to protect their interests? The purpose of this article is to assess whether and to what extent the motivation to engage in leniency program in the EU has changed - and whether the balance between the advantages and disadvantages of the immunity application has changed.

Keywords: European Commission, Informations, Cartels, Leniency program.

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

1. ÚVOD KAPITOLY: VÝZNAM PROGRAMU

ZHOVIEVAVOSTI V OBLASTI PRESADZOVANIA PRÁVA

Európska komisia, podobne ako ostatné regulačné orgány pre hospodársku súťaž, sa pýši poskytovaním každoročných správ o počte kartelov, ktoré odhalila, a počte rozhodnutí o porušení súťažného práva a uložených pokutách. Tieto štatistiky sa však nevzťahujú na počet žiadostí o oslobodenie od pokút a zhovievavosti. Podľa správ o hodnotení uplatňovania hospodárskej súťaže sa počet žiadostí o zhovievavosť (vrátane žiadostí o oslobodenie od pokút) v posledných rokoch znížil o takmer 50%. Najčastejšie uvádzaným dôvodom bolo zvýšenie rizika občianskoprávných žalôb o náhradu škody. Ďalšími faktormi, ktoré prispeli k poklesu, boli vnímaná neistota vyplývajúca zo zverejnenia súbežných konaní (v Európe aj mimo EÚ), neistota v tom, ako orgány presadzovania práva budú posudzovať oslobodenie od pokút apod. Často sa zdôrazňuje, že žiadosti o oslobodenie od pokút a zhovievavosť sú najúčinnejším zdrojom informácií v súvislosti s odhalením kartelu. Otázkou však zostáva, či Európska komisia dospela k bodu, v ktorom sa príliš spolieha na program zhovievavosti ako na základný nástroj jej metodiky zisťovania kartelov. Takmer všetky jej rozhodnutia o porušení právnych predpisov v posledných rokoch sú založené na žiadostiach programu zhovievavosti. Po väčšinu rokov pochádzalo 100% začatí vyšetrení od žiadateľov o oslobodenie (pozri tabuľku 1). V prípade vyšetrení, ktoré neboli založené na žiadosti o oslobodenie (Envelopes a Power exchanges) sa rozhodlo v rámci postupu vyrovnania, čo znamenalo, že všetky strany uznali svoju účasť a zodpovednosť v karteli.

Dátum	Kartel
2019	
04.11.2019	40466 – Alliance Casino & Intermarché
27.09.2019	40127 - Canned vegetables
04.07.2019	37956 - Concrete reinforcing bar
16.05.2019	40135 - FOREX
05.04.2019	40178 - Car Emissions
05.03.2019	40481 - Occupant safety systems II
31.01.2019	40324 – European government bonds
2018	
20.12.2018	40346 – SSA Bonds
08.06.2018	40547 – Styrene monomer
03.05.2018	40522 - Metal packaging
10.04.2018	40544 - Sports media rights
12.03.2018	40136 - Capacitors
21.02.2018	40009 - Maritime Car Carriers
21.02.2018	39920 - Braking systems
21.02.2018	40113 - Spark plugs
2017	

22.11.2017	39881 – Occupant Safety Systems
27.09.2017	39824 – Trucks
21.06.2017	40013 – Lighting Systems
16.06.2017	39780 – Paper envelopes
17.03.2017	39258 – Airfreight
08.03.2017	39960 – Thermal Systems
08.02.2017	40018 – Car battery recycling
2016	
12.12.2016	39904 – Rechargeable batteries
07.12.2016	39914 – Euro Interest Rate Derivatives
29.06.2016	38589 – Heat stabilizers
25.05.2016	39792 – Steel abrasives
06.04.2016	39965 – Mushrooms
27.01.2016	40028 – Alternators and Starters
2015	
21.10.2015	39639 – Optical Disc Drives
15.07.2015	40098 – Blocktrains
24.06.2015	39563 – Retail food packaging
17.06.2015	40055 – Parking heaters
04.02.2015	39861 – Yen Interest Rate Derivatives
2014	
21.10.2014	39924 – Swiss Franc Interest Rate Derivatives
21.10.2014	39924 – Swiss Franc Interest Rate Derivatives

03.09.2014	39574 – Smart card chips
02.04.2014	39610 – Power cables
19.03.2014	39922 – Automotive bearings
05.03.2014	39952 – Power exchanges
29.01.2014	39801 – Polyurethane foam
2013	
27.11.2013	39633 – Shrimps
10.07.2013	39748 – Automotive wire harnesses
2012	
05.12.2012	39437 – TV and computer monitor tubes
27.06.2012	39611 – Water management products
28.03.2012	39462 – Freight forwarding
28.03.2012	39452 – Mountings for windows and window-doors
2011	
07.12.2011	39600 – Refrigeration compressors
19.10.2011	39605 – CRT glass bulbs
13.04.2011	39579 – Consumer Detergents
Celkový počet prípadov podľa oznámenia o zhovievavosti z roku 2006	55

Tabuľku 1: (stav k 01.03.2020): <http://ec.europa.eu/competition/cartels/cases>

2. VÝHODY PROGRAMU ZHOVIEVAVOSTI

Pri posudzovaní toho, či sa v EÚ zmenil motív v prípade žiadostí o program zhovievavosti, je potrebné začať so skutočnými výhodami:

- ochrana pred pokutami,
- menej nepriateľský vzťah s orgánom hospodárskej súťaže,
- vyhnutie sa nákladom na odvolanie,
- čiastočná ochrana podľa smernice o škodách (2014/104/EÚ z 26. novembra 2014 o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie), ochrana jednotlivcov.

2.1. Ochrana pred pokutami

Nepochybne hlavným stimulom pre podnik, aby požiadal o imunitu v rámci súčasného európskeho programu zhovievavosti, je oslobodenie od pokút.²⁵⁵ Pokiaľ totiž žiadateľ o oslobodenie od pokuty splňa všetky požiadavky stanovené v oznámení o zhovievavosti z roku 2006, žiadosť o oslobodenie od pokút je jediným spôsobom, ako môže podnik získať 100% imunitu. Ustanovenia o zhovievavosti na úrovni EÚ, ako aj skutočnosť, že takmer všetky členské štáty začlenili podobné programy do svojich vnútroštátnych právnych predpisov ilustrujú jednotnú stratégiu, ktorú prijali európske orgány pre hospodársku súťaž.²⁵⁶ Táto stratégia je vo všeobecnosti považovaná európskymi orgánmi pre

---

²⁵⁵ FUNTA, R. Legal & economic analysis of cartels, their enforcement and the leniency program. str. 35 a nasl.

²⁵⁶ KRÁLIK, A. Coexistence of leniency programmes of the EU and of the Member States in the light of recent case-law of the EU Court of Justice. str. 28 a nasl.

hospodársku súťaž za úspešnú a kľúčovú.²⁵⁷ Suma, ktorej sa dá potenciálne predísť, je skutočne podstatná: napr. v prípade YIRD²⁵⁸ získala UBS úplnú imunitu za odhalenie existencie viacerých prepojených kartelov, čím sa vyhla pokute vo výške približne 2,5 miliardy EUR. Rovnako tak v prípade Trucks,²⁵⁹ získal MAN plnú imunitu za odhalenie kartelu, čím sa vyhol individuálnej pokute vo výške približne 1,2 miliardy EUR. Keďže oslobodenie od pokút je pre žiadateľov kľúčovou výhodou, je nevyhnutné, aby sa Európska komisia zbytočne neodklonila od možnosti získania imunity aj v prípade nedodržania stanovených podmienok. Je preto pozitívnym trendom, že napriek viacerým obavám uvedeným vo vyhláseniach o námietkach týkajúcich sa dodržiavania podmienok imunity za posledných niekoľko rokov Európska komisia iba raz - v prípade očividného nedodržania podmienok - v konečnom dôsledku zrušila dočasnú imunitu.²⁶⁰

2.2. Menej nepriateľský vzťah s orgánom hospodárskej súťaže

Okrem vystavenia sa pokutám, žiadatelia o imunitu zvyčajne využívajú aj konštruktívnejšie vzťahy s príslušným orgánom hospodárskej súťaže. V Európe, kde orgány hospodárskej súťaže majú značnú mieru voľnej úvahy, pokiaľ ide o to, ktoré prípady by sa mali uprednostniť, majú podniky záujem byť na tej správnej strane a zároveň využívať výhody programu zhovievavosti.²⁶¹ Okrem toho by sa dalo argumentovať, že spolupráca s orgánom hospodárskej súťaže vykazuje vysoký štandard

---

²⁵⁷ FIALA, T. Postihování kartelových dohod v rámci programu shovívavosti. str. 27.

²⁵⁸ Rozhodnutie Komisie zo 4. decembra 2013 o úrokových derivátoch jenu (YIRD), prípad AT.39861.

²⁵⁹ Rozhodnutie Komisie z 27. septembra 2017 (TRUCKS), prípad AT.39824.

²⁶⁰ Rozsudok Súdneho dvora z 12. júna 2014, Deltafina proti Európskej komisii, C-578/11 P, ECLI:EU:C:2014:1742.

²⁶¹ KRÁLIK, A. Uplatňovanie programu zhovievavosti (leniency) v Európskej únii a na Slovensku. str. 32.

dodržiavania predpisov, čo je prospešné pre verejný imidž podniku (bez ohľadu na správanie kartelu).

2.3. Vyhnutie sa nákladom na odvolanie

Získanie imunity znamená výrazné zníženie nákladov na právne poplatky. Štatistiky hovoria samy za seba. Od roku 2000 na európskej úrovni podali doposiaľ odvolanie len niektorí príjemcovia imunity (Italian Raw Tobacco,²⁶² Bathroom Fittings,²⁶³ Power Cables²⁶⁴ a Airfreight²⁶⁵).

2.4. Čiastočná ochrana podľa smernice o škodách

Prijatím účasti na karteli v posledných rokoch sa podnik tiež vystavuje žalobám na náhradu škody od strán poškodených kartelovou dohodou. Hoci hlavným cieľom smernice je uľahčiť účastníkom konania podanie žaloby o náhradu škody za porušenia práva hospodárskej súťaže v Európe, stanovuje aj pravidlo, ktoré (v obmedzenej miere) chráni žiadateľov o imunitu s cieľom zachovať efektívnosť a prítťažlivosť programu zhovievavosti. Do akej miery tieto ustanovenia skutočne chránia žiadateľa pred žalobami o náhradu škody v praxi, je predmetom ďalšieho rozboru.

2.5. Ochrana jednotlivcov

---

²⁶² Rozhodnutie Komisie z 20. októbra 2005 Raw Tobacco Italy, prípad COMP/C. 38.281/B.2.

²⁶³ Rozhodnutie Komisie z 23. júna 2010 Bathroom Fittings and Fixturesm, prípad COMP/39092.

²⁶⁴ Rozhodnutie Komisie z 2. apríla 2014, prípad AT.39610.

²⁶⁵ Rozhodnutie Komisie z 9. novembra 2010, prípad COMP/39258.

Je skutočnosťou, že v súčasnosti neexistuje celoeurópsky režim, ktorý by určoval, že členské štáty by mali udeliť trestnú imunitu²⁶⁶ jednotlivcom, ktorí spolupracujú s orgánmi presadzovania práva. Európska komisia však 22. marca 2017 predložila svoju smernicu ECN+, ktorej cieľom je posilniť právomoci vnútroštátnych orgánov členských štátov v oblasti presadzovania práva.²⁶⁷ Smernica (EÚ) 2019/1 s cieľom umožniť orgánom na ochranu hospodárskej súťaže členských štátov, aby boli účinnejšími orgánmi presadzovania práva a aby sa zabezpečilo riadne fungovanie na vnútornom trhu, vstúpila v platnosť 11. decembra 2018 a bola uverejnená v Úradnom vestníku Európskej únie 14. januára 2019.

Článok 23 ECN+ znie:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby boli súčasní a bývalí riaditelia, manažéri a ostatní zamestnanci žiadateľov, ktorí žiadajú orgány na ochranu hospodárskej súťaže o oslobodenie od pokút, v súvislosti so svojou účasťou na tajnom karteli, ktorého sa žiadosť o oslobodenie od pokút týka, úplne chránení pred sankciami ukladanými v správnom konaní a sankciami ukladanými súdom v inom ako trestnom konaní za porušenie vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré v prevažnej miere sledujú rovnaké ciele ako článok 101 ZFEÚ, ak:

a) žiadosť podniku o oslobodenie od pokút určená orgánu na ochranu hospodárskej súťaže, ktorý v danej veci koná, spĺňa požiadavky stanovené v článku 17 ods. 2 písm. b) a c);

---

²⁶⁶ Program zhovievavosti je možné porovnávať napríklad s inštitútom poľahčujúcej okolnosti alebo inštitútom mimoriadneho zníženia trestu odňatia slobody pod dolnú hranicu trestnej sadzby. Ako uvádza profesor Bejček, prípadné námietky proti programu zhovievavosti by sa mali sústrediť a rozšíriť aj na úpravu účinnej ľútosti a poľahčujúcich okolností v trestnom práve, teda inštitútov založených na podobnom princípe. BEJČEK, J. (2003): Prínosy a rizika moderácie verejnoprávni sankcie v rámci tzv. „programu shovívavosti“ (Leniency programme). str. 204.

²⁶⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1 z 11. decembra 2018 o posilnení právomocí orgánov na ochranu hospodárskej súťaže v členských štátoch na účely účinnejšieho presadzovania práva a o zabezpečení riadneho fungovania vnútorného trhu.

b) uvedení súčasní a bývalí riaditelia, manažéri a ostatní zamestnanci v tejto súvislosti aktívne spolupracujú s orgánom na ochranu hospodárskej súťaže, ktorý v danej veci koná; a

c) dátum žiadosti podniku o oslobodenie od pokút predchádza dátumu, ku ktorému príslušné orgány členských štátov informovali uvedených súčasných alebo bývalých riaditeľov, manažérov a ostatných zamestnancov o postupe vedúcom k uloženiu sankcií uvedených v tomto odseku.

2. *Členské štáty zabezpečia, aby boli súčasní a bývalí riaditelia, manažéri a ostatní zamestnanci žiadateľov, ktorí žiadajú orgány na ochranu hospodárskej súťaže o oslobodenie od pokút, v súvislosti so svojou účasťou na tajnom karteli, ktorého sa žiadosť o oslobodenie od pokút týka, chránení pred sankciami ukladanými v trestnom konaní za porušenie vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré v prevažnej miere sledujú rovnaké ciele ako článok 101 ZFEÚ, ak spĺňajú podmienky stanovené v odseku 1 a aktívne spolupracujú s príslušným orgánom zodpovedným za stíhanie. Ak podmienka spolupráce s príslušným orgánom zodpovedným za stíhanie nie je splnená, tento príslušný orgán zodpovedný za stíhanie môže pristúpiť k vyšetrovaniu.“*

Toto znenie výrazne zmiernilo právnu neistotu, pokiaľ ide o to, ako môžu byť zamestnanci podnikov chránení pred individuálnymi sankciami. Takáto ochrana vytvorila významný dodatočný stimul pre zamestnancov, aby v rámci svojich podnikov spolupracovali, a v dôsledku toho potenciálne zvýšili počet žiadostí o imunitu.²⁶⁸ Prínos ochrany jednotlivcov je ešte dôležitejší v kontexte globálnych kartelov, kde existuje značné riziko, že jednotlivci budú obvinení v Spojených štátoch.²⁶⁹ V takom prípade môže táto skutočnosť sama osebe prevážiť všetky nevýhody, ktoré uvádzame nižšie.

---

²⁶⁸ BOUDA, Z. Účinná lítost, spolupracujúcí obviněný, program shovívavosti – obdobné instituty na cestě k efektivnějšímu právu? str. 218-224.

²⁶⁹ FUNTA, R. Abuse of a dominant position in EU and US Law. str. 215 a nasl.; ŠMEJKAL, V. Ochrana spotřebitele a jeho blahobytu v soutěžním právu EU. str. 31-65.

3. NEVÝHODY PROGRAMU ZHOVIEVAVOSTI

Ďalším prvkom pri posudzovaní žiadostí o program zhovievavosti predstavujú nevýhody. Identifikovali sme nasledovné nevýhody:

- neistota týkajúca sa koncepcie kartelu,
- neistota týkajúca sa súdnej právomoci,
- žiadosť o zapísanie do poradia,
- dominový efekt prostredníctvom rozšírenia kartelu na iné trhy a jurisdikcie,
- dôsledky v prípade zamestnancov,
- riziko súkromných žalôb.

3.1. Neistota týkajúca sa koncepcie kartelu

Jednou zo základných požiadaviek každého rozhodnutia podniku pri žiadosti o imunitu je, že sa musí týkať „tajných kartelov“. Oba tieto prvky vytvárajú vlastné interpretačné výzvy, o ktorých budeme diskutovať nižšie. Tieto výzvy tam boli po väčšinu posledných desiatich rokov a samy o sebe nevysvetľujú pokles žiadostí o imunitu. Ak by sa však objasnila interpretácia koncepcie kartelu a rozsah, v akom sa poskytuje v rámci programov zhovievavosti, pravdepodobne by to zvýšilo stimuly na podanie žiadosti o imunitu.

3.1.1. Koncepcia kartelu

Väčšina žiadostí o imunitu na úrovni EÚ sa týka klasických kartelov s radom rôznych prvkov ako určovanie cien, obmedzenie produkcie, rozdelenie trhu alebo zákazníkovi.²⁷⁰ Ide o klasické prípady tvrdých kartelov.²⁷¹ V roku 2014 bol pojem „kartel“ prvýkrát zavedený do

---

²⁷⁰ FUNTA, R. - GOLOVKO, L. - JURIŠ, F. Európa a európske právo. str. 399.

²⁷¹ SVOBODA, P. - MUNKOVÁ, J. - KINDL, J. Soutěžní právo. str. 399.

právnych predpisov EÚ prostredníctvom smernice o náhrade škody,²⁷² ktorá definuje kartel ako „*dohodu alebo zosúladený postup dvoch alebo viacerých konkurentov zameraný na koordináciu ich konkurenčného správania na trhu alebo ovplyvnenie príslušných parametrov hospodárskej súťaže, a to prostredníctvom takých praktík, ako je okrem iného stanovenie alebo koordinácia nákupných alebo predajných cien alebo iných obchodných podmienok, a to aj pokiaľ ide o práva duševného vlastníctva, pridelenie výrobných alebo predajných kvót, rozdeľovanie si trhov a zákazníkov vrátane koordinácie konkurentov pri predkladaní súťažných ponúk, obmedzenie dovozu alebo vývozu alebo protisúťažné konanie voči ostatným konkurentom.*“

3.1.1.1. Výmena informácií

Rozhodovacia prax Európskej komisie podporovaná Súdny dvorom²⁷³ zastáva názor, že výmena strategických informácií, ktoré sú schopné odstrániť neistotu v súvislosti so zamýšľaným správaním konkurentov obsahuje protisúťažný prvok. Koncept výmeny informácií na základe cieľa však nie je jednoznačný. Existujú typy informácií, ktoré zjavne nie sú nezákonné, napr. výmena historických, všeobecných alebo verejne

---

²⁷² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/104/EÚ z 26. novembra 2014 o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie.

²⁷³ Rozsudok Súdneho dvora z 19. marca 2015, Dole Food and Dole Fresh Fruit Europe proti Európskej komisii, C-286/13 P, ECLI:EU:C:2015:184.

dostupných informácií.²⁷⁴ Na druhej strane, výmena informácií medzi konkurentmi s cieľom stanovenia cien alebo množstiev výrobkov „sa za normálnych okolností budú považovať za kartely a ako také budú predmetom sankcií. Výmena informácií tiež môže umožniť implementáciu kartelu tým, že umožní spoločnostiam, aby monitorovali, či účastníci dodržiavajú dohodnuté podmienky. Tieto druhy výmen informácií sa budú posudzovať ako súčasť kartelu.“²⁷⁵

3.1.1.2. Signalizácia

Signalizácia je ďalšou komplexnou koncepciou v rámci kartelovej sféry, ktorá získava zvýšený záujem zo strany orgánov hospodárskej súťaže v Európe. Obvykle by jednostranné verejné vyhlásenia - v ostrom kontraste so súkromným zdieľaním citlivých obchodných informácií medzi konkurentmi - nemali porušovať európske pravidlá práva hospodárskej súťaže. Vyšetrenie Liner Shipping²⁷⁶ však ukazuje, že aj jednostranné oznamovanie cien môže byť za určitých okolností považované za porušenie práva. Vo veci Liner Shipping zmluvné strany pravidelne oznamovali svoje plánované budúce zvýšenie cien tri až päť

---

²⁷⁴ „Článok 101 sa s väčšou pravdepodobnosťou vzťahuje na výmenu strategických údajov, t. j. údajov, ktoré znižujú strategickú neistotu na trhu, medzi konkurentmi ako na výmeny iných druhov informácií. Zdieľanie strategických údajov môže vyvolať obmedzujúce účinky na hospodársku súťaž, pretože obmedzuje rozhodovaciu nezávislosť zmluvných strán prostredníctvom zníženia ich motivácie, aby si konkurovali. Strategické informácie môžu súvisieť s cenami (napr. skutočné ceny, zľavy, zvýšenia, zníženia alebo rabaty), zoznamami zákazníkov, výrobnými nákladmi, množstvami, obrátmi, predajom, kapacitami, kvalitou, marketingovými plánmi, rizikami, plánmi, investíciami, technológiami a programami výskumu a vývoja a ich výsledkami. Informácie, ktoré súvisia s cenami a množstvami sú vo všeobecnosti najstrategickejšie a po nich nasledujú informácie o nákladoch a dopyte. Pokiaľ si však spoločnosti konkurujú so zreteľom na výskum a vývoj, sú to práve údaje o technológii, ktoré môžu byť pre hospodársku súťaž najstrategickejšie. Strategická užitočnosť údajov tiež závisí od ich agregácie, veku, ako aj trhového kontextu a frekvencie výmeny.“ Usmernenia o uplatňovaní článku 101 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na dohody o horizontálnej spolupráci, 2011/C 11/01. Bod. 86.

²⁷⁵ Usmernenia o uplatňovaní článku 101 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na dohody o horizontálnej spolupráci, 2011/C 11/01. Bod. 59.

²⁷⁶ Rozhodnutie Komisie zo 7. júla 2016 Container Shipping:, prípad AT.39850.

týždňov vopred a takéto oznámenia sa vo všeobecnosti uskutočňovali približne v rovnakom čase, pre podobné trasy a podobné úrovne zvýšenia s rovnakým dátumom implementácie. Európska komisia zistila, že tieto oznámenia boli pre zákazníkov málo užitočné, a mala obavu, že umožnili stranám preskúmať vzájomné cenové zámery a koordinovať tak správanie. Európska komisia preto vo svojom predbežnom posúdení vzniesla obavu, že táto oznamovacia prax môže predstavovať obmedzenie hospodárskej súťaže prostredníctvom cieľa.

3.1.1.3. „Tajné kartely“

Program zhovievavosti na úrovni EÚ je k dispozícii len pre „tajné kartely“. V oznámení o zhovievavosti z roku 2006 sa uvádza: *„V tomto oznámení sa stanovuje rámec pre odmeňovanie spolupráce podnikov pri vyšetrovaniach, ktoré uskutočňuje Komisia voči podnikom, ktoré sú alebo boli súčasťou tajných kartelov ovplyvňujúcich Spoločenstvo. Kartely sú dohovory a/alebo zosúladené postupy medzi dvoma alebo viacerými konkurentmi, ktorých cieľom je skoordinať svoje konkurenčné správanie na trhu a/alebo ovplyvniť dôležité parametre hospodárskej súťaže prostredníctvom takých praktík, ako je stanovenie nákupných alebo predajných cien alebo iných obchodných podmienok, pridelovanie výrobných alebo predajných kvót, vzájomné rozdelenie trhu vrátane koordinovaného postupu pri predkladaní súťažných návrhov („bid-rigging“), obmedzenie dovozu alebo vývozu a/alebo také konanie voči ostatným konkurentom, ktoré nie je v súlade s hospodárskou súťažou.“*²⁷⁷ Na to, aby sa kartel považoval za tajný kartel, nie je potrebné, aby boli tajné všetky aspekty jeho činnosti (t.j. kartel možno považovať za tajný najmä vtedy, ak prvky tohto kartelu, ktoré sťažujú odhalenie úplného rozsahu činnosti, nie sú známe verejnosti, zákazníkovi alebo dodávateľom).²⁷⁸

---

²⁷⁷ Oznámenie Komisie o oslobodení od pokút a znížení pokút v kartelových prípadoch (2006/C 298/11).

²⁷⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1, Recitál 53.

Použitie slova „tajný“ má za cieľ obmedziť uplatňovanie programu zhovievavosti len na tie podniky, ktoré sú zapojené do kartelov, ktoré by sa inak ťažko odhalili.²⁷⁹ V smernici Európskeho parlamentu a Rady 2014/104/EÚ sa zdôrazňuje, že *„podniky, ktoré spolupracujú s orgánmi hospodárskej súťaže v rámci programov zhovievavosti, zohrávajú zásadnú úlohu pri odhaľovaní tajných kartelových protisúťažných konaní a pri ukončení takýchto konaní, čím často znižujú škody, ktoré by mohli spôsobiť pokračovanie tohto protisúťažného konania. Preto je vhodné stanoviť, že podniky, ktoré orgán hospodárskej súťaže v rámci určitého programu zhovievavosti oslobodil od pokút, sú chránené pred neprimeranými nárokmi na náhradu škody, majú na pamäti, že rozhodnutie orgánu hospodárskej súťaže o zistení porušenia sa môže pre osobu oslobodenú od pokút stať konečným skôr, ako sa stane konečným pre iné podniky, ktoré od pokút oslobodené neboli, v dôsledku čoho môžu poškodené osoby uprednostniť začatie sporov proti osobe oslobodenej od pokút.“*²⁸⁰ V súlade s právom EÚ sa program zhovievavosti vo všeobecnosti vzťahuje len na horizontálne dohody a nie na dohody, ktoré sú čisto vertikálne, pretože sa dajú primerane zistiť inými spôsobmi ako prostredníctvom žiadosti o oslobodenie od pokuty.²⁸¹ Je však akceptované, že sa môžu uplatňovať na kartelové dohody, ktoré obsahujú vertikálne prvky. V národných programoch zhovievavosti však neexistuje jednotný odkaz na „tajný kartel“ a v skutočnosti existujú rozdiely v tom, či sa programy vzťahujú na horizontálne a vertikálne dohody.²⁸² Neistota v súvislosti s pojmom „tajný kartel“ a rozdiely na vnútroštátnej úrovni, pokiaľ ide o jeho uplatňovanie na vnútroštátne programy zhovievavosti, vytvára dodatočnú zložitosť v procese rozhodovania.

---

²⁷⁹ BORCHARDT, K. D. Die Rechtlichen Grundlagen der Europäischen Union. str. 500 a nasl.

²⁸⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/104/EÚ, Recitál 38.

²⁸¹ SVOBODA, P. Úvod do Evropského práva. str. 242.

²⁸² JONES, A. - SUFRIN, B. EU Competition Law: Text, Cases, and Materials. str. 714 a nasl.

3.1.1.4. Kartel typu hub & spoke

Európske právo neobsahuje definíciu hub-and-spoke kartelov.²⁸³ Jednou z hlavných otázok týkajúcich sa hub-and-spoke kartelov tak je, či by sa mali kvalifikovať ako horizontálna dohoda alebo vertikálna dohoda (s horizontálnymi účinkami). Existujú dva typy strán, ktoré uzatvárajú medzi sebou tajné dohody za účelom obmedzenia obchodu: strany na tej istej úrovni trhu, ktoré uzatvárajú horizontálne dohody a strany na rôznych úrovniach trhu, ktoré uzatvárajú vertikálne dohody. Horizontálne dohody sa považujú za formu per se obmedzenia obchodu.²⁸⁴ Vertikálne dohody nie sú nevyhnutne nezákonné.²⁸⁵ Avšak nie všetky dohody sú jednoznačne vymedzené ako horizontálne alebo vertikálne. Jedným z príkladov týchto tzv. hybridných dohôd sú hub-and-spoke zosúladené postupy, v ktorých jedna strana, "hub", vytvára viac paralelných dohôd s jednotlivými stranami, "spokes", ktoré sú na inej úrovni trhu. Každá dohoda, ktorú "hub" uskutoční zo "spokes" bude považovaná za vertikálnu a preto sa bude pravdepodobne skúmať podľa pravidla rozumu. Pokiaľ však "spokes" uzavreli dohody medzi sebou, tie predstavujú dohody, ktoré by boli považované za horizontálne zosúladené postupy. Žalobca musí preukázať, že medzi "spokes" existuje horizontálna dohoda; v opačnom prípade hub-and-spoke dohoda spadá pod analýzu pravidla rozumu. Výmena informácií medzi konkurentmi môže byť v rozpore s pravidlami hospodárskej súťaže. Bude tomu tak, pokiaľ zmierňuje alebo odstraňuje stupeň neistoty vo fungovaní trhu.²⁸⁶ Zhovievavosť preto môže byť tou pravou voľbou v prípadoch klasických kartelov. Ale čo vyššie uvedená výmena informácií, cenová signalizácia, alebo prípady typu hub-and-spoke? V týchto situáciách regulačný orgán a jeho postup závisí predovšetkým od spolupracujúcich podnikov, aby potvrdili získané dôkazy. Za týchto

²⁸³ FUNTA, R. Prípád Apple II a tzv. Hub-&-Spoke zosúladené postupy. str. 297 a nasl.

²⁸⁴ KINDL, J. Soutěžně-právní posuzování horizontálních dohod. str. 4-13.

²⁸⁵ KINDL, J. Soutěžně-právní posuzování vertikálních dohod. str. 5-17.

²⁸⁶ FUNTA, R. Theory and practice of competition economics market definition. str. 45 a nasl.

okolností by sa podniky mohli pýtať, čo je v ich najlepšom záujme: ísť za imunitou a spolupracovať, vystaviť sa pokutám a nárokom na náhradu škody? Alebo ponechať regulátora, aby urobil svoje vlastné zistenia?

3.2. Neistota týkajúca sa súdnej právomoci

Decentralizovaný systém zhovievavosti v celej Európe so sebou prináša množstvo rizík s potenciálne veľmi vážnymi dôsledkami. Keďže neexistuje harmonizovaný systém programov zhovievavosti v celej EÚ, žiadosť o zhovievavosť voči určitému orgánu pre hospodársku súťaž sa nemá považovať za žiadosť o zhovievavosť voči inému orgánu hospodárskej súťaže v Európe. Okrem toho, pokiaľ ide o interakciu medzi Európskou komisiou a členskými štátmi, ak Európska komisia udelí podniku imunitu, nezaručuje to automaticky, že podniku bude znovu poskytnutá imunita, ak by Európska komisia postúpila prípad vnútroštátnym orgánom hospodárskej súťaže. V súčasnosti decentralizovaný systém môže zjavne viesť k rozdielom v zaobchádzaní členských štátov s ohľadom na ten istý kartel, čo môže následne viesť k neistote podnikov, pokiaľ ide o to, kde by mali požiadať o imunitu, a ktoré orgány by mali spolupracovať. Otázka vzťahu medzi rôznymi programami zhovievavosti v EÚ bola riešená aj Súdny dvorom v roku 2016 v prípade DHL,²⁸⁷ ktorý ilustroval vážne dôsledky nezrovnalostí medzi žiadosťou o imunitu a súbežnými súhrnnými žiadosťami v kontexte Európskej siete pre hospodársku súťaž („ECN“). Spoločnosť DHL predložila Európskej komisii žiadosť o imunitu v súvislosti s niekoľkými porušeniami v sektore medzinárodného zasielateľstva a bola jej udelená podmienená imunita pre celé odvetvie, ktoré sa týkalo námornej, leteckej a cestnej dopravy. Súbežne s tým tiež predložila súhrnnú žiadosť talianskemu orgánu pre hospodársku súťaž, ktorá však nešpecifikovala odvetvie cestnej dopravy. Medzičasom však iná strana sporu predložila súhrnnú žiadosť o imunitu pre cestnú dopravu a

---

²⁸⁷ Rozsudok Súdneho dvora z 20. januára 2016, DHL Express (Italy) Srl a DHL Global Forwarding (Italy) SpA proti Autorità Garante della Concorrenza e del mercato, C-428/14, ECLI:EU:C:2016:27.

vnútroštátny orgán jej nakoniec udelil imunitu. Spoločnosť DHL sa odvolala a tvrdila, že by mala mať úplnú imunitu, pretože bola prvou stranou, ktorá požiadala o imunitu v Taliansku. Týmto spôsobom tvrdila, že pravidlá a nástroje ESN sú záväzné pre vnútroštátny orgán a že jej posúdenie musí zohľadniť hlavnú žiadosť o imunitu predloženú Európskej komisii (ktorá už od začiatku zahŕňala cestnú dopravu). Súdny dvor však vo svojom rozhodnutí o prejudiciálnej otázke dospel k záveru, že nástroje prijaté v súvislosti s ECN, a najmä modelový program zhovievavosti ECN, predstavovali iba soft law a v dôsledku toho nie sú pre NCA záväzné. Súdny dvor okrem toho potvrdil, že vzhľadom na nezávislý charakter programov zhovievavosti neexistuje žiadna právna súvislosť medzi žiadosťou o zhovievavosť predloženou Európskej komisii a súhrnnou žiadosťou predloženou vnútroštátnemu orgánu pre hospodársku súťaž týkajúca sa toho istého kartelu. V dôsledku toho získanie imunity (zhovievavosti) pri vyšetrowaní kartelu v EÚ automaticky neoprávňovalo príjemcu na podobné zaobchádzanie v súvisiacich vnútroštátnych vyšetrowaniach.

3.3. Žiadosť o zapísanie do poradia

Jednou z hlavných inovácií, ktorú zaviedlo oznámenie o zhovievavosti z roku 2006, je systém označovania poradia. Podľa oznámenia „*Žiadosť o oslobodenie od pokuty podnik predkladá Generálnemu riaditeľstvu Európskej komisie pre hospodársku súťaž. Podnik môže buď najskôr žiadať o zapísanie do poradia, alebo okamžite pristúpiť k podaniu oficiálnej žiadosti o oslobodenie od pokuty, predkladanej Komisii, s cieľom primerane splniť podmienky uvedené v bodoch 8 písm. a) alebo 8 písm. b). Komisia nemusí brať do úvahy žiadosť o oslobodenie od pokuty s odôvodnením, že bola predložená až po vydaní súpisu námietok.*“²⁸⁸ Tento systém v podstate poskytuje žiadateľovi o imunitu možnosť chrániť svoje miesto v poradí žiadostí od ostatných žiadateľov

---

²⁸⁸ Oznámenie Komisie o oslobodení od pokút a znížení pokút v kartelových prípadoch, (2006/C 298/11), Bod. 14.

za predpokladu, že žalobca predloží Európskej komisii informácie, ako sú označenie údajného kartelu, dotknuté výrobky atď. Po podaní žiadosti o bude Európska komisia informovať žiadateľa o tom, či je prvý žiadateľ. Hlavným cieľom tohto systému je poskytnúť právnu istotu²⁸⁹ a predvídateľnosť. Systém je však široko kritizovaný za to, že tento cieľ vôbec nedosiahol. Po prvé, neexistuje žiadna záruka, že žiadatelia skutočne získajú to čo žiadosťou sledujú. Po druhé, lehota, v rámci ktorej je žiadateľ povinný sprecizovať zapísanie do poradia, stanovuje Európska komisia od prípadu k prípadu (v skutočnosti môže byť táto časová lehota krátka). Všetka táto neistota môže podniky odrádzať od toho, aby žiadali o zapísanie do poradia alebo aby požiadali o imunitu.

3.4. Dominový efekt prostredníctvom rozšírenia kartelu na iné trhy a jurisdikcie

V procese rozhodovania o imunitu je potrebné zvážiť aj zvýšenú pravdepodobnosť prenikania kartelov na rôzne trhy s výrobkami a rôzne jurisdikcie. Príkladom európskeho kartelu, kde je zainteresovaný viac ako jeden trh s výrobkami a viac ako jeden úspešný žiadateľ o imunitu, je prípad Occupant Safety Systems.²⁹⁰ Tento konkrétny prípad sa týkal 4 samostatných porušení právnych predpisov, ktoré sa všetky týkajú dodávok komponentov systémov bezpečnosti cestujúcich pre osobné automobily. Spoločnosť A bola úspešná ako žiadateľ o imunitu v troch z týchto porušení, ale vo štvrtej len ako prvý žiadateľ o zhovievavosť, pričom spoločnosť B si zabezpečila imunitu. Naopak, v jednom z týchto troch porušení, za ktoré spoločnosť A úspešne získala imunitu, spoločnosť B mohla získať iba pozíciu prvého žiadateľa o zhovievavosť. Programy ako „amnesty plus/leniency plus“ vytvorené v rôznych jurisdikciách - po úspešnom zavedení v USA - predstavujú ďalší stimul pre podniky, aby upozorňovali orgány hospodárskej súťaže na porušenia práva. Napriek tomu, aj keď už podnik má zabezpečenú

²⁸⁹ SVÁK, J. – CIBULKA, Ľ. – KLÍMA, K. Ústavné právo SR - Všeobecná časť. str. 170.

²⁹⁰ Rozhodnutie Komisie z 22. Novembra 2017, Occupant Safety Systems, Prípad AT.39881.

imunitu (napriek všetkým vyššie uvedeným rizikám), môže stále čeliť významným pokutám.

3.5. Dôsledky v prípade zamestnancov

V súvislosti s potenciálnymi dôsledkami pre zamestnancov môže vzniknúť niekoľko obáv. Na jednej strane je dôležité zvážiť, že mnohé podniky budú chcieť ukončiť zamestnávanie jednotlivcov zapojených do kartelu. To však vyvoláva niekoľko otázok. Po prvé, je dôležité overiť, či je to podľa miestneho pracovného práva uskutočniteľné bez toho, aby bol podnik vystavený škodám a prípadnej ďalšej publicite v súvislosti s účasťou na karteli. Okrem toho sa vzhľadom na potenciálnu povinnosť žiadateľa o imunitu pokračovať v spolupráci podľa oznámenia o zhovievavosti z roku 2006 očakáva, že podniky budú počas vyšetrovania spolupracovať s Európskou komisiou.

3.6. Riziko súkromných žalôb

Hlavný tzv. game changer predstavujú súkromné škody. Zatiaľ čo v minulosti neboli v EÚ nároky na náhradu škody bežnou praxou, v posledných rokoch sa stali novou realitou, najmä medzi podnikmi (business-to-business, B2B). V dôsledku toho sa súdy a zákonodarcovia snažia nájsť rovnováhu medzi verejnoprávnym a súkromnoprávnym presadzovaním práva. Systém EÚ je v súčasnosti vystavený riziku, že sa stane obeťou vlastného úspechu (t.j. ak podniky nebudú vôbec spolupracovať s obavou riskovať potenciálne rozsiahle nároky na náhradu škody vyplývajúce z kartelu).

3.6.1. Ochrana informácií v programe zhovievavosti

Prvým hlavným problémom, ktorému čelia potenciálni žiadatelia o imunitu, je ochrana ich vyhlásení o imunite a súčasne dokumentov poskytnutých orgánu pre hospodársku súťaž ako základ ich žiadosti. Obava spočíva v tom, že takéto informácie môžu predstavovať značné riziko ich zverejnenia dvoma rôznymi spôsobmi: (i) vo verejnej verzii

rozhodnutia Európskej komisie zverejnenej na jej internetovej stránke a (ii) prostredníctvom tretích strán žiadajúcich o prístup k vyhláseniam o zhovievavosti a iným inkriminujúcim dokumentom zo spisu Európskej komisie. Existujúce právne predpisy EÚ poskytujú určitú formu ochrany obchodného tajomstva prostredníctvom článku 28 alebo článku 30 ods. 2 nariadenia č. 1/2003²⁹¹ a dokonca poskytujú širšiu ochranu služobného tajomstva prostredníctvom článku 339 ZFEÚ. Účinnosť a príťažlivosť programu zhovievavosti, ktorý sa vyznačuje ochranou dôverných informácií, musí byť vyvážená právom na získanie odškodnenia. V dvoch kritizovaných rozsudkoch Pfeiderer²⁹² a Donau Chemie²⁹³ Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že je na vnútroštátnych súdoch, aby zvažili tieto záujmy a aby právo Únie nebránilo žiadateľom o náhradu škody prístup k dokumentom o zhovievavosti. Odvtedy sa zákonodarca pokúsil prostredníctvom smernice o škodách obmedziť rozsah týchto rozsudkov a poskytnúť plnú ochranu citlivým dokumentom, ako sú vyhlásenia o zhovievavosti. V praxi to však doteraz neposkytovalo vysokú úroveň ochrany, o ktorú žiadali žiadatelia o imunitu/program zhovievavosti. Ako bolo vysvetlené vyššie, dva hlavné prístupy k citlivým informáciám predstavujú závažné riziko pre žiadateľov o program zhovievavosti, ktoré stále existujú do určitej miery napriek smernici o náhrade škody.

Európska komisia uverejní verejnú verziu svojho rozhodnutia o porušení, ktoré je v súlade s požiadavkami článku 30 ods. 2 nariadenia č. 1/2003²⁹⁴ a neporušuje ochranu služobného tajomstva. Prísne obmedzenia sa vzťahujú aj na zverejňovanie dôkazov týkajúcich sa ústnych a písomných vyhlásení predložených podnikmi v rámci žiadostí

---

²⁹¹ Nariadenie Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy.

²⁹² Rozsudok Súdneho dvora zo 14. júna 2011, Pfeiderer AG proti Bundeskartellamt, C-360/09, ECLI:EU:C:2011:389. bod. 30.

²⁹³ Rozsudok Súdneho dvora zo 6. júna 2013, Bundeswettbewerbsbehörde proti Donau Chemie AG, C-536/11, ECLI:EU:C:2013:366. bod. 31.

²⁹⁴ KARAS, V. - KRÁLIK, A. Právo Európskej únie. str. 392 a nasl.

o program zhovievavosti stanovených v článku 6 smernice o náhrade škody. Európska komisia si ponecháva širokú mieru voľnej úvahy pri výbere informácií, ktoré budú zverejnené, aj keď v rámci obmedzení prísnych podmienok služobného tajomstva. To znamená, že hoci dokument o zhovievavosti môže byť chránený pred zverejnením, informácie, ktoré obsahuje, nemusia mať nevyhnutne rovnakú úplnú ochranu. Takéto rozhodnutie podporuje aj rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci Evonik.²⁹⁵ Európske súdy vo svojich rozsudkoch len posilnili túto neistotu žiadateľov o program zhovievavosti. Všeobecný súd rozhodol v prípade Akzo,²⁹⁶ že keďže rozhodnutie o porušení právnych predpisov uverejnené Európskou komisiou nie je časovo obmedzené, žiadatelia o zhovievavosť nemôžu legitímne očakávať, že toto rozhodnutie nebude neskôr revidované ako podrobnejšia verzia. Súvisiaci argument, že informácie by mali byť chránené pred zverejnením na základe toho, že boli obsiahnuté v žiadosti o zhovievavosť, bol tiež zamietnutý. Okrem toho európske súdy rozhodli v oboch rozsudkoch Evonik a Pilkington, že po piatich rokoch sa informácie považujú za historické a nezostávajú tajné ani dôverné - pokiaľ žiadatelia o zhovievavosť nepreukážu opak.

Po druhé, informácie, ktoré sa žiadatelia snažia získať prostredníctvom „prístupu k spisu“ alebo požiadaviek pred vnútroštátnymi súdmi, sa doteraz vyznačovali lepšou ochranou. Ako už bolo uvedené v prípadoch Pfleiderer a Donau Chemie bolo rozhodnuté, že vnútroštátne súdy musia zvážiť právo na získanie odškodnenia žalobcov o náhradu škody s účinnosťou programu zhovievavosti na základe analýzy jednotlivých prípadov, keď žiadatelia žiadajú o prístup k spisu. Dokumenty o vyšetrovaní kartelov majú osobitnú ochranu na základe výnimiek z práva

---

²⁹⁵ Rozsudok Súdneho dvora zo 14. marca 2017, Evonik Degussa GmbH proti Európska komisia, C-162/15 P, ECLI:EU:C:2017:205.

²⁹⁶ Rozsudok Všeobecného súdu z 28. januára 2015, Akzo Nobel NV, Akzo Chemicals Holding AB, Eka Chemicals AB proti Európska komisia, T-345/12, ECLI:EU:T:2015:50, bod. 129.

na prístup stanovených v nariadení 1049/2001.²⁹⁷ Podobne sa im poskytla ochrana prostredníctvom mechanizmu „čiernej listiny“ stanoveného v článku 6 ods. 6 smernice o náhrade škody.

3.6.2. Žiadateľ o imunitu nie je spoločne a nerozdielne zodpovedný

V odôvodnení 38 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/104/EÚ sa uvádza, že *„podniky, ktoré spolupracujú s orgánmi hospodárskej súťaže v rámci programov zhovievavosti, zohrávajú zásadnú úlohu pri odhaľovaní tajných kartelových protisúťažných konaní a pri ukončení takýchto konaní, čím často znižujú škody, ktoré by mohlo spôsobiť pokračovanie tohto protisúťažného konania. Preto je vhodné stanoviť, že podniky, ktoré orgán hospodárskej súťaže v rámci určitého programu zhovievavosti oslobodil od pokút, sú chránené pred neprimeranými nárokmi na náhradu škody, majú na pamäti, že rozhodnutie orgánu hospodárskej súťaže o zistení porušenia sa môže pre osobu oslobodenú od pokút stať konečným skôr, ako sa stane konečným pre iné podniky, ktoré od pokút oslobodené neboli, v dôsledku čoho môžu poškodené osoby uprednostniť začatie sporov proti osobe oslobodenej od pokút. Preto je vhodné, aby sa na osoby oslobodené od pokút nevzťahovala zásada spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti za celú škodu a aby sa akýkoľvek príspevok voči spoluporušiteľom obmedzil len na škodu, ktorú tieto osoby spôsobili vlastným priamym alebo nepriamym odberateľom, resp. v prípade nákupného kartelu svojim priamym a nepriamym dodávateľom. V rozsahu, v akom kartel spôsobil škodu iným osobám než zákazníkovi či dodávateľom porušiteľa, by príspevok osoby oslobodenej od pokút nemal presahovať jej pomernú zodpovednosť za škodu spôsobenú kartelom. Tento podiel by sa mal stanoviť v súlade s tými istými pravidlami, ktoré sa používajú na stanovenie príspevkov porušiteľov. Osoby oslobodené od pokút by mali naďalej niesť plnú zodpovednosť*

---

²⁹⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 z 30. mája 2001 o prístupe verejnosti k dokumentom Európskeho parlamentu, Rady a Komisie.

voči iným poškodeným osobám než svojim priamym či nepriamym odberateľom a dodávateľom, len ak tieto nemajú možnosť získať úplnú náhradu utrpenej škody od ostatných porušiteľov. “V texte smernice sa ďalej ustanovuje, že podniky, ktoré boli oslobodené od pokút, by mali byť chránené pred nenáležitým vystavením žalobám o náhradu škody podľa článku 11. To však do značnej miery nestačí na to, aby bola ponuka imunity atraktívna. Na jednej strane sú žiadatelia o imunitu obyčajne jedinými stranami, ktoré nemajú záujem napadnúť rozhodnutie Európskej komisie o porušení právnych predpisov. To má za následok, že rozhodnutie o porušení právnych predpisov je konečné voči nim oveľa skôr, než voči iným porušovateľom - ktorí vstúpia do odvolacieho procesu. Ak je vystavenie žalobám o náhradu škody priamym dôsledkom vstupu do programu zhovievavosti, ovplyvní to stimul potenciálnych žiadateľov o program zhovievavosti. Toto zvýšené riziko súkromného vymáhania môže viesť k tomu, že strany sa v prvom rade nebudú uchádzať o imunitu/zhovievavosť.

4. ZÁVER KAPITOLY

Program zhovievavosti, ktorý sa týka uplatňovania článku 101 ZFEÚ²⁹⁸ alebo zodpovedajúceho ustanovenia vnútroštátneho práva, na základe ktorého určitý účastník tajného kartelu, konajúc nezávisle od ďalších účastníkov tohto kartelu, spolupracuje v rámci vyšetrovania vedeného orgánom hospodárskej súťaže,²⁹⁹ nie je náhradou, ale doplnkom k iným metódam zhromažďovania informácií a dôkazov o karteloch. Pre podniky je zrejmé, že imunita už nie je jedinou dostupnou cestou. V tejto súvislosti je zaujímavá otázka pre podniky, ktoré v minulosti požiadali o imunitu, či sú konfrontovaní s tým istým vzorom skutočností a teraz - pri úplnom poznaní dôsledkov svojho rozhodnutia - by to

---

²⁹⁸ KALESNÁ, K. - HRUŠKOVIČ, I. - ĎURIŠ, M. Európske právo. str. 223.

²⁹⁹ STEHLÍK, V. - HAMUĽÁK, O. - PETR, M. Právo Evropské unie: ústavní základy a vnitřní trh. str. 1 nasl.

urobili znova. A ak nie, ktoré parametre sa zmenili. Tento bod ešte nebol skúmaný, ale mohol by byť predmetom ďalšej analýzy.

POUŽITÁ LITERATURA:

1. BEJČEK, J. Přínosy a rizika moderace veřejnoprávní sankce v rámci tzv. "Programu shovívavosti" (Leniency programme). In: *Právník*, Praha: Academia, Roč. 142, č. 3, p. 193-206. 2003. ISSN 0324-7007.
2. BORCHARDT, K. D. *Die Rechtlichen Grundlagen der Europäischen Union*. 4. Auflage, C.F.Müller, Heidelberg. 2010. ISBN 978-38-2521-669-6.
3. BOUDA, Z. Účinná lítost, spolupracující obviněný, program shovívavosti – obdobné instituty na cestě k efektivnějšímu právu? In: *Časopis pro právní vědu a praxi*, č. 3. 2009. ISSN 1805-2789.
4. FIALA, T. Postihování kartelových dohod v rámci programu shovívavosti. In: *Právní rádce*, č. 11. 2003. ISSN 1213-7693.
5. FUNTA, R. Případ Apple II a tzv. Hub-&-Spoke zosúladené postupy. In: *Justičná revue*, 2018, č. 3. 2018. ISSN 1335-6461.
6. FUNTA, R. - GOLOVKO, L. - JURIŠ, F. *Európa a európske právo*. Iris, Bratislava. 2016. ISBN 978-80-89726-76-9.
7. FUNTA, R. Theory and practice of competition economics market definition. In: *Acta Oeconomica Universitatis Selye*, Vol. 3, No. 1. 2014. ISSN 1338-6581.
8. FUNTA, R. Legal & economic analysis of cartels, their enforcement and the leniency program. In: *Danube Law and Economic review*, Issue 2. 2012. ISSN 1804-6746.
9. FUNTA, R. *Abuse of a dominant position in EU and US Law*. 2. Edition, Tribun EU, Brno. 2011. ISBN 978-80-7399-245-3.

10. JONES, A. - SUFRIN, B. *EU Competition Law: Text, Cases, and Materials*. Oxford University Press, Oxford. 2016. ISBN 978-01-9872-342-4.
11. KALESNÁ, K. - HRUŠKOVIČ, I. - ĎURIŠ, M. *Európske právo*. PF UK, Bratislava. 2012. ISBN 978-80-7160-326-9.
12. KARAS, V. - KRÁLIK, A. *Právo Európskej únie*. 1. vydanie, C.H.Beck, Bratislava. 2012. ISBN 978-80-717-9287-1.
13. KINDL, J. Soutěžně-právní posuzování horizontálních dohod. In: *Právní rádce*, č. 8. 2006. ISSN 1210-4817
14. KINDL, J. Soutěžně-právní posuzování vertikálních dohod. In: *Právní rádce*, č. 9. 2006. ISSN 1210-4817.
15. KRÁLIK, A. Coexistence of leniency programmes of the EU and of the Member States in the light of recent case-law of the EU Court of Justice. In: *EU Law Journal*, Vol. 1, No. 2. 2016. ISSN 2453-7098.
16. KRÁLIK, A. Uplatňovanie programu zhovievavosti (leniency) v Európskej únii a na Slovensku. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, č. 1-2. 2011. ISSN 1335-1079.
17. STEHLÍK, V. - HAMUĽÁK, O. - PETR, M. *Právo Evropské unie: ústavní základy a vnitřní trh*. Leges, Praha. 2018. ISBN 978-80-7502-277-6
18. SVÁK, J. - CIBULKA, Ľ. - KLÍMA, K. *Ústavné právo SR - Všeobecná časť*. 3.vyd. Eurokódex, Bratislava, 2009. ISBN 978-80-8936-335-3.
19. SVOBODA, P. - MUNKOVÁ, J. - KINDL, J. *Soutěžní právo*. 2. vydání, C.H.Beck, Praha. 2012. ISBN 978-80-7400-424-7.
20. SVOBODA, P. *Úvod do Evropského práva*. 3. vydání, C.H.Beck, Praha, 2011. ISBN 978-80-740-0334-9.
21. ŠMEJKAL, V. Ochrana spotřebitele a jeho blahobytu v soutěžním právu EU. In: *AUC Iuridica*, č. 3, 2012. ISSN 0323-0619.

Kontakt

Doc. JUDr. Rastislav FUNTA, Ph.D., LL.M.

rastislav.funta@vsdanubius.sk

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

III. KOLEKTIVNÍ ŽALOBY NA PORUŠENÍ PRÁVA OCHRANY HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

MGR. ONDŘEJ DOSTAL*

Abstrakt: Tento článek pojednává o právním nástroji kolektivních žalob na porušení soutěžního práva. Text se dotýká výhod, ale i nevýhod tohoto nástroje vykreslovaného obvykle jako potřebný akcelerátor soukromého prosazování soutěžního práva, zároveň však přinášejícího také riziko selektivní ochrany hospodářské soutěže, a dokonce šikany konkurentů. Článek ilustruje napětí mezi snahou učinit kolektivní žaloby a také soukromoprávní prosazování soutěžního práva obecně přitažlivějším ve světle vzkvétajícího modelu U.S.A. a soubežné vůle zákonodárců vyvarovat se těch nejvíce negativních rysů amerického modelu. Nabízí rovněž náhled na dosavadní iniciativy v oblasti tzv. měkkého i tvrdého práva v EU a České republice a jejich souvislost se soutěžním právem.

Klíčová slova: Soutěžní právo, náhrada škody, kolektivní žaloba, zástupná žaloba, soud, Evropská komise, kartel, soukromoprávní prosazování, zneužití dominantního postavení,

---

* Mgr. Ondřej Dostal, Faculty of Law, Palacký University Olomouc, Czech Republic. Contact ondrej.dostal01@upol.cz. Opinions presented in the article are solely those of the author and do not represent opinion of any third party.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů, Doporučení Komise o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany, Směrnice o žalobách na náhradu škody způsobené porušením soutěžního práva, opt-in, opt-out.

Abstract: This article deals with the legal instrument of collective actions for competition law infringements. The text touches upon the pros but also cons of this concept interpreted usually as the boost needed for private enforcement of competition law, yet bringing also risks of selective protection of competition and even bullying competitors. The article provides illustration of the struggle between the effort to make collective actions and thus the private enforcement of competition law in general more attractive in the light of the blooming U.S. model and the concurrent legislators' will to refrain from the most negative features of the model mentioned. An insight into the hitherto soft and hard law initiatives in the area of collective actions in the EU and the Czech Republic and their interplay with competition law is offered.

*Keywords: competition law, damages, class action, collective action, representative action, court, European Commission, cartel, private enforcement, abuse of dominant position, Directive on representative actions for the protection of the collective interests of consumers, Commission's *Recommendation* on common principles for collective redress mechanisms, Directive on actions for damages for infringements of the competition law, opt-in, opt-out.*

PROHLÁŠENÍ O VÝSTUPU PROJEKTU

Tento text byl vypracován v rámci projektu Studentské grantové soutěže Univerzity Palackého v Olomouci č. IGA_PF_2019_006 s názvem „Veřejné, soukromé a trestní prosazování soutěžního práva v České republice“.

<<OBSAH>> <<INDEX>>

1. ÚVOD K TÉMATU KOLEKTIVNÍCH ŽALOB NA PORUŠENÍ SOUTĚŽNÍHO PRÁVA V EVROPSKÉ UNII

Soukromoprávní prosazování soutěžního práva prostřednictvím civilních žalob a neuspokojivé podmínky pro ně napříč Evropskou unií jsou populárním tématem diskursu v oblasti ochrany hospodářské soutěže přinejmenším od začátku tisíciletí. Doposud bylo soukromoprávní prosazování soutěžního práva v EU spojováno zejména s individuálními nároky jednotlivých společností, kterým byla způsobena škoda porušením soutěžního práva. Zásadní změna v tomto ohledu nenastala ani s klíčovou směrnicí EU z roku 2014 usandňující podmínky pro civilní žaloby na náhradu škody způsobené porušením soutěžního práva³⁰⁰, která přinesla zlepšení pozice jednotlivých žalobců, avšak nezavedla možnost kolektivních žalob³⁰¹. Proto i dnes, kdy je směrnice implementována do právních řádů členských zemí EU, musí být škoda způsobená porušením soutěžního práva typicky dostatečně velká, aby stála za vymáhání prostřednictvím žaloby k soudu a jednotlivý žalobce – nyní typicky korporátní společnost – potřebuje mít k dispozici dostatečné důkazy obvykle vyžadující rovněž nákladnou ekonomickou analýzu, které by dle směrnice měly být dostupné i prostřednictvím soutěžních úřadů, a značné prostředky pro vedení často mnohaletého sporu. V souladu s touto situací potencionálně menší, avšak nikoliv zanedbatelné nároky zvláště nepřímých kupujících, obvykle spotřebitelů, zboží, jehož cena nebo kvalita byla ovlivněna porušením soutěžního práva, mohou zůstat nerealizované.

---

³⁰⁰ Directive 2014/104/EU of the European Parliament and of the Council of 26 November 2014 on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union, OJ L 349, 5.12.2014, p. 1–19

³⁰¹ See recital 13 of the Directive: *“This Directive should not require Member States to introduce collective redress mechanisms for the enforcement of Articles 101 and 102 TFEU”*

Zcela odlišný příběh kolektivních žalob se odvíjí ve Spojených státech amerických, nicméně, za cenu nepřijatelnou pro představitele Evropské unie.

Jak je podáno ve Společném prohlášení o kolektivním vymáhání³⁰²: *“[Americká] forma kolektivních žalob obsahuje silné ekonomické pobídky pro žalobce, aby podávali žaloby k soudu i v případech, které nejsou věcně opodstatněné. Tyto pobídky jsou výsledkem kombinace několika faktorů, zvláště dostupnosti sankční náhrady škody, absence omezení legitimace (prakticky kdokoliv může podat žalobu jménem otevřené skupiny poškozených), možnost odměny v závislosti na úspěchu ve sporu pro advokáty (“contingency fees”) a dalekosáhlou proceduru zpřístupňování důkazů. Z důvodů zvýšeného rizika zneužívací litigace vyplývající z této kombinace pobídek věříme, že uvedené rysy nejsou slučitelné s evropskou právní tradicí. Proto jsme pevně proti zavádění „Class actions“ podle amerického modelu do právního řádu EU.*

V souladu s tímto prohlášením bylo podniknuto několik iniciativ EU v oblasti kolektivních nebo reprezentativních-zástupných žalob (to znamená žalob podaných členem skupinu žalobců jejich jménem nebo žalob podaných jménem skupiny žalobců specializovaným subjektem odlišným od poškozených) jako pokus podpořit soukromoprávní prosazování soutěžního práva v Evropské unii přilákáním skupin poškozených k soudu za účelem vymáhání náhrady škody způsobené z identického hromadného porušení práva, které se doposud zdálo nehodné vynaložení času, peněz a úsilí poškozených. Kolektivním žalobám na porušení soutěžního práva dosud nebyl dosud věnován žádný individuální předpis EU, přičemž nejčastějším zdrojem pravidel pro kolektivní uplatňování nároků v členských zemích EU je právo na ochranu spotřebitele. Nicméně, soutěžní právo je pravidelně zmiňováno

---

³⁰² Towards a Coherent European Approach to Collective Redress: Next Steps, Joint information note by Vice-President Viviane Reding, Vice-President Joaquín Almunia and Commissioner John Dalli, SEC(2010) 1192

jako oblast vhodná pro uplatnění kolektivních žalob. Následuje stručný přehled iniciativ Komise v oblasti kolektivních žalob na porušení soutěžního práva, včetně hlavních navržených prvků a záruk proti jejich zneužití, jež jsou zásadní z hlediska podnikatelů.

2. INICIATIVY EVROPSKÉ KOMISE OHLEDNĚ KOLEKTIVNÍCH ŽALOB NA PORUŠENÍ SOUTĚŽNÍHO PRÁVA

2.1 Bílá kniha o žalobách na náhradu škody způsobených porušením soutěžního práva EU³⁰³

Po zveřejnění studie z roku 2004 o podmínkách pro žaloby na náhradu škody způsobené porušením soutěžního práva v členských státech EU zadané³⁰⁴ ke zpracování Generálním ředitelstvím EK pro hospodářskou soutěž (DG Competition) a jejím promítnutí do Zelené knihy DG Competition z roku 2005 o žalobách na náhradu škody způsobené porušením soutěžního práva EU³⁰⁵, Komise ve své Bílé knize navrhla *kombinaci dvou komplementárních mechanismů kolektivní náhrady škody za účelem efektivního řešení [absence mechanismů umožňujících agregaci individuálních nároků obětí porušení soutěžního práva]:*

- *Reprezentativní žaloby podávané kvalifikovanými subjekty, jako například spotřebitelskými asociacemi, státními orgány nebo obchodními asociacemi jménem identifikovaných nebo, ve spíše omezených případech, identifikovatelnými oběťmi[...]; a*
- *Kolektivní žaloby na přihlašovacím (opt-in) principu, ve kterých se oběti výslovně dohodnou na spojení jejich jednotlivých nároků vyplývajících z utrpěné škody do jediné žaloby (na rozdíl od*

---

³⁰³ COM(2008) 165 final

³⁰⁴ https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/comparative_report_clean_en.pdf

³⁰⁵ COM(2005) 672

odhlašovací (opt-out) žalob převažujících v americkém systému, kde údajné oběti porušení práva musí podniknout aktivní kroky pro odejít ze skupiny zastupované kolektivní žalobou aniž by bylo třeba jejich souhlasu).

Komise dodala, mimo jiné, že *by měly být nastoleny záruky toho, že stejná újma nebude kompenzována více než jednou.*

2.2 Společné informační prohlášení o kolektivním vymáhání

V návaznosti na několik dokumentů vydaných jednotlivými Generálními ředitelstvími Evropské komise a dotýkajících se tématu kolektivního vymáhání škody zvláště z perspektivy spotřebitele, Společné prohlášení z roku 2010 zdůrazňuje, že rozšíření EU přináší potřebu podpory systému veřejného prosazování soutěžního práva EU, zejména potřebu jeho soukromoprávního prosazování. Prohlášení interpretuje pojem kolektivního vymáhání jako *“široký pojem zahrnující jakýkoliv mechanismus, který může dosáhnout ukončení nebo prevence nezákonných obchodních praktik ovlivňujících množství poškozených nebo kompenzace škody způsobené takovými praktikami. Existují dvě hlavní formy kolektivního vymáhání práva: cestou předběžného opatření a kompenzačního opatření[...].”*

Sdělení shrnulo tehdy aktuální pozici klíčových zainteresovaných stran ke kolektivním nárokům na náhradu škody, která se, jak se zdá, s časem nezměnila: *“Většina spotřebitelských organizací podporuje celounijní judičiální kompenzatorní programy kolektivního prosazování práva, zatímco mnoho zástupců průmyslu má obavu ze zneužívání litigace. Zainteresované subjekty rovněž varovaly před nekonzistentností různých iniciativ Komise pro kolektivního prosazování práva, která si žádá vývoje koherentnějšího přístupu.”* Sdělení rovněž varovalo před zneužíváním uplatňováním nároků: *“Evropský program kolektivního prosazování práva by neměl poskytovat jakékoliv ekonomické pobídky k podávání zneužívacích žalob. Navíc by měly být definovány účinné*

záruky pro vyhnutí se zneužívacím kolektivním žalobám. Toto by mělo být inspirováno existujícími národními systémy judičiálního prosazování práva, [...] například zásadou “poražený platí”. Prominentní úloha v tomto procesu by rovněž mohla být přidělena soudci[...], posuzováním přípustnosti kolektivních žalob nebo ověřováním, zda reprezentativní subject podávající žalobu respektuje řadu přísných kritérií.

2.3. Doporučení Komise o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody³⁰⁶

Doporučení z roku 2013 zůstává do dnešních dnů nejvíce komplexním pokusem Komise regulovat kolektivní žaloby na porušení soutěžního práva. Představuje doplněk k níže zmíněné Směrnici o žalobách na náhradu škody způsobené porušením soutěžního práva³⁰⁷ a uvádí soutěžní právo mezi oblastmi „*kde doplňkové soukromoprávní prosazování prosazování práv vyplývajících z práva Unie formou kolektivního vymáhání práva má hodnotu*“, spolu s ochranou spotřebitele, ochranou životního prostředí, ochranou osobních dat, legislativou finančních služeb, a ochranou investorů, „*všechny další oblasti, kde má význam uplatňování kolektivních nároků na zdržení se jednání či nároků na náhradu škody v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie*“³⁰⁸.

Doporučení zavedlo mimo jiné definici “*události hromadné škody*” vhodnou pro scénáře kartelové dohody nebo zneužití dominantního postavení, znamenající “*situaci, kde dvě nebo více fyzických nebo právnických osob tvrdí, že utrpěly újmu způsobující škodu vyplývající z totožné protiprávní activity jedné nebo více fyzických nebo právnických osob*”.

---

³⁰⁶ Doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie, 2013/396/EU

³⁰⁷ Viz https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_13_524

³⁰⁸ Viz odstavec preambule (7) Doporučení

Doporučení odmítlo pilíře amerického systému jako například sankční náhrady škody, rušivé..procedury zpřístupňování důkazů před soudním jednáním a odškodnění přiznané porotou, prohlašující je za cizí právním tradicím většiny členských států EU. Rovněž navrhlo elementární prevenci zneužívání kolektivních žalob v konkurenčním boji ustavením zákazu třetím stranám poskytovat financování kolektivním žalobám proti žalovanému, který je konkurentem financující strany nebo proti žalovanému, na kterém je financující strana závislá; neměla by existovat jakákoliv pobídka pro vedení právních sporů ve formě excesivní odměny v závislosti na úspěchu ve sporu.

V souladu s tím Doporučení podporuje zásadu “poražený platí” a výslovně podporuje přihlašovací variantu opt-in *“Strana žalující by se měla vytvářet na základě výslovného souhlasu fyzických nebo právnických osob, které tvrdí, že jim vznikla škoda (zásada „opt-in“).” Každá výjimka z této zásady, ať již ze zákona nebo z rozhodnutí soudu, by měla být založena pouze na důvodech řádného výkonu spravedlnosti.”*

Pokud jde o harmonizaci podmínek pro kolektivní vymáhání práva v členských státech EU, byl celkový dopad Doporučení omezený, zjevně kvůli své nezávazné povaze a pravděpodobně rovněž kvůli svému zaměření na oblast vysoce citlivou z hlediska národních států a byznysu. Přesto, Doporučením nastavené zásady rezonovaly v pozdějších dokumentech o kolektivním vymáhání práva, včetně národní a EU legislativy.

[2.4. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži](#)

Směrnice, která sama je spíše minimalistickou kompromisní verzí

původně navržených podmínek podporujících soukromoprávní prosazování soutěžního práva, nezachází tak daleko, aby obsahovala další potenciálně kontroverzní instrument, tedy možnost kolektivních žalob. Přesto nástroje Směrnice, například závazný účinek rozhodnutí národních soutěžních úřadů, umožnění lepšího přístupu k jejich dokumentům, a presumpce škody způsobené kartelem, zůstávají k dispozici v zemích EU s národní úpravou kolektivních žalob v oblasti soutěžního práva. Základní podmínky pro kolektivní žaloby potenciálně využívající rámec Směrnice byly vtěleny do druhé části balíku spolutvořeného Směrnicí, totiž výše zmíněným Doporučením.

3. SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLEMANETU A RADY O ZÁSTUPNÝCH ŽALOBÁCH NA OCHRANU KOLEKTIVNÍCH ZÁJMŮ SPOTŘEBITELŮ A O ZRUŠENÍ SMĚRNICE 2009/22/ES³⁰⁹

Doposud nejpokročilejší, komplexní a výhledově závazný návrh legislativy EU zabývající se kolektivními žalobami vynechává soutěžní právo ze své působnosti, aniž by se dotýkal existujících národních systémů pro kolektivní prosazování soutěžního práva. V rámci svého balíku “Nové politiky pro spotřebitele” usilujícího mimo jiné o zlepšení rovnováhy v ochraně spotřebitelských práv plynoucích z vnitřního trhu EU vůči právům soutěžitelů, Evropská komise představila v roce 2018 výše uvedený návrh, který k červenci 2020 dosáhl fáze schváleného kompromisního textu, jenž má být schválen Radou a Parlamentem EU. Finální návrh, který nastoluje dosud nejbližší (avšak stále výslovně odlišnou) paralelu k americkému systému kolektivních žalob, zahrnuje mimo jiné následující nástroje zaměřené, kromě jiného,

---

³⁰⁹ COM(2018) 184 final

na přispění ke spravedlivější hospodářské soutěži na vnitřním trhu EU³¹⁰:

- *V každém členském státě EU by spotřebitelům mělo být dostupné alespoň jedno řízení o zástupných ..opatřeních směřujících k předběžnému opatření a kompenzaci umožňující zástupnou žalobu na národní a unijní úrovni;*
- *Kvalifikované subjekty (organizace nebo veřejné orgány) budou oprávněny a finančně podporovány v právních krocích vedoucích k předběžnému opatření jménem skupin spotřebitelů and budou zaručovat přístup spotřebitelů ke spravedlnosti;*
- *Pravidla [návrhu Směrnice] nastolují rovnováhu mezi přístupem ke spravedlnosti a ochranou společností před zneužívacími právními spory pomocí zavedení zásady „poražený platí“ [Evropským] parlamentem, která zaručuje, že poražená strana uhradí náklady řízení vítězné straně;*
- *V zájmu zajištění řádného výkonu spravedlnosti a vyhnutí se protichůdným rozsudkům by měl být vyžadován přihlašovací (opt-in) mechanismus ...ve vztahu k zástupným žalobám..opatřením na náhradu škody, když spotřebitelé dotčení porušením práva obvykle nesídlí v členském státě soudu nebo správního úřadu, kterému je zástupná žaloba..opatření předkládána³¹¹.*

4. NÁVRH ČESKÉHO ZÁKONA O HROMADNÉM ŘÍZENÍ

V situaci, kdy jedna třetina členských států EU neposkytuje jakoukoliv formu ..opravných prostředků dostupnou obětem hromadné škody³¹², vláda ČR pokračuje ve zdokonalování existující národní legislativy

³¹⁰ See e.g. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200619IPR81613/new-rules-allow-eu-consumers-to-defend-their-rights-collectively>

³¹¹ <https://www.consilium.europa.eu/media/44766/st09223-en20.pdf>

³¹² Viz např. <https://www.europarl.europa.eu/news/de/press-room/20190321IPR32135/new-rules-to-help-consumers-join-forces-to-see-compensation>

prostřednictvím návrhu zákona o hromadných řízeních reflektujícího mnoho ze shora diskutovaných nástrojů. Návrh, který k červenci 2020 směřoval do čtení v parlamentu ČR, je zacílen na konsolidaci roztráštěné úpravy kolektivních žalob v několika oblastech české legislativy a vytvoření účinného nástroje pro řešení menších nároků jak z pohledu soudů, tak z pohledu žalujících. Projednávání návrhu probíhá ve stejnou dobu jako vyjednávání v institucích EU o Směrnici o zástupných žalobách, přičemž existuje možnost obsahového překryvu obou předpisů. Přitom na rozdíl od návrhu Směrnice důvodová zpráva k návrhu zákona³¹³ výslovně zmiňuje využívání zákona rovněž v oblasti nároků na náhradu škody způsobené porušením soutěžního práva. Proto je stále nejisté, jaký dopad může mít Směrnice na konečnou verzi zákona. Při výhledu na přijetí Směrnice do konce roku 2020 se může zdát vhodné vyčkat schválení návrhu Směrnice v Parlamentu a Radě EU za účelem vyhnutí se možnému nesouladu při implementaci Směrnice.

Pokud jde o vztah návrhu zákona k soutěžnímu právu, důvodová zpráva uvádí, že *“Hromadné žaloby [by] mohly přispět k vyrovnaní [podmínek] pro hospodářskou soutěž, snížit výskyt nekalosoutěžních jednání a obecně přispět ke zlepšení podnikatelského prostředí ve prospěch poctivých podnikatelů, a v konečném důsledku i koncových zákazníků. Zejména připadají v úvahu nároky ze zákona o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže“*.

Mezi podmínkami pro výslovně preferované přihlašovací (opt-in) řízení podle návrhu zákona je podmínka osvědčení, že *“hromadná žaloba nebyla podána ve zjevně zneužívajícím úmyslu, zejména s cílem poškodit skupinu nebo neoprávněně poškodit žalovaného nebo osobu, která se účastní hospodářské soutěže“*.

Důvodová zpráva dale výslovně uznává, že zástupné žaloby mají zvýšený šikanózní a zneužívací potenciál, a že je vhodné, aby se soud před vydáním tzv. certifikačního rozhodnutí zabýval otázkou, zda žaloba nebyla podána výhradně za účelem defamace třetích osob, poškození

---

³¹³ <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBA9EXSST>

konkurenta nebo dokonce za účelem ekonomické likvidace konkurentů. Prevence zneužívání zástupných žalob je zajištěna regulací subjektů oprávněných podat podnět k zahájení řízení. Za tímto účelem je právo na zahájení přihlašovacího (opt-in) řízení omezena na osoby přímo poškozené příslušným porušením práva, to je na členy zastupované skupiny, přičemž tito členové musí získat souhlas deseti dalších členů skupiny, nebo sto členů skupiny v případě odhlašovacího (opt-out) scénáře, kde může existovat vyšší tendence k podávání ne zcela odůvodněných žalob v důsledku omezené hmotné odpovědnosti, a rovněž omezena na neziskové subjekty, to je na etablované a důvěryhodné nevládní neziskové organizace. Návrh zákona rozlišuje dvě fáze řízení o zástupných žalobách v zájmu vyloučení zneužívacích pokusů o podání žaloby. V první fázi soud posoudí přípustnost a odůvodněnost žaloby a rozhodne o nich samostatným rozhodnutím umožňujícím, aby řízení postoupilo do druhé fáze. Zásadním aspektem posuzování je rovněž ověření zdroje finance, které mají být použity na financování sporu, neboli ověření toho, zda financující subjekt má zájmy kolidující se zájmy žalovaného nebo se zájmy zastupované skupiny, zejména, zda je konkurentem žalovaného na relevantním trhu. Zároveň, pokud je žalovaný toho názoru, že je zástupná žaloba zneužívací nebo zjevně neopodstatněná, měl by soud navést k tomuto závěru.

V zájmu prevence rizika zneužití omezuje návrh zákona rovněž pravomoci soudu výhradně na spory týkající se práv spotřebitelů, kteří typicky nemohou být v pozici konkurentů žalovaných. Zneužívacímu podání zástupné žaloby by mělo být obecně předcházeno adekvátními poplatky ve výši odrazující od podávání zneužívacích žalob zejména ve spojitosti s podmínkou prokázání platební schopnosti ve výši odpovídající žalovanému plnění.

Konečně, návrh zákona se zabývá zneužívacím zveřejněním informace o zástupné žalobě, jelikož samotná publikace informace o existenci o zástupném řízení a související negativní publicita mohou sloužit k zastrášení žalovaného, který může v důsledku toho chtít ustoupit a

souhlasit s mimosoudním vyrovnáním. V zájmu prevence tohoto jevu je břemeno informování dotčených subjektů primárně na žalobci; informace o vedení zástupného řízení bude zveřejněna v rejstříku kolektivních řízení pouze po certifikaci zabezpečující, že v rejstříku nebudou uveřejněny údaje o řízeních, která jsou vedena na základě zneužívajících návrhů; informace o řízení v příslušném rejstříku bude omezena na nezbytné minimum.

5. ZÁVĚR KAPITOLY

Kolektivní žaloby na porušení soutěžního práva zůstávají na úrovni EU bez závazné regulace, a četné záruky proti jejich zneužití popsané ve výše uvedených dokumentech mohou naznačovat, proč je tomu tak v oblasti, kde soutěžitelé, a zvláště korporátní společnosti, mohou přilákat pozornost spekulativních žalobců. Zdlouhavá řízení v soutěžněprávních případech, které nejsou vždy snadno přijímány národními soudci, stále přinášejí riziko rozvleklé škody na pověsti, vysokých nákladů a nejistého výsledku. To může vést žalované k vyhledávání smíru rovněž v nejednoznačných případech a podněcovat pokusy prověřovat připravenost zvláště velkých společností, které mohou být šikanovány selektivním prosazováním soutěžního práva a spravedlnosti obecně. Je proto nezbytné implementovat řešení umožňující odpovědné a informované chování žalobců a neumožňující využívání osob, které údajně utrpěly škodu porušením soutěžního práva jako štít nebo výmluvu pro vydírání hypotetických porušitelů práva nebo zhoršení jejich pozice na trhu. Zároveň, žalování v kolektivních nebo jiných řízeních by se neměli stávat rukojmími obecné snahy o vyšší efektivitu prosazování práva. Z těchto důvodů se jeví vhodné, aby budoucí regulace podmínke pro kolektivní žaloby na úrovni EU zahrnovala veškeré záruky uvedené shora a zřetelně dávala přednost přihlašovací (opt-in) řízením podporujícím *informovaný a odpovědný přístup* k podávání žalob a monitorování activity zastupujícího subjektu, a vyhnula se zlovolnému využívání kolektivních žalob. Národní právní

úprava může při tomto úsilí nabídnout určitou zrcadlovou inspiraci, pokud jde o zhmotnění zásad prezentovaných v dokumentech EU, jak je ilustrováno návrhem českého zákona o hromadných řízeních.

ZDROJE POUŽITÉ V TEXTU

Legal rules of the European Union and soft law of the European Commission

1. Directive 2014/104/EU of the European Parliament and of the Council of 26 November 2014 on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union, OJ L 349, 5.12.2014, p. 1–19
2. Draft Directive on representative actions for the protection of the collective interests of consumers, and repealing Directive 2009/22/EC, COM(2018) 184 final, also in a compromise version of 30 June 2020 available at <https://www.consilium.europa.eu/media/44766/st09223-en20.pdf>
3. Towards a Coherent European Approach to Collective Redress: Next Steps, Joint information note by Vice-President Viviane Reding, Vice-President Joaquín Almunia and Commissioner John Dalli, SEC(2010) 1192
4. Commission Recommendation of 11 June 2013 on common principles for injunctive and compensatory collective redress mechanisms in the Member States concerning violations of rights granted under Union Law, 2013/396/EU

Other sources:

5. Draft Act on Collective proceedings and Explanatory Memorandum to it available at <<https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBA9EXSST>>

6. White Paper on damages actions for breaches of the EC antitrust rules, COM(2008) 165 final
7. Ashurst. Study on the conditions of claims for damages in case of infringement of EC competition rules, 2004
8. Green paper on damages actions for breach of the EC antitrust rules, COM(2005) 672

Electronic sources:

9. European Commission press release “*Commission recommends Member States to have collective redress mechanisms in place to ensure effective access to justice*”, available at <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_13_524>
10. European Parliament press release „*New rules allow EU consumers to defend their rights collectively*”, available at <<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200619IPR81613/new-rules-allow-eu-consumers-to-defend-their-rights-collectively>>

Kontakt

Mgr. Ondřej DOSTAL

ondrej.dostal01@upol.cz

<<OBSAH>> <<INDEX>>

IV. PRAMENY VÝJIMEK A OMEZENÍ Z AUTORSKÉHO PRÁVA V PRÁVU ÚSTAVNÍM, MEZINÁRODNÍM A UNIJNÍM

JUDR. PETR PRCHAL PH.D.*

Abstrakt: Autor v této kapitole analyticky vymezuje prameny výjimek a omezení z autorskoprávní ochrany v současném českém autorském právu, naznačuje vzájemné vztahy a provázanosti mezi jednotlivými prameny výjimek a omezení, a to v oblastech práva ústavního, mezinárodního a evropsko-unijního. Úvodem se věnuje déle trvající polemice ohledně používané terminologie, konkrétní tím, zda jde o výjimku, nebo o omezení, včetně upozornění na možné výkladové a aplikační potíže.

Klíčová slova: Autorské právo, výjimka a omezení, zákonné licence, prameny, mezinárodní právo, evropsko-unijní právo.

Abstract: In this chapter, the author analytically defines the sources of exceptions and limitations from copyright protection in

---

* Autor je advokátem v advokátní kanceláři Prchal a Partner a odborným asistentem na katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

the current czech copyright law, indicates the interrelationships and interconnections between individual sources of exceptions and limitations, in the areas of constitutional, international and European Union law. The introduction deals with the longer-lasting controversy over the terminology used, specifically whether it is an exception or a limitation, including warnings of possible interpretation and application difficulties.

Keywords: copyright, exception and restriction, legal licenses, sources, international law, European Union law.

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

1. ÚVOD KAPITOLY

Pro zákonné licence a volná užití jako výjimek z absolutních autorských práv se tradičně používá pojmu „výjimky a omezení“. Stejného pojmu je konec konců i systematicky užito pro díl 4 § 29 a násl. AutZ. Mezinárodní, evropsko-unijní ani vnitrostátní právní úprava autorského práva však nepoužívá tyto pojmy jednotně. Někdy se omezením myslí jakékoli omezení tedy i obecný limit např. doba trvání práva, jindy výjimka např. citace, často však také vedle sebe jako synonyma. Jakkoli jde pouze o jazykové označení, které samo o sobě nepůsobí žádné právní následky, neboť důležitý je vždy obsah pojmu, z právního hlediska je podstatné dbát na přesnost označení, aby bylo terminologicky zřejmé, čeho se co týká. Nesprávné jazykové označení může mít fatální důsledky v podobě nesprávné interpretace způsobené záměnou pojmu. Ne nadarmo je proto právní jazyk a terminologie přesnější než jazyk obecný.

Domnívám se, že je z tohoto hlediska vhodné zvolit nadřazeného pojmu, kterým mohou být např. limity z autorskoprávní ochrany a ty dále dělit na *limity obecné* a *limity v užším smyslu*, kterých se týká tento příspěvek. Limity v užším smyslu rozumíme výjimky a omezení, přičemž jak pojmu výjimky, tak omezení, používám spolu, zaměnitelně, významově shodně, tedy jako synonyma. Omezením tak myslím vždy totéž, co výjimkou, pro kterou je typická až následná aplikace jakožto výluky z již právně vymezeného autorského práva. Naopak pojmem omezení nikdy nerozumím limit obecný. Pro výjimky a omezení (limity v užším smyslu) se též někdy užívá pojmu zákonné licence, a to jako významového protikladu ke smluvní licenci, jenž je prostředkem ochrany individuálně určených zájmů, nikoli veřejných jako je tomu v případě výjimek a omezení.

Předmětné terminologické pojetí vychází z klasického evropského rozlišování, které uvádí např. A. Kur, mezi „omezením“, kterým je např. doba trvání práva, obecné požadavky na právní ochranu a „omezením“, které v případě existence výlučného autorského práva

omezuje jeho nositele ve zvláštních případech ve prospěch té osoby, které naopak omezení výlučného autorského práva svědčí.³¹⁴ Správně je obojí terminologicky omezením (angl. *limitations*). V prvním případě jde o obecný limit, v druhém o limit v užším smyslu. Pro srovnání jako synonyma, chápe pojmy výjimka a omezení např. P. Hugenholtz a R. Okediji. Uvádí k tomu, že tyto dva pojmy, a v důsledku toho ani tříkrokový test, nemůže být aplikován na vnější omezení autorského práva jakým je např. svoboda projevu.³¹⁵ Stejně tak se v mezinárodních závazcích v čl. 9 odst. 2 RÚB, čl. 13 TRIPS a čl. 10 WCT hovoří o výjimkách a omezeních, jež jsou předmětem tříkrokového testu, jako o synonymech. Oproti tomu jinak Ch. Geiger užívá pojmu omezení pouze pro označení limitů obecných a pojmu výjimky pro limity v užším smyslu. Alegoricky k tomu uvádí, že výjimky jsou „*ostrovy svobody v moři výlučnosti*“ zatímco omezení jsou „*ostrovy výlučnosti v moři svobody*“,³¹⁶ čímž vystihuje podstatu rozdílu mezi obecnými limity a limity v užším smyslu. S. Ricketson navíc ještě rozlišuje obojí v rámci limitů v užším smyslu. Výjimku chápe jako pravidlo, které znamená nepostižitelnost v případech zvláštního způsobu užití a omezení chápe jako pravidlo, které vylučuje určité kategorie děl.³¹⁷

Ačkoli je terminologie nesourodá, ve všech případech je zjevná snaha odlišit obecné požadavky na právní ochranu (obecné limity) a zvláštní případy omezení výlučného autorského práva (limity v užším smyslu).

---

³¹⁴ KUR, Annette. Of Oceans, Islands, and Inland Water – How much Room for Exceptions and Limitations under the Three-Step Test?. *Richmond Journal of Global Law and Business*. 2009, roč. 8, s. 288 – 349.

³¹⁵ HUGENHOLTZ, P. Bernt, OKEDIJI, Ruth. Conceiving and International Instrument on Limitations and Exceptions to Copyright. *Institute for Information Law Research Paper č. 2012-43*, 2008, s. 19.

³¹⁶ GEIGER, Christophe. Fundamental Rights, a Safeguard for the Coherence of Intellectual Property Law? *International Review of Industrial Property and Copyright Law*. 2004, roč. 35, s. 268 – 280.

³¹⁷ RICKETSON, Samuel. *WIPO Study on Limitations and Exceptions of Copyright and Related Rights in the Digital Environment*. SCCR/9/7. 2003.

V rámci těchto zvláštních případů již není toliko podstatné, zda bude řeč o výjimce či omezení, a proto se kloním k závěru, že nic nebrání tyto pojmy užívat jako synonyma, byť jistě by bylo lze najít drobné a drobnější odchylky, které mohou zavdat dalšímu možnému třídění. Výjimky a omezení nebývá problematické v systému autorského práva odlišit od obecných limitů, neboť k tomu pomáhá nejen, alespoň v českém autorském zákoně, příkladná systematika, kdy jsou tyto zvláštní případy odděleny od ostatního, ale samozřejmě i výkladově. Problém ovšem nastává, stejně tak jako i v jiných oblastech, ve kterých se vytváří množiny prvků, s tzv. hraničními případy, které existují na pomezí dvou vyhraněných množin. V daném případě půjde o výjimky a omezení, které mají blíže k obecným limitům než ke zvláštním případům, které se uplatňují nikoli *ab initio*, ale až následně po vymezení práva a podmínek jeho výkonu.

Názorným příkladem výjimky, která je spíše obecným limitem, je nepodstatné vedlejší užití díla, neboť samotný výkon autorského práva je omezen kategorií dobrých mravů. Zřejmě bychom v závislosti na vlastní míře liberálního chápání autorského práva mohli dospět k závěru, že podobný charakter má i užití díla pro osobní potřebu (volné užití) a možná i další ze současných výjimek např. citace. Jistě i mezi výjimkami a omezeními existují ty, které mají k vnějším limitům autorského práva (srov. angl. *external limitations*, tj. jiným přirozeným základním právům) blíže a naopak jiné, které jsou spíše technického, uměle přidaného rázu, bez kterých se systém autorského práva obejde a jiná základní práva tím nikterak netrpí. Pokud však již dospějeme k většinovému názoru, že určitá výjimka má blíže k obecným limitům, jde o otázku, která může podléhat různým zákonodárně-politickým tendencím a odlišným závěrům v průběhu času. Pokud k tomu dojde, pak je namístě než o oprávněných zájmech hovořit o soukromých subjektivních právech (něm. *subjective Rechte*), neboť taková výjimka již není „*ostrovem v moři výlučnosti*“ (autorského práva), ale limitem

stojícím mimo, který formuje konkrétní tvar jinak pouze obecně vymezeného autorského práva.

Není proto nutné replikovat dávno známý právní závěr, že tříkrokový test týkající se výjimek a omezení, pak na tyto případy nedopadá a nutně tak nenastává ani dnes poněkud přepjatá obava z restriktivního výkladu výjimek a omezení. Jde pak již o něco docela jiného. O kolizi dvou principů, kterou právní věda řeší metodologicky poměřováním právních principů. Restriktivní výklad výjimek a omezení vyplývá obecně ze zásady *exceptio est strictissimae interpretationis*, neboli že výjimky je nutné vykládat restriktivně,³¹⁸ protože jsou výjimkami z pravidla.³¹⁹ Otázkou ovšem často bývá, co je tím pravidlem; autorské právo či svoboda projevu či jiné přirozené právo? Pokud dokážeme pojmově oddělit obecné limity od výjimek a omezení, pak tento problém nenastává. V případě výjimek a omezení uvnitř systému autorského práva je pravidlem výlučné autorské právo a extenzivní výklad výjimek a omezení by byl nedůvodným zásahem do oprávněných zájmů autora. V kontradikci s tím není ani teze, že výjimky (obecně) musí být interpretovány v uvážení jejich ospravedlnění, a tedy, že extenzivní výklad je možný, pokud chceme dosáhnout účelu výjimky.³²⁰ Výjimky a omezení v systému autorského práva plní účel právě při restriktivním výkladu. K extenzivnímu výkladu tak lze přistoupit pouze v případě hodnotové rozpornosti, kdy výjimka a omezení je spíše obecným limitem. V takovém případě již ale pojmově nemusí jít o výjimku z autorského práva, snad leda pouze systematicky, a proto již k restriktivnímu výkladu není dán legitimní důvod. Tříkrokový test,

---

³¹⁸ WÜRDINGER, Markus. Die Analogiefähigkeit von Normen – Eine methodologische Untersuchung über Aus-nahmenvorschriften und deklaratorische Normen. In *Archiv für die civilistische Praxis (AcP)*. 2006, s. 946 – 979.

³¹⁹ K problematice aplikace výjimek z pravidla viz MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva*. Úvod do právní argumentace. Praha: C H BECK, 2010. s. 246.

³²⁰ CORNU, Gérard. *Droit civil - Introduction, les personnes, les biens*. 9. vyd. Montchrestien, 1999. s. 415., MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva*. Úvod do právní argumentace. Praha: C H BECK, 2010. s. 246.

který je metodologickým nástrojem (restriktivního) výkladu výjimek a omezení by však mohl být aplikačně užíván flexibilněji, což je ale otázka jiná.³²¹

Současné společenské přepjetí ohledně výjimek a omezení projevující se snahou o uvolnění poměrů na jedné straně a přitvrzením ochrany na straně druhé, má řešení ve výše uvedeném. Je otázkou vyvažování protichůdných zájmů a společenského mínění, jakému směru bude dána přednost a zda některé výjimky a omezení budeme spíše chápat jako obecné limity autorského práva. Cesta je to jistě možná. Pojem subjektivní práva uživatele či pouze jen práva uživatele je celosvětově v pojetí autorského práva nový a můžeme říci, že i neznámý. O právech uživatele nám známé autorské zákony mlčí. Český autorský zákon neužívá ani pojmu uživatele. A je to právě význam a obsah pojmu „*subjektivní právo uživatele*“, který je natolik zásadní pro to, jakým směrem se bude autorskoprávní ochrana a koncepce výjimek a omezení autorského práva ubírat. Zásadní je v tomto směru odlišení *pozitivního vymezení uživatelského subjektivního práva* oproti *negativnímu vymezení výjimek a omezení* (jako obran, výluk apod.) ve vztahu k autorskoprávní ochraně. Výjimky a omezení totiž v negativním vymezení nejsou nic více než oblast volnosti či svobody, v rámci níž lze dílo užít. Autor či jiný nositel nemá žádnou právní povinnost takové užití právně umožnit, ani mu nemůže právně zabránit. Rozdílně k tomu v pozitivním vymezení jako subjektivního uživatelského práva již musíme dovodit odpovídající právní povinnost autora užití díla umožnit, neboť právu odpovídá vždy příslušná povinnost. V takovém případě pak uživateli přísluší právní nárok (oprávnění domáhat se svých subjektivních práv) proti autorovi či jinému nositeli práv, spočívající v umožnění užití díla. Pokud tedy určitá výjimka a omezení je či bude chápána jako subjektivní právo, pak nositele práv nutně tíží právní povinnost umožnit uživateli užití díla včetně možnosti nuceného

---

³²¹ Srov. GEIGER, Christophe., et al. The Three-Step-Test Revisited: How to Use the Test's Flexibility in National Copyright Law. *American University International Law Review*, 2014, roč. 29, č. 3, s. 581 – 626.

vynucení. Je zřejmé, že pojetí výjimek a omezení jako uživatelských práv má podstatné právní důsledky a je proto dobré zvážit, do jaké míry a v jakých případech je toto pojetí vhodnější.

V neposlední řadě je třeba říci, že rozsah uživatelského subjektivního práva není možné jasně a obecně vymezit a aplikovat. Nejprve je nutné dojít k přesvědčivému závěru, zda konkrétní výjimka či omezení by mohly vůbec být subjektivním právem než výjimkou (viz nepodstatné vedlejší užití díla) a teprve následně zkoumat možný rozsah práva, nebo povinnosti odpovídající konkrétní míře užití, a to na základě poměrování principu autorskoprávní ochrany a principu ochrany jiných práv.

V následujících podkapitolách se blíže zaměříme na ústavní základy výjimek a omezení spolu s jejich vymezením v právu mezinárodním a evropsko-unijním.

2. ÚSTAVNÍ ZÁKLADY VÝJIMEK A OMEZENÍ

Vnitrostátní právní úprava výjimek a omezení musí vyvážit konkurenční a v kolizi stojící individuální zájmy autorů a jiných nositelů práv a veřejný zájem na dovoleném přístupu k dílu a v určitých zvláštních případech i užití chráněného díla. Veřejným zájmem rozumím souhrn ústavních práv a svobod směřujících k společenskému dobru, blahobytu a kulturnímu rozvoji, a tedy nikoli prosté vyjádření souhrnu jednotlivých dílčích zájmů individuálních. Z důvodu, že každé ústavní právo či svoboda jsou ústavními hodnotami neboli principy - maximy možného,³²² jejichž síla však nemusí a není vždy stejná, jejich identifikace a prosazení bývá, stejně jako ve společnosti tak i v právu, přirozeně zdrojem kolize. Tato kolize však nemůže být řešena pomocí formálních metapravidel, ale pomocí metody vyvažování či poměrování (tzv. test proporcionality), k čemuž však není oprávněn pouze Ústavní soud, ale každý, neboť princip proporcionality je státoprávním

---

³²² I když nikoli nutně se stejnou silou.

principem.³²³ Ústavní soud pouze definoval kritéria poměrování, kterými jsou vhodnost, potřebnost a vlastní poměrování.³²⁴ V konkrétním případě vyvažování zájmů nositele práv a zájemců nejde o popření jednoho či druhého, ale o nalezení vzájemné harmonie. Jednotlivá práva a svobody, z nichž veřejné zájmy obou skupin vycházejí, je možné nalézt na několika místech LZPS.

Požadavek vzájemné souladnosti mezi zájmy nositelů práv a uživatelů vychází z čl. 34 odst. 1 LZPS, který zakotvuje veřejné subjektivní právo k výsledkům tvůrčí duševní činnosti. Toto právo přiznává i čl. 15 odst. 1 písm. c) Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech a rovněž tak i Všeobecná deklarace lidských práv v čl. 27 odst. 2. Právo k výsledkům tvůrčí duševní činnosti náleží bez rozdílu každému, neboť není v LZPS omezeno pouze pro občany České republiky a vychází přímo z ústavního základu.³²⁵ Čl. 34 odst. 1 LZPS zakládá ochranu práv k výsledkům tvůrčí duševní činnosti a je ústavním východiskem pro ochranu zájmů nositelů práv.³²⁶

---

³²³ Podobně viz TELEČEK, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví (I). Lidskoprávní základy. Licenční smlouva*. Brno: Doplněk, 2002. s. 71.

³²⁴ Viz např. nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. Pl. ÚS 4/94 ze dne 12. října 1994, nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. Pl. ÚS 9/07 ze dne 1. července 2010. Představuje metodologii zvažování v kolizi stojících ústavních hodnot.

³²⁵ Ačkoli výklad čl. 34 odst. 1 LZPS, který podmiňuje přiznání tohoto práva cizinci mezinárodní vzájemností je chybný, lze se s ním setkat. Viz PAVLIČEK, Václav. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. 2. dopl. a roz. vyd. Praha: Linde, 1999. s. 280.

³²⁶ Lze se setkat s nepřesným názorem, že čl. 34 odst. 1 LZPS je konkretizací ochrany vlastnictví dle čl. 11 LZPS. Viz KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. roz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 1276. Ochrana tvůrčí duševní činnosti však není konkretizací ochrany vlastnictví, ale systémem *sui generis*, založená na ochraně osobně-majetkových práv. Viz LUBY, Štefan. Problém legislativnopolitické systemizácie osobných a osobnomajetkových práv. *Právny obzor*. 1964, roč. 47, č. 4, s. 193 – 209, a proto od ochrany vlastnictví nutně odlišná. Srov. osobně-majetkové poměry. Čl. 34 odst. 1 LZPS však z hlediska ochrany lidských práv není nezbytně nutný a v LZPS nadbytečný, neboť k témuž lze dospět i na základě čl. 10 a 11 LZPS. Srov. také čl. 17 odst. 2 Listiny základních práv EU stroze stanovící: „Duševní vlastnictví je chráněno“.

Protiváhou čl. 34 odst. 1 LZPS je čl. 34 odst. 2 LZPS, jenž zakotvuje veřejné subjektivní právo přístupu ke kulturnímu bohatství. I toto právo přiznává LZPS každému bez rozdílu a obdobně je toto právo také vyjádřené v čl. 15 odst. 1 písm. a) a b) Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Kulturním bohatstvím ve smyslu čl. 34 odst. 2 LZPS jsou zejména veškeré předměty kulturní hodnoty, mezi které se výsledky tvůrčí duševní činnosti řadí. Jelikož právo přístupu ke kulturnímu bohatství je druhou stranou téže mince, jejímž smyslem je optimální využití chráněných děl, je právo přístupu ke kulturnímu bohatství východiskem pro ochranu veřejného zájmů uživatelů potažmo široké veřejnosti.

Mimoto LZPS zaručuje v čl. 15 odst. 1 a 2 svobodu myšlení, svobodu vědeckého bádání a umělecké tvorby, které úzce souvisí a obsahově spadají do svobody projevu vyjádřené v čl. 17 LZPS.³²⁷ Svoboda projevu rovněž reflektuje zájem veřejnosti na přístup k chráněným dílům a svobodu jejich dalšího šíření. Jinými slovy veřejnost musí mít možnost převyprávět, přehodnotit a žertovat o příbězích života vlastních.³²⁸ Vše z toho jednoznačně dotváří význam vyvažování hodnot v rámci systému autorského práva, ale i ve vztahu mimo něj.

V neposlední řadě osobnostní složka autorských práv vychází z ochrany osobnosti upravené v čl. 10 LZPS a majetková složka autorských práv z ochrany vlastnického práva upraveného v čl. 11 LZPS. Tedy zatímco právo na ochranu osobnosti se týká tvůrčích práv, právo vlastnit majetek se týká pouze majetkových, tj. netvůrčích práv, ježto jsou v kontextu autorskoprávní ochrany prostředkem ochrany vynaložené investice, která zpravidla, nikoli však vždy, předurčuje osobu nositele práv.

Pro úplnost je nutné s ohledem na ochranu autorského práva uvést i čl. 36 odst. 1 LZPS, dle něhož se *„každý může domáhat svého práva*

---

³²⁷ TELEČEK, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví (1). Lidskoprávní základy. Licenční smlouva*. Brno: Doplněk, 2002. s. 70.

³²⁸ BURRELL, Robert, COLEMAN, Allison. *Copyright Exceptions The Digital Impact*. Cambridge University Press, 2009. s. 25.

stanoveným postupem u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu“. Takovým orgánem může být jak orgán činný v trestním řízení vzhledem k § 270 TrZ, ale i orgán příslušný k projednávání přestupků uvedených v šesté hlavě AutZ, kterým je podle § 105c odst. 4 AutZ v prvním stupni obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu byl správní delikt spáchán.

3. PRAMENY VÝJIMEK A OMEZENÍ V MEZINÁRODNÍM PRÁVU AUTORSKÉM

Mezinárodní právo není právem samo o sobě, ale tvoří jej množství mnohostranných a dvoustranných dohod, které stanoví minimální závazky svým členům, které následně musí členové (smluvní strany mezinárodní smlouvy) přijmout ve svém vnitrostátním (příp. regionálním) právu. Souladně s principem teritoriality následné detailní právní provedení mezinárodních závazků se projevuje v jednotlivostech ve vnitrostátních právních úpravách smluvních stran. Pokud je mezinárodní dohoda inkorporována do právního řádu příslušného státu, může tato mezinárodní dohoda dokonce vyvolávat i přímé právní účinky ve vztahu k jednotlivcům konkrétního členského státu dohody, které je mohou zavazovat. Hovoří se o tzv. způsobilosti konkrétní normy mezinárodního práva regulovat lidské chování (*self executing*).³²⁹ Smyslem této kapitoly je analyzovat nejvýznamnější mezinárodní dohody jako mezinárodní prameny právní úpravy výjimek a omezení.

Mezinárodně již není cílem pouze zajistit minimální míru ochrany v oblasti autorského práva, ale rovněž harmonizovat právní úpravu různých systémů autorského práva zejména práva kontinentálního a anglo-amerického. Tato harmonizace se přitom netýká pouze obecných limitů, např. doby trvání majetkových autorských práv ale rovněž i limitů v užším slova smyslu – výjimek a omezení. Tato snaha tak znamená

---

³²⁹ KÜHN, Zdeněk. Samovykonatelnost, přímá účinnost a některé teoretické otázky aplikace mezinárodních smluv ve vnitrostátním právu. *Právník*. 2004, č. 5, s. 471.

nutné překlenutí dosavadních rozdílů zákonných výjimek a omezení ve vnitrostátních právních úpravách zejména mezi koncepty přesných a úzce vymezených výjimek a otevřených výjimek typu *fair use*. Za základní rys mezinárodních závazků, a tedy i mezinárodních smluv jako takových proto můžeme označit jejich flexibilitu a technologickou neutralitu. A rovněž ona flexibilita v této oblasti na vnitrostátní úrovni se zvláště nyní v době častých technologických změn a rychlého vývoje ukazuje být žádanou a pozitivní vlastností právě z toho samého důvodu, kterým je harmonizace regionální i mezinárodní a nezávislost na technologických změnách.³³⁰

I přes rozdílnost mezi kontinentálním a anglo-americkým systémem autorského práva v přístupu co do pojetí výjimek a omezení, mohou ve skutečnosti z hlediska zákonné právní úpravy obě koncepce vypadat podobně. Je tomu tak dáno zejména z důvodu zákonodárně-politických, kdy i anglo-americká koncepce otevřené koncipované výjimky *fair use* může vedle toho obsahovat i řadu úzce zaměřených zvláštních výjimek např. pro oblasti vzdělávání či výzkumu. A opačně v mnoha zemích kontinentálního autorského práva došlo k doslovnému převzetí mezinárodního závazku do vnitrostátního práva v podobě otevřené normy (tříkrokový test), který se aplikačně týká všech zvláštních a úzce zaměřených výjimek a omezení v důsledku čehož je právní úprava výjimek a omezení ve většině evropských států tak v podstatě dvouvrstvá.³³¹

3.1. Bernská úmluva

---

³³⁰ SCHWARTZ, Eric. An Overview of the Internatinal Treatment of Exceptions. *PJIP Research Paper Series*. American University Washington College of Law. 2014, s. 3.

³³¹ Srov. GERVAIS, Daniel. Making Copyright Whole: A principled Approach to Copyright Exceptions and Limitations. *University of Ottawa Law & Technology Journal*, 2008, roč. 5, č. 1&2, s. 10 – 11.

Bernská úmluva³³² byla podepsána v roce 1886, a zcela nepochybně vycházela z odlišných společenských i technologických reálií, než které známe dnes. Přesto můžeme říci, že si zachovala svoji neutralitu, třebaže byla již sedmkrát revidována a je považována za nejvýznamnější mezinárodní autorskoprávní úmluvu vůbec.³³³ Pojetí výjimek a omezení (limitů v užším slova smyslu) tak, jak je známe dnes, je nicméně věcí moderní, nikoli historickou. Můžeme je totiž datovat k roku 1967, kdy Bernská úmluva byla doplněna o výslovnou úpravu výlučného autorského práva na rozmnožování v čl. 9. Před rokem 1967 Bernská úmluva obsahovala pouze výlučné právo autora na překlad díla a udělení souhlasu k překladu, ačkoli nevýslovně obsahovala i právní ochranu proti neoprávněnému rozmnožování díla literárního a uměleckého.³³⁴ Typicky proto např. právo na rozmnožování ani výjimky z něj Bernská úmluva před rokem 1967 neznala. Proto všechny členské státy Bernské úmluvy v roce 1886 musely upravit právo na rozmnožování vnitrostátně na sobě i mezinárodně nezávisle. Možným důvodem mohlo být to, že se na mezinárodním znění tohoto práva a výjimky z něj nenašla mezinárodní shoda. Místo aby Bernská úmluva od svého počátku upravila mezinárodně jednotně a samostatně výlučné právo na rozmnožování, tak upravila nesourodou směsici jiných podružných práv a výjimek z nich např. výlučné právo autora hudebního díla a autora textu, který již udělil svolení k jeho záznamu společně s hudebním dílem, udílet svolení k zvukovému záznamu uvedeného hudebního díla (srov. dnešní čl. 13 RÚB) nebo výlučné právo autora literárního a

---

³³² Bernská úmluva ze dne 9. září 1886 byla podepsána v Bernu.

³³³ První revize proběhla dne 4. května 1896, druhá revize 13. listopadu 1908 v Berlíně, třetí revize 20. března 1914 v Bernu, čtvrtá revize 2. června 1928 v Římě, pátá revize 26. června 1948 v Bruselu, šestá revize 14. července 1967 v Stockholmu, sedmá revize v Paříži 24. července 1971 (RÚB).

³³⁴ SCHWARTZ, Eric. An Overview of the International Treatment of Exceptions. *PJIP Research Paper Series*. American University Washington College of Law. 2014, s. 3.

uměleckého díla dávat souhlas k rozmnožování a zpřístupňování díla veřejnosti kinematograficky.³³⁵

Původní znění Bernské úmluvy z roku 1886 zaručovalo autorům výlučné právo svá díla překládat nebo udělit souhlas k jejich překladu po dobu deseti let od prvního zveřejnění díla. Rovněž byly zastoupeny úzce vymezené výjimky např. pro rozmnožování novinových článků v původním nebo přeloženém znění, pokud to autor nebo nakladatel nevyloučil. Výjimka z toho vždy platila pro články týkající se politických projevů (srov. současný čl. 2 odst. 1 RÚB) či běžných denních zpráv (srov. čl. 7 ve znění z roku 1886 a současný čl. 1 odst. 8 RÚB). Další výjimkou bylo právo užít výňatky ze zveřejněných literárních nebo uměleckých děl pro vědecké nebo výukové potřeby (srov. čl. 7 ve znění z roku 1886). Zmínit můžeme i právo vlád členských států povolit či zakázat oběh, prezentaci či výstavu jakéhokoli autorského díla (srov. čl. 13 ve znění z roku 1886). Vnitrostátní právní úprava mohla rovněž poskytnout autorům další práva než pouze ta upravená Bernskou úmluvou (srov. čl. 15 ve znění z roku 1886).³³⁶ V roce 1967 se konala v pořadí šestá revize Bernské úmluvy ve Stockholmu, na které členské státy poprvé přijaly do úmluvy jednotné výlučné právo na rozmnožování (srov. čl. 9 RÚB), který doplnil právo na překlad díla (srov. čl. 8 RÚB). Po poslední sedmé revizi z roku 1971 v Paříži (RÚB) rovněž upravuje právo k veřejnému provozování, provedení (srov. čl. 11 RÚB) a přenosu (11 bis RÚB) dramatických, hudebně dramatických a hudebních děl, k veřejnému přednášení literárních děl (srov. čl. 11 ter RÚB), výlučné právo udílet svolení k zpracování, úpravám nebo k jiným změnám svých děl (srov. čl. 12 RÚB) a výlučné právo udílet svolení k filmovému zpracování a rozmnožování těchto děl a k rozšiřování takto zpracovaných nebo rozmnožených děl, k veřejnému provozování a

---

³³⁵ Obě tato práva byla součástí revize Bernské úmluvy v roce 1908.

³³⁶ SCHWARTZ, Eric. An Overview of the Internatinal Treatment of Exceptions. *PJIP Research Paper Series*. American University Washington College of Law. 2014, s. 7.

provedení a k přenosu po drátě na veřejnost takto zpracovaných nebo rozmnožených děl (srov. čl. 14 RÚB).

RÚB však ani po poslední revizi nijak neřeší výlučná majetková práva týkající se zpřístupňování díla v digitálním prostředí, tedy nehmotně tj. právo na sdělování díla veřejnosti. Také právo na rozšiřování, tj. zpřístupňování díla v hmotné podobě není obecně v RÚB zastoupeno. Spolu se zavedením výlučného práva na rozmnožování při Stockholmské revizi v roce 1967 byla rovněž poprvé upravena i výjimka z tohoto práva tzv. tříkrokový test (srov. čl. 9 odst. 2 RÚB), který můžeme chápat jako konkretizací obecného testu proporcionality v oblasti autorských práv. Tento test se jako výjimka však vztahuje pouze k právu na rozmnožování. Tříkrokový test je jako výjimka mezinárodním standardem sloužícím k posouzení souladnosti vnitrostátní právní úpravy s mezinárodními závazky. Tomuto testu jinými slovy musí vyhovět jakákoli vnitrostátní koncepce výjimek a omezení, tedy bez rozdílů koncepce anglo-americká i kontinentální. Tříkrokový test je nyní upraven v čl. 9 odst. 2 RÚB a zní následovně: *„Zákonodárstvím států Unie se vyhrazuje možnost dovolit rozmnožování těchto děl v určitých zvláštních případech, pokud takové rozmnožení nenarušuje normální využívání díla a nezpůsobuje neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům autora.“* K výkladu tříkrokového testu, a to jak z pohledu historického, tak i současného a významu testu v digitálním prostředí se vrátíme v samostatné kapitole.

Dodejme, že původně navržené znění tříkrokového testu, ze kterého revize Bernské úmluvy na svém počátku v roce 1967 vycházela, bylo jiného znění. To předpokládalo (A) výjimku z práva na rozmnožování v případě užití pro osobní potřebu, (B) výjimku v případě užití pro soudní a úřední potřebu a jako (C) byla označena výjimka současného znění tříkrokového testu. Tedy současnému znění čl. 9 odst. 2 RÚB odpovídá pouze část třetí.³³⁷

---

³³⁷ SCHWARTZ, Eric. An Overview of the International Treatment of Exceptions. *PJIP Research Paper Series*. American University Washington College of Law. 2014, s. 7.

Z ostatních práv, o kterých jsme již hovořili, tj. k veřejnému provozování, provedení, vysílání, přednášení, zpracování včetně práv k filmovému dílu žádné výjimky RÚB neobsahuje. Nebereme ale v potaz přijetí významného dodatku pro rozvojové země, který byl dále revidován v roce 1971 v Paříži (příloha RÚB), který nově upravil pro rozvojové země výjimky z práva na překlad a práva na rozmnožování. Dle přílohy RÚB může každý stát, považovaný dle praxe zavedené Valným shromážděním Spojených národů za rozvojovou zemi, který ratifikuje RÚB nebo k ní přistoupí, a který vzhledem ke své hospodářské situaci a ke svým sociálním nebo kulturním potřebám se nepovažuje ihned za schopný učinit opatření k zajištění ochrany všech práv dle RÚB, prohlásit sdělením uloženým u generálního ředitele při ukládání své ratifikační listiny nebo listiny o přístupu, že uplatňuje možnost³³⁸ nahradit výlučné právo na rozmnožování podle čl. 9 RÚB³³⁹ a nahradit výlučné právo na překlad podle článku 8 RÚB³⁴⁰ systémem nevýlučných a nepřevoditelných licencí, udělovaných příslušným státním orgánem. Na vnitrostátní úrovni musí být učiněna příslušná opatření, aby licence vyhradila pro nositele autorského práva, přiměřenou odměnu, která odpovídá úrovni odměn obvykle poskytovaných.³⁴¹ O b e c n é aplikovatelnosti výše uvedeného brání však skutečnost, že se týká pouze rozvojových zemí. Účelem přílohy RÚB bylo umožnit zavedení systému nevýlučných licencí udělovaných příslušným úřadem, aby se rozvojové země povzbudily k přístupu k RÚB, která je univerzálně otevřenou mezinárodní úmlouvou. V rozvojových zemích bývá problém v přístupu veřejnosti k dílům a z toho plynoucí masivní porušování autorských práv častým problémem. Tento stav je dán zejména tím, že v rozvojových zemích nemají nositelé práv zájem či dokonce nechtějí svá díla šířit, což brání šíření kultury, umění a vzdělanosti legální cestou. Rozvojové země

---

³³⁸ Čl. I odst. 1 přílohy RÚB.

³³⁹ Čl. III odst. 1 přílohy RÚB.

³⁴⁰ Čl. II. odst. 1 přílohy RÚB.

³⁴¹ Čl. IV. odst. 6 písm. a), (i) přílohy RÚB.

se proto důvodně obávají přijmout a prosazovat na svém území závazky chránit výlučná autorská práva vyplývající z mezinárodních dohod, neboť represe ilegálního užívání autorských děl by jejich kulturní situaci ještě zhoršila. Příloha RÚB proto dává v tomto směru rozvojovým zemím širší možnosti v otázce výjimek a omezení, aby k takové situaci nemuselo docházet.

3.2. Všeobecná úmluva o autorském právu

Všeobecná úmluva o autorském právu byla podepsána v roce 1952 a následně v roce 1971 revidována. Tato úmluva z velké části sdílí v oblasti výjimek a omezení podobný vývoj s Bernskou úmluvou. V době přijetí VÚAP obsahovala závazek ve vztahu k členským státům, které měly přijmout do svých vnitrostátních právních úprav pouze výlučné právo pořizovat a uveřejňovat překlady, jakož i udílet svolení k pořízení a k uveřejnění překladů děl chráněných podle této úmluvy (srov. čl. 5 odst. 1 VÚAP). VÚAP také obsahovala výjimku z tohoto práva, která stanoví, že *„nebyl-li do sedmi let ode dne prvního uveřejnění písemného díla uveřejněn nositelem práva na překlad nebo s jeho svolením překlad tohoto písemného díla do jazyka obecně užívaného ve smluvním státě, může každý občan tohoto smluvního státu obdržet od jeho příslušného státního orgánu nevýlučnou licenci na překlad díla do tohoto jazyka a na uveřejnění takto přeloženého díla“* (srov. čl. 5 odst. 2 VÚAP). Avšak právo na rozmnožování podobně jako i v Bernské úmluvě toho času nebylo obsaženo, třebaže by jej bylo možné z kontextu celé úmluvy dovodit výkladem. Až po revizi v Paříži dne 24. července 1971 byla do VÚAP doplněna další výlučná práva a výjimky z nich. Do nového čl. 4 bis VÚAP byla obsažena základní práva na ochranu majetkových netvůrčích práv autorů, zejména výlučné právo autora udílet svolení k rozmnožování díla jakýmkoliv způsobem, k veřejnému provozování a provedení díla a k jeho vysílání rozhlasem či televizí (čl. 4 bis VÚAP). Do druhého odstavce stejného článku byla dále vložena i výjimka z toho, dle které každý smluvní stát může svým vnitřním zákonodárstvím

stanovit výjimky z práv, pokud nejsou v rozporu s duchem a ustanoveními úmluvy a také pokud by členský stát využil této možnosti, pak je povinen přiznat každému z práv, pro něž výjimka byla stanovena, rozumnou úroveň účinné ochrany (srov. 4 bis VÚAP).

3.3. TRIPS

Jelikož tříkrokový test dle čl. 9 odst. 2 RÚB má aplikační význam pouze jako výjimka z práva na rozmnožování a nikoli jako výjimka z ostatních práv v úmluvě obsažených, bylo vhodné upravit tuto oblast v dalších mezinárodních smlouvách, které by jednak mezinárodně upravily nová výlučná práva a tříkrokový test jako obecnou výjimku z nich. Tuto úlohu převzala historicky jako první Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS) ze dne 15. dubna 1994. Tato dohoda od svého vzniku až dodnes souvisí s činností (včetně rozhodování) WTO a je jednou z příloh Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (sdělení č. 191/1995 Sb.). TRIPS nabyla účinnosti 1. ledna 1995 a zcela nově upravila výlučné právo na pronájem počítačových programů a kinematografických děl (čl. 11 TRIPS), právní ochranu počítačových programů (čl. 10 TRIPS), ochranu výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních vysílání jako práv souvisejících s právem autorským (čl. 14 TRIPS). Rovněž v čl. 41 – 61 byly zcela nově upraveny závazky členských států zajistit ochranu autorských práv prostřednictvím občanského, správního a trestního řízení včetně předběžných opatření. Za významné pokládáme zakotvení povinnosti členských států dohody do svých vnitrostátních úprav implementovat čl. 1 – čl. 21 RÚB s výjimkou čl. 6 bis RÚB týkající se osobnostních práv.³⁴² Jedním z důsledků převzetí těchto ustanovení je možnost jejich vynutitelnost prostřednictvím mechanismu WTO.³⁴³

---

³⁴² Srov. čl. 9 odst. 2 TRIPS.

³⁴³ Srov. Zprávu orgánu pro řešení sporů WT/DS160 ze dne 15. června 2000 (Mezinárodní obchodní organizace) ohledně omezení práva na sdělování díla veřejnosti v autorském právu USA.

Z hlediska obecných limitů ochrany je zásadní zakotvení dichotomie (rozdílnosti) myšlenky a vyjádření (srov. čl. 9 odst. 2 TRIPS). Právně rozdílně od RÚB pak TRIPS v čl. 13 stanoví, že veškeré výjimky a omezení (nikoli pouze právo na rozmnožování) podléhají tříkrokovému testu.³⁴⁴ Znění tříkrokového testu jako výjimky je přitom stejné jako v RÚB, pouze se aplikačně uplatní k širšímu okruhu výlučných autorských práv, tedy ke všem výlučným právům a všem kategoriím děl obsažených v TRIPS. Z důvodu vymezení vztahu (odkazu) k RÚB v čl. 9 odst. 1 pak lze aplikovat tříkrokový test jako výjimku i pro všechna výlučná práva vymezená v RÚB. Pro výklad tříkrokového testu dle TRIPS lze v důsledku toho a současné absence zvláštního či rozdílného úmyslu při uzavírání této dohody vyjít z výkladu tříkrokového testu dle RÚB.³⁴⁵

Dohoda TRIPS je významná nejen tím, že upravila minimální mezinárodní standardy ochrany práv duševního vlastnictví, ale poprvé také upravila mechanismus vynucení těchto standardů. Dohoda TRIPS totiž umožňuje členským státům zahájit spory týkající se vynucování standardů před Světovou obchodní organizací. Členský stát může požádat panel WTO, aby odsoudil nesouladnost hmotněprávní úpravy ze strany jiného členského státu. Pokud panel shledá porušení mezinárodních standardů, WTO je následně oprávněna vynutit obchodní opatření proti porušujícímu státu.³⁴⁶

3.4. WCT a WPPT

---

³⁴⁴ Srov. čl. 13 TRIPS, srov. čl. 13 TRIPS ve vztahu k evropsko-unijnímu právu zejm. k čl. 82 Smlouvy o založení Evropského společenství v rozsudku Soudu prvního stupně (velkého senátu) ve věci *Microsoft proti Komise*, T-201/04, ze dne 17. září 2007.

³⁴⁵ Podobně viz CREWS, Kenneth. *Copyright Exceptions and Statutory Diversity: The WIPO Study of Exceptions for Libraries and Archives*. Columbia University. 2009, s. 7 – 10.

³⁴⁶ Srov. např. BRENNAN, J. David. The Three-Step Test Frenzy - Why the TRIPS Panel Decision Might Be Considered Per Incuriam. *Faculty of Law the University of Melbourne, Public Law and Legal Theory Working Paper No. 22*. 2002, s. 1 – 20.

Technický pokrok a jím vyvolané změny si vyžádal přijetí nových smluv Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) jako „doplnění“³⁴⁷ k již existujícím smlouvám. První z nich je Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském ze dne 20. prosince 1996 (sdělení č. 33/2002 Sb. m. s., dále jen WCT) a Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech ze dne 20. prosince 1996 (sdělení č. 48/2002 Sb. m. s., dále jen WPPT). Obě smlouvy se týkají především tzv. „digitální agendy“ vzniklé z podnětu nositelů práv v reakci na nové komunikační technologie. V případě smlouvy WCT lze hovořit o přímé provázanosti s RÚB.³⁴⁸

Smlouva WCT přebírá závazek členských států vyhovět článkům 1 – 21 RÚB včetně Přílohy. WCT přiznala autorům literárních a uměleckých děl výlučné právo udílet svolení k jakémukoli sdělování svých děl veřejnosti po drátě nebo bezdrátovými prostředky, včetně zpřístupňování svých děl veřejnosti takovým způsobem, že každý může mít přístup k těmto dílům na místě a v čase podle své individuální volby.³⁴⁹ Zastoupeno je ve smlouvě rovněž právo na rozšiřování,³⁵⁰ právo na pronájem,³⁵¹ či závazky týkající se technických prostředků ochrany³⁵² a závazky týkající se informace o identifikaci práv.³⁵³ Výjimka v podobě tříkrokového testu je obsažena v článku 10 smlouvy. Pozornosti hodná je dikce tohoto ustanovení, neboť čl. 10 odst. 1 WCT říká, že smluvní strany „mohou“ ve svém vnitrostátním zákonodárství stanovit výjimky a omezení podle WCT souladně s tříkrokovým testem,

---

³⁴⁷ Srov. čl. 1 WCT.

³⁴⁸ Srov. čl. 1 odst. 1 WCT.

³⁴⁹ Srov. čl. 8 WCT.

³⁵⁰ Srov. čl. 6 WCT.

³⁵¹ Srov. čl. 7 WCT.

³⁵² Srov. čl. 11 WCT.

³⁵³ Srov. čl. 12 WCT.

zatímco čl. 10 odst. 2 WCT již imperativně stanoví, že smluvní strany zúží při uplatňování RÚB všechny omezení nebo výjimky tak, aby odpovídaly tříkrokovému testu. Z uvedeného plyne, že členské státy nemusí nutně upravovat žádné výjimky a omezení z výlučných autorských práv, ale pokud ano, pak musí splňovat kritéria tříkrokového testu dle čl. 9 odst. 2 RÚB. To se přitom netýká pouze práv upravených RÚB, ale i nových shora uvedených práv WCT.

Smlouva WCT rozdílně od jí předcházejících smluv upravuje nově i tzv. závazky týkající se technických prostředků ochrany a závazky týkající se informace o identifikaci práv. Musíme říci, že jde o závazky, nikoli o práva, a to pohledem jak RÚB, tak WCT, a tedy aplikace tříkrokového testu v případě těchto závazků nepřichází v úvahu.

Z toho dovozujeme poznatek, že WCT³⁵⁴ neupravuje, resp. neomezuje výjimky a omezení z pravidel zakazujících obcházení technických prostředků ochrany podle vnitrostátního práva členských států, a proto je možné připustit, aby členský stát dle své libosti zavedl a vnitrostátně upravil výjimky a omezení ze zákazu obcházení např. odstraněním či způsobení nefunkčnosti technických prostředků ochrany.³⁵⁵ Nicméně na druhé straně takto koncipovaná výjimka musí být souladná se závazky dle čl. 11 a 12 WCT, tzn. přiměřenou právní ochranou a účinnými právními opatřeními proti obcházení technických prostředků ve prospěch autorů v souvislosti s výkonem svých práv dle WCT nebo RÚB.³⁵⁶ V případě informací o identifikaci práv pak případná výjimka a omezení musí být v souladu s přiměřenými a účinnými právními opatřeními proti osobě, která pozmění nebo odstraní elektronickou informaci o identifikaci práv nebo neoprávněně nakládá

---

³⁵⁴ Dodejme, že ani žádná jiná mezinárodní smlouva.

³⁵⁵ Podobně SCHWARTZ, Eric. An Overview of the Internatinal Treatment of Exceptions. *PJIP Research Paper Series*. American University Washington College of Law. 2014, s. 17 – 18.

³⁵⁶ Srov. Čl. 11 WCT.

s rozmnoženinou díla, ač věděla, že elektronická informace o identifikaci práv byla neoprávněně odstraněna.³⁵⁷

Diplomatickou konferencí dne 20. prosince 1996 byla přijata tzv. Společná prohlášení k WCT, která podávají výklad jednotlivých ustanovení. Pro výklad výjimek a omezení je z toho stěžejní právě výklad čl. 10 WCT. Ten se má vykládat tak, že smluvní strany mohou zachovat a vhodně rozšířit omezení a výjimky přijatelné podle RÚB do digitálního prostředí a také, že mohou zavést nové výjimky a omezení vhodné pro digitální prostředí. Současně se však dle prohlášení čl. 10 WCT nezužuje ani nerozšiřuje rozsah působnosti výjimek a omezení dovolených RÚB. Žel smlouva WCT ani prohlášení k ní neříkají nic o tom, zda smluvní strana např. Česká republika příp. EU a další mohou vnitrostátně upravit závazky týkající se technických prostředků ochrany, aniž by současně upravily výjimky a omezení z takových pravidel. Je jisté nesporné, že výjimky a omezení musí být souladné s přiměřenou právní ochranou dle čl. 11 WCT (viz výše), nicméně sporné zůstává, zda výjimky dle RÚB mohou být v takových případech aplikovány pro účely např. přístupu k dílu či jeho faktickému ovládnutí. Pro srovnání tuto otázku na rozdíl od českého autorského zákona výslovně upravuje autorský zákon USA v § 1201 (c) (1) CA, když stanoví, že pravidla týkající ochrany před obcházením prostředků ochrany, nevyklučují aplikaci výjimek a omezení, tedy i včetně doktríny *fair use*.³⁵⁸

Druhá ze smluv Světové organizace duševního vlastnictví je WPPT, která se týká práv souvisejících s právem autorským. Výjimky a omezení jsou zde upraveny v čl. 16 WPPT a vychází se z mírně rozdílné dikce oproti čl. 10 WCT. Podstatné však je, že rovněž tak výjimky a omezení z práv souvisejících s právem autorským musí bez rozdílu splnit kritéria tříkrokového testu.³⁵⁹ Avšak odlišně od WCT a její provázanosti s RÚB

---

³⁵⁷ Srov. Čl. 12 WCT.

³⁵⁸ Srov. angl. termín „*defences*“ v čl. § 1201(c) (1) CA pro výjimky a omezení z práva autorského.

³⁵⁹ Čl. 16 odst. 2 WPPT.

v případě souvisejících (sousedských) práv autorských a výjimek z nich platí odlišně sepjetí WPPT s Římskou úmluvou,³⁶⁰ která je svoji podstatou správně systematicky postavena na rozdělení (oddělení) práva autorského a práv souvisejících pro odlišnou, ale nikoli zcela cizí povahu těchto práv.

3.5. Marrákešská smlouva

Marrákešské smlouva o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým (celý název) byla podepsána dne 28 července 2013. Jde o mezinárodní smlouvu, která stanoví pravidla, jak mají být sdílena díla nebo jiné předměty ochrany ve formátově přístupných rozmnoženinách mezi EU a zeměmi mimo EU, které jsou smluvními stranami Marrákešské smlouvy ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení a bez potřeby povolení nositele autorských práv. EU smlouvu ratifikovala dne 1. října 2018. Nařízení, kterým se provádí Marrákešská smlouva v EU je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/1563 ze dne 13. září 2017 o přeshraniční výměně formátově přístupných rozmnoženin některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími mezi Unií a třetími zeměmi ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení. Česká novela autorského zákona, která na nové nařízení reagovala, byla provedena zákonem č. 50/2019 Sb. a je účinná od 15. 2. 2019. Tato novela přinesla obsahové změny § 38, § 39 a zavedení nových ustanovení v podobě § 39a, § 39b.

Obsahově se jedná o mezinárodní autorskoprávní smlouvu. S touto mezinárodní smlouvou se pojí relativně dlouhé a usilovné období o

---

³⁶⁰ Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací ze dne 26. října 1961 (vyhl. č. 1928/1964 Sb., ve znění opravy č. 157/1965 Sb.).

uvedení jejích principů do praktického života³⁶¹ a jedná se o smlouvu, která navazuje na současný rámec mezinárodních smluv v oblasti autorského práva. Smyslem této smlouvy je vytvořit mezinárodně jednotný a závazný katalog výjimek a omezení ve prospěch nevidomých a zrakově postižených osob. Proti tomu však byla v průběhu přijímání smlouvy viditelná jistá vzpurnost přístupu USA a EU, neboť tyto výjimky omezují dispozici a tržní kontrolu ze strany nositelů práv nad chráněným obsahem. V důsledku toho jsou výjimky a omezení dle smlouvy omezeny prakticky pouze na chráněný text, nicméně byla zachována vůdčí myšlenka umožnit přeshraniční distribuci rozmnoženin přístupných formátů.

Již dříve mnohé státy vnitrostátně upravovaly výjimky pro zdravotně postižené a zvláště zrakově postižené a ne jinak je tomu bylo v případě České republiky.³⁶² Problematičnost výjimek přijímaných vnitrostátně jednotlivými státy však obecně bylo, že neomezují vůli nositele práv nerozšiřovat chráněné předměty mimo dané území či zcela stáhnout chráněný předmět z trhu³⁶³ a nejsou způsobilé upravit mezinárodně jednotný přístup k otázce omezení výlučných autorských práv pro účely zrakově postižených osob. Otázka užití chráněného díla pro zrakově postižené³⁶⁴ až na určité výjimky tak závisela výlučně na přístupu

---

³⁶¹ Mezinárodní dohoda tohoto typu mohla být přijata již před třiceti lety po 6. revizi RÚB v návaznosti na již známý katalog tzv. sociálních lidských práv. Práce na ní byly zahájeny v roce 1981 z iniciativy WIPO a UNESCO, kdy byla ustavena první pracovní skupina, která v roce 1982 vydala zprávu představující modelový rámec dohody. Viz Working Group on Access by the Visually and Auditory Handicapped to Material Reproducing Works Protected by Copyright. *Report* [online]. [cit. 2020-04-01]. Dostupné z <http://unesdoc.unesco.org/images/0005/000539/053955eb.pdf>. Později se aktivně do přípravy smlouvy zapojily i Mezinárodní federace knihovnických sdružení (IFLA) a Světová unie zrakově postižených (WBU).

³⁶² Srov. § 38 AutZ ve znění účinném do 15. 2. 2019.

³⁶³ Srov. tzv. tržně nedostupná díla.

³⁶⁴ Srov. právo na čtení.

konkrétního státu.³⁶⁵ Smlouva tak představuje zásadní posun směrem k ochraně zájmů zrakově postižených osob. Lze však říci, že jde o oblast, kde by mohla být vyvinuta větší aktivita pro dobro věci, tak jak předpokládá Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením přijata Valným shromážděním OSN již 13. prosince 2006, sdělení č. 10/2010 Sb. m. s.³⁶⁶

Smlouva vyžaduje, aby členské státy přijaly výjimky a omezení z práva na rozmnožování, rozšiřování a sdělování děl veřejnosti zveřejněných děl způsobem přístupným pro zrakově postižené a navíc umožnit přeshraniční užívání pomocí organizací určených k pomoci zrakově postižených. Dle čl. 2 (a) Smlouvy se výjimky a omezení týkají pouze literárních a uměleckých děl v podobě textu a ilustrací (včetně audio formy např. audio knih),³⁶⁷ přičemž nerozhoduje, jakým způsobem bylo dílo zveřejněno. Zastoupena tak nejsou např. audiovizuální díla, přičemž výjimky týkající se těchto děl by výrazně mohly usnadnit užití díla sluchově postiženým, avšak i zrakově postiženým. Ze Smlouvy jsou tím vyloučena nejen filmová díla a videa, ale i prezentace a různá další díla dostupná *on-line* pomocí Internetu. Ohledně přípustnosti konkrétní výjimky dle mezinárodního práva autorského Smlouva v čl. 11 odkazuje na jí historicky předcházející mezinárodní smlouvy a tříkrokový test. V čl. 7 Smlouvy je upraven závazek týkající se výluky z opatření proti obcházení technických prostředků ochrany ve prospěch zrakově postiženým. Za zásadní však pokládáme závazek členů dohody povolit za určitých podmínek dovoz a vývoz rozmnoženin děl v přístupném formátu. Dle čl. 5 Smlouvy, pokud je rozmnoženina chráněného předmětu zhotovena v přístupném formátu dle práva na základě výjimky či omezení jednoho členu Smlouvy, pak tato

---

³⁶⁵ S výhradou harmonizace výjimek např. v EU, které však nejsou řešením uvedených obtíží. Srov. čl. 6 odst. 4 informační směrnice a § 43 odst. 4 AutZ.

³⁶⁶ Česká republika ratifikovala Úmluvu 28. září 2009, podepsala i Opční protokol, ten však zatím neratifikovala. Úmluva stojí na principu plného uplatnění lidských práv osob se zdravotním postižením (nerozhodné jakého) a aktivní zapojení do společenského života.

³⁶⁷ Srov. výkladovou pozn. č. 1 Smlouvy.

rozmnoženina v přístupném formátu může být rozšiřována a sdělována veřejnosti autorizovaným subjektem zřetelně postiženým nebo autorizovanému subjektu na území jiného člana Smlouvy. Z hlediska dovozu a vývozu (přeshraniční distribuce) předmětný závazek znamená, že pokud právo člana dohody umožňuje zhotovit rozmnoženinu přístupného formátu zřetelně postiženým, pak ji lze dovézt i vyvézt na území jiného člana Smlouvy i bez souhlasu nositele práv.

4. PRAMENY VÝJIMEK A OMEZENÍ V PRÁVU UNIJNÍM

Snahou EU je harmonizovat oblast autorského práva v jednotlivých členských státech prostřednictvím směrnic, které je nutné provést na vnitrostátní úrovni.³⁶⁸ Praxe ochrany autorského práva EU je i zde založena na zásadě teritoriality a je ponechána členským státům, resp. tomu členskému státu, ve kterém je taková ochrana vynucována kromě oblastí (upravovaných směrnicemi) důležitých pro správné fungování jednotného vnitřního trhu.

Prvotní snahy o sjednocení autorského práva jednotlivých států lze spatřit v podpisu RÚB. Tato úmluva dnes ve vztahu k EU má již nezpochybnitelný význam, neboť všechny členské státy EU jsou zároveň členy RÚB a souhlas s jejími ustanoveními je nutnou podmínkou, kterou musí splnit všechny přistupující státy EU.³⁶⁹ Konkrétní harmonizační směrnice pocházející přímo z půdy EU nejsou nicméně výsledkem dlouhodobého vývoje, neboť klíčové směrnice pro oblast autorského práva lze zaznamenat až v posledních patnácti letech.

---

³⁶⁸ Primární právo neobsahuje pojmy, jako jsou autorské právo či autorské dílo, neboť je zejména právem veřejným, což je důsledkem zakládacích smluv povahy mezinárodního práva veřejného. Viz PELIKÁNOVÁ, Irena. Aktuální otázky obligačního práva a jeho kodifikace v evropském i českém kontextu. In BLAŽEK, Kamil, ZOUFALÝ, Vladimír (ed). *Karlovarské právní dny XVI*. Praha: Linde. s. 224 – 250. Současná autorskoprávní ochrana je tedy podřízena výkladu Soudního dvora EU, konkrétně pod pojmy průmyslové a obchodní vlastnictví, viz čl. 36 Smlouvy o fungování Evropské unie, a upravena v právu sekundárním pomocí směrnic.

³⁶⁹ WIPO [online]. 2020 [cit. 2020-05-28]. Contracting Parties. Dostupné z WWW: <http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=15>.

O to více však jejich přijetí bylo akutní a konec konců vedly na naší vnitrostátní úrovni i k přípravě a přijetí nového autorského zákona. Postupem se harmonizace posunuje od úpravy „základních otázek“ a „dílčích oblastí“ i k otázkám komplexnějším s horizontálním dopadem, kam patří i výjimky a omezení z autorského práva.³⁷⁰ Celému procesu harmonizace však stále brání jedna základní překážka, kterou je různorodost národních autorskoprávních kultur.³⁷¹ O tom, že proces harmonizace je v oblasti autorského práva procesem komplikovaným svědčí i řada rozsudků Soudního dvora EU, ve kterých se členské státy brání provedení harmonizačních směrnic.³⁷²

Hlavní směrnici v oblasti autorského práva a práv s autorským právem souvisejících, vedle směrnice o právní ochraně počítačových programů³⁷³ a směrnice o právní ochraně databází,³⁷⁴ je informační

---

³⁷⁰ Viz směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci některých aspektů práva autorského a práv souvisejících v informační společnosti, CELEX: 32001L0029.

³⁷¹ Mezi členskými státy EU představuje svébytné pojetí *droit d'auteur* (Francie), tradiční kontinentální systém založený na osobním pojetí autorského práva (Německo) a copyrightový systém založený naopak na majetkovém pojetí umožňující zcizitelnost majetkových práv (USA, Spojené království, Irská republika).

³⁷² Srov. rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Komise Evropských společenství proti Španělské království*, C-31/04, ze dne 28. dubna 2005, rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Komise Evropských společenství proti Finská republika*, C-56/04, ze dne 9. prosince 2004, rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Komise Evropských společenství proti Francouzská republika*, C-59/04, ze dne 27. ledna 2005, Rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Komise Evropských společenství proti Spojené království Velké Británie a Severního Irska*, C-88/04, ze dne 9. prosince 2004, rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Komise Evropských společenství proti Švédské království*, C-91/04, ze dne 18. listopadu 2004, rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Komise Evropských společenství proti Belgické království*, C-143/04, ze dne 18. listopadu 2004. Viz také DUTHEL, Heinz. *European Union: 'Cosa Nostra'*. Lulu.com, 2009. s. 132.

³⁷³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů, CELEX 32009L0024.

³⁷⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází, CELEX 31996L0009.

směrnice.³⁷⁵ Smyslem informační směrnice bylo upravit práva nositelů práv a uživatelů v digitálním prostředí. Směrnice zavedla zcela nový katalog výjimek a omezení z harmonizovaných výlučných autorských práv na rozmnožování a na sdělování díla veřejnosti, a upravila je ve svém čl. 5. Nikoli však stejnorodě. Pro výjimky a omezení dle čl. 5 odst. 1 informační směrnice, které se týkají některých dočasných úkonů rozmnožení díla, platí, že jde o výjimky povinné, které musí vnitrostátně provést všechny členské státy. Odlišně od toho výjimky a omezení dle čl. 5 odst. 2 a 3 informační směrnice platí, že jejich vnitrostátní provedení je dobrovolné, uvozené slovy „*Členské státy mohou...*“. Tyto tzv. dobrovolné výjimky a omezení dle čl. 5 odst. 2 a 3 se vztahují k různorodým účelům, které zahrnují např. užití pro osobní potřebu, užití ze strany veřejně přístupných institucí zejména knihoven, muzeí a archivů, nepodstatné vedlejší užití díla, provozování rozhlasového a televizního vysílání při poskytování služeb ve zdravotnických zařízeních, užití díla při výuce, užití při vědeckém výzkumu, užití díla zdravotně postiženými, užití při zpravodajství, užití pro účely citace, karikatury, parodie a napodobování, užití pro účely veřejné bezpečnosti, užití díla při politických projevech, užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, úředních akcí, užití díla umístěného na veřejném prostranství a některé další. Poměrně velký počet těchto výjimek a omezení, které jsou taxativně vymezeny, zvláště ve srovnání s mezinárodními závazky jistě odráží různorodé právní tradice členských států EU. Patří zde podotknout, že spíše než o přesně vymezených výjimkách a omezeních bez možnosti odchylky, se hodí více hovořit o výjimkách a omezeních dle čl. 5 odst. 1, 2, a 3 v celistvosti jako o doslovném vzoru pro vnitrostátní právní úpravu. Nicméně kromě čl. 5 odst. 1 informační směrnice je výběr konkrétních výjimek a omezení pro vnitrostátní právní úpravu i jejich konkrétní vyjádření zcela dobrovolné a výsledná vnitrostátní úprava může být v členských státech EU odlišná. Svým

---

³⁷⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, CELEX: 32001L0029

výběrem členské státy EU mohou zohlednit vnitrostátní legislativně právní potřeby. Přesto čl. 5 informační směrnice bývá hojně kritizován, kdy se vytýká právě dobrovolnost přijetí výjimek a zavádějící ambice upravit vyčerpávající katalog výjimek a omezení.³⁷⁶ Minimální standard z hlediska dobrovolnosti upravuje čl. 6 odst. 4, který stanoví celkem sedm výjimek a omezení z čl. 5 odst. 2 a 3, které musí být vnitrostátně zohledněny v opatřeních bránících obcházení technických prostředků ochrany.

Je zásadní, že z důvodu zajištění souladnosti předmětných výjimek informační směrnice s mezinárodními závazky zejména smlouvami WCT a WPPT, povinné i dobrovolné výjimky z informační směrnice podléhají aplikační souladnosti s tříkrokovým testem, který je přímo obsažen v informační směrnici v čl. 5 odst. 5. Dodejme, že jeho znění je stejné jako v případě tříkrokového testu dle čl. 9 odst. 2 RÚB či čl. 13 TRIPS. Informační směrnice tedy obsahuje právní rámec uzavřeného okruhu výjimek a omezení, z nichž některé jsou pro členské státy EU povinné a většina z nich dobrovolné. Všechny pak aplikačně podléhají kritériím tříkrokovému testu.³⁷⁷

5. ZÁVĚREM KAPITOLY

Ve předešlých kapitolách jsem se pokusil analyticky vymezit prameny výjimek a omezení z autorskoprávní ochrany v současném autorském

---

³⁷⁶ GUIBAULT, Lucie. The Nature and Scope of Limitations and Exceptions to Copyright and Neighbouring Rights with Regard to General Interest Missions for the Transmission of Knowledge: Prospects for their Adaptation to the Digital Environment. *e-Copyright Bulletin* [online]. 2003 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001396/139671e.pdf>., DUSOLLIER, Séverine. Tipping the Scale in Favor of the Right Holders: The European Anti-Circumvention Provisions. *Lecture Notes in Computer Science*, 2003, 462 – 478., HUGENHOLTZ, P. Bernt. *Fierce Creatures. Copyright Exemptions: Towards Extinction?* [keynote speech - IFLA/Imprimatur Conference, Right]. Amsterdam, 1997.

³⁷⁷ Vyjma výjimky pro dočasnou rozmnoženinu (§ 38a AutZ). Viz usnesení Soudního dvora EU ve věci *Infopaq International proti Danske Dagblades Forening*, C-302/10, ze dne 17. ledna 2012.

právu, naznačit vzájemné vztahy a provázanosti mezi jednotlivými prameny výjimek a omezení a úvodem též nastínit současnou již déle trvající polemiku ohledně toho se týkající používané terminologie včetně upozornění na možné interpretační potíže týkající se toho kterého užitého pojmu. Závěrem můžeme snad jen potvrdit již dávno zjevné, a sice že oblast výjimek a omezení je oblastí dynamickou. V autorském právu bychom stěží našli jinou oblast, která prochází postupně, v posledních letech však více, než kdy dříve, tak frekventovanými změnami, které se až na výjimky projevují rozšiřujícím se katalogem výjimek a omezení. A mohli jsme si všimnout, že je tomu tak nejen v oblasti práva evropsko-unijního, ve kterém je již pravidlem, že přijetí téměř každé nové směrnice s sebou přináší rozšíření stávajících katalogů. V poslední době se to týkalo ale i práva mezinárodního, kde rovněž posledně došlo k významnějšímu rozšíření stávajícího katalogů v souvislosti s přijetím Marrákešské smlouvy. Z naznačení vzájemných vztahů a vazeb mezi jednotlivými prameny výjimek a omezení lze hledat možná východiska výkladová a aplikační.

SEZNAM LITERATURY

1. BRENNAN, J. David. The Three-Step Test Frenzy - Why the TRIPS Panel Decision Might Be Considered Per Incuriam. *Faculty of Law the University of Melbourne, Public Law and Legal Theory Working Paper No. 22*. 2002, s. 1 – 20.
2. BURRELL, Robert, COLEMAN, Allison. *Copyright Exceptions The Digital Impact*. Cambridge University Press, 2009. s. 25.
3. CORNU, Gérard. *Droit civil - Introduction, les personnes, les biens*. 9. vyd. Montchrestien, 1999. s. 415.
4. CREWS, Kenneth. *Copyright Exceptions and Statutory Diversity: The WIPO Study of Exceptions for Libraries and Archives*. Columbia University. 2009, s. 7 – 10.

5. DUSOLLIER, Séverine. Tipping the Scale in Favor of the Right Holders: The European Anti-Circumvention Provisions. *Lecture Notes in Computer Science*, 2003, 462 – 478.
6. DUTHEL, Heinz. *European Union: 'Cosa Nostra'*. Lulu.com, 2009. s. 132.
7. GEIGER, Christophe. Fundamental Rights, a Safeguard for the Coherence of Intellectual Property Law? *International Review of Industrial Property and Copyright Law*. 2004, roč. 35, s. 268 – 280.
8. GEIGER, Christophe., et al. The Three-Step-Test Revisited: How to Use the Test's Flexibility in National Copyright Law. *American University International Law Review*, 2014, roč. 29, č. 3, s. 581 – 626.
9. GERVAIS, Daniel. Making Copyright Whole: A principled Approach to Copyright Exceptions and Limitations. *University of Ottawa Law & Technology Journal*, 2008, roč. 5, č. 1&2, s. 10 – 11.
10. GUIBAULT, Lucie. The Nature and Scope of Limitations and Exceptions to Copyright and Neighbouring Rights with Regard to General Interest Missions for the Transmission of Knowledge: Prospects for their Adaptation to the Digital Environment. *e-Copyright Bulletin* [online]. 2003 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001396/139671e.pdf>.
11. HUGENHOLTZ, P. Bernt, OKEDIJI, Ruth. Conceiving and International Instrument on Limitations and Exceptions to Copyright. *Institute for Information Law Research Paper č. 2012-43*, 2008, s. 19.
12. HUGENHOLTZ, P. Bernt. *Fierce Creatures. Copyright Exemptions: Towards Extinction?* [keynote speech – IFLA/Imprimatur Conference, Right]. Amsterdam, 1997.

13. KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. roz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 1276.
14. KÜHN, Zdeněk. Samovykonatelnost, přímá účinnost a některé teoretické otázky aplikace mezinárodních smluv ve vnitrostátním právu. *Právník*. 2004, č. 5, s. 471.
15. KUR, Annette. Of Oceans, Islands, and Inland Water – How much Room for Exceptions and Limitations under the Three-Step Test?. *Richmond Journal of Global Law and Business*. 2009, roč. 8, s. 288 – 349.
16. LUBY, Štefan. Problém legislatívno-politickej systemizácie osobných a osobnomajetkových práv. *Právny obzor*. 1964, roč. 47, č. 4, s. 193 – 209.
17. Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací ze dne 26. října 1961 (vyhl. č. 1928/1964 Sb., ve znění opravy č. 157/1965 Sb.).
18. Nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. Pl. ÚS 4/94 ze dne 12. října 1994.
19. Nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. Pl. ÚS 9/07 ze dne 1. července 2010.
20. PAVLÍČEK, Václav. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. 2. dopl. a roz. vyd. Praha: Linde, 1999. s. 280.
21. PELIKÁNOVÁ, Irena. Aktuální otázky obligačního práva a jeho kodifikace v evropském i českém kontextu. In BLAŽEK, Kamil, ZOUFALÝ, Vladimír (ed). *Karlovarské právní dny XVI*. Praha: Linde. s. 224 – 250.
22. RICKETSON, Samuel. *WIPO Study on Limitations and Exceptions of Copyright and Related Rights in the Digital Environment*. SCCR/9/7. 2003.

23. Rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Komise Evropských společenství proti Španělské království*, C-31/04, ze dne 28. dubna 2005.
24. Rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Komise Evropských společenství proti Finská republika*, C-56/04, ze dne 9. prosince 2004.
25. Rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Komise Evropských společenství proti Francouzská republika*, C-59/04, ze dne 27. ledna 2005.
26. Rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Komise Evropských společenství proti Spojené království Velké Británie a Severního Irsku*, C-88/04, ze dne 9. prosince 2004.
27. Rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Komise Evropských společenství proti Švédské království*, C-91/04, ze dne 18. listopadu 2004.
28. Rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Komise Evropských společenství proti Belgické království*, C-143/04, ze dne 18. listopadu 2004.
29. SCHWARTZ, Eric. An Overview of the Internatinal Treatment of Exceptions. *PJIP Research Paper Series*. American University Washington College of Law. 2014, s. 3.
30. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, CELEX: 32001L0029.
31. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů, CELEX 32009L0024.
32. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází, CELEX 31996L0009.

33. TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví (1). Lidskoprávní základy. Licenční smlouva*. Brno: Doplněk, 2002. s. 71.
34. TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví (1). Lidskoprávní základy. Licenční smlouva*. Brno: Doplněk, 2002. s. 70.
35. WÜRDINGER, Markus. Die Analogiefähigkeit von Normen – Eine methodologische Untersuchung über Aus-nahmenvorschriften und deklaratorische Normen. In *Archiv für die civilistische Praxis (AcP)*. 2006, s. 946 – 979.
36. Zpráva orgánu pro řešení sporů WT/DS160 ze dne 15 června 2000 (Mezinárodní obchodní organizace) ohledně omezení práva na sdělování díla veřejnosti v autorském právu USA.

Kontakt

JUDr. Petr PRCHAL, Ph.D.

petr.prchal@upol.cz

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

PRÁVO OBCHODNÍCH KORPORACÍ

V. ELEKTRONICKÉ ZPŮSOBY ÚČASTI NA TVORBĚ VŮLE ORGÁNŮ PRÁVNICKÉ OSOBY V DOBĚ PANDEMIE COVID-19

MICHAL ČERNÝ PH.D.*

Abstrakt: Tento text analyzuje právní úpravu dovolující alternativní způsoby nalezení vůle v rámci orgánu právnické osoby (per rollam, účast na jednání orgánu technickými prostředky) a to po dobu pandemie Covid-19. Text se soustředí na českou právní úpravu, obsahuje však doplňkově také analýzu slovenské právní úpravy a srovnání české a slovenské právní úpravy.

Klíčová slova: Obchodní korporace, právnická osoba; per rollam, účast na jednání orgánu technickými prostředky (videokonference, telekonference, korespondenční hlasování); Česká republika, Slovenská republika; valná hromada,

---

* Autor je odborným asistentem na katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Je také kvalifikovaným zástupcem (ETMA+EDA) před EUIPO (Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví) a patentovým zástupcem (M+D).

statutární orgán, dozorčí orgán; elektronický podpis; epidemie, Covid-19; notářský zápis, právní jednání - písemná forma s úředně ověřeným podpisem; Zákon č. 191/2020 Sb. (Česko), Zákon č. 62/2020 Z.z. (Slovensko).

Abstract: This text analyzes the legislation allowing alternative ways of finding a will within the body of a legal person (per rollam, participation in the body's meetings by technical means) during the Covid-19 pandemic. The text focuses on the Czech legislation, but additionally contains an analysis of the Slovak legislation and a comparison of the Czech and Slovak legislation.

Keywords: Business corporations, legal entities; per rollam, participation in proceedings of a body of a legal person by technical means (videoconferencing, teleconferencing, correspondence voting); Czech Republic, Slovak Republic; general meeting, statutory body, supervisory body; electronic signature; epidemic, Covid-19; notarial record, legal proceedings - written form with officially verified signature; Act No. 191/2020 Coll. (Czechia), Act No. 62/2020 Coll. (Slovakia).

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

1. ÚVOD KAPITOLY

Dne 24.04.2020 byl ve Sbírce zákonů publikován a k témuž dni nabyl účinnosti Zákon č. 191/2020 Sb. (ze dne 17.dubna 2020) o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona občanského soudního řádu (dále v tomto textu také jen jen „Lex Covid 191“). Tento zákon upravil množství odchylek od běžných pravidel, kterými se účastníci soukromoprávních vztahů a účastníci soudních řízení (ve věcech občanskoprávních či trestně právních) běžně až dosud řídili. Smyslem tohoto Lex Covid 191 je minimalizace některých dopadů, ač se jim zabránit úplně nedá a nedalo.

Tento text se omezuje na některé otázky práva korporálního a řešení, která Lex Covid 191 přinesl. Z nich se pak především zabývá otázkami použití nástrojů komunikace na dálku v právnických osobách korporálního typu, a to nejen v obchodních korporacích, ale také pro korporace jiné (společenství vlastníků, spolky apod.). Důvodem je nesoulad omezujících opatření na straně jedné (nutná z epidemiologického hlediska) s pravidelným způsobem nalézání vůle tvořené v kolektivních orgánech právnických osob (obvykle na schůzích těchto orgánů).

Účelem tohoto textu je kritická analýza dočasných pravidel dle Lex Covid 191 a nalezení odpovědi na otázku, zda-li jsou tato pravidla dostatečná a mohou pomoci vyřešit dopady omezujících opatření na korporace na straně nebo zda-li při jejich použití vzniknou nová rizika (nikoliv epidemiologická, ale spíše právní).

Ačkoliv použití elektronických komunikačních prostředků na dálku pro jednání v rámci orgánů právnických osob (nejen korporálního) typu není zakázáno, ve skutečnosti existují různé zvláštní právní úpravy ve vztahu ke konkrétním postupům v rámci různých právních forem právnických osob, v některých případech pak také v závislosti na

přípustnosti různých postupů směřujících k témuž - nalezení vůle v určitém kolektivu. Do třetice se pak aplikace některých postupů i v rámci právnické osoby určité právní formy liší v závislosti na tom, o který orgán se jedná. Situace je velmi složitá i pro osobu práva znalou, přičemž u adresátů právních norem obsažených v ustanovení §§ 18-22 Lex Covid 191 materiální znalost všech souvislostí právního řádu bude jen stěží předpokládatelná.

2. VYMEZENÍ PROBLÉMŮ A JEJICH MOŽNÁ ŘEŠENÍ

Již ustanovení § 1 Lex Covid 191 vymezením některých základních pojmů omezuje možnost jeho použití na praxi (obchodních) korporací. Tento restriktivní dopad se naplno projeví v kombinaci ustanovení § 1 a § 18 Lex Covid 191. Na základní vymezení pojmů v ustanovení § 1 jsou totiž navázány další podmínky, při jejichž kumulativním splnění jsou postupy upravené v ustanoveních §§ 19-22 právně přípustné.

Některá ustanovení Lex Covid 19 jsou vázána na *nouzový stav*, jiná pak na existenci některého *mimořádného opatření při epidemii*.

Nouzový stav je vymezen v ustanovení § 1 odst. 1 Lex Covid 191 „*nouzový stav vyhlášený v souladu s čl. 5 a 6 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky vládou České republiky v roce 2020 z důvodu ohrožení zdraví v souvislosti s prokázáním výskytu nového koronaviru /označovaný jako SARS CoV-2/ na území České republiky.*“

V ustanovení § 1 odst. 2 Lex Covid 191 je pak vymezena trojice mimořádných opatření při epidemii, z nichž postačí existence jednoho (ve spojení s dalšími podmínkami) pro využití aplikace ustanovení §§ 19-22 Lex Covid 191 v konkrétním případě. Za *mimořádné opatření* je tedy považováno:

A) *krizové opatření* podle § 2 písm. c) Zákona 240/2000 Sb. (Krizový zákon) přijaté *Vládou České republiky v době nouzového stavu*,

- B) *mimořádné opatření* vydané v roce 2020 *Ministerstvem zdravotnictví* na základě § 69 odst. 1 písm. b) nebo § 69 odst. 1 písm. i), § 69 odst. 2 a § 80 odst. 1 písm. g) zákona 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví k ochraně obyvatelstva a prevenci nebezpečí vzniku a rozšíření onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem SARS CoV-2,
- C) *mimořádné opatření* vydané v roce 2020 *krajskou hygienickou stanicí* na základě § 69 odst. 1 písm. b), § 69 odst. 2, § 82 odst. 1 a § 82 odst. 2 písm. m) zákona 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví k zamezení dalšího šíření onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem SARS CoV-2.

Podle současné dikce Lex Covid 191 je nutno považovat za mimořádné opatření dovolující postup dle Lex Covid 191 jak krizové opatření přijaté Vládou České republiky kdykoliv za nouzového stavu kvůli mírnění dopadu epidemie SARS CoV-2 (v zásadě tedy kdykoliv), tak také některé z mimořádných opatření vydaných Ministerstvem zdravotnictví ČR v roce 2020 nebo kteroukoliv z 14 krajských hygienických stanic vydaných rovněž v roce 2020. Zákonodárce zřejmě očekával vyřešení epidemie SARS CoV-2 již v roce 2020. V případě, že by k tomu nedošlo a současně by byla nutnost (či vhodnost) dovolení mimořádných postupů dle ustanovení § 18-22 Lex Covid 191, bylo by nezbytné Lex Covid 191 novelizovat.

Garajová upozorňovala již počátkem června 2020 na problematičnost stavu, kdy nouzový stav byl již ke dni 17.května 2020 odvolán, „v platnosti ale nadále zůstávají další mimořádné opatření Vlády ČR (zejména Ministerstva zdravotnictví) ...“³⁷⁸ K tomu lze dodat, že průběžně platila různá opatření krajských hygienických stanic.

---

³⁷⁸ GARAJOVÁ, Michaela. *LEX covid - Rozhodování orgánů právnických osob, co s tím?* In [sedlakovalegal.cz](https://www.sedlakovalegal.cz/lex-covid-rozhodovani-organu-pravnicky-ch-osob-co-s-tim/) (01:06.2020) Dostupné on-line na adrese: <https://www.sedlakovalegal.cz/lex-covid-rozhodovani-organu-pravnicky-ch-osob-co-s-tim/> [cit.dne 12.12.2020]

3. OBECNÁ ÚPRAVA POSTUPŮ PRO NALEZENÍ VŮLE V KOLEKTIVNÍM ORGÁNU NA DÁLKU

Jak již bylo shora uvedeno, česká úprava podmínek využití postupů jednání na dálku nebo účasti členů na kolektivních orgánech na dálku, je značně atomizovaná. Obecné pravidlo je upraveno v ustanovení § 158 odst. 2 zákona 89/2012 Sb., Občanského zákoníku. Tot ustanovení dovoluje, aby se *kolektivní orgány* usnášely i na dálku, a to buď bez zasedání (tedy v zásadě procedurou per rollam) nebo na zasedání za přítomnosti (některých) členů orgánů na dálku. Obecnou podmínkou dle tohoto ustanovení je to, že tento postup dovolí zakladatelské jednání konkrétní právnické osoby (a zároveň je zvláštní ustanovení zákona nevylučuje). Otázkou je, jak postupovat v případě, kdy by zakladatelské právní jednání konkrétní právnické osoby jeden a/ nebo druhý způsob přímo zakazovaly. Řešení se pokusíme najít dále.

Kolektivním orgánem je nutno v souladu s ustanovením § 152 odst. 1 Občanského zákoníku takový orgán, který má více členů (orgánu).

Ke shora uvedenému obecnému pravidlu následně přistupují (případně) pravidla upravená v Občanském zákoníku nebo některém jiném právním předpisu ve vztahu k některému orgánu právnické osoby konkrétní právní formy.

Pokud jde o některé příklady, tak v případě společnosti s ručením omezeným, platí následující (obecná) úprava pravidel takto:

- využití procedury per rollam pro nalezení vůle společníků mimo schůzi valné hromady je dovoleno dle ustanovení § 175 odst. 1 ZOK tehdy, pokud to zakladatelské právní jednání nevyloučí (tedy i při zakladatelském právním jednání o minimálním obsahu v souladu s ustanovením § 146 ZOK),
- technická účast společníka na valné hromadě společnosti s ručením omezeným je povolena tehdy, pokud to společenská smlouva výslovně dovolí - srov. § 167 odst. 2 ZOK, - a současně upraví podrobnosti (srov. § 167 odst. 3 ZOK),

- samotné technické prostředky ZOK výslovně neupravuje a je tedy vhodné držet se při interpretaci ustanovení § 167 odst. 2 a 3 taktéž ustanovení § 398 odst. 2 a 3 ZOK upravujícího m.j. také technickou účast akcionáře na valné hromadě akciové společnosti a směrnici 2007/36/ES, neboť obě ustanovení jsou v ZOK formulována obdobně,
- ustanovení § 167 odst. 4 ZOK (a zrcadlově také § 398 odst. 4 ZOK) odlišují korespondenční hlasování od projevení právního jednání v hlasování per rollam - zatímco korespondenční hlasování se považuje za technickou účast, procedura per rollam se za ni nepovažuje,
- drobným problémem je ustanovení § 167 odst. 2 ZOK v tom rozsahu, ve kterém vyžaduje (obecně) také výslovné dovolení použití technických prostředků k projevení hlasování v proceduře per rollam - je otázkou, jak s tímto ustanovením naložit, neboť obecná úprava písemných právních jednání v ustanovení § 561 odst. 1 OZ dovoluje realizaci v listinné podobě nebo elektronické podobě.
- pro jiné orgány společnosti s ručením omezeným (jednatelé, dozorčí rada) ZOK žádná další pravidla neupravuje, a proto se bude aplikovat (mimo období dovolené aplikace Lex Covid 191) obecné pravidlo z § 158 odst. 2 OZ.
- více jednatelů tvoří kolektivní orgán jen tehdy, pokud to zakladatelské právní jednání výslovně stanoví (§ 44 odst. 5 zákona 90/2012 Sb., o obchodních korporacích - dále jen „ZOK“) - v opačném případě je každý (z více jednatelů) samostatným statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným.

V případě pravidel aplikovaných obecně na akciové společnosti (resp. jejich orgány) jsou opět pravidla v ZOK zaměřena pouze na valnou hromadu (resp. proceduru per rollam). Protože ustanovení regulující technickou účast (§ 398 ZOK) již bylo shora uvedeno, je nutno upozornit na proceduru per rollam, která je upravena v ustanoveních §§ 418-420 ZOK. Oproti úpravě tohoto institutu pro společnost s ručením omezeným je úprava pro akciovou společnost vázána na

výslovné dovolení ve stanovách konkrétní akciové společnosti. Tzn. v případě stanov o minimalistickém obsahu (srov. § 250 ZOK) proceduru per rollam v akciové společnosti v běžné situaci použít nejde.

Pokud jde o pravidla regulující družstva, opět se ZOK soustředí na využitelnost pro nalezení vůle v působnosti nejvyššího orgánu družstva. Tedy na proceduru per rollam a účast členů družstva na této proceduře mimo členskou schůzi - viz. § 652 odst. 1 ZOK. Úprava je v tomto případě totožná s úpravou práva akciového - je možné ji použít pouze tehdy, pokud to stanovy družstva výslovně dovolují.

K dalším orgánům pak platí následující: Ustanovení § 652 odst. 2 ZOK zakazuje v obecné (nepandemické) době použít proceduru per rollam pro případ, že je nejvyšším orgánem družstva shromáždění delegátů. Do třetice pak platí, že pro jiné orgány družstva - z povahy a díky právní úpravě kolektivní³⁷⁹ (srov. § 708 odst. 1 a § 720 odst. 1 ZOK), - zvláštní právní úprava absentuje. I zde se tedy použije obecná úprava - § 158 odst. 2 OZ.

Pro obchodní korporace právní formy evropské společnosti resp. evropské družstevní společnosti, mající sídlo na území České republiky, se budou aplikovat pravidla pro akciovou společnost resp. pro družstvo shora uvedená.

Pro jiné obchodní korporace ostatních právních forem (veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, evropské hospodářské zájmové sdružení) zvláštní pravidla pro jednání stanovena vůbec nejsou. Bude-li tedy přijímáno rozhodnutí kolektivního orgánu takové korporace (se sídlem na území České republiky), k aplikaci zbývá pouze obecné pravidla § 158 odst. 2 OZ.

V právní úpravě spolku (ustanovení §§ 214 - 302 OZ) se nenachází žádná zvláštní ustanovení o jednání členů orgánů na dálku nebo

---

³⁷⁹ poznámka autora: S výjimkou monokratického statutárního orgánu malého družstva - předsedy družstva (srov. § 726 odst. 1 ZOK)

technické účasti na dálku na svolané schůzi orgánu - budou se tedy aplikovat obecná pravidla dle § 158 odst. 2 OZ.

V právní úpravě společenství vlastníků (ustanovení §§ 1194 - 1216 OZ) je obsažena v ustanovení § 1211 odst. 1 OZ (ve znění zákona 163/2020 Sb., s účinností od 01.07.2020) úprava pro přijetí rozhodnutí procedurou per rollam v případě, že bylo řádně svoláno jednání nejvyššího orgánu, které ovšem nebylo usnášení schopné. Ve všech ostatních případech je možné takto navrhnout přijetí rozhodnutí tehdy, pokud to (výslovně) připouští stanovy. Úprava pro jiné orgány společenství vlastníků (např. statutární orgán - výbor) v zákoně absentuje. Opět se tedy bude aplikovat obecné ustanovení § 158 odst. 2 OZ.

Pro úplnost je třeba doplnit, že ani drtivá většina jiných právních úprav normující civilní korporace jiných právních forem (např. honební společenstvo, církve a náboženská společnost, svaz církví, politická strana a politické hnutí, odborová organizace, organizace zaměstnavatelů, svazek obcí) neupravuje žádná další specifická pravidla pro jednání orgánů na dálku nebo pro účast členů orgánů na jejich jednání na dálku (technické účasti). Bude se tedy aplikovat obecné pravidlo dle § 158 odst. 2 OZ.

Kromě shora uvedeného je - rovněž pro úplnost, - nutno zdůraznit, že ani ustanovení Občanského zákoníku, která upravují právní poměry fundací (nadací a nadačních fondů) resp. ústavu, neobsahují zvláštní pravidla pro jednání orgánů na dálku nebo pro účast členů orgánů na jejich jednání na dálku (technické účasti) - opět tedy budeme aplikovat obecné pravidlo ustanovení § 158 odst. 2 OZ.

4. DOPAD LEX COVID 191 NA PRAVIDLA JEDNÁNÍ KOLEKTIVNÍCH ORGÁNŮ PRÁVNICKÝCH OSOB, ZEJMÉNA OBCHODNÍCH I CIVILNÍCH KORPORACÍ

4.1. Obecně k úpravě zvláštních pravidel práva právnických osob v Lex Covid 191

Tato kapitola se zabývá pouze ustanoveními § 1 ve spojení s ustanoveními § 18 a § 19 zákona č. 191/2020 Sb. (dále jen „Lex Covid 191“), a dále zákonem č. 601/2020 Sb., který ustanovení § 18 s účinností od 31.12.2020 novelizuje. Zaměřuje se tedy pouze na podmínky přípustnosti využití distančních způsobů pro přijetí rozhodnutí kolektivního orgánu mimo schůzi (v rámci procedury per rollam) nebo s přítomností některých členů tohoto orgánu některým z technických způsobů na dálku (videokonference, telekonference, korespondenční hlasování s využitím elektronické cesty - např. realizovaného cestou zprávy elektronické pošty, teoreticky ale třeba také cestou krátké textové zprávy (SMS) apod.).

Tato kapitola se naopak nezabývá analýzou ustanovení §§ 20-22 Lex Covid 191, tedy zvláštními opatřeními ve vztahu ke členům voleného orgánu právnických osob (§ 20), zvláštnímu opatření ve vztahu k projednání řádné účetní závěrky obchodní korporace (§ 21) ani přechodným ustanovením (§ 22).

Z hlediska analýzy ustanovení § 18 a § 19 Lex Covid lze dovodit, že se jedná o normy obecně aplikovatelné na všechny právnické osoby soukromého práva, resp. přesněji na (takřka) všechny jejich kolektivní orgány,³⁸⁰ bez ohledu na to, zda-li je *kolektivní orgán* orgánem nejvyšším, orgánem statutárním nebo orgánem kontrolním.

4.2. Trojkombinace faktorů jako podmínky použití úprav Lex Covid 191 na řešení otázek souvisejících s kolektivními orgány právnických osob

---

³⁸⁰ poznámka autora: S výjimkou nejvyššího orgánu unipersonální obchodní korporace (s.r.o., a.s.) nebo dále s výjimkami blíže neurčenými, kde by právní předpis výslovně zakazoval některý z těchto způsobů

Původní znění ustanovení § 18 Lex Covid 191 dovolovalo využití postupů uvedených dále v ustanoveních § 19 - § 21 Lex Covid 191 jen v takovém případě, že jsou kumulativně splněny tyto podmínky:

- 1) existuje mimořádné epidemiologické opatření, jehož uplatňování
- 2) znemožňuje nebo podstatně znesnadňuje konání zasedání kolektivního orgánu právnické osoby a
- 3) neuplynulo mezní datum 31.12.2020, ledaže Lex Covid 191 sám stanoví jinak.

Shora uvedené bylo změněno s okamžitou účinností vyhlášením novely - zákona č. 601/2020 Sb. ke dni 31.12.2020 tak, že tyto podmínky musí být splněny pouze v rozsahu opatření § 20-22 (k tomu viz. v kapitole 6)

4.3. Epidemiologická opatření a jejich význam pro aplikaci zvláštních pravidel

Epidemiologická mimořádná opatření jsou pro účely Lex Covid 191 normována v ustanovení § 1 odst. 2 Lex Covid 191, a to v tomto rozsahu:

- a) krizové opatření podle § 2 písm. c) krizového zákona přijaté vládou České republiky v době nouzového stavu,
- b) mimořádné opatření vydané v roce 2020 Ministerstvem zdravotnictví na základě § 69 odst. 1 písm. b) nebo § 69 odst. 1 písm. i), § 69 odst. 2 a § 80 odst. 1 písm. g) zákona o ochraně veřejného zdraví k ochraně obyvatelstva a prevenci nebezpečí vzniku a rozšíření onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem SARS CoV-2,
- c) mimořádné opatření vydané v roce 2020 krajskou hygienickou stanicí na základě § 69 odst. 1 písm. b), § 69 odst. 2, § 82 odst. 1 a § 82 odst. 2 písm. m) zákona o ochraně veřejného zdraví k

zamezení dalšího šíření onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem SARS CoV-2.

Shora uvedené řešení lze sice připustit jako praktické, ovšem dá se mu vytknout snížená transparentnost. Zatímco krizové opatření přijaté vládou ČR podle krizového zákona a mimořádné opatření vydané Ministerstvem zdravotnictví jsou publikovány ve Sbírce zákonů, mimořádné opatření vydané krajskou hygienickou stanicí je uveřejňováno pouze postupem podle zákona o ochraně veřejného zdraví. Ve Sbírce zákonů se nepublikuje. Navíc v České republice je 14 krajských hygienických stanic.

Kromě toho - pokud jde o mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví, - ustanovení § 1 odst. 2 Lex Covid omezuje pouze na ta opatření, která byla přijata Ministerstvem zdravotnictví v roce 2020. Prakticky tak při pokračování důsledků pandemie i po roce 2020 nebude takové mimořádné opatření důvodem pro využití ustanovení Lex Covid 191.

Pokud jde o krizové opatření přijaté vládou v době nouzového stavu, Ústavní zákon 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky umožňuje vládě ČR vyhlásit nouzový stav na nejdéle 30 dnů (čl. 6 odst. 2) a tato doba může být prodloužena jen po předchozím souhlasu Poslanecké sněmovny. Mimo dobu nouzového stavu nemůže vláda dle krizového zákona krizové opatření vyhlásit.

4.4. Materiální dopad na právnickou osobu jako podmínka užití zvláštních postupů

Materiální dopad na právnickou osobu je nutno hodnotit případ od případu na každou jednotlivou právnickou osobu a ve vztahu ke každému jednotlivému kolektivnímu orgánu této právnické osoby.

Pokud bude mít mimořádné opatření materiální dopad na kolektivní orgán právnické osoby dosahující intenzity podstatného znesnadnění nebo znemožnění konání zasedání orgánu (tedy jeho schůzi),

ustanovení § 18 Lex Covid 191 dovoluje využití norem obsažených v ustanovení §§ 19-22 Lex Covid 191.

Pokud tak např. mimořádné opatření zakazuje setkat se více než 2 osobám nežijícím ve společné domácnosti, pak pro jednání 3 členného kolektivního orgánu bude znemožněno tehdy, pokud aspoň 2 jeho členové nebudou žít ve společné domácnosti.

V této souvislosti lze poukázat na to, že většina publikovaných mimořádných opatření obsahovala katalogy výjimek, a to např. pro výkon zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti apod. Na jednání orgánů spadajících pod výkon funkce člena kolektivního orgánu tyto výjimky vydány nebyly, stejně tak ani pro schůze orgánů nejvyšších. Holoubkov upozorňoval na nejasnosti týkající se např. schůzí shromáždění vlastníků společenství vlastníků jednotek.³⁸¹

Protože mimořádná opatření byla v průběhu roku 2020 průběžně měněna v závislosti na změnách epidemiologické situace, v určitém časovém období roku 2020 mohla být uplatňována také např. pouze pro některý kraj či kraje (zejména ta opatření, která byla vydána některou z krajských hygienických stanic). Materiální dopad mohla mít tehdy, pokud by buď (1) právnická osoba měla své sídlo na území takového kraje (nebo obecně území, pro které bylo vydáno opatření s omezujícím účinkem) nebo (2) pokud by člen voleného orgánu měl své sídlo či bydliště na území tohoto kraje (nebo tam měl bydliště jeho oprávněný zástupce vykonávající fakticky funkci člena voleného orgánu).

Pro úplnost je třeba uvést, že touto otázkou by se zabýval pouze soud, a to v případě, že by byl podán návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby nebo by soud musel přezkoumat dodržení postupu v právnické osobě (a splnění podmínek dle Lex Covid 191) také v souvislosti s jiným řízením - např. ve věci veřejného rejstříku (např. v případě změny zápisu spočívající v zápisu nového člena voleného orgánu právnické osoby zapsané ve veřejném rejstříku (např.

---

³⁸¹ blíže viz. HOLUBKOV, Dan. *Schůzovat či neschůzovat?* In [respekt.cz](https://www.respekt.cz) (15.11.2020) <https://www.respekt.cz/tydenik/2020/47/schuzovat-ci-neschuzovat> [cit.dne 12.12.2020]

obchodním rejstříku, spolkového rejstříku, rejstříku společenství vlastníků, rejstříků ústavů, rejstříků nadací a nadačních fondů nebo konečně rejstříku obecně prospěšných společností).

Nicméně bude třeba vzít v potaz to, že dopad na jednání orgánů bude nutno v řízení tvrdit a v zásadě také prokázat - v obecné rovině se k tomuto závěru vyslovil již Krajský soud v Praze, byť aplikoval jiné ustanovení Lex Covid 191 - ve vztahu k „znemožnění nebo podstatnému ztížení“ možnosti učinit v řízení právní úkon.³⁸² Podmínky jsou však stanoveny v Lex Covid obecně, a proto lze tento závěr aplikovat obecně.

Pro úplnost je nutno ještě poukázat na to, že tento závěr se uplatní pro posuzování jednání a usnesení orgánů přijatých od účinnosti Lex Covid 191 do 30.12.2020, neboť s účinností od 31.12.2020 je již řešení odlišné - k tomu viz. již shora odkazovaná podkapitola 6.

4.5. Neupravené postupy v zakladatelském právní jednání vs. výslovný zákaz některého z postupů

Interpretační obtíže, resp. více různých možností výkladu si lze představit zejm. ve vztahu k nejdůležitějšímu odst. 1 - možnosti přípustnosti využití procedury per rollam a/nebo technické účasti na jednání orgánu právnické osoby. Zákonodárce tuto možnost normuje slovy „i tehdy, nepřipouští-li to zakladatelské právní jednání.“ Je otázkou, zda-li tato formulace znamená (1) jen aprobaci těchto postupů oproti obecné právní úpravě pro příslušnou formu právnické osoby a příslušný orgán (fakticky tedy pro případ v této otázce „mlčící zakladatelské právní jednání“) nebo (2) možnost použití tohoto

---

³⁸² blíže viz. usnesení Krajského soudu v Praze sp.zn. 55 A 43/2020-46, ze dne 26.05.2020, které bylo publikováno ve *Sbírce soudních rozhodnutí Nejvyššího správního soudu* pod č. 4050/2020, dostupné on-line na adrese: <https://sbirka.nssoud.cz/cz/rizeni-pred-soudem-prominuti-zmeskani-lhuty-z-duvodu-opatreni-ke-zmirneni-dopadu-epidemie-koronaviru.p4058.html> [cit.dne 12.12.2020]

institutu i v případě, že zakladatelské právní jednání konkrétní právnické osoby tento způsob přímo zapovídá (zakazuje).

Pro případ první možnosti pak dále ještě to, zda-li je ustanovení § 19 odst. 1 Lex Covid 191 možné považovat za normu povahy *lex specialis* ve vztahu k ustanovením normujícím přípustnost jednoho, druhého nebo obou těchto způsobů v případě, kdy *jiný zákon* - např. ZOK, - *vyžaduje* pro aplikaci *pozitivní* právní úpravu v zakladatelském právním jednání. Tedy např. pro tyto případy:

- ustanovení § 398 odst. 2 ZOK - Připouští-li stanovy hlasování na valné hromadě nebo rozhodování mimo valnou hromadu s využitím technických prostředků, musí být podmínky tohoto hlasování nebo rozhodování určeny tak, aby umožňovaly společnosti ověřit totožnost osoby oprávněné vykonat hlasovací právo a určit akcie, s nimiž je spojeno vykonávané hlasovací právo, jinak se k hlasům odevzdaným takovým postupem ani k účasti takto hlasujících akcionářů nepřihlíží.
- ustanovení § 418 odst. 1 ZOK: „Připouští-li stanovy společnosti rozhodování *per rollam* ...
- ustanovení § 652 odst. 1 ZOK: Připouští-li stanovy družstva rozhodování *per rollam*, zašle osoba oprávněná ke svolání členské schůze všem členům návrh rozhodnutí.

Je jasné, že interpretace formulace užití v ustanovení § 19 odst. 1 Lex Covid 191 („*Orgán právnické osoby může rozhodovat mimo zasedání v písemné formě nebo s využitím technických prostředků i tehdy, nepřipouští-li to zakladatelské právní jednání.*“) by měla být totožná pro všechny právnické osoby bez ohledu na jejich právní formu.

Mlčící zakladatelské právní jednání obchodní korporace je shora uvedeným pokryto - lze to dovodit také ze vzájemných souvislostí odst. 1 a odst. 2 - z formulace užití v odst. 2 § 19 Lex Covid 191 plyne, že záměr byl umožnit realizaci jednání na dálku v co největším množství případů.

Je otázkou, zda-li je možné bez dalšího využít tohoto ustanovení § 19 odst. 1 ve spojení s § 19 odst.2 Lex Covid 191 např. v případě, kdy jiný zákon uvádí proceduru per rollam v zákoně jako „náhradní řešení“ - typicky např. ustanovení § 1211 odst. 1 Občanského zákoníku (ve znění zákona č. 163/2020 Sb.), které dovoluje postupem tam uvedeným přijetí rozhodnutí mimo zasedání shromáždění vlastníků v případě, že řádně svolané shromáždění nebylo schopné se usnést a současně svolavatel následně po neuskutečněním jednání shromáždění navrhl přijetí rozhodnutí mimo zasedání. Totéž ustanovení totiž dále normuje, že „v jiných případech navrhnout přijetí rozhodnutí mimo zasedání, pokud to připustí stanovy.“ Mám za to, že v tomto případě (§ 1211 OZ) pokrytých § 19 odst. 1 Lex Covid 191 (od 31.12.2020 až do 30.06.2021 tedy obecně a bez dalšího) dopadá tento režim bez dalšího i na shromáždění vlastníků společenství vlastníků jednotek.

Souhlasím s Pokornou a Ondrejovou v tom, že formulace použitá zákonodárcem v ustanovení § 19 odst. 1 Lex Covid 191 pokrývá pozitivně i ty případy, kdy zvláštní zákon určitý způsob přijetí rozhodnutí kolektivního orgánu na dálku vůbec nezná. Autorky jako příklad uvádí využití technických prostředků pro účast na členské schůzi družstva, s čímž se ztotožňuji. Autorky argumentují tím použitím obecné úpravy (§ 158 odst. 2 Občanského zákoníku) na případy zvlášť neřešené. Jako další příklad by bylo možné uvést např. (ne)úpravu spolkovou, neboť také pro spolky Občanský zákoník, když např. v ustanoveních § 248 - § 257 OZ ani v ustanoveních následujících proceduru per rollam ani technickou účast vůbec nenormuje. Mám za to, že tímto mlčením zákonodárce neměl v úmyslu zakázat realizaci přijetí usnesení distančním způsobem, a proto se také pro tyto případy obecně uplatní obecná úprava - § 158 odst. 2 OZ. Na tomto základě pak za podmínek uvedených v § 19 odst. 1 Lex Covid 191 pak (po novele - účinnosti zákona 601/2020 Sb. až do 30.06.2021) pak rovněž aprobace distančních způsobů bez dalšího dle § 19 odst. 1 Lex Covid 191.

Je však otázkou, zda-li by byla shledána jako „ještě také přípustná“ i tak široká interpretace pojmu „*nepřipouští-li to zakladatelské právní jednání*“, která by pokryla přípustnost takového způsobu i přes výslovný zákaz v zakladatelském právním jednání. Osobně takový postup nemohu doporučit, je-li dostupný jakýkoliv jiný způsob přijetí usnesení. Překročení výslovného zákazu ze zakladatelského právního jednání by bylo v rozporu s principem autonomie vůle společníků (akcionářů, členů). Pokorná a Ondřejová se k této otázce rozhodování orgánů vyloučených bez ohledu na § 19 odst. 1 Lex Covid 191/2020 Sb. zastávají toho, že vyloučené zůstávají pouze případy, spadající do „*jedné skupiny případů, na kterou nelze § 19 odst. 1 lex COVID aplikovat, a to jsou právnické osoby, u nichž speciální zákony používání distančních forem výslovně zakazují. Příkladem takového zákazu je § 652 odst. 2 z.o.k., v němž je zapovězeno rozhodování per rollam, pokud v družstvech plní působnost členské schůze shromáždění delegátů. Konkrétně tento zákaz je však prolomen výslovným ustanovením § 19 odst. 3 lex COVID.*“³⁸³

Někteří autoři se však přiklání k tomu, že ustanovení § 19 Lex Covid 191 je úplně obecné. Tak např. Voželušová/Kmočová/Kulhánková upozorňují, že „*přijímání rozhodnutí písemnou formou nebo technickými prostředky (např. videokonference) se umožňuje všem orgánům všech právnických osob. Je pouze zapotřebí, aby příslušný orgán stanovil podmínky přijímání rozhodnutí tímto způsobem při respektování zákonných požadavků.*“³⁸⁴ Přikláním se však spíše k názoru Pokorné a Ondřejové.

V opravdu hraničních případech sice nevylučuji prolomení zákazu, nicméně muselo by se jednat opravdu o hraniční případ, kdy by zájem

---

³⁸³ formulačně částečně volně dle POKORNÁ, Jarmila. a ONDŘEJOVÁ, Dana. In Kolektiv autorů. *Komentář k Lex Covid 191/2020 Sb.* Praha : Wolters Kluwer, 2020.

³⁸⁴ VOŽELUŠOVÁ, L, KMOČOVÁ, M, KULHÁNKOVÁ, Z. Vybraná zákonná opatření ke zmírnění dopadů epidemie COVID-19 In *Obchodněprávní revue*, 2/2020, S. 137 <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptemsgbpw64s7gjpngxzrgm3q&groupIndex=9&rowIndex=0>

celku převážil nad zájmem jednotlivců (společníků, akcionářů, členů družstva) - např. pokud by reálně hrozilo zrušení korporace, které by nebylo možné odvrátit jinak než přijetím usnesení per rollam. Pokorná a Ondřejová k této otázce uvádí, že „*pokud by omezení mohla zásadním způsobem deformovat obsah přijatého rozhodnutí, mělo by být projednání dané věci odloženo*“.³⁸⁵

Je věcí statutárního orgánu nebo jiného svolavatele či navrhovatele, aby společníky (akcionáře, členy družstva) oslovil a dostatečně vysvětlil důležitost a odůvodněnost požadavku na přijetí rozhodnutí mimo valnou hromadu nebo s technickou účastí společníka či akcionáře na valné hromadě na dálku. Okruh osob aktivně legitimovaných k podání návrhu na vyslovení neplatnosti rozhodnutí nejvyššího orgánu je totiž limitováno zejména na společníky (akcionáře, členy korporace), členy orgánů korporace (vč. likvidátora) a insolvenčního správce. Pokorná a Ondřejová zdůrazňují, že ustanovení § 19 odst. 1 Lex Covid 191/2020 Sb. se samo o sobě nedotýká ustanovení o hlasování (ani příslušných většin), nepozastavuje uplatňování zásad, na kterých úprava právnických osob vychází, nedovoluje nerespektovat podmínky vyplývající ze zakladatelského právního jednání (vi druhou větu §19 odst. 1), ani nejsou dotčeny podmínky, na které je dovolání se neplatnosti vázáno (protest u valných hromad kapitálových společností, lhůty pro uplatnění práva dovolat se neplatnosti).³⁸⁶

5. POST-SCRIPTUM - NOVELIZACE LEX COVID 191 ZÁKONEM Č. 601/2020 SB.

Lex Covid 191 byl v roce 2020 novelizován dvakrát. První novela - zákon č. 460/2020 Sb. upravila pouze některé otázky insolvenčního

---

³⁸⁵ POKORNÁ, Jarmila. a ONDŘEJOVÁ, Dana. In Kolektiv autorů. *Komentář k Lex Covid 191/2020 Sb.* Praha : Wolters Kluwer, 2020.

³⁸⁶ blíže viz. POKORNÁ, Jarmila. a ONDŘEJOVÁ, Dana. In Kolektiv autorů. *Komentář k Lex Covid 191/2020 Sb.* Praha : Wolters Kluwer, 2020.

práva , v rámci Lex Covid 191 byly provedeny změny v ustanoveních §§ 12, 14, 23, 24 a § 27. Kromě toho upravila také ustanovení § 127a a § 418 zákona 182/2006 Sb., Insolvenčního zákona. Protože se tato novela (zákon č. 460/2020 Sb.) nedotýká materie tohoto článku, nebudeme se jí dále zabývat.

Úpravě některých z ustanovení Lex Covid 191, která upravují materii jednání orgánů právnických osob, je věnována druhá novela Lex Covid 191 - zákon č. 601/2020 Sb. Tento zákon byl ve Sbírce zákonů publikován dne 31.12.2020 a účinnosti nabyl dnem vyhlášení.³⁸⁷

Čl. I bod 1 zákona 601/2020 Sb. přinesla změnu dosavadního § 18 Lex Covid 191, který dosud vyžadoval kombinaci trvání mimořádného opatření a materiální dopad na obchodní korporaci pro aplikaci pravidel uvedených dosud v ustanoveních § 19-22 Lex Covid 191 (úpravu dle § 20-22 - jen za podmínek dosavadně stanovených). Nově se (zcela formálně) kombinace trvání mimořádných opatření a dopadu na obchodní korporací vyžaduje pouze v rozsahu aplikace ustanovení § 20-22 Lex Covid 191. Dosavadní (nečíslovaný) text § 18 Lex Covid 191 se nově čísluje jako odst. 1 (v již změněném znění). Za něj se do § 18 Lex Covid 191 doplňuje³⁸⁸ nový odst. 2, který nově normuje „*Ustanovení § 19 se použije do 30. června 2021 bez ohledu na trvání mimořádného opatření při epidemii.*“

Novela (zákon č. 601/2020 Sb.) přinesla touto krátkou úpravou několik změn. První - nově formulované ustanovení § 18 odst. 1 Lex Covid 191 (ve znění zákona 601/2020 Sb.) je zcela formální, neboť z ustanovení nenovelizovaného § 18 odst. 1 a § 21 Lex Covid 191 plyne beztak (nezměněné) omezení možnosti aplikace ustanovení §§ 20–22 Lex Covid 191 - dnem 31.12.2020 (včetně).

Je jasné, že zákonodárce shledal důvod řešit v globále materii pravidel pro tvorbu vůle v orgánech právnických osob (k tomu srov. důvodová

---

³⁸⁷ srov. čl. II zákona č. 601/2020 Sb.

³⁸⁸ viz. čl. I bod 2 zákona č. 601/2020 Sb.

zpráva Sněmovního tisku 1112/0).³⁸⁹ Úprava ustanovení v §§ 20-22 již není třeba, neboť při použití pravidel pro jednání na dálku dle § 19 Lex Covid 191 ve spojení s pravidly obsaženými v ZOK, v OZ nebo v jiném příslušném zvláštním zákoně umožní právnické osobě (prostřednictvím k tomu povolaného orgánu) přijmout rozhodnutí rovněž v působnosti povolání či odvolání člena voleného orgánu³⁹⁰ i projednat a schválit účetní závěrku právnické osoby.³⁹¹ Ustanovení § 22 Lex Covid 191 má charakter zvláštního přechodného ustanovení, přičemž situace uvedená v § 22 odst. 1 sice nastat může, i nadále, v důsledku nově formulovaných ustanovení § 18 odst. 1 a § 19 Lex Covid 191 ji bude možné řešit na dálku a nebude proto třeba zvláštní úpravy § 22 odst. 1 Lex Covid 191. Pro úplnost lze konstatovat, že ustanovení § 22 odst. 2 Lex Covid 191 není nutno měnit, protože je překlenuta nově formulovaným § 19 Lex Covid 191.

Nově se již použitelnost § 19 Lex Covid 191 (s účinností od 31.12.2020) vůbec nebude vázat na trvání mimořádných opatření. V podstatě zákonodárce nově *předpokládá podstatný dopad na všechny orgány právnických osob*. Nejde o vyvratitelnou domněnku. Zákonodárce zde vychází z objektivního stavu v České republice a fakticky jde v podstatě o mlčky učiněný předpoklad odpovídající fikci podstatného dopadu na všechny osoby. Toto ustanovení má kogentní (donucující) povahu.

Důsledkem je to, že:

1. ustanovení § 19 Lex Covid 191 od 31.12.2020 do 30.06.2021 dovolí jednání na dálku - ať již per rollam (bez svolání schůze orgánu) nebo hybridní účast členů orgánů na příslušné schůzi

---

³⁸⁹ dostupná z příslušné stránky sněmovního tisku na portálu Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky z adresy: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=1112&CT1=0> [cit. dne 31.12.2020]

³⁹⁰ poznámka autora: Materie, která pro jednání orgánů v roce 2020 byla řešena ustanovením § 20 Lex Covid 191

³⁹¹ poznámka autora: Materie, která pro jednání orgánů v roce 2020 byla řešena ustanovením § 21 Lex Covid 191

smíšeně (tedy někteří členové na místě samém, jiní na dálku) - bez jakýchkoliv dalších požadavků,

2. při využití postupu dle § 19 Lex Covid 191 od 31.12.2020 do 30.06.2021 nebude využití tohoto postupu elektronického jednání samo o sobě důvod pro prohlášení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby.

Důvody pro prohlášení neplatnosti naopak zůstávají i nadále jen v rozsahu příslušných zákonných úprav, které regulují příslušné právní formy právnických osob. Pro obchodní korporace je jím např. rozpor se zákonem (ev. jiným právním předpisem - např. nařízením) nebo zakladatelským právním jednáním. Počítaje v to i případný rozpor přijatého rozhodnutí s dobrými mravy - přinejmenším v případě rozhodnutí nejvyššího orgánu obchodní korporace.

Novelizaci ustanovení § 19 Lex Covid 191 zákonem č. 601/2020 Sb. lze hodnotit pozitivně, neboť odstraňuje významné riziko nejasností z důvodu absence řešení otázky podstatného dopadu do činnosti orgánů právnické osoby v důsledku opatření k odvrácení pandemie. Tím celkově přináší právní jistotu všem. Na druhou stranu - pokud bude pandemie trvat i nadále, bude nutno příslušné ustanovení v budoucnu novelizovat, neboť jeho účinky jsou v současné době limitované dnem 30.06.2020.

6. PROCEDURA PER ROLLAM V OBCHODNÍCH KORPORACÍCH VE VZTAHU K TRVALÉ ZMĚNĚ ZAKLADATELSKÉHO PRÁVNÍHO JEDNÁNÍ OBCHODNÍ KORPORACE

6.1. Změna Zákona o obchodních korporacích nabytím účinnosti zákona č. 33/2020 Sb. (od 01.01.2021)

V důsledku nabytí účinnosti zákona č. 33/2020 Sb. (novela ZOK) ke dni 01.01.2020 bude možné přijmout postupem na dálku (per rollam)

nebo s účastí na dálku (technická účast společníka či akcionáře) v každé kapitálové obchodní společnosti (a rovněž v evropské společnosti) takovou trvalou změnu zakladatelského právního jednání (společenské smlouvy, stanov akciové společnosti či stanov evropské společnosti), která dovolí pro kolektivní orgán pro futuro jednat na dálku (mimo zasedání orgánu) či účastnit se jednání orgánu na dálku (technická účast člena orgánu na jednání orgánu). Zákon č. 33/2020 Sb. totiž upřesňuje pravidla pro rozhodování per rollam ve věcech, v nichž zákon vyžaduje osvědčení přijatého rozhodnutí nejvyššího orgánu (valné hromady či členské schůze) veřejnou listinou (notářským zápisem). Úprava procedur per rollam je obsažena v následujících ustanoveních:

- společnost s ručením omezeným: §§ 175-177 ZOK
- akciová společnost: §§ 418-420 ZOK
- družstvo: §§ 652 - 655 ZOK

K tomu je třeba upozornit, že dle příslušných ustanovení - např. čl. 9 [nařízení \(ES\) 2157/2001 o statutu evropské společnosti](#), - se úprava českého akciového práva použije také na evropskou společnost, má-li sídlo na území České republiky, a dále se dle čl. 8 [nařízení \(ES\) 1435/2003 o statutu Evropské družstevní společnosti](#) úprava českého družstevního práva se použije na evropskou družstevní společnost (evropské družstvo), má-li sídlo na území České republiky.

Podle čl. 1 a 2 [Nařízení Rady \(EU\) 2020/699 ze dne 25. května 2020 o dočasných opatřeních týkajících se valných hromad evropských společností \(SE\) a evropských družstevních společností \(SCE\)](#) se mohly valné hromady v roce 2020 konat do 12 měsíců po uzávěrci účetního období, musely se však konat do konce roku 2020.

6.2. Nové druhy notářských zápisů - o návrhu rozhodnutí přijímaného mimo zasedání orgánu právnické osoby (per rollam) a o rozhodnutí přijatém v rámci procedury per rollam

Nově se bude procedura v těchto případech zahajovat notářským zápisem obsahujícím návrh usnesení v působnosti nejvyššího orgánu (sepíše notář, návrh usnesení provede svolavatel - typicky statutární orgán právnické osoby nebo jeho pověřený člen), následně se tento návrh distribuuje osobám oprávněným (společník s.r.o., akcionář a.s. nebo akcionář SE, člen družstva) - k tomu srov. § 175 odst. 3 ZOK³⁹², § 419 odst. 2 ZOK³⁹³, a konečně § 654 odst. 2 ZOK³⁹⁴ - vše ve znění účinném od 01.01.2021 (tedy zákona 33/2020 Sb.). Osoba oprávněná se vysloví v písemné formě s úředně ověřeným podpisem, zašle své právní jednání korporaci. Následně svolavatel sečte hlasy, notář sepíše *notářský zápis o přijatém usnesení (§ 80gd NotŘ)*. Výsledek je sdělen společníkům, akcionářům či členům družstva. Následně je realizován.

V této souvislosti musíme připomenout, že žádná z novel ZOK sama o sobě nezměnila základní pravidlo - v případě SRO je procedura per rollam přípustná bez dalšího (nevyloučí-li ji společenská smlouva), zatímco v případě akciové společnosti (§ 418 odst. 1 ZOK) i v případě družstva (§ 652 odst. 1 ZOK) lze tento postup využít pouze tehdy, dovolí-li to zakladatelské právní jednání. Pro tzv. technickou účast společníka či akcionáře na valné hromadě ovšem platí výjimky pouze princip opt-in - tento způsob musí být dovolen. To ovšem platí jen v nepandemické době. Lex Covid 191 tyto požadavky anuluje, v současném znění do 30.06.2021.

Je na místě rovněž připomenout, že ustanovení § 19 odst. 3 Lex Covid 191³⁹⁵ dočasně (nyní do 30.06.2021) fakticky deroguje ustanovení § 652 odst. 2 ZOK²¹ a tím dočasně výslovně dovoluje využití procedury

---

³⁹² čl. III bod 147 zákona 33/2020 Sb.

³⁹³ čl. III bod 396 zákona 33/2020 Sb.

³⁹⁴ čl. III bod 581 zákona 33/2020 Sb.

³⁹⁵ poznámka autora: Toto ustanovení zůstalo novelami Lex Covid 191 jeho novelami (zákon č. 460/2020 Sb., zákon č. 601/2020 Sb.) nezměněno

per rollam také pro rozhodnutí přijaté shromážděním delegátů, je-li toto nejvyšším orgánem družstva dle jeho stanov.

Pro úplnost je nutno zmínit i to, že ani Lex Covid 191 nemodifikuje požadavky ZOK (případně jiných právních předpisů) na formu právního jednání, kterým se společník/akcionář/člen družstva účastní procedury per rollam (tedy vykonává hlasovací právo). Pro tato právní jednání se od 01.01.2021 sjednotily požadavky zákonodárce na formu právních jednání - v případě s.r.o. (§ 175 odst. 3 ZOK), a.s. (§ 419 odst. 2 ZOK) i družstva (§ 654 odst. 2 ZOK) se vyžaduje jednání v písemné formě s úředně ověřeným podpisem. Zákonodárce novelizací ustanovení § 419 a 654 ZOK upustil od dosavadního požadavku na formu veřejné listiny právních jednání akcionářů a členů družstev, která uvedená ustanovení činila ve věcech změn zakladatelských právních jednání fakticky aplikačně velmi neoblíbenými.³⁹⁶

Podle již platné právní úpravy ustanovení § 94a NotŘ mohou být³⁹⁷ vedle listinné podoby v *elektronické podobě* vydávány stejnopisy *notářských zápisů*, opisy, výpisy z notářských zápisů i potvrzení o skutečnostech známých ze spisů. Tyto datové soubory jsou povinně opatřeny kvalifikovaným elektronickým podpisem (notáře či jiné notářem pověřené osoby) a současně časovou pečetí (kvalifikovaným časovým razítkem). Dytrych³⁹⁸ k tomu uvádí důvody již provedených novelizací tohoto ustanovení, které doplnily časová razítka - nově časové pečeti, - v návaznosti na zákon č. 298/2016 Sb. a Nařízení eIDAS (910/2014). Dle Kancelářské řádu se vyhotovují elektronické stejnopisy jako PDF.³⁹⁹ S Dytrychem se lze plně ztotožnit v tom, že v

---

³⁹⁶ poznámka autora: V praxi byla volena bezpečnější a levnější řešení - např. udělení plné moci zástupci (např. advokátu) k účasti na valné hromadě (členské schůzi) a hlasování na ní

³⁹⁷ poznámka autora: Již od roku 2009

³⁹⁸ DYTRYCH, Jan. In BÍLEK, P. - JINDŘICH, M. - RYŠÁNEK, Z. - BERNARD, P. a kol. *Notářský řád a řízení o dědictví. Komentář. 5. vydání.* Praha : C.H.Beck, 2018. 922 s. ISBN 978-80-7400-689-0.

³⁹⁹ DYTRYCH, Jan. tamtéž

případě vydání elektronického stejnopisu notářského zápisu se nejedná o autorizovanou konverzi (ve smyslu zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů), ale o přímé vyhotovení elektronického stejnopisu k tomu oprávněným subjektem.⁴⁰⁰

Právní úprava *zvláštních pravidel pro per rollam ve věcech změn zakladatelských právních jednání obchodních korporací*⁴⁰¹ (dle ZOK s účinností od 01.01.2021 navazuje na ustanovení upravující v zákoně 358/1992 Sb., Notářském řádu, úpravu notářského zápisu o rozhodnutí orgánu právnické osoby (§§ 80a - 80g NotŘ). Těmito *zvláštními typy* notářských zápisů jsou:

- *notářský zápis o návrhu rozhodnutí*, které má být přijato mimo zasedání orgánu právnické osoby - § 80gb odst. 1 věta první a § 80gc NotŘ,
- *notářský zápis o rozhodování per rollam (o rozhodnutí mimo zasedání orgánu právnické osoby)* - § 80gb odst. 1 věta druhá a § 80gd NotŘ.⁴⁰²

Na notářský zápis o návrhu rozhodnutí se také dle § 80gb odst. 2 a § 80gc NotŘ použijí přiměřeně ustanovení o notářském zápisu o právním jednání. Na notářský zápis o rozhodování mimo zasedání orgánu právnické osoby - zápisu o rozhodování per rollam (§ 80gb odst. 2 a § 80gd NotŘ) se pak dle téhož ustanovení použijí obdobně také ustanovení o notářském zápisu o rozhodnutí orgánu právnické osoby - tedy zejm. §§ 80a - 80g NotŘ.

---

⁴⁰⁰ DYTRYCH, Jan. In BÍLEK, P. - JINDŘICH, M. - RYŠÁNEK, Z. - BERNARD, P. a kol. *Notářský řád a řízení o dědictví. Komentář. 5. vydání.* Praha : C.H.Beck, 2018. 922 s. ISBN 978-80-7400-689-0.

⁴⁰¹ poznámka autora: Vyžadujících osvědčení notářským zápisem proceduru per rollam

⁴⁰² poznámka autora: Na tomto místě si nelze odpustit kritiku ve vztahu k nejednotné terminologii, kterou zákonodárce používá a která může vést k menší přehlednosti zákona. Přehlednosti nepřispívá, když zákonodárce v ustanovení § 80gb NotŘ užívá terminologii (notářský zápis rozhodování mimo zasedání orgánu právnické osoby) a v ustanovení § 80gd NotŘ pak notářský zápis o rozhodování per rollam

Na margo lze ještě upozornit, že v Notářském řádu je s účinností od 01.01.2021 normován ještě jeden zvláštní typ notářského zápisu, kterým je dle § 80ga NotŘ *notářský zápis o souhlasu s navrhovaným rozhodnutím uděleném mimo zasedání orgánu právnické osoby*. Tento typ notářského zápisu se užije v případech, kdy je pro platné přijetí usnesení nejvyššího orgánu zákonem vyžadován souhlas společníka (obchodní) korporace bez ohledu na počet jeho hlasů. Ve společnosti s ručením omezeným je úprava obsažena v ustanoveních § 174 ZOK ve spojení s § 171 odst. 2 ZOK, pro akciové společnosti je úprava souhlasu akcionáře (v různých případech) podmiňujících platnost přijatého usnesení valné hromady upravena v § 417 ZOK21. Pro úplnost lze uvést, že v případě družstva se tento princip obecně neuplatňuje, neboť pro individuální souhlasy členů zákonodárce vyžaduje písemnou formu s úředně ověřeným podpisem člena (případy uvedené v ustanoveních § 731 odst. 2 ve spojení s § 732 ZOK21,⁴⁰³ § 751 ZOK21,⁴⁰⁴ § 752 ZOK21,⁴⁰⁵ § 785 ZOK21⁴⁰⁶) - přičemž tyto souhlasy podmiňují platnost v nich vymezených právních jednání, nikoliv platnost přijetí usnesení nejvyššího orgánu.

Na margo je nutno ještě upozornit na novelizace jiných právních předpisů, např. Občanského zákoníku, který normuje společenství vlastníků jednotek. Jak upozorňuje Ivanovská, „od 01.07.2020 se pro

---

⁴⁰³ poznámka autora: V tomto případě není notářský zápis povinný, ale souhlas lze tímto způsobem učinit.

⁴⁰⁴ poznámka autora: Zákonodárce výslovně uvádí požadavek na formu právního jednání - písemná forma s úředně ověřeným podpisem.

⁴⁰⁵ poznámka autora: Zákonodárce totožně s předchozím ustanovením výslovně uvádí požadavek na formu právního jednání - písemná forma s úředně ověřeným podpisem.

⁴⁰⁶ poznámka autora: Zákonodárce totožně se dvěma předchozími výslovně uvádí požadavek na formu právního jednání - písemná forma s úředně ověřeným podpisem.

změnu stanov již nevyžaduje forma veřejné listiny (notářského zápisu).“⁴⁰⁷

6.3. Novelizovaná úprava procedur per rollam v případech, kdy by mělo dojít ke změně zakladatelského právního jednání (přímo či v důsledku rozhodnutí přijatého v rámci procedury per rollam)

Novelizovaná ustanovení ZOK o procedurách per rollam⁴⁰⁸ umožňují od 01.01.2021 realizovat rovněž změnu zakladatelských právních jednání kapitálových společností (a evropské společnosti) a družstev (rovněž evropských družstevních společností) procedurou per rollam novým způsobem. Návrh bude vtělen do *notářského zápisu o návrhu rozhodnutí* (§ 80gc NotŘ), o jehož sepsání bude oprávněn notáře požádat ten, kdo je oprávněn svolat valnou hromadu s.r.o. nebo a.s. nebo členskou schůzi družstva. Notář přezkoumá legalitu požadavku (splnění podmínek a předpokladů) a bude-li iniciace procedury per rollam konkrétním žadatelem legální, návrh rozhodnutí sepíše do notářského zápisu. Tento sepsaný notářský zápis může být vydán rovněž elektronicky (ve smyslu § 94a NotŘ), může být ale vydán i v listinné (běžné) podobě. Vydaný *notářský zápis o návrhu rozhodnutí* bude následně distribuován společníkům s.r.o. (§ 175 odst. 1 ZOK21), akcionářům a.s. (§ 418 odst. 1 ZOK21) nebo členům družstva (§ 654 odst. 2 ZOK21), dikce zákona ve všech případech dovoluje rozeslat *kopii veřejné listiny*. Použitím této formulačně odlišné terminologie zákonodárce zřejmě zamýšlel snížit transakční náročnost pro obchodní korporaci, neboť se vyhnul užití pojmu se zákonem stanoveným obsahem - stejnopis notářského zápisu, opis notářského zápisu - za

---

⁴⁰⁷ IVANOVSKÁ, Natálie. SVJ a povinnost konat shromáždění v době pandemie koronaviru – hlasování per rollam. In *ePrávo.cz* (01.12.2020), dostupné on-line na adrese: <https://www.epravo.cz/top/clanky/svj-a-povinnost-konat-shromazdeni-v-dobe-pandemie-koronaviru-hlasovani-per-rollam-112200.html> [cit.dne 12.12.2020]

⁴⁰⁸ poznámka autora: Pro s.r.o. jde o ustanovení §§ 175-177 ZOK21, pro akciovou společnost jde o ustanovení §§ 418-420 a konečně pro družstvo jde o ustanovení §§ 652-655 ZOK21.

jehož vydání se ovšem platí notáři odměna dle NotŘ a prováděcího předpisu. Tato odměna by šla na vrub žadatele, tedy nejčastěji obchodní korporace samotné.

Vydání digitálního stejnopisu notářského zápisu dle § 94a NotŘ by zvýšenou transakční náročností eliminovalo, nicméně platná distribuce digitálního stejnopisu je podmíněna splněním podmínek dle zakladatelského právního jednání konkrétní korporace. Těmi jsou zejména následující úpravy (a z nich vyplývající otázky):

- s.r.o.: seznam společníků (§ 139 ZOK21 - zejm. odst. 2 cit. ustanovení, dovolující zápis jiné doručovací adresy (zahrnující také adresu elektronickou) a zaslání pozvánky na valnou hromadu (§ 184 odst. 2 ZOK21)
- a.s.: z úpravy seznamu akcionářů (§ 264 a násl. ZOK21) zřejmě nelze úplně vycházet, neboť stávající znění nijak nenormuje evidenci zvláštní (elektronické) doručovací adresy; kromě toho při nahrazení seznamu akcionářů evidencí zaknihovaných cenných papírů (ve smyslu § 264 odst. 1 poslední věta ZOK21)
- družstvo: přípustnost použití procedury per rollam dle výslovné úpravy ve stanovách a „zaslání návrhu“ všem členům družstva; rozeslání digitálního stejnopisu by bylo možné platně realizovat tehdy, pokud by v seznamu členů dle § 580 odst. 2 písm. a) ZOK21 byla uvedena jako „jiná adresa člena pro doručování“ adresa elektronická.

Je otázkou, zda-li by dikci novelizovaných ustanovení (§§ 175 odst. 1, 418 odst. 1 a 654 odst. 2 ZOK21) vyhověla korporace i tehdy, pokud by tento notářem digitálně vyhotovený návrh distribuovala „listinnou cestou“ (tedy formou prostého tisku) nebo by byla vyhovující pouze distribuce listin po předtím provedené autorizované konverzi. Mám za to, že při teleologickém výkladu slov „kopie zápisu“ je správným první závěr (autorizovaná konverze by neměla být vyžadována). Netrvá-li zákonodárce na distribuci stejnopisu či opisu notářského zápisu a je-li

tedy možné distribuovat jeho *běžnou kopii* (pořízenou korporací), měl by stejný závěr platit i pro různé podoby jednoho právního jednání (úkonu ve smyslu zákona č. 300/2008 Sb.). Opačný závěr by postrádal logiku. Na druhou stranu je však vhodné uvést i to, že provedení autorizované konverze je bezpečnou cestou, ovšem opět zbytečně transakčně náročnou (byť v řádu několika desetikorun českých).

6.4. Adresa elektronické pošty jako doručovací adresa společníka či akcionáře?

Rozeslání návrhu v proceduře per rollam elektronickou cestou ovšem vyžaduje také znalost doručovacích adres elektronické pošty společníků (akcionářů, členů družstva) ze strany korporace (případně obecněji navrhovatele rozhodnutí v rámci procedury per rollam). Tato znalost rozhodně není automatická.

K přípustnosti či nepřípustnosti zápisu elektronické adresy jako adresy doručovací se již dříve⁴⁰⁹ vyslovili ve vztahu ke komunikaci mezi společnostmi s ručením omezeným a jejími společníky např. Pokorná nebo Havel. Pokorná obecně připustila (2014) také zápis dalších skutečností do seznamu společníků s.r.o. nad rámec zákonného minima.⁴¹⁰ Havel (2020) se již výslovně přihlásil k možnosti uvádět mezi dalšími (volitelnými) údaji v seznamu společníků také adresy elektronické pošty takto: „*Náležitosti podle § 139 odst. 2 jsou náležitostmi minimálními, tedy se nebrání jejich rozšíření (například údaj o zastavení podílu nebo kmenového listu, e-mailová adresa, mají-li se pozvánky na valnou hromadu podle společenské smlouvy rozesílat e-*

---

⁴⁰⁹ poznámka autora: Ustanovení normující seznamy (společníků, akcionářů, členů družstva) zůstala dosavadními novelami ZOK sama o sobě nezměněna, tato ustanovení je však nutno vykládat v souvislosti s ostatními ustanoveními ZOK, z nichž některá již byla novelizována.

⁴¹⁰ POKORNÁ, Jarmila. Komentář k § 139 ZOK. In Lasák, J./Pokorná, J. a kolektiv. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha : Wolters Kluwer, 2014.

*mailem, správce podílu při spoluvlastnictví podílu).*⁴¹¹ Pro úplnost je nutno uvést, že v době vydání původních komentářů Zákona o obchodních korporacích (2013/2014) nebyla otázka užívání elektronické pošty zdaleka tak důležitá, jako je tomu v současné době (2020). Proto někteří autoři tento komunikační způsob explicitně neřešili ani v případě analýzy právních norem upravujících seznam společníků společností s ručením omezeným.⁴¹²

Ve vztahu k obsahu seznamu akcionářů se autoři komentářů nevyslovují k této otázce přímo v komentářích k ustanovení § 264 ZOK,^{413 414 415} ale Filip s Lasákem,⁴¹⁶ Šuk⁴¹⁷ i Hampel⁴¹⁸ použití komunikace elektronickou poštou pro rozesílání pozvánek za podmínek § 406 ZOK (a při splnění předpokladů uvedených autory) výslovně připouštějí.

Ve vztahu k družstvu se autoři komentářů v souvislosti se seznamem členů k možnosti evidence adresy elektronické pošty v seznamu členů družstva nevyjadřují, ve vztahu k § 636 (zasílání pozvánek na členskou

---

⁴¹¹ HAVEL, Bohumil. Komentář k § 139 ZOK. In Štenglová, I. - Havel, B. - Ciliček, F. - Kuhn, P.- Šuk, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3.vydání.* Praha : C.H.Beck, 2020.

⁴¹² Lochmanová, L. se k této otázce vůbec nevyjadřovala - blíže viz. LOCHMANOVÁ, Ludmila. In Bělohlávek, A.J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2013. ISBN978-80-7380-451-0.

⁴¹³ k tomu srov. ŠTENGLOVÁ, Ivana / ŠUK, Petr. Komentář k § 264 ZOK. In Štenglová, I. - Havel, B. - Ciliček, F. - Kuhn, P.- Šuk, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3.vydání.* Praha : C.H.Beck, 2020.

⁴¹⁴ k tomu srov. VYBÍRAL, Petr. In Lasák, J.; Pokorná, J.; Čáp, Z.; Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. díl.* Praha : Wolters Kluwer, 2014.

⁴¹⁵ konečně srov. PAULY, Jan. In Bělohlávek, A.J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2013. ISBN978-80-7380-451-0.

⁴¹⁶ FILIP, Václav/LASÁK, Jan. In Lasák, J.; Pokorná, J.; Čáp, Z.; Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. díl.* Praha : Wolters Kluwer, 2014.

⁴¹⁷ ŠUK, Petr. Komentář k § 406 ZOK. In Štenglová, I. - Havel, B. - Ciliček, F. - Kuhn, P.- Šuk, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3.vydání.* Praha : C.H.Beck, 2020.

⁴¹⁸ HAMPEL, Petr In Bělohlávek, A.J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2013. ISBN978-80-7380-451-0.

schůzi) je Cilečkem (2020) výslovně připuštěna,⁴¹⁹ ⁴²⁰ Čáp ⁴²¹ ani Marchal⁴²² se k ní v době vydání příslušných komentářů⁴²³ vůbec nevyjadřovali.

6.5. Co když akciová společnost nahrazuje dle stanov seznam akcionářů evidencí zaknihovaných cenných papírů?

Problém může vyvolávat uvedení údaje o adrese elektronické pošty akcionáře pro účely zasílání pozvánek na valnou hromadu (a ev. dalších dokumentů) v případě, že akciová společnost emitovala v souladu se svými stanovami zaknihované akcie a ve stanovách využije možnosti nahrazení seznamu akcionářů *evidencí zaknihovaných cenných papírů*.

⁴¹⁹ k tomu srov. CILEČEK, Filip. Komentář k § 636 ZOK. In Štenglová, I. - Havel, B. - Ciliček, F. - Kuhn, P. - Šuk, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3.vydání.* Praha : C.H.Beck, 2020.

⁴²⁰ v rámci komentáře k ustanovení § 580 ZOK Cileček (1) uvádí následující: „*Pomocí seznamu členů si družstvo udržuje přehled o své aktuální členské základně; adresa v seznamu členů zároveň slouží jako doručovací adresa pro písemnosti zasílané členovi družstvem. Je zcela na vůli člena, jakou adresu uvede v seznamu členů, a určí ji tak jako svou doručovací adresu. Doručovací adresa může být obecným způsobem určena i ujednáním stanov družstva (neboť ty jsou smlouvou sui generis). Nemusí jít ani o místo skutečného pobytu člena (viz NS 27 Cdo 3803/2017, či 27 Cdo 5729/2017). Jako doručovací adresu mohou stanovy určit například adresu bytu, který má člen od družstva v nájmu. Zasláním písemnosti (například pozvánky na členskou schůzi, viz § 636 odst. 1) na adresu uvedenou v seznamu členů družstvo splní svou zákonnou povinnost oznámit dotčenému členovi její obsah.*“

a dále (2) zdůrazňuje význam citované a uváděné judikatury - kromě rozhodnutí uvedených shora v této poznámce pod čarou v citaci díla uvedeného autora jde také o autorem zařazené toto rozhodnutí Nejvyššího soudu: „**NS 29 Odo 1553/2012 (PR 9/2014)**: Zápis do seznamu členů družstva nemá ve vztahu k členství konstitutivní účinek.“

⁴²¹ ČÁP, Zdeněk. In Lasák, J.; Pokorná, J.; Čáp, Z.; Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. díl.* Praha : Wolters Kluwer, 2014.

⁴²² MARCHAL, Stanislav A. In Bělohlávek, A.J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2013. ISBN978-80-7380-451-0.

⁴²³ poznámka autora: Tzv. „modrý komentář Aleš Čeněk“ (Bělohlávek, A.J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2013. ISBN978-80-7380-451-0) byl vydán v roce 2013; „červený komentář Wolters Kluwer“ (Lasák, J.; Pokorná, J.; Čáp, Z.; Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. díl.* Praha : Wolters Kluwer, 2014) byl vydán v roce 2014

Takovou evidencí bude evidence vedená centrálním depozitářem podle zákona 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, patrně pouze centrální evidence ve smyslu § 92 cit.zák. Adresa elektronické pošty vlastníka zaknihovaných cenných papírů ovšem nepatří mezi povinně uváděné „údaje o osobě, pro kterou je (účet) veden“ - srov. § 94 odst. 1 ZPKT. Centrální depozitář ovšem může svým rozhodnutím okruh zapisovaných údajů rozšířit (srov. § 94 odst. 1 předposlední věta ZPKT. Současný [Provozní řád \(verze č.8, účinná od 01.10.2020\)](#) ovšem tuto otázku neřeší. Pro úplnost je třeba uvést, že v úpravě institutu Evidence emisí zaknihovaných cenných papírů (§ 94a ZPKT) normuje, že tuto evidenci emisí vede centrální depozitář na základě smlouvy s emitentem a současně také to, že v rámci výpisu z evidence emisí na žádost emitenta tento výpis obsahuje „údaje o majiteli účtu, na kterém je zaknihovaný cenný papír evidován, počet kusů cenného papíru, údaje o správci nebo jiné osobě oprávněné vykonávat práva spojená s těmito cennými papíry a další údaje stanovené osobou, která vede centrální evidenci zaknihovaných cenných papírů.“ (§ 94a odst. 2 ZPKT). Využitelnost institutu zasílání pozvánek na valnou hromadu elektronickou cestou a/ nebo návrhů učiněných v rámci procedury per rollam elektronickou cestou bude tedy v akciových společnostech, které emitovaly zaknihované akcie, podmíněna tím, že taková společnost sama vede seznam akcionářů a v tomto seznamu eviduje doručovací adresu elektronické pošty akcionáře.

6.6. Některým elektronicky a jiným dopisem?

Obecně je rovněž možné dovodit, že nebude porušením rovnosti mezi společníky či akcionáři, pokud by svolavatel (obvykle příslušná společnost v zastoupení svým orgánem nebo jeho členem) některé společníky (akcionáře) oslovil elektronickou cestou a jiné pak formou návrhu v listinné podobě (doručovaným např. poštou). Rozdělení do těchto skupin však musí být provedeno na základě spravedlivého kritéria - např. zda-li společník (akcionář) nechal do seznamu společníků

(akcionářů) zapsat svou doručovací adresu elektronické pošty. Pak by společnost měla všechny společníky s evidovanou adresou elektronické pošty oslovit elektronicky, zatímco všechny ostatní společníky by měla oslovit zprávou doručovanou např. poštou. Při dodržení tohoto kritéria by neměla být rozdílná doba na vykonání hlasovacího práva v proceduře per rollam hodnocena jako nespravedlivá a porušující rovnost.

6.7. Povedou novelizace k dalšímu rozšíření procedury per rollam pro změny zakladatelských právních jednání elektronickou cestou?

Novelizace procedur per rollam by měla přinést větší míru právní jistoty všem, a to zejména ve věcech změn zakladatelských právních jednání. Toto byl záměr, který je jasně patrný z důvodové zprávy zákona č. 33/2020 Sb.

Současně je třeba konstatovat, že novelizace Lex Covid 191 zákonem č. 601/2020 Sb. sníží míru právní nejistoty, neboť zákonodárce již nevyžaduje materiální dopad pandemie do poměrů obchodní korporace, ale fakticky a priori takový dopad předpokládá jako nevyslovenou fikci. To je jistě pozitivní. Je ovšem otázka, zda-li novelizace ZOK a Lex Covid 191 ve vzájemných souvislostech povedou k větší využitelnosti tohoto institutu. Obávám se, že očekávat pozitivní odpověď na tuto otázku je přinejmenším předčasné.

Co tedy bude bránit většímu rozšíření používání procedury per rollam pro změny zakladatelských právních jednání pro futuro? Ačkoliv zákonodárci nelze upřít snahu o řešení praktických dopadů a zvýšení přitažlivosti právní úpravy a její použitelnost (nejen v pandemické době), zůstala tato snaha „na půl cesty“. Lze očekávat, že problémy bude v praxi působit požadavek zákonodárce na formu právního jednání (písemně s úředně ověřeným podpisem) a *zvýšená transakční náročnost* pro svolavatele (notáři se budou platit odměny (rovněž náhrady dle

zákona a obvykle také daň z přidané hodnoty⁴²⁴) za dva notářské zápisy místo zápisu jednoho⁴²⁵ a v případě vyhotovení podkladového zápisu pro změnu v obchodním rejstříku ještě za další notářský zápis.⁴²⁶ Ostatní shora uvedených úskalí lze řešit v rámci korporace, zvýšenou transakční náročnost na straně navrhovatele (obvykle korporace) a nemožnost vykonat právo společníka (akcionáře, člena družstva, delegáta) čistě elektronickou cestou odstranit nelze. Lze pouze vyhovět požadavku zákona, avšak za cenu zvýšení transakční i administrativní náročnosti pro společníka (akcionáře, člena družstva, delegáta).

Problém působí stále to, že v České republice dosud není zrovnoprávněn elektronický podpis (v žádné z variant) s úředně ověřeným podpisem! Pro urychlení komunikace a využití elektronických prostředků se nabízí varianta úředního ověření podpisu (např. notářem) a následné autorizované konverze do datové podoby (se kterou bude možné komunikovat elektronickou cestou).

Půjde využít při splnění podmínek pro užití procedur per rollam dle příslušných ustanovení ZOK v rámci procedur per rollam ve společnosti s ručením omezeným, v akciové společnosti a v současné době také v družstvu, ať je již jeho nejvyšším orgánem členská schůze nebo shromáždění delegátů (pro shromáždění delegátů jen do 30.06.2021).

Na základě shora uvedeného lze konstatovat, že zejm. v případě korporací s nižším počtem společníků (akcionářů, členů) bude v mnoha případech zvoleno jednodušší a rovněž transakčně méně náročné řešení. Tím bude rozhodnutí přijaté na schůzi nejvyššího orgánu (valné hromady, členské schůze), kde ovšem budou společníci (akcionáři,

---

⁴²⁴ k tomu srov. § 106 zákona č. 358/1992 Sb., Notářský řád

⁴²⁵ poznámka autora: Za sepsání notářského zápisu o rozhodnutí orgánu právnické osoby dle položky B, bod 2 Sazebníku odměn notáře, který je přílohou Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti 196/2001 Sb., odměna se vypočítá z tarifní hodnoty nebo je určena pevnou částkou - k tomu srov. odkazované ustanovení této vyhlášky

⁴²⁶ poznámka autora: Notářský zápis o osvědčení pro zápis do veřejného rejstříku (položka R Sazebníku odměn notáře, který je přílohou Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti 196/2001 Sb., odměna 1.000 Kč)

členové družstva) v nejvyšší možné míře (ideálně všichni) zastoupeni advokátem či advokáty. V takovém případě totiž bude třeba pouze zmocnit advokáta či advokáty plnou mocí s úředně ověřeným podpisem společníka (akcionáře, člena družstva), taková plná moc může být po provedené autorizované konverzi zaslána i elektronicky. Na druhou stranu se sníží transakční náročnost spojená pro navrhovatele (korporaci) s osvědčení rozhodnutí notářem - navrhovatel (obvykle korporace) bude hradit odměnu notáři a náhrady výdajů (a s těmi obvykle spojenou daň z přidané hodnoty) pouze z jednoho notářského zápisu.

Na závěr lze konstatovat, že mezi tzv. nevyužité příležitosti či opomenuté změny zůstala i pravidla pro technické účasti (společníků či akcionářů) na valných hromadách na dálku.

7. SLOVENSKÉ ŘEŠENÍ TÉHOŽ PROBLÉMU

7.1. Obecná úprava

Slovenská úprava korporačního práva je vtělena především do *zákona č. 513/1991 Zb., Obchodního zákoníku*. Tento zákon nabyl účinnosti ještě za trvání České a Slovenské federativní republiky⁴²⁷ a na Slovensku platí doposud, byť ve znění mnoha novelizací, z nichž některé inspirovaly novelizace téhož zákona v České republice po dobu jeho účinnosti.⁴²⁸ Obchodně korporační právo je vtěleno především do

---

⁴²⁷ poznámka autora: Zákon č. 513/1991 SSb., Obchodní zákoník nabyl účinnosti k 01.01.1992 ještě jako federální zákon v tehdejší ČSFR.

⁴²⁸ poznámka autora: V České republice byly především v době blízké přistoupení ČR do Evropské unie přijaty novely českého ObchZ, které byly inspirovány dříve přijatou slovenskou úpravou - např. v otázkách obchodního rejstříku a formulářových návrhů na zápis (ovšem zde nutno poznamenat, že slovenská úprava *obchodného registra* je upravena současně vedle Obchodního zákoníku také *zákonem č. 530/2003 Z.z., zákon o obchodnom registri*), dále pak některé otázky práva společností s ručením omezeným - např. zvýšení požadavku na základní kapitál atd. - v ČR ovšem limitováno zrušením ObchZ a jeho nahrazením zákonem č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, který k mnoha otázkám přistupuje odlišně - viz. např. základní kapitál s.r.o. v minimální výši 1 Kč

druhé části slovenského [ObchZ](#) a zahrnuje úpravu obecných obchodně korporčních institutů⁴²⁹ a dále pak také následujících právních forem obchodních korporací:

1. veřejná obchodní společnost (slov. verejná obchodná spoločnosť),⁴³⁰
2. komanditní společnost (slov. komanditná spoločnosť),⁴³¹
3. společnost s určením omezeným (slov. spoločnosť s ručením obmedzeným),⁴³²
4. akciová společnost (slov. akciová spoločnosť),⁴³³
5. jednoduchá společnost na akcie (slov. jednoduchá spoločnosť na akcie),⁴³⁴
6. družstvo (slov. družstvo).⁴³⁵

Supranacionální obchodní korporace slovenský [ObchZ](#) neupravuje přímo, úprava spočívá v evropskounijních nařízeních a také zvláštních slovenských zákonech.⁴³⁶ Pokud však některá otázka není upravena přímo příslušným nařízením ani ve zvláštním zákoně, použije se obecná úprava z [ObchZ](#) (a také [Lex CORONA](#)) na úpravu supranacionální korporace se sídlem na Slovensku.

Pokud jde o korporace civilní (občanskoprávní), jsou regulovány různými právními předpisy. Např. v ustanoveních §§ 20f - 20j zákona č.

---

⁴²⁹ §§ 56 - 75k [ObchZ](#)

⁴³⁰ §§ 76 - 92 [ObchZ](#)

⁴³¹ §§ 93 - 104 [ObchZ](#)

⁴³² §§ 105 - 153 [ObchZ](#)

⁴³³ §§ 154 - 220 gd [ObchZ](#)

⁴³⁴ §§ 220h - 220zl [ObchZ](#)

⁴³⁵ §§ 221 - 260 [ObchZ](#)

⁴³⁶ např. [zákon č. 91/2007 Z.z. o európskom družstve](#), [zákon č. 562/2004 Z.z. o európskej spoločnosti](#) a [zákon č. 177/2004 Z.z. o európskom zoskupení hospodárskych záujmov](#)

40/1964 Zb. Občanském zákoníku⁴³⁷ je upravena právní forma *zájmové sdružení právnických osob* (slov. záujmové združenie právnických osôb), v [zákoně č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov](#) (čes. zákon o sdružování občanů) je pak upravena právní forma občanské sdružení (slov. *občianske združenie*), která odpovídá českému spolku.

Ze shora uvedených úprav slovenský zákonodárce výslovně normuje některé způsoby přijímání rozhodnutí distančním způsobem (na dálku) např. pro společnost s ručením omezeným, a to v ustanovení § 130 [ObchZ](#) jako přijímání rozhodnutí mimo valnou hromadu (společnosti s ručením omezeným), nebo dále v ustanovení § 220zb [ObchZ](#) jako přijímání rozhodnutí mimo valnou hromadu (jednoduché společnosti na akcie). Základní rozdíl mezi těmito úpravami spočívá v tom, že zatímco v případě společnosti s ručením omezeným právo vyplývá přímo z ustanovení § 130 [ObchZ](#) bez dalšího, tak v případě jednoduché společnosti na akcie je tento institut možné využít pouze tehdy, pokud jeho užití stanovy výslovně dovolí (srov. § 220zb odst. 1 [ObchZ](#)).

Pro akciovou společnost je obsažena úprava v ustanoveních §§ 190a - 190d [ObchZ](#), která upravují tyto způsoby distančních rozhodování:

- §§ 190a - 190c [ObchZ](#) - korespondenční hlasování do valné hromady,
- § 190d [ObchZ](#) - účast hlasování na valné hromadě prostřednictvím technických prostředků.

V této souvislosti je nutno upozornit, že ustanovení § 184a [ObchZ](#) výslovně přikazuje zavést instituty dle § 190a - 190c [ObchZ](#) nebo § 190d [ObchZ](#) pro *veřejné akciové společnosti*. Veřejnou akciovou společností je v souladu s ustanovením § 154 odst. 3 [ObchZ](#) taková

---

⁴³⁷ poznámka autora: Také tento zákon pochází ještě z dob Československa a na Slovensku byl za samostatného státu podstatně novelizován a v některých ohledech překonává současný český Občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) - např. v otázce plného zrovnoprávnění elektronické podoby právního jednání (slov. pr. úkonu) opatřeného uznávaným elektronickým podpisem a časovou pečetí s písemným právním jednáním (slov. pr.konem) s úředně ověřeným podpisem - k tomu srov. § 40 odst. 4 a 5 (slov.) zákona č. 40/1964 Zb.

akciová společnost, jejíž všechny nebo některé akcie byly přijaty k obchodování na veřejném regulovaném trhu v některém ze států Evropského hospodářského prostoru. Shora uvedené se tedy týká pouze rozhodování valné hromady nebo mezi společníky v působnosti valné hromady (§ 130 [ObchZ](#)).

Pokud jde o úpravu distančních způsobů přijímání rozhodnutí dopadající na jiné orgány slovenských obchodních korporací, obsahuje [ObchZ](#) obecnou úpravu v ustanovení § 66 odst. 8 věta druhá a třetí [ObchZ](#). Toto ustanovení bez dalších podmínek dovoluje, aby obchodní korporace ve svém zakladatelském právním jednání tento způsob či způsoby upravila pro (kolektivní) statutární orgán a/nebo pro (kolektivní) dozorčí orgán. Toto ustanovení normuje dvě alternativy, a to *hlasování mimo zasedání orgánu písemnou formou* a *hlasování pomocí prostředků sdělovací techniky*. Mám za to, že první uvedený způsob odpovídá přijetí rozhodnutí procedurou per rollam (bez svolání schůze orgánu), zatímco druhý způsob zahrnuje *technickou účast* na zasedání orgánu, která *zahrnuje* také blíže nespecifikované *technické možnosti výkonu hlasovacího práva*.

7.2. Krizové řešení pro dobu epidemie Covid-19

Krizové řešení, které zvolil slovenský zákonodárce, spočívá rovněž v umožnění využití korespondenčního hlasování a/nebo technické účasti na jednání kolektivního orgánu. Tyto možnosti jsou otevřené pro všechny kolektivní orgány všech slovenských *obchodních korporací* a všech slovenských *občanskoprávních korporací* ustanovením § 5 [zákona č. 62/2020 Z.z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony](#) (dále také jen „[Lex CORONA](#)“).

Ustanovení § 5 Lex CORONA podmiňuje využití postupu v něm uvedených při *mimořádné situaci*⁴³⁸ nebo za *nouzového stavu*.⁴³⁹ Není zcela jasné, zda-li mimořádná situace nebo nouzový stav musí trvat po celou dobu od svolání valné hromady do jejího zasedání nebo zda-li postačí existence této okolnosti pouze při jejím svolání.

Jak uvádí Patakyová a Grambličková, „*přístup zákonodárce byl zjevně usnadnit fungování kolektivních orgánů prostřednictvím vzdáleného rozhodování a zákonodárce nechtěl ponechat řešení pouze na možnosti analogické aplikace, (která je limitována, což bylo vysvětleno výše), a to z důvodu právní jistoty.*“⁴⁴⁰

Řešení praktických problémů kolektivních orgánů korporací s presumovanou obtížností či nemožností dosáhnout přijetí rozhodnutí za osobní účasti členů voleného orgánu na dálku totiž ustanovení § 5 Lex CORONA spatřuje v tom, že dovoluje jednu ze dvou možností, přičemž si lze představit i jejich vzájemnou kombinaci - tedy fakticky tři možnosti. První z nich je korespondenční hlasování, druhou pak technická účast na jednání kolektivního orgánu. Třetí možností by byla kombinace předchozích dvou. Zákonodárce zde výslovně odkazuje na přiměřené použití ustanovení §§ 190a - 190d ObchZ, podle kterých mají korporace (a jejich orgány) postupovat.

Ustanovením § 5 Lex CORONA zůstávají nedotčena ustanovení upravující svolání zasedání kolektivních orgánů, pozvánky, kvora a usnášeníschopnost, zápisy atd. Zde bude korporace postupovat podle těch právních norem, kterými se řídí dle zákona s případnou modifikací dle svého zakladatelského právního jednání.

---

⁴³⁸ mimořádná situace ve smyslu [§ 3 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvatelstva v znení neskorších predpisov.](#)

⁴³⁹ nouzový stav ve smyslu [Čl. 5 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov.](#)

⁴⁴⁰ cit. PATAKYOVÁ, Mária - GRAMBLIČKOVÁ, Barbora. Mandatory and Default Regulation in Slovak Commercial Law. In *Bratislava Law Review*, Vol. 4 (2020), 1, (pub. 31.08.2020), s. 97-98. Dostupné on-line na adrese: <https://blr.flaw.uniba.sk/index.php/BLR/article/view/176/150> [cit.dne 12.12.2020]. Překlad citace autor.

Podrobnosti ohledně použití technických prostředků při elektronické účasti na dálku zřejmě stanoví korporace (fakticky svolavatel jednání).

Na tomto místě je nutno upozornit, že ustanovení § 5 [Lex CORONA](#) obsahově nezahrnuje použití procedury per rollam, a to ani ve vztahu k nalezení vůle akcionářů či členů družstva při výkonu působnosti nejvyššího orgánu této korporace, ale ani ve vztahu k nalezení vůle kolektivně vytvářené členy orgánu statutárního nebo orgánu kolektivního.

Zásadní rozdíl mezi nalezením vůle procedurou per rollam a korespondenčním hlasováním zde spočívá v tom, že v případě procedury per rollam se schůze kolektivního orgánu vůbec nesvolává a pouze se zasílá návrh rozhodnutí (a případné doplňující podklady) a oprávněný navrhovatel rovněž stanoví lhůtu pro vyjádření. Všichni členové kolektivního orgánu jsou fikčně přítomni (ať se již zúčastní hlasování či nikoliv). Naopak korespondenční hlasování předpokládá řádné svolání schůze orgánu, a to zejména s dodržáním zákonem stanoveného lhůty pro přípravu.

U orgánů statutárních či dozorčích lhůta pro svolání schůze obvykle nebude činit v praxi problémy, neboť zakladatelská právní jednání obvykle nechávají periodicitu schůzí a další podmínky na tomto orgánu samotném (se současnou odpovědností předsedy kolektivního orgánu). Pro výkon hlasovacího práva korespondenčně nebo na dálku při účasti elektronickou cestou ovšem se však bude aplikovat obecná úprava lhůt pro svolání (a přípravu), neboť z té ustanovení § 5 [Lex CORONA](#) pardon neposkytuje.

Pokud jde o otázku, zda-li ustanovení § 5 [Lex CORONA](#) dopadá také na ustanovení § 66 odst. 8 věta druhá a třetí [ObchZ](#), je moje odpověď spíše smíšená. Dle mého názoru ustanovení § 5 [Lex CORONA](#) (při dodržení podmínky nouzového stavu nebo mimořádného opatření):

1. dovoluje členu účast a hlasování elektronickými prostředky na schůzi kolektivního orgánu statutárního nebo kolektivního orgánu

dozorčího i v případě, kdy to zakladatelské právní jednání výslovně neupravuje, ale naopak

2. nepokrývá a tedy nedovoluje, aby se členové kolektivního orgánu statutárního nebo členové kolektivního orgánu dozorčího usnesli i mimo svolanou schůzi tohoto orgánu.

Jak jsem již uvedl, mám za to, že praktické důsledky závěru sub 2 budou spíše malé, neboť přehnaný formalismus bude možné v praxi překonat vhodnou volbou způsobu technické účasti. Méně rizikové se zde jeví využití např. videokonference, případně kombinované nejen se záznamem projevů vůlí jednotlivých členů orgánu korporace, ale také s možným elektronickým odevzdáním hlasů (např. formou zprávy elektronické pošty).

7.3. Výsledek česko-slovenského srovnání

Je zřejmé, že oba nástupnické státy bývalého Československa řešení obdobné problémy související s pandemií Covid-19. Rovněž řešení jsou obdobná.

Česká úprava je teoreticky obecnější, ustanovení § 19 dopadá na všechny právnické osoby (soukromého práva) bez ohledu na jejich právní formu - zatímco řešení použité slovenským zákonodárce v ustanovení § 5 [Lex CORONA](#) se omezuje pouze na slovenské obchodní nebo občanskoprávní korporace. Praktický důsledek je v Česku v tom, že ustanovení § 19 Lex Covid 191 mohou využít také orgány fundací (nadací nebo nadačních fondů), případně i jiné právnické osoby, nezakazuje-li jim to zvláštní předpis.

Česká úprava vyvolávala v původním znění otázky ohledně nutnosti dodržet podmínky aplikace ustanovení § 19 (a případně také následujících) po celou dobu od iniciace rozhodnutí (otázky) až do jeho přijetí. Tento právní stav trval od účinnosti Lex Covid 191 až do účinnosti jeho novely, ode dne 31.12.2020 od požadavku materiálního dopadu do činnosti právnické osoby zákonodárce upustil (a v zásadě ji

bez dalšího presumuje). Slovenský zákonodárce postupuje takto již od účinnosti zákona, materiální dopad pandemie Covid-19 do života a činnosti obchodní či civilní korporace se nikdy nezkoumal a bez dalšího se z něj fakticky vychází po celou dobu, kdy trvá na Slovensku nouzový stav nebo mimořádné opatření. Slovenská úprava - na rozdíl od úpravy české, - také nemá obecný časový limit, který by bylo nutno v budoucnu novelizovat. České řešení se snaží poskytnout právní jistotu (i nyní po novelizaci zákonem č. 601/2020 Sb. limitací možností použití postupu dle § 19 odst. 1 do dne 30.06.2021). Slovenské řešení si vystačí s obecnou podmínkou a v tomto ohledu je univerzální.

Slovenské řešení se může jevit problematickým z hlediska předvídatelnosti a právní jistoty v tom směru, že žádná obchodní ani civilní korporace nemůže ovlivnit existenci nouzového stavu nebo mimořádných opatření, avšak může podle [Lex CORONA](#) (a ustanovení odkazovaných) postupovat jen tehdy, dokud trvá nouzový stav nebo mimořádné opatření. Pokud dojde k jeho zrušení v mezidobí mezi svoláním zasedání orgánu nejvyššího a jeho schůzí, mělo by být patrně zasedání odvoláno, odročeno či zrušeno (a je-li to nutné, pak svoláno znova). V [Lex CORONA](#) totiž absentuje odpověď na otázku jak postupovat, pokud se změní podmínky platné při jeho vyhlášení. Tato absence úpravy může být vážným zdrojem nejistoty pro korporaci i pro její členy, neboť reálně může hrozit prohlášení usnesení za neplatné soudem, pokud bylo usnesení přijato také hlasy odevzdanými na dálku po zrušení nouzového stavu nebo mimořádné situace. Zde by při materiálním posuzování měl být zvažován důsledek (a rovněž počítány konkrétní hlasy a dopad jejich započítání či nezapočítání do výsledků hlasování).

Řešení zvolené slovenským zákonodárcem se také od českého řešení odlišuje v tom, že nezahrnuje využití procedury per rollam po dobu trvání nouzového stavu nebo mimořádné situace. Přitom pokud by slovenský zákonodárce užití této procedury dovolil, mohlo by to přinést řešení některých problémů - zejm. by mohlo dojít ke *zkrácení*

rizikového období nejistoty vyplývající z možného zrušení nouzového stavu nebo mimořádného opatření mezi iniciací procesu rozhodování a posledním dnem pro odevzdání hlasů. Svolaatel (obvykle statutární či dozorčí orgán) by si musel být vědom jiných úskalí - předně fikce přítomnosti všech společníků (akcionářů, členů družstva) a patrně by přijetí rozhodnutí v praxi vyžadovalo aktivní působení ve vztahu ke společníkům, členům či akcionářům.

Pro odepření této možnosti dosáhnout přijetí rozhodnutí procedurou *per rollam* (mimo zasedání orgánu) mi není zřejmý důvod, a to zejména v případě jednoduché společnosti na akcie. V rámci úpravy této právní formy je tento institut explicitně upraven (§ 220zb [ObchZ](#)), zůstává ovšem ustanovením §5 [Lex CORONA](#) explicitně nedotčen, a proto je jeho užití i po dobu trvání nouzového stavu nebo mimořádného opatření ve slovenské jednoduché společnosti na akcie omezeno pouze na případ, kdy jeho použití dovoluje v konkrétní j.s.a. její zakladatelské právní jednání.

Na margo ještě poznámka k osobním společnostem. V České republice i ve Slovenské republice jsou upraveny veřejná obchodní společnost a komanditní společnost. Pro obě právní úpravy je společné to, že nejvyšším orgánem osobní společnosti jsou všichni společníci a v zásadě také to, že český ani slovenský zákonodárce nijak zvlášť nenormuje jejich případnou schůzi k projednání konkrétní otázky spadající do působnosti nejvyššího orgánu osobní společnosti. Při této absenci se prakticky ztrácí formální rozdíly mezi různými způsoby přijímání rozhodnutí. Protože oba zákonodárci ponechávají otázky nevyřešené, je rozhodující pouze výsledek - např. zápis obsahující přijaté rozhodnutí, mající všechny materiální a formální náležitosti dle příslušného zákona (jejich počet je ovšem velmi malý a v zásadě je upraven pouze obecnou právní úpravou).

8. ZÁVĚR KAPITOLY

Řešení zvolené českým zákonodárcem v ustanovení § 19 Lex Covid 191 je v zásadě velmi dobré, k dokonalosti chybí jen málo. Problémy původního znění - požadavek na materiální dopad do činnosti právnické osoby (např. obchodní korporace) byly překonány novelou - zákonem č. 601/2020 Sb. To, že zákonodárce upustil od požadavku kombinace materiálního dopadu a trvání některého omezujícího opatření (stav nouze, mimořádné opatření atd.) je pozitivní, protože se odstraňuje důvod nejistot spočívající v možné změně opatření v čase, ke kterému by mohlo dojít v mezidobí mezi např. svoláním valné hromady a dnem jejího konání.

Na druhou stranu s sebou shora uvedené nese nutnost limitace zvláštního režimu (§ 19 Lex Covid 191) v čase, aktuálně do dne 30.06.2021. To ovšem znamená nutnost kontinuálních novelizací v budoucnu, neboť odstranění či podstatné potlačení dopadů pandemie Covid 19 nelze předvídat. Aktuálně stanovené mezní datum použitelnosti (30.06.2021) lze přitom vnímat jako rizikové, a to s ohledem blížící se konec volebního období Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.⁴⁴¹ S ohledem na trvání legislativního procesu je reálná obava o to, zda-li by bylo možné stihnout novelizaci (zahrnující prodloužení mezního data dle § 19 Lex Covid 191), pokud by návrh byl podán později než cca v polovině května 2021. I to však předpokládá využití stavu legislativní nouze pro projednání v Poslanecké sněmovně, rychlé projednání v Senátu a nevyužití možnosti vrátit zákon prezidentem republiky.⁴⁴²

---

⁴⁴¹ poznámka autora: Volby do Poslanecké sněmovny Prlamentu České republiky byly vyhlášeny na dny 08.a 09.10.2021 - viz. Rozhodnutí prezidenta republiky 611/2020 Sb., o vyhlášení voleb do Poslaencké sněmovny Prlamentu České republiky, publikované ve Sbírce zákonů dne 31.12.2020

⁴⁴² na tomto místě si dovolím poznámku pod čarou - zákon č. 601/2020 Sb. - novela zákona č. 191/2020 Sb., - byla poslancům rozeslána dne 07.12.2020 a legislativní proces byl završen publikací ve Sbírce zákonů dne 31.12.2020, tedy v poslední možný den. K tomu srov. informaci na stránkách Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky na adrese: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=1112&CT1=0> ve spojení s informací o publikaci právního předpisu ve Sbírce zákonů, dostupné na adrese: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=601/2020&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Kritice je nutné podrobit také setrvalý stav spočívající v tom, že v rámci českého soukromého práva dosud neexistuje obdoba ustanovení slovenského § 40 odst. 5 (slovenského) Občanského zákoníku. Tzn. neexistuje žádná obecná norma, která by srovnávala elektronicky učiněné právní jednání, opatřené uznávaným elektronickým podpisem a elektronickou časovou pečetí s úředním ověřením podpisu na listině. Prakticky se tak omezují možnosti snadné a výlučně elektronickou cestou provedené aplikace procedury per rollam v záležitostech změn zakladatelských právních jednání kapitálových obchodních společností a družstev. Řešení s využitím autorizované konverze (a následné elektronické odeslání) je sice právně možné, ale prakticky bude málo aplikováno pro zbytečnou složitost a zvýšenou transakční náročnost. Což ostatně platí i pro proceduru per rollam (při výkonu působnosti nejvyššího orgánu obchodní korporace), neboť s účinností od 01.01.2021 se vyžadují 2 notářské zápisy (n.z. o návrhu a n.z. o výsledku).

Nezastírám, že tento problém nastane právě a jen v případech těch obchodních korporací, pro která zákon vyžaduje formu veřejné listiny (notářského zápisu) pro její zakladatelské právní jednání. Těchto právních forem je však 5 a jde o právní formy, které jsou obvykle veřejností často užívány (společnost s ručením omezeným, akciová společnost, družstvo) nebo se v nich koncentrují značné finanční prostředky (evropská společnost, evropská družstevní společnost). Naopak pro málo užívané osobní společnosti (veřejná obchodní společnost, komanditní společnost) nebo s nimi srovnatelné (evropské hospodářské zájmové sdružení) se sice tento požadavek neuplatní, ale pouze v důsledku absence zvláštní úpravy v ZOK.

Na margo je nutno dodat, že pro spolky se a od 01.07.2020 také pro společenství vlastníků zákonodárce již nevyžaduje notářský zápis jako povinnou formu zakladatelského právního jednání, a proto bude možné realizovat (s využitím obecných pravidel § 158 odst. 2 OZ ve spojení s § 19 Lex Covid 191) změny zakladatelských právních jednání relativně

snadno a bez formálních omezujících požadavků a zvýšené transakční náročnosti, které jsou vyžadovány při vzájemné kombinaci norem dle ZOK a NotŘ.

Pokud jde o rámcové hodnocení slovenského řešení (nad rámec 7.3. shora), i toto řešení má svou slabinu, byť je celkově slovenské korporální právo relativně liberální - zejm. co do požadavku na formu zakladatelského právního jednání slovenské společnosti s ručením omezeným (k tomu srov. § 57 odst. 1 a § 63 [ObchZ](#)). Pro úplnost je třeba dodat, že slovenský [ObchZ](#) vyžaduje notářský zápis (slov. notárska zápisnica) pro zakladatelské právní jednání slovenské akciové společnosti (viz. § 63 [ObchZ](#) ve spojení s § 162 [ObchZ](#) a § 171 odst. 3 [ObchZ](#)), pro slovenskou jednoduchou společnost na akcie (viz. § 63 [ObchZ](#) ve spojení s § 220t odst. 5 [ObchZ](#)) a také pro osvědčení rozhodnutí o založení družstva a o obsahu jeho stanov (§ 63 [ObchZ](#) ve spojení s § 224 odst. 6 [ObchZ](#)).

Slovenské řešení v § 5 [Lex CORONA](#) bez zjevného důvodu nepřipouští obecně použití procedury per rollam bez dalšího, ačkoliv v ustanovení § 130 [ObchZ](#) existuje obecná úprava pro společnost s ručením omezeným, na kterou by zákonodárce odkázat mohl (a nadto existuje úprava tohoto institutu také v ustanovení § 220zb [ObchZ](#), kterou by bylo rovněž možné využít, pokud by zákonodárce chtěl). Dle mého názoru postup per rollam není rizikovější než účast na valné hromadě na dálku a poskytuje nejméně srovnatelnou míru právní jistoty pro korporaci i její společníky.

Dle mého názoru je ovšem ještě méně udržitelné to, že slovenský zákonodárce neumožnil v § 5 [Lex CORONA](#) využití procedury per rollam ani pro jednání volených (kolektivních) orgánů obchodních korporací ve smyslu § 66 odst. 8 [ObchZ](#), ač jim umožňuje korespondenční hlasování a rovněž technickou účast na schůzi voleného orgánu.

Závěrem lze uzavřít, že shora uvedené je mimoděk rovněž důkazem toho, že větší počet různých právních institutů nevede nutně ke zvýšení

kvality právní úpravy. Pokud právo klopýtá příliš daleko za technologickou realitou, nabízí se fakticky nepřeborné možnosti vzájemných kombinací různých institutů, které ovšem mohou ve vzájemných souvislostech vyvolávat další překážky a také množství dalších otázek, než na ty současné odpovídat. I přesto nám současné technické možnosti pomáhají překonávat následky pandemie Covid-19, což platí i pro činnost právnických osob. Pokud tomu právní předpisy nebrání, je to dobře.

POUŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE

Monografie a komentáře právních předpisů

1. BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-451-0.
2. BÍLEK, P. - JINDŘICH, M. - RYŠÁNEK, Z. - BERNARD, P. a kol. *Notářský řád a řízení o dědictví. Komentář. 5. vydání*. Praha : C.H.Beck, 2018. 922 s. ISBN 978-80-7400-689-0.
3. Kolektiv autorů. *Lex COVID (č. 191/2020 Sb., č. 209/2020 Sb., č. 210/2020 Sb.)*. Praha : Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-845-4.
4. LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. díl*. Praha : Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-537-5.
5. ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání*. Praha : C.H.Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-799-6.

Odborné články a příspěvky ve sbornících

6. PATAKYOVÁ, M. - GRAMBLIČKOVÁ, B. Mandatory and Default Regulation in the Slovak Commercial Law. In *Bratislava Law*

Review, Vol. 4, No. 1 (2020) (published 2020-08-31) <https://blr.flaw.uniba.sk/index.php/BLR/article/view/176/150> (s. 93-122) <https://blr.flaw.uniba.sk/index.php/BLR/article/view/176>

7. IVANOVSKÁ, N. SVJ a povinnost konat shromáždění v době pandemie koronaviru – hlasování per rollam. In ePravo.cz (01.12.2020), dostupné on-line na adrese: <https://www.epravo.cz/top/clanky/svj-a-povinnost-konat-shromazdeni-v-dobe-pandemie-koronaviru-hlasovani-per-rollam-112200.html> [cit.dne 12.12.2020]
8. VOŽELUHOVÁ, L. - KMOCHOVÁ, M. - KULHÁNKOVÁ, Z. Vybraná zákonná opatření ke zmírnění dopadů epidemie COVID-19 In *Obchodněprávní revue*, 2/2020, S. 137 <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgbpw64s7gjpXgzrgm3q&groupIndex=9&rowIndex=0>

Články ve společenských časopisech a odborné internetové stránky

9. GARAJOVÁ, M. *LEX covid - Rozhodování orgánů právnických osob, co s tím?* In sedlakoalegal.cz (01:06.2020) Dostupné on-line na adrese: <https://www.sedlakoalegal.cz/lex-covid-rozhodovani-organu-pravnickych-osob-co-s-tim/> [cit.dne 12.12.2020]
10. HOLUBKOV, D. *Schůzovat či neschůzovat?* In respekt.cz (15.11.2020) <https://www.respekt.cz/tydenik/2020/47/schuzovat-ci-neschuzovat> [cit.dne 12.12.2020]

Právní předpisy České republiky

11. Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

12. Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu
13. Zákon č. 601/2020 Sb., o změně zákona č. 191/2020 Sb.
14. Zákon č. 33/2020 Sb.
15. Zákon č. 163/2020 Sb.
16. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
17. Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník
18. Zákon č. 358/1992 Sb., Notářský řád
19. Zákon č. 297/2016 Sb, o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce (ve znění pozdějších předpisů)
20. Zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon
21. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví
22. Rozhodnutí prezidenta republiky 611/2020 Sb., o vyhlášení voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

Právní předpisy Evropské unie

23. [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) č. 910/2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce \(nařízení eIDAS\)](#)
24. [Nařízení Rady \(EU\) 2020/699 ze dne 25. května 2020 o dočasných opatřeních týkajících se valných hromad evropských společností \(SE\) a evropských družstevních společností \(SCE\)](#)
25. [Nařízení \(ES\) 2157/2001 o statutu evropské společnosti](#)
26. [Nařízení \(ES\) 1435/2003 o statutu Evropské družstevní společnosti](#)

Právní předpisy Slovenské republiky

27. Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov
28. Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník
29. Zákon 62/2020 Z.z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony
30. Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník
31. Zákon č. 91/2007 Z.z. o európskom družstve
32. Zákon č. 562/2004 Z.z. o európskej spoločnosti
33. Zákon č. 177/2004 Z.z. o európskom zoskupení hospodárskych záujmov
34. Zákon č. 530/2003 Z.z., zákon o obchodnom registri
35. Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov

Rozhodnutí orgánů veřejné moci (soudní a správní rozhodnutí)

36. Usnesení Krajského soudu v Praze sp.zn. 55 A 43/2020-46, ze dne 26.05.2020, které bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 4050/2020, dostupné on-line na adrese: <https://sbirka.nssoud.cz/cz/rizeni-pred-soudem-prominuti-zmeskani-lhuty-z-duvodu-opatreni-ke-zmirneni-dopadu-epidemie-koronaviru.p4058.html>, rovněž dostupné na portálu profipravo.cz na adrese: https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=16&id_article=262548&csum=12633547 [cit.dne 12.12.2020]

Ostatní zdroje

- souhrnně veškeré další zdroje, které jsou výslovně uvedeny v textu této kapitoly včetně jejího poznámkového aparátu.

Kontakt

Mgr. Michal ČERNÝ, Ph.D.

michal.cerny@upol.cz

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

VI. STARONOVÁ ÚPRAVA POVINNOSTI ZAJISTIT UCHOVÁNÍ LISTIN A DOKUMENTŮ PO ZÁNÍKU PRÁVNICKÉ OSOBY

MICHAL ČERNÝ PH.D.*

Abstrakt: Kapitola se zabývá novou právní úpravou povinnosti zajistit uchování dokumentů týkajících se rozhodování nejvyššího orgánu právnické osoby i po jejím zániku. Analyzuje také otázky archivace dokumentů a dat zachycujících projevy vůle společníků v rámci technických účastí v procesu tvorby vůle orgánem právnické osoby.

Klíčová slova: Právnická osoba, obchodní korporace, nejvyšší orgán právnické osoby, rozhodování, per rollam, technická účast na procesu tvorby vůle v orgánu právnické osoby.

Abstract: The chapter deals with the new legal regulation of the obligation to ensure the retention of documents relating to the decision-making of the highest body of a legal entity even after its dissolution. It also analyzes the issues of archiving documents

---

* Autor je odborným asistentem na katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Je také kvalifikovaným zástupcem (ETMA+EDA) před EUIPO (Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví) a patentovým zástupcem (M+D).

and data capturing the manifestations of the will of the partners within the technical participation in the process of creating the will of a legal entity.

Keywords: Legal entity, business corporation, the highest body of a legal entity, decision-making, per rollam, technical participation in the process of creating a will in the body of a legal entity.

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

1. ÚVOD KAPITOLY

Novelizace ZOK a OZ přinesla rovněž změny do některých ustanovení upravujících likvidaci právnické osoby. Některá z nich jsou obecná, jiná dopadnou s účinností novely ZOK pouze na obchodní korporace. Tato kapitola se zabývá dvěma instituty, a to:

1. *staronovou úpravou uchování dokumentů z jednání nejvyšších orgánů za dobu existence i po zániku právnické osoby a*
2. *specifické promítnutí povinnosti dle sub 1 do povinností likvidátora.*

Zakladním účelem této kapitoly je přinést deskriptivní analýzu těchto ustanovení a provést jejich hodnocení.

2. UCHOVÁNÍ DOKUMENTŮ Z JEDNÁNÍ NEJVYŠŠÍCH ORGÁNŮ PRÁVNICKÝCH OSOB I PO DOBU ZÁNIKU PRÁVNICKÉ OSOBY

2.1. Nová právní úprava uchování dokumentů z jednání nejvyšších orgánů za dobu existence právnické osoby i po jejím zániku

S účinností od 01.01.2021 byla přijata do Občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) následující úprava:

§ 158a

- (1) *Právnická osoba uchovává po celou dobu své existence zápisy z jednání nejvyššího orgánu i s přílohami.*
- (2) *Rozhoduje-li orgán podle odstavce 1 mimo zasedání v písemné formě, uchovává právnická osoba i všechny dokumenty související s takovým rozhodováním.*
- (3) *V případě zániku právnické osoby s právním nástupcem zajistí uchování dokumentů podle odstavce 1 nebo 2 její právní nástupce. Zrušuje-li se právnická osoba s likvidací, zajistí uchování těchto*

dokumentů likvidátor. Zrušuje-li se právnická osoba bez likvidace, zajistí uchování těchto dokumentů insolvenční správce nebo jiná osoba určená soudem. Osoba podle vět druhé a třetí zajistí uchování dokumentů po dobu 10 let od zániku právnické osoby.

Toto ustanovení zákonodárce mohl bez obav nazvat např. Uchování dokumentů z jednání nejvyšších orgánů za dobu existenci i po zániku právnické osoby.

Shora uvedené ustanovení souvisí s ustanovením § 205 OZ (ve znění zákona č. 33/2020 Sb. s účinností od 01.01.2021). Také souvisí s dalšími právními předpisy, z nichž uvádíme např.:

1. zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
2. zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev
3. zákon č. 182/2006 Sb., Insolvenční zákon
4. zákon č. 313/2006 Sb., o insolvenčních správcích
5. zákon č. 258/1992 Sb., Notářský řád.

2.2. Všeobecně k dosavadní úpravě uchovávání listin vztahujících se k rozhodnutím nejvyššího orgánu právnické osoby

S účinností od 01.01.2021 ustanovení § 158a OZ nahrazuje dřívější úpravu v zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (ZOK), která byla jako zvláštní úprava přímo použitelná pouze pro obchodní korporace. Obecná úprava odpovídající § 158a OZ absentovala. Dosavadní právo upravovalo uchovávání zápisů již zvláštními řešeními v rámci práva obchodních korporací, a to v rámci úpravy společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti a družstva.

K tomu pro *společnost s ručením omezeným* srov. např. § 180 odst. 3, § 184 odst. 3 věta druhá, § 188 odst. 3, § 189 ZOK; pro *akciovou společnost* srov. např. § 356 odst. 3, § 360 odst. 1 věta druhá, § 423, §

425 ZOK (a dále také úpravy zápisů z jednání volených orgánů akciových společností - např. § 440, § 450); pro *družstvo* pak srov. např. § 634, § 659, § 697, § 709 a § 721 ZOK. Všechna tato ustanovení upravují různá pravidla pro listiny vztahující se rozhodnutím orgánů obchodních korporací těchto právních forem. Z některých z nich pak nepřímou vyplývá, že je korporace *musí uchovávat po celou dobu své existence* - má-li např. akcionář právo na vydání zápisu z valné hromady za celou dobu existence společnosti (srov. § 425 ZOK) nebo má-li člen družstva právo na vydání kopie zápisu o průběhu shromáždění delegátů družstva, které rovněž není časově omezeno.

Podle příslušných ustanovení zákona č. 304/2013 (VeřRej) jsou některé zápisy z jednání nejvyšších orgánů pravidelně podkladovými listinami a/nebo se zakládají do sbírky listin podle § 66 ZVeřRej. Podkladovými listinami budou tehdy, pokud budou osvědčovat skutečnosti, které mají být do rejstříku zapsány (změny, výmazy) - např. při volbě či odvolání (členů) volených orgánů obchodních korporací. K podkladovým listinám srov. § 19 VeřRej.

2.3. K nové obecné úpravě uchovávání listin o rozhodnutích nejvyššího orgánu právnické osoby

Povinnost uchovávat zápisy ze zasedání nejvyššího orgánu se nově (od 01.01.2021) vztahuje na veškeré právnické osoby, u nichž některý ze zákonů upravuje v rámci vnitřní struktury orgánů právnické osoby této právní formy její *nejvyšší orgán* - ať již jej přímo pojmenovává a stanoví jeho kompetence nebo jeho vytvoření a úpravu kompetencí vyžaduje po právnické osobě určité právní formy v jejím zakladatelském právním jednání.

Typově jsou těmito právnickými osobami *korporace*, ať již *obchodní* (společnost s ručením omezeným, akciová společnost, veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, evropská společnost, evropské hospodářské zájmové sdružení, družstvo či evropská družstevní

společnost (“eurodružstvo”) nebo *civilní* (např. spolek, společenství vlastníků, církev, náboženská společnost, honební společenstvo, politická strana, politické hnutí atd.).

Zpravidla se jedná o valné hromady, členské schůze nebo shromáždění delegátů. Není však vyloučeno ani rozhodnutí přijaté všemi společníky či členy (např. v osobních společnostech).

2.3.1. Úpravy nejvyššího orgánu u civilních korporací

Pro *spolek* obsahuje úpravu nejvyššího orgánu OZ v ustanoveních § 243, §§ 247-257. Tato právní úprava se dle § 3025 použije také pro odborové organizace, mezinárodní odborové organizace, organizace zaměstnavatelů (jejich svazy) a mezinárodní orgnizace zaměstnavatelů.

Pro *společenství vlastníků (jednotek)* obsahuje úpravu nejvyššího orgánu - *shromáždění (členů)* § 1205 OZ (a srov. také § 1166, §§ 1194 a násl. OZ).

Pro *círky, náboženské společnosti, svaz církví* srov. zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech (zejm. § 3 písm. a), § 4 odst. 3, § 10 odst. 3, § 12.

Pro *politické strany a politická hnutí* srov. zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích (zejm. §§ 6, 9 a 13).

Pro *honební společenstva* srov. zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti (zejm. §§ 19, 20 a 21 cit. zák. - úpravu valné hromady)

Konečně pro *svazek obcí* pak srov. zákon č. 128/2000 Sb., Obecní zřízení (zejm. § 49 a § 50 odst. 2 cit. zák.).

2.3.2. Úpravy nejvyššího orgánu u obchodních korporací

Nejvyšším orgánem kapitálových společností (společnost s ručením omezeným, akciová společnost) je *valná hromada*.

Úprava je obsažena v zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (pro společnost s ručením omezeným srov. §§ 167-193 cit. zák.; pro akciovou společnost pak §§ 398-434 ZOK).

Ve společnostech obou těchto právních forem jsou v rámci právní úpravy nejvyššího orgánu obsažena i ustanovení, která v závislosti na obsahu zakladatelského právního jednání konkrétní korporace umožňují při splnění zákonných podmínek přijmout rozhodnutí i mimo (bez) zasedání nejvyššího orgánu - procedurou *per rollam* (k tomu srov. pro společnost s ručením omezeným §§ 175-177 ZOK; pro akciovou společnost §§ 418-420 ZOK). Zastáváme názor, že ustanovení § 158a OZ by mělo dopadat také na veškeré listiny, které se vztahují k *proceduře per rollam* (tedy návrh, právní jednání společníků, zápis; resp. také veřejné listiny, kterými se od 01.01.2021 procedura *per rollam* zahajuje v obchodních korporacích v případě, že je navrhována změna zakladatelského právního jednání korporace). K tomu srov. také kapitolu 5 této knihy a rovněž návaznou podkapitolu dále uvedenou.

Dále zastáváme názor, že by měly být uchovávány také další listiny, které mají vztah k rozhodnutím nejvyššího orgánu - zejména mají-li vztah k právu některého společníka či akcionáře (včetně úpravy zvláštních práv kvalifikovaného společníka či kvalifikovaného akcionáře v ZOK).

Pokud jde o *družstvo*, je jeho nejvyšším orgánem pravidelně *členská schůze*, jejíž kompetence může zcela či částečně převzít *shromáždění delegátů*, pokud je tato volba upravena ve stanovách družstva a jsou splněny podmínky stanovené zákonem - k tomu srov. zejm. §§ 669 a 670 ZOK). Je nutno výslovně doplnit, že pro některá družstva je zřízení shromáždění delegátů výslovně zakázáno - tomu srov. např. § 770 odst. 2 ZOK pro sociální družstvo.

Zastáváme názor, že ustanovení § 158a OZ bude dopadat také na ty korporace, jejichž nejvyšším orgánem jsou „všichni společníci” - např. veřejná obchodní společnost, komanditní společnost nebo evropské hospodářské zájmové sdružení. Je nerozhodné, že zvláštní zákon (ZOK) neupravuje zvláštní pravidla pro jednání nejvyššího orgánu

takových právnických osob. Jde-li o orgán kolektivní, což bude ve všech případech pojmově splněno, pak k povinnostem souvisejícím s kolektivním orgánem a jeho jednáním plyne z obecné úpravy - tedy již z ustanovení Občanského zákoníku (srov. např. § 152 odst. 1, k rozhodování kolektivního orgánu pak § 156 odst. 1 a konečně k záznamu (vč. práva na zaznamenání odlišného minoritního názoru) pak § 157 odst. 1 OZ).

2.3.3. Unipersonální obchodní korporace

Zastáváme názor, že toto ustanovení dopadá také na unipersonální korporace (např. společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropská společnost), neboť dle zvláštních předpisů vykonává v takových unipersonálních korporacích jediný společník či jediný akcionář působnost valné hromady (k tomu srov. např. § 12 odst. 1 ZOK), a to i tehdy, pokud by taková společnost byla po celou dobu trvání své existence unipersonální. Důvodem je ochrana práv třetích osob - ať již smluvních partnerů nebo obecné veřejnosti (vč. investorů, zákazníků atd.), a dále také ochrana práv osob, které jsou v průběhu trvání právnické osoby členy volených orgánů právnické této osoby (zejména pak těch, kteří jsou jmenováni a odvoláváni rozhodnutím nejvyššího orgánu).

2.4. K uchovávání listin a datových zpráv vztahujících se k rozhodnutí přijatých mimo zasedání nejvyššího orgánu (např. s využitím elektronických prostředků nebo písemných právních jednání na dálku učiněných)

2.4.1. Obecně k dokumentům v rámci procedury per rollam

Jak již bylo shora uvedeno, přímo je normováno rozhodování per rollam v ZOK, a to pro společnost s ručením omezeným, akciovou společnost a pro družstvo. Ve všech těchto případech je procedura „per rollam” zákonem upravena pro rozhodování společníků (akcionářů, členů) v

písemné formě mimo valnou hromadu (členskou schůzi). Shromáždění delegátů (družstva) je zákonem obecně zapovězeno rozhodovat per rollam, nicméně tento zákaz se o dobu uvedenou v ustanovení § 19 Lex Covid 191 neaplikuje - k tomu srov. kapitolu 5 této knihy.

Ustanovení normující úpravu per rollam v ZOK jsou koncipována tak, že ve společnosti s ručením omezeným je tento způsob přijímání rozhodnutí přípustný tehdy, pokud jej společenská smlouva nevyloučí. Opačně v akciové společnosti i v družstvu je přijímání per rollam přípustné pouze tehdy, pokud jej stanovy (akciové společnosti či družstva) výslovně upraví. Toto je obecná úprava, která se ovšem po dobu aplikace ustanovení § 19 Lex Covid 191 rovněž neaplikuje (opět srov. kapitolu 5 této knihy).

V žádné z obchodních korporací však není zákonem zvlášť upraveno přijímání rozhodnutí v písemné formě na dálku nebo s využitím technických prostředků komunikace pro jiné než nejvyšší orgány. Proto se bude na přípustnost přijímání rozhodnutí ve statutárních či kontrolních (kolektivních) orgánech obchodních korporací aplikovat již shora zmíněné ustanovení § 158 odst. 2 OZ, které dovoluje takto nalézat vůli v rámci orgánu právnické osoby za podmínek výslovné úpravy v zakladatelském právním jednání.

Obecná úprava § 158 OZ se pak bude vztahovat také na přijímání rozhodnutí těmito zvláštními způsoby v civilních korporacích, ledaže by zvláštní úprava stanovila něco jiného.

Považujeme za nesporné, že nově formulované ustanovení § 158a odst. 2 OZ dopadá na přijímání rozhodnutí např. v proceduře obdobné per rollam - tedy na základě na dálku učiněných individuálních právních jednání členů orgánu (vč. jednání učiněných korespondenčně). Příslušnými listinami tedy budou:

1. oznámení o vyhlášení procedury per rollam - zpravidla se jedná o zprávu osoby, která má právo svolat zasedání tohoto orgánu (nebo zvláštní právo zahájit proceduru per rollam),

2. případně notářský zápis o návrhu usnesení, pokud byl v souladu se zákonem (ZOK) pořízen dle NotŘ,
3. veškerá individuální právní jednání společníků (členů) - tedy jejich hlasování,
4. zprávu o výsledku,
5. případně notářský zápis o přijatém usnesení, pokud byl v souladu se ZOK a NotŘ sepsán,
6. doplňkové listiny - např. důkazy o odeslání či doručení vyhlášení procedury per rollam a/nebo výsledku hlasování společníkům (členům).

Náležitosti oznámení a způsob doručování může stanovit právní předpis (což např. ZOK činí ve všech případech procedur per rollam).

Pro úplnost je vhodné doplnit, že také pro proceduru per rollam v rámci společenství vlastníků jednotek, tedy rozhodnutí přijatá členy s.v.j. v rámci působnosti shromáždění vlastníků, bylo došlo k doplnění příslušných ustanovení Občanského zákoníku zákonem č. 163/2020 Sb., a to s účinností od 01.07.2020 Sb. Na druhou stranu je nutno upozornit, že pro s.v.j. již OZ (po účinnosti této novely) nevyžaduje osvědčení přijetí rozhodnutí o změně zakladatelského právního jednání veřejnou listinou.

2.4.2. Zvláštní požadavky na proceduru per rollam

Stejně tak může právní předpis upravit další požadavky na tuto proceduru resp. také na právní jednání hlasujících společníků (členů). Tak tomu je opět v zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích ve znění zákona 33/2020 Sb. S účinností od 01.01.2021 musí být procedura per rollam zahájena sepsáním notářského zápisu o návrhu usnesení do procedury per rollam. Příslušná úprava *notářského zápisu o návrhu rozhodnutí, které má být přijato mimo zasedání orgánu právnické osoby* a úprava *notářského zápisu o rozhodování mimo zasedání orgánu právnické osoby* jsou s účinností od 01.01.2021

upraveny v ustanovení § 80gb a následujících zákona č. 358/1992 Sb., Notářského řádu (ve znění zákona č. 33/2020 Sb.).

Zde je nutno na margo také připomenout, že zákon pro platnost právního jednání hlasujícího společníka (akcionáře, člena) vyžaduje písemné právní jednání s úředně ověřeným podpisem. O nutnosti použít dle zákona č. 300/2008 Sb. autorizovanou konverzi listiny s úředně ověřeným podpisem do datové zprávy, pokud společník potřebuje obsah svého právního jednání odeslat elektronicky, již bylo pojednáno v kapitole 5 této knihy.

Pro srovnání nového stavu (od 01.01.2021) a právní úpravy dřívější je vhodné také poznamenat, že ZOK obsahoval úpravu procedur per rollam již před novelou (účinností zákona č. 33/2020 Sb.), nicméně právní jednání společníka společnosti s ručením omezeným muselo být v písemné formě s úředně ověřeným podpisem, právní jednání akcionáře či člena družstva muselo být osvědčeno veřejnou listinou (notářským zápisem). Až do 31.12.2020 však procedura per rollam nemusela být zahájena sepsáním notářského zápisu o návrhu usnesení, zákonodárce nestanovil zvláštní podmínku (a bylo tedy možné učinit návrh v písemné formě obecně). Nová právní úprava od 01.01.2021 v ZOK vyžaduje pro platnost právního jednání společníka s.r.o., akcionáře a.s. i člena družstva právní jednání učiněné písemně s úředně ověřeným podpisem jednající osoby. Pro akcionáře i člena družstva se tak od 01.01.2021 redukuje požadavky zákonodárce (a v důsledku se rovněž snižují náklady, které bude nucen vynaložit akcionář či člen družstva účastníci se rozhodování per rollam v těchto věcech v v souslednosti s ověřením podpisu).

2.4.3. Uchování záznamů obsahující právní jednání učiněná společníky (akcionáři, členy družstva) elektronicky

Zastávám názor, že stejné pravidlo by mělo dopadat také na uchování důkazů o rozhodnutích přijatých (částečně či zcela) pomocí technických prostředků, neboť OZ také tuto alternativu výslovně umožňuje. Ostatně

některé jiné právní předpisy - např. ZOK, - ji pak pro právnické osoby vybraných právních forem ještě podrobují další regulaci - k tomu srov. např. různé způsoby technické účasti na valné hromadě společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti (srov. § 167, § 398 ZOK) - jde např. o korespondenční hlasování, videokonference, telekonference, hlasování v on-line systémech (prostřednictvím formulářů na internetových stránkách korporace). V těchto případech by měly být uchovávány (nejlépe v datové formě) unikátní záznamy o vůlích projevených všemi zúčastněnými společníky či akcionáři.

2.4.4. Uchování obsahu internetových stránek a pozvánek na valnou hromadu, které byly takto zveřejněny

Je otázkou, zda-li vyžadovat a následně jak řešit otázku uchování vybraného obsahu internetových stránek, které povinně zřizují akciová společnost (a také evropská společnost) a rovněž družstvo (a také evropská družstevní společnost). Obchodní korporace shora uvedených právních forem mají povinnost umísťovat pozvánky (včetně vybraných podklad) na jednání nejvyšších orgánů na své internetové stránky a udržovat je po určitou dobu povinně dostupné.

Ačkoliv není legislativně řešena otázka přípustnosti internetových stránek, které jsou dostupné pouze se znalostí unikátního přihlašovacího jména a hesla, toto řešení neodmítáme a priori. Bude-li zajištěna dostupnost pro společníky či akcionáře a zajištěna jejich rovnost, nelze proti takovému způsobu plnění povinností ničeho namítat. Obdobný závěr by se měl vztáhnout také na družstvo, neboť i ono má zajistit publikaci některých informací na internetových stránkách. Tato povinnost je obchodní korporaci uložena v souvislosti s pozvánkou na zasedání nejvyššího orgánu resp. také v souvislosti s publikací zápisu, byť zákonodárce k ukládání těchto povinností postupuje v korporacích různých právních forem rozdílně.

Pokud jde o úpravu dostupnosti pozvánku na valnou hromadu akciové společnosti, již dosavadní formulace ustanovení § 406 ZOK vyžadovala

vedle zaslání pozvánky její dostupnost „až do okamžiku konání valné hromady” na internetových stránkách společnosti a zákon č. 33/2020 Sb. na této formulaci nic nemění. Totožnou úpravu publikace pozvánky na členskou schůzi družstva a zajištění její dostupnosti až do okamžiku konání členské schůze (vedle zaslání pozvánek všem členům družstva) obsahovalo ustanovení § 636 ZOK do 30.06.2020. Od 01.07.2020 (ode dne účinnosti zákona č. 163/2020 Sb.) již zákon vyžaduje obecně pouze uveřejňování pozvánky na informační desce družstva. Od stejného dne jsou účinná také návazná ustanovení, která upravují pravidla pro internetové stránky družstev. Novelizované znění ustanovení § 688 odst. 2 ZOK dovoluje (od 01.07.2020) zasílat delegátu s jeho souhlasem pozvánku elektronickou cestou (a pod podmínkou volby elektronické zasílací adresy a sdělení družstvu).

Na margo je nutno upozornit, že pozvánka na shromáždění delegátů družstva se nemusí publikovat na internetových stránkách družstva, ale spolu s jejím zasláním každému delegátu (a případně i náhradníku delegáta v závislosti na stanovách družstva) se má publikovat na úřední desce (srov. § 688 ZOK).

Ve vztahu k ustanovení § 158a odst. 1 OZ (ve znění od 01.01.2021) je vhodné uzavřít, že archivovány by měly být pozvánky v případech, kdy jsou korporaci dispozici. Stejný závěr pak bude platit i pro uchování jinými osobami dle § 158a odst. 3 OZ (ve znění zákona č. 33/2020 Sb. s účinností od 01.01.2021). K některým podrobnostem srov. také kapitolu 5 této knihy, která se zabývá aplikovatelnými ustanoveními Lex Covid 191 (zejména pak jeho § 19).

2.5. K zajištění uchování listin (datových zpráv) po zániku právnické osoby

Povinnost zajištění uchování dokumentů byla dosud stanovena např. pro likvidátory obchodních korporací ustanovením § 94 odst. 2 ZOK.

Tato úprava však zajišťovala uchování listin pouze v případě likvidovaných obchodních korporací.

S účinností od 01.01.2021 je tato zvláštní úprava nahrazena úpravou obecnou, která dopadá na veškeré likvidátory právnických osob a je tedy zajištěno univerzální zachovávání listin týkajících se činnosti nejvyššího orgánu právnických osob resp. také listin svědčících o přijetí rozhodnutí mimo jednání kolektivního orgánu (v písemné formě - per rollam) nebo také prostřednictvím prostředků technické komunikace.

S účinností zákona č. 33/2020 Sb. (tedy od 01.01.2021) zákonodárce ukládá povinnost uchovat listiny dle § 158a odst. 1 a 2 OZ po dobu 10 let od zániku právnické osoby. Tato lhůta se u osob zapsaných ve veřejném rejstříku počítá ode dne výmazu právnické osoby.

Pokud soud prohlásí úpadek právnické osoby a následně rozhodne o jeho řešení likvidačním způsobem - tedy konkursem ve smyslu zákona č. 182/2006 Sb., dochází následně (po zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení) k zániku právnické osoby bez likvidace. Pro tyto případy má zajistit uchování dokumentů dle § 158a odst. 1 a 2 OZ insolvenční správce, a to po dobu 10 let. Také v tomto případě se bude lhůta počítat pro právnické osoby zapsaném v některém z veřejných rejstříků ode dne výmazu z příslušného rejstříku. Místo insolvenčního správce však může zajistit uchování dokumentů také jiná osoba určená soudem.

Vstoupí-li právnická osoba do likvidace a následně soud prohlásí její úpadek a stanoví jeho řešení konkursem, může se jevit jako sporné, kdo má zajistit uchování dokumentů - zda-li likvidátor nebo insolvenční správce. Text zákona přímou odpověď neposkytuje. Zastáváme však názor, že povinnost by měla ležet v tomto případě spíše na insolvenčním správci, neboť ten si od likvidátora dokumenty zpravidla vyžádá v průběhu insolvenčního řízení z důvodu splnění svých povinností dle zákona č. 182/2006 Sb. Pokud by si však insolvenční správce některé z dokumentů nevyžádal, musel by zajistit jejich uchování likvidátor sám

(opět případně v alternaci se soudem určenou osobou). Konečnou odpověď na tyto otázky však přinesou až soudní rozhodnutí.

Kromě toho se nově normuje také povinnost zachovat listiny pocházející z činnosti právnické osoby, která zaniká s právním nástupcem. U takových osob zajišťuje jejich uchování *právní nástupce*. Právní nástupce bude povinen zachovat tyto listiny po celou dobu své právní existence.

Dojde-li ke zrušení právního nástupce s likvidací, následně bude zajišťovat jejich uchování ještě dalších 10 let likvidátor. V případě, že na právního nástupce soud vyhlásí úpadek, bude v případě řešení úpadku konkursem zajišťovat jejich uchování insolvenční správce (ev. případně také likvidátor), případně jiná osoba určená soudem. To plyne z právního nástupnictví.

3. NÁVAZNÁ ZMĚNA V POVINNOSTECH LIKVIDÁTORA (§ 205 ODSŤ. 4 OZ)

3.1. Cesta od legální úpravy (do 2013) k neúpravě (od 2014) a zpět k úpravě (od 2021)

Obsahově podobné ustanovení právní řád České republiky již obsahoval, a to v § 75a zákona č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku (v posledním znění účinném do 31.12.2013, dále také jen „ObchZ“). Tehdejší úprava likvidátoru ukládala projednat s územně příslušným státním oblastním archivem projednání zabezpečení archivu a dokumentů zanikající korporace (srov. § 75a a § 262 cit. ObchZ). K návrhu na výmaz korporace z obchodního rejstříku musel likvidátor povinně přiložit (písemné) potvrzení archivu.

S účinností zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku a zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, byl celý shora uvedený Obchodní zákoník zrušen. V zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, bylo nahrazeno ustanovením § 94 ZOK, to však dopadalao

pouze na likvidátory obchodních korporací a zajišťovala tedy uchování listin pocházejících pouze od obchodních korporací. V obecné úpravě OZ obdobné ustanovení dosud absentovalo.

Zákon č. 33/2020 Sb., zrušil ustanovení § 94 odst. 2 ZOK (a zrušil také označení dosavadního odstavce 1 odkazovaného ustanovení). Nově formulované ustanovení § 205 odst. 4 OZ dikci zrušeného § 94 odst. 2 ZOK však obsahově přebírá (s účinností zákona č. 33/2020 Sb., tedy od 01.01.2021). Formulační změny a systematické zařazení do obecné části práva upravující právnické osoby vedou k tomu, že od 01.01.2021 se bude vztahovat povinnost uchovat vypočtené listiny (konečnou zprávu o průběhu likvidace, sestavenou účetní závěrku s připojeným podpisovým záznamem; případně také návrh na použití likvidačního zůstatku) na všechny likvidátory a napříště by tak mělo být zajištěno uchování těchto dokladů od všech likvidovaných právnických osob soukromého práva bez ohledu na právní formu (tedy nikoliv jen na uchování listin vztahujících se k likvidaci obchodní korporace).

3.2. Nově formulované ustanovení s obecným dopadem

Nově formulované ustanovení § 205 odst. 4 OZ (s účinností od 01.01.2021) navazuje na dosavadní povinnosti likvidátora, která zákonodárce již dříve normoval v ustanoveních § 205 odst. 1-3 OZ. Z činnosti likvidátora tak podle § 205 odst. 1 OZ pochází nejméně tyto listiny:

1. konečná zpráva o průběhu likvidace,
2. návrh na použití likvidačního zůstatku, bylo-li po likvidaci dosaženo likvidačního zůstatku,
3. účetní závěrka právnické osoby, sestavená likvidátorem ke stejnému dni, k jakému byla sestavena konečná zpráva o průběhu likvidace,
4. podpisový záznam.

V návaznosti na shora uvedené pak likvidátor vytváří také listiny dle § 205 odst. 2 OZ, tedy předkládací návrh či zprávu. Záleží na tom, komu likvidátor konečnou zprávu předkládá, přičemž obecně platí, že je likvidátor povinen předložit zprávu tomu, kdo jej povolal. Pokud není orgán právnické osoby obsazen, předloží likvidátor soudu.

Nově formulované ustanovení s účinností od 01.01.2021 normuje následující: *§ 205 (OZ)/(4) „Likvidátor zajistí uchování dokumentů uvedených v odstavci 1 po dobu 10 let od zániku právnické osoby.“*

Toto ustanovení souvisí také s ustanovením § 158a OZ (ve znění od 01.01.2021) a také s ustanovením § 209 OZ. Z jiných právních předpisů toto ustanovení souvisí např. s ustanovením § 94 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, které ukládá likvidátoru povinnost předložit následující listiny:

1. konečná zpráva o průběhu likvidace,
2. návrh na použití likvidačního zůstatku, bylo-li po likvidaci dosaženo likvidačního zůstatku,
3. účetní závěrka právnické osoby, sestavená likvidátorem ke stejnému dni, k jakému byla sestavena konečná zpráva o průběhu likvidace,. Souvislosti lze nalézt také se zákonem č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev,

také (tedy ve všech případech) nejvyššímu orgánu obchodní korporace. Prakticky tak bude mít nejvyšší orgán tyto dokumenty k dispozici vždy, ať již likvidátora povolal orgán korporace nebo jej ustanovil soud.

Na margo je nutno také poznamenat, že ustanovení § 205 odst. 4 OZ vhodným způsobem navazuje na nově formulované ustanovení § 158a OZ (obě s účinností od 01.01.2021).

Povinnost uložená § 205 odst. 4 OZ dopadá pouze na likvidátora, neboť v případě řešení úpadku formou konkurzu (a násleného výmazu právnické osoby) se likvidace neprovádí, ledaže by šlo nově zjištěný majetek ve smyslu § 209 OZ. V takovém případě by pak bylo postupováno m.j. také podle § 205 OZ.

Likvidace se logicky neprovádí ani v případě přeměny právnické osoby v důsledku právního nástupnictví.

4. ZÁVĚR KAPITOLY

Ač má být ustanovení § 158a OZ dle zařazení ustanovením obecným, výslovně normuje uchování dokumentů souvisejících s rozhodnutími nejvyššího orgánu právnické osoby.

Tato povinnost je aplikovatelná na právnické osoby korporálního typu (tedy obchodní korporace nebo civilní korporace), nicméně pro právnické osoby nadačního typu (nadace, nadační fond) nebo ústav jej nebude možné přímo aplikovat. Důvod je jednoduchý - právnické osoby těchto právních forem nemají nejvyšší orgán. Dle právní úpravy (a zakladatelského právního jednání) obvykle rozhoduje buď zakladatel nebo správní orgán (případně ve vzájemné podmíněnosti s rozhodnutím orgánu dozorčího). Srov. např. § 318 odst. 2 OZ (změna nadační listiny) nebo § 314 OZ (vydání statutu nadace - rozhodnutím (kolektivní) správní rady po předchozím projednání dozorčí radou). Jsou-li zapojené orgány kolektivní, bylo by vhodné uchovávat také listiny související s jejich rozhodnutími.

Kontakt

Mgr. Michal ČERNÝ, Ph.D.

michal.cerny@upol.cz

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

VII. BEZVÝSLEDNÁ ODPOVĚDNOST ČLENA STATUTÁRNÍHO ORGÁNU ZA ÚPADEK OBCHODNÍ KORPORACE VE SVĚTLE NOVELIZOVANÉHO ZNĚNÍ

MGR. DOROTA PŁONKOVÁ*

Abstrakt: Tato kapitola se zabývá odpovědností člena statutárního orgánu za úpadek obchodní korporace, a to v návaznosti na nový odpovědnostní institut účinný v českém právním řádě od 1.1.2021. Zaměřuje se především na předpoklady tzv. nové zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace. Analyzuje změny, které nová právní úprava přináší, včetně srovnání s předchozí úpravou ručení členů orgánu při úpadku obchodní korporace.

Klíčová slova: Obchodní korporace, člen statutárního orgánu, ručení, úpadek, odpovědnost.

---

* Autorka je advokátkou v Olomouci a studuje na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci v rámci doktorského studijního programu.

Abstract: This chapter deals with the liability of a member of a statutory body for the bankruptcy of a business corporation, in connection with a new liability institute effective in the Czech legal system from 1.1.2021. It focuses mainly on the assumptions of the so-called new special obligation in the event of the bankruptcy of a business corporation. It analyzes the changes that the new legislation brings, including a comparison with the previous regulation of the liability of members of the body in the event of the bankruptcy of a business corporation.

Keywords: business corporation, member of statutory body, liability, bankruptcy, responsibility.

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

1. ÚVOD KAPITOLY

Člen statutárního orgánu je z titulu svého postavení povinen vykonávat svou funkci s nezbytnou loajalitou, s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Jeho nejdůležitější povinností je tedy jednat s péčí řádného hospodáře. Porušení této povinnosti je pak důsledkem vzniku jeho odpovědnosti, která může mít mnoho podob. Jedním z těchto důsledků je ručení členů statutárního orgánu při úpadku obchodní korporace, které je v současném znění definováno v ust. § 68 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen zákon o obchodních korporacích, ZOK).

Úprava tohoto zákonného ručení se v důsledku novely zákona č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a dalších souvisejících zákonů, podstatným způsobem změní. Účinnost této novely nastane k 1.1.2021 a je důsledkem současné nejednoznačné právní úpravy ručení členů statutárního orgánu za úpadek obchodní korporace, která svou úpravou nenaplňuje cíle, pro které byla v našem právním řádě zakotvena.⁴⁴³ Tahle skutečnost se odráží ve vzniku výkladových nejasností a problémů, které způsobují, že tento institut je v praxi málo využíván. Mezi tyto výkladové nejasnosti patří např. otázka věcné příslušnosti soudu a s tím související polemika dvou vrchních soudů.⁴⁴⁴ Dále roztržitost projednávání do více řízení, otázka aktivní legitimace insolvenčního správce či např. možnost založení ručení žalovaného

---

⁴⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 1319/2018, ze dne 26. 2. 2020: *Smyslem „sankčního“ ručení podle § 68 z. o. k. je kompenzovat zhoršenou dobytost pohledávek věřitelů obchodní korporace, která je způsobena tím, že obchodní korporace je v úpadku a člen (nebo bývalý člen) statutárního orgánu nejednal s péčí řádného hospodáře, neboť neučinil vše potřebné a rozumně předpokladatelné, aby úpadek obchodní korporace odvrátil (ačkoli věděl, že korporaci úpadek hrozí anebo o tom vědět mohl a měl).*

⁴⁴⁴ Vrchní soud v Olomouci se ve svém usnesení ze dne 21.11.2017, sp. zn. Ncp 336/2017 přiklonil k věcné příslušnosti okresního soudu, namísto toho Vrchní soud v Praze usnesení ze dne 14.4.2015, sp. zn. Ncp 202/2015 k věcné příslušnosti krajského soudu.

člena statutárního orgánu pouze vůči pohledávkám žalujícího věřitele, který dokonce nemusí být přihlášeným věřitelem ve smyslu insolvenčního zákona.⁴⁴⁵

Není tedy divu, že novelizace zákona o obchodních korporacích se podstatným způsobem dotkne i odpovědnosti člena statutárního orgánu za předpokladu, že porušením svých povinností přispěje k úpadku dané obchodní korporace. Výsledkem této novelizace je pak § 66 ZOK pojednávající o *zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace*. S příchodem novelizovaného znění dojde ke změně celé koncepce tohoto institutu, ze stávajícího zákonného ručení na odpovědnost za škodu a zavedení nového institutu v podobě žaloby na doplnění pasiv.

Cílem tohoto příspěvku je vymezení této nové právní úpravy odpovědnosti člena statutárního orgánu za úpadek obchodní korporace včetně stanovení předpokladů jejího vzniku. Výzkumných otázek, které se s novou právní úpravou nabízejí, je nespočet a podrobná analýza všech s cílem nalezení řešení by přesahovalo ambice tohoto příspěvku. Z tohoto důvodu byly zvoleny čtyři výzkumné otázky, okruhy právních problémů, jejichž zodpovězení je výzkumným cílem daného příspěvku:

- 1. Je nově zvolená odpovědnost vymezená v § 66 ZOK vhodnějším řešením pro postih člena statutárního orgánu za úpadek obchodní korporace nežli současné zákonné ručení?*
- 2. Je vhodně zvolená aktivní legitimace insolvenčního správce s ohledem na využití institutu zvláštní odpovědnosti statutárního orgánu při úpadku obchodní korporace? Může odebrání aktivní legitimace věřitelů způsobovat zásah do jejich práv?*

---

⁴⁴⁵ Blíže o vyjmenovaných nejasnostech a výkladových otázkách např. ČECH, P., ŠUK, P. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 183; KUPČÍK, J. Proč má český wrongful trading do originálu daleko? *Obchodněprávní revue*, roč. 2017, č. 1, s. 9 a násl.; ZVÁRA, M. Ručení členů statutárních orgánů kapitálových společností za dluhy společnosti vůči věřitelům dle § 68 zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, roč. 2016, č. 5, s. 135 a násl.

3. *Jak lze vykládat vzájemný vztah novelizovaného ust. § 66 odst. 1 písm. a) a písm. b) ZOK?*
4. *Je v rozporu se zásadami insolvenčního řízení aplikace novelizovaného § 66 ZOK, především s rychlostí, hospodárností a s co nejvyšším uspokojením věřitelů?*

Pokud bude v příspěvku hovořeno o členu statutárního orgánu, bude se mít na mysli rovněž další osoby, na které se předmětná právní úprava v důsledku osobní působnosti vztahuje.

Pro účely tohoto příspěvku bude úprava, která je účinná do 31.12.2020, označována jako předchozí právní úprava (§ 62 a § 68 ZOK). Naproti tomu novelizovaná právní úprava, účinná od 1.1.2021, bude označována jako nová právní úprava (§ 66 ZOK).

Tento příspěvek je psán ke stavu právní úpravy ke dni 31.12.2020.

2. ZVLÁŠTNÍ POVINNOSTI PŘI ÚPADKU OBCHODNÍ KORPORACE

2.1. Obecně

Zákon o obchodních korporacích s účinností od 1.1.2021 nově upravuje tzv. zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace. Tato koncepce nahrazuje institut zákonného ručení podle stávajícího ust. § 68 ZOK, avšak je nutno říct, že ne zcela v plném rozsahu. Podle přechodného ustanovení (čl. II bod 6 zákona č. 33/2020 Sb.) vznikne dvojkolejnost právních úprav, kdy v případě insolvenčního řízení zahájeného do 31.12.2020 bude ve vztahu ke členům voleného orgánu aplikována právní úprava ve znění do 31.12.2020. Pokud k zahájení insolvenčního řízení⁴⁴⁶ naopak dojde po 1.1.2021, bude postupováno podle novelizované právní úpravy.

---

⁴⁴⁶ Podle ust. § 97 insolvenčního zákona k zahájení insolvenčního řízení dochází dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu.

Nová právní úprava, zakotvena v rámci ust. § 66 zákona o obchodních korporacích, je postavena na zcela jiných principech než její předchůdce v podobě zákonného ručení. Především jak vyplývá ze samotného názvu se již nejedná o zákonné ručení, tedy není postavena na principech ručení podle § 2018 a násl. OZ, avšak jedná se o zvláštní povinnost postavenou na principech odpovědnosti za škodu podle § 2894 a násl. OZ.

Podle novelizovaného znění § 66 odstavce 1 ZOK:

Přispěl-li člen statutárního orgánu porušením svých povinností k úpadku obchodní korporace a bylo-li v insolvenčním řízení již rozhodnuto o způsobu řešení úpadku obchodní korporace, insolvenční soud na návrh insolvenčního správce

a) rozhodne o povinnosti tohoto člena vydat do majetkové podstaty prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, jakož i případný jiný prospěch, který od obchodní korporace obdržel, a to až za období 2 let zpět před zahájením insolvenčního řízení, jedná-li se o insolvenční řízení zahájené na návrh jiné osoby než dlužníka; není-li vydání prospěchu možné, nahradí jej člen statutárního orgánu v penězích, a

b) byl-li na majetek obchodní korporace prohlášen konkurs, může také rozhodnout, že tento člen je povinen poskytnout do majetkové podstaty plnění až do výše rozdílu mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku obchodní korporace; při určení výše plnění insolvenční soud přihlédne zejména k tomu, jakou měrou přispělo porušení povinnosti k nedostatečné výši majetkové podstaty.

V souladu s navrhovaným § 66 odst. 1 ZOK jsou předpoklady uložení této zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace následující:

1. Existence rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku dané obchodní korporace a o způsobu jeho řešení.
2. Porušení povinností člena statutárního orgánu, které přispělo k úpadku obchodní korporace

3. Aktivní legitimace insolvenčního správce a určení pasivní legitimace.
4. Sankce
  - a) Povinnost vydat prospěch podle § 66 odst. 1 písm. a) ZOK
  - b) Žaloba na doplnění pasiv podle § 66 odst. 1 písm. b) ZOK
5. Řízení o uložení této zvláštní povinnosti.

2.2. Existence rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku dané obchodní korporace a o způsobu jeho řešení

Prvním z předpokladů uložení této zvláštní povinnosti, je existence rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku obchodní korporace a o způsobu jeho řešení.⁴⁴⁷ Předchozí právní úprava, stejně jak v případě povinnosti vrátit prospěch ze smlouvy o výkonu funkce podle předchozího § 62 ZOK, tak v případě vzniku sankčního zákonného ručení podle § 68 ZOK, rovněž předpokládala existenci pravomocného rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku obchodní korporace.

Insolvenční řízení lze zahájit pouze na návrh, a to buď z vůle samotného dlužníka či na návrh věřitele.⁴⁴⁸ Podstatou insolvenčního řízení je řešení úpadku či hrozícího úpadku dlužníka. Úpadek je definován jako stav, kdy dlužník má více věřitelů (tedy dva a více) a peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a zároveň tyto závazky není schopen plnit. Tyto předpoklady, upravené v § 3 odst. 1 zákona č. 182/2006

---

⁴⁴⁷ § 136 odst. 1 IZ: *Insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku, je-li osvědčením nebo dokazováním zjištěno, že dlužník je v úpadku nebo že mu úpadek hrozí.*

⁴⁴⁸ Náležitosti insolvenčního návrhu jsou vymezeny v 97 a násl. IZ.

K náležitostem insolvenčního návrhu se vyjádřil rovněž nejvyšší soud, a to např. v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2011; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008; usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.10.2008, sp. zn. KSBR 46 INS 1162/2008, 1 VSOL 121/2008-A-105; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1.11.2017, sp. zn. KSPL 20 INS 13889/2011 139 ICm 327/2016 27 ICdo 111/2017-74; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.9.2011, sp. zn. MSPH 59 INS 13320/2010, 29 NSČR 51/2011-B-73.

Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen insolvenční zákon, IZ), musí být splněny kumulativně a definují nám úpadek v podobě platební neschopnosti. Zákon rovněž pracuje s druhou formou úpadku, kterým je předlužení. Podle ust. § 3 odst. 4 IZ dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou - podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen. Zákon tedy úpadek ve formě předlužení vztahuje pouze k podnikajícím osobám za předpokladu, že mají více věřitelů a souhrn jejich závazků převyšuje hodnotu jejich majetku. Pro účely tohoto institutu je podstatný úpadek ve formě platební neschopnosti, jelikož věřitel jen těžko z jeho dostupných informací bude schopen posoudit a v podaném insolvenčním návrhu argumentovat, že daná obchodní korporace splňuje předpoklady předlužení.⁴⁴⁹

V neposlední řadě je potřeba uvést, že rozhodnutí insolvenčního soudu může být vydáno i na základě prokázaného hrozícího úpadku. O hrozící úpadek jde tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků (§ 3 odst. 5 IZ). V novelizovaném ust. § 66 se v podstatě hovoří pouze o úpadku (*příspěl-li člen statutárního orgánu porušením svých povinností k úpadku obchodní korporace ...*). Dle názoru autorky však v úvahu připadá nejen zahájení insolvenčního řízení z důvodu úpadku, ale rovněž i v důsledku hrozícího úpadku, na základě kterého rovněž může dojít k rozhodnutí o způsobu jeho řešení. Jen stěží si lze představit situaci, za které by jednání člena statutárního orgánu bylo považováno za řádné, kdyby zde absentovala jeho vědomost o hrozícím úpadku. Co se týče způsobu řešení úpadku či hrozícího úpadku zákon v ust. § 4 odst. 1 IZ předpokládá čtyři možnosti jejího řešení: konkurs,

---

⁴⁴⁹ V souladu s § 3 odst. 3 IZ jde o předlužení tehdy, pokud má dlužník více věřitelů a současně za předpokladu, že souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Pro věřitele, který bude v insolvenčním návrhu na konkrétního dlužníka tvrdit, že se nachází v úpadku ve formě předlužení, bude ve složité pozici a důkazní nouzi, jelikož zpravidla nebude mít přístup k účetnictví konkrétního dlužníka.

Blíže také např. VODIČKA, Karel. Věřitelský insolvenční návrh. *Bulletin advokacie*, 2012, Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/veritelsky-insolvencni-navrh>>.

reorganizaci, oddlužení a zvláštní způsoby řešení úpadku. Samotná účinnost rozhodnutí insolvenčního soudu o způsobu řešení úpadku pak nastává jeho zveřejněním v insolvenčním rejstříku.⁴⁵⁰ Od tohoto okamžiku bude aktivně legitimovaná osoba oprávněna požadovat plnění ze strany člena statutárního orgánu.

Způsob řešení úpadku není v obecné rovině navrhované právní úpravy konkretizován. Pouze v rámci nového institutu žaloby na doplnění pasiv, konkretizovaného v novém § 66 odst. 1 písm. b), je pro jeho aplikaci předvídan likvidační způsob řešení úpadku obchodní korporace, tedy konkurs.

Existence rozhodnutí insolvenčního soudu tedy předvídá, že úpadek ani způsob jejího řešení nemůže být v daném řízení o uložení zvláštní povinnosti posuzována jako prejudiciální otázka.

2.3. Porušení povinností člena statutárního orgánu, které přispělo k úpadku obchodní korporace

Druhým a primárním předpokladem vzniku této odpovědnosti je porušení povinnosti člena statutárního orgánu, které přispělo k úpadku obchodní korporace, či které bylo jednou z příčin nastalého úpadku obchodní korporace či v důsledku jeho porušení (které nastalo konáním či opomenutím⁴⁵¹), nebyl úpadek dané obchodní korporace odvrácen. Oproti předchozí právní úpravě ust. § 66 ZOK dopadá pouze a výlučně na členy statutárního orgánu (*přispěl-li člen statutárního orgánu...*). Ačkoliv nové ust. § 69 ZOK rozšiřuje osobní působnost této zvláštní povinnosti rovněž na zástupce právnické osoby, který je členem statutárního orgánu dané obchodní korporace, na bývalé členy statutárního orgánu, osoby v obdobném postavení, kterým může být

---

⁴⁵⁰ § 148 a násl. IZ

⁴⁵¹ § 546 OZ: *Právně lze jednat konáním nebo opomenutím.*

např. likvidátor a v neposlední řadě na faktické a stínové vedoucí, opouští tato nová právní úprava aplikovatelnost na členy jiných volených orgánů, především například členy dozorčí rady.

Tato změna v osobní působnosti vychází ze samotné podstaty a účelu této úpravy zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace, jejímž cílem je především motivace členů statutárního orgánu, aby v souladu s § 98 IZ splnili svou povinnost podat insolvenční návrh. Je zde tedy evidentní propojenost mezi insolvenčním zákonem a zákonem o obchodních korporacích.⁴⁵²

Co se týká samotného vymezení povinností, jejímž porušením může být členovi statutárního orgánu uložena zvláštní povinnost při úpadku obchodní korporace, tak nová právní úprava nijak dané povinnosti nespécifikuje. Prakticky se tak může jednat o porušení jakékoliv povinnosti, ačkoliv se především bude jednat o porušení péče řádného hospodáře.⁴⁵³ Na rozdíl od předcházející právní úpravy, která vázala zákonné ručení na porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře (jednalo se o specifickou sankci za porušení péče řádného hospodáře), tak nová právní úprava předpokládá širokou škálu, resp. okruh

---

⁴⁵² Povinnost podat insolvenční návrh mimo samotného dlužníka má podle § 98 odst. 2 IZ jeho zákonný zástupce, statutární orgán či likvidátor.

To je rozdíl oproti např. německé právní úpravě, která ukládá v ust. § 15a odst. 3 spolkového zákona Insolvenzordnung (německého insolvenčního řádu) ze dne 5. října 1994, ve znění pozdějších předpisů, povinnost podat insolvenční návrh rovněž společníkům společnosti s ručením omezeným a dozorčí radě akciové společnosti za předpokladu, že statutární orgán ztratí způsobilost k tomuto jednání.

§ 15a odst. 3 německého insolvenčního řádu: *V případě nedostatku vedení ve společnosti s ručením omezeným každý společník a v případě nedostatku vedení v akciové společnosti nebo družstvu je každý člen dozorčí rady povinen podat návrh na zahájení insolvenčního řízení, to neplatí, pokud si tato osoba není vědoma úpadku a nemá žádné znalosti o předložení nebo nedostatku vedení.*

⁴⁵³ Jedná se tedy o jakoukoliv povinnost, která člena statutárního orgánu stíhá z titulu jeho postavení. Např. porušení povinnosti spočívající v nedodržení zákazu konkurence (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 27 ICdo 62/2017, ze dne 18. 12. 2018), jednání v konfliktu zájmů (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 2724/2017, ze dne 28. 2. 2019, či v porušení náležité péče (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3325/2016 ze dne 27. 6. 2018).

povinností, v důsledku jejichž porušení může být člen statutárního orgánu sankcionován podle § 66 ZOK. Porušení povinnosti, která vedla k úpadku obchodní korporace neboli byla jednou z jeho příčin, je tak nezbytným předpokladem vzniku odpovědnosti podle § 66 ZOK. Nutno však říct, že stejně jako v případě zákonného ručení, nevniká tato přímá odpovědnost člena statutárního orgánu přímo ze zákona, tedy naplněním předpokladů dané odpovědnosti, ale až následným soudním rozhodnutím. Musí zde existovat nejen příčinná souvislost mezi jednáním a následkem, ale především pravomocné rozhodnutí soudu, které konstitutivně deklaruje odpovědnost člena statutárního orgánu. To znamená, že ačkoliv budou v daném případě splněny předpoklady uložení zvláštní povinnosti, tak dokud nebude soudem o této povinnosti rozhodnuto, nelze se po porušivším členu statutárního orgánu dovolávat odpovědnostního nároku. Zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace, stejně jako v případě zákonného ručení, zakládá soud až svým konstitutivním rozhodnutím.⁴⁵⁴

2.4. Aktivní legitimace insolvenčního správce a určení pasivní legitimace

Aktivní legitimace bude v nové právní úpravě přiznána pouze a výlučně insolvenčnímu správci. To je podstatný rozdíl oproti stávající právní úpravě, která mimo insolvenčního správce aktivní legitimací aprobuje rovněž samotného věřitele. Otázka aktivní legitimace byla za současné právní úpravy předmětem mnoha publikovaných článků a odborných diskuzí. Především s ohledem na to, zdali insolvenční správce může být aktivně legitimovanou osobou za předpokladu, kdy získané plnění

---

⁴⁵⁴ K úpravě předchozího § 68 ZOK: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P., *Zákon o obchodních korporacích*, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2017, s. 194 – 197, Naproti tomu k nové právní úpravě § 66 ZOK: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2020, s. 224 – 232.

nespadá do majetkové podstaty.⁴⁵⁵ Debaty se rovněž dotýkaly aktivní legitimace věřitele, jelikož zákonné ustanovení postrádá přesnější vymezení této aktivně legitimované osoby, a to především z pohledu, zdali se aktivní legitimace vztahuje na přihlášené věřitele do insolvenčního řízení, věřitelé, jejichž pohledávka byla v rámci přezkumného jednání zjištěna, či této aktivní legitimace se může dovolat kterýkoliv z věřitelů dlužníka bez ohledu na probíhající insolvenční řízení.⁴⁵⁶

Odůvodněnost aktivní legitimace insolvenčního správce za nové právní úpravy je jednoznačná. Na rozdíl od dosavadní právní úpravy došlo ke koncepční změně na přímou odpovědnost, nikoliv již sankční ručení, takže nic nebrání tomu, aby insolvenční správce byl aktivně legitimovanou osobou, která po důkladném prostudování dokumentů a účetnictví konkrétní obchodní korporace bude nejlépe informována o tom, zdali jsou v daném případě splněny předpoklady pro uložení této zvláštní povinnosti.⁴⁵⁷ Odpadají tedy výkladové problémy předchozí právní úpravy, zda insolvenčnímu správci aktivní legitimace náleží či nikoliv.

---

⁴⁵⁵ K aktivní legitimaci insolvenčního správce blíže komentář k § 68 ZOK: *Insolvenční správce takovou žalobu podat nemůže. Plnění ručitele totiž nespadá do majetkové podstaty a jakékoliv náklady vynaložené insolvenčním správcem na řízení podle § 68 by nijak majetkovou podstatu nerozmnožily.* – In ŠUK, P. In ŠTENGLOVÁ, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.* 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2017, s. 195.; ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní).* 1. vydání. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 183; Opačný názor zastává: FLÍDR, Jan. Procesní legitimace insolvenčního správce podle § 68 ZOK. *Obchodněprávní revue*, roč. 2018, č. 2, s. 33 a násl.

⁴⁵⁶ ZVÁRA, M. Ručení členů statutárních orgánů kapitálových společností za dluhy společnosti vůči věřitelům dle § 68 zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, roč. 2016, č. 5, s. 135 a násl.

⁴⁵⁷ Viz. Důvodová zpráva k připravované novele zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech. Dostupná na: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=207&CT1=0>>.

Ačkoliv novou právní úpravou dochází ke koncepční změně v podobě uloženého ručení podle stávajícího ust. § 68 ZOK na zvláštní povinnost podle novelizovaného § 66 ZOK, je nutno se zamyslet nad otázkou, zdali věřitelům i za této situace neměla být ponechána aktivní legitimace. Při posouzení kolizí dvou či více chráněných subjektivních práv je v teoriích využíván tzv. princip proporcionality.⁴⁵⁸ Předtím, než se nad danou otázkou zamyslíme, je potřeba doplnit, že oproti stávající úpravě je jim nově umožněno prostřednictvím věřitelského výboru podat neformální podnět insolvenčnímu správci, aby daný spor zahájil. Insolvenční správce bude tedy činný rovněž na základě rozhodnutí věřitelského výboru.⁴⁵⁹ Nová koncepce vydání dlužníkovy plnění do majetkové podstaty se v mnoha ohledech blíží povinnosti vydat dlužníkovy plnění z neúčinných právních jednání (úkonů) podle § 237 a nasl. IZ.⁴⁶⁰ K tomuto vydání dochází na základě odpůrcí žaloby, která je rovněž řazena mezi incidenční spory, a to v souladu s ust. § 159 odst. 1 písm. d) IZ. Aktivní legitimace je i v tomto případě přiznána výlučně insolvenčnímu správci s tím rozdílem, že rozhodnutí věřitelského výboru založí jeho povinnost k podání odpůrcí žaloby *vždy*. To je rozdíl oproti novelizovanému § 66 ZOK, který tuto povinnost insolvenčnímu správci výslovně nepřikazuje. Vše bude tedy záležet na jeho uvážení a pokud v majetkové podstatě nebude dostatečná výše peněžních prostředků pro vymáhání dané pohledávky, a věřitelský výbor podá insolvenčnímu správci podnět k žalobě, tak se tito věřitelé budou muset podílet na nákladech řízení. Otázka okruhu aktivně legitimovaných osob byla v případě neúčinnosti právních jednání (úkonů), v jejichž

---

⁴⁵⁸ Dle Nálezu Ústavního soudu České republiky ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, publikován pod č. 214/1994 Sb, test proporcionality stojí na třech kritériích: kritérium vhodnosti, kritérium potřebnosti, kritérium poměrování.

⁴⁵⁹ § 46 odst. 3 IZ *Věřitelský výbor vykonává působnost věřitelských orgánů s výjimkou věcí, které patří do působnosti schůze věřitelů nebo které si schůze věřitelů vyhradila.*

⁴⁶⁰ Ačkoliv novelizací soukromého práva došlo ke změně pojmu právní úkon na právní jednání, tak tato změna se nepromítla do insolvenčního zákona, který stále používá pojem právní úkon. Z tohoto důvodu bude v rámci pojednání o neúčinnosti upravené v insolvenčním zákoně používán pojem právní úkon.

úpravě je viditelná podobnost nového institutu zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace, za účinnosti předchůdce insolvenčního zákona rovněž předmětem diskuzí. Předchozí právní úprava zakotvena v zákoně č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, k podání odpůrcí žaloby aktivně legitimovala nejen insolvenčního správce, ale současně i věřitelé.⁴⁶¹ Změna v okruhu aktivně legitimovaných osob, která se následně promítla do insolvenčního zákona, byla odůvodněna skutečností, že v důsledku mnohosti na straně aktivně legitimovaných osob se řízení ve věcech odpůrcích žalob různě překrývala, což působilo značné komplikace.⁴⁶² Vzhledem k tomu, že neúčinnost by měla být vyslovena ve vztahu ke všem věřitelům uplatňujícím svá práva v insolvenčním řízení (tedy stejně tak jako v případě uložené zvláštní povinnosti podle nového ust. § 66 ZOK), nemělo by smysl, aby byla aktivní legitimace přiznána velkému počtu subjektů. Je to právě insolvenční správce, který by měl vyvinout veškeré úsilí, aby byli věřitelé uspokojeni v co nejvyšší míře.⁴⁶³ K totožnému názoru se přiklonil Ústavní soud, který ve svém Nálezu ze 7. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 33/15 nepřiznal aktivní legitimace jednotlivému věřiteli k podání odpůrcí žaloby. Z jeho odůvodnění plyne, že určité omezení individuálních procesních práv každého věřitele je z povahy věci nezbytné. *Jinak řečeno, výkon individuálních procesních práv jedním z věřitelů, jež jsou chráněna i na ústavněprávní úrovni (jako jeden z principů řádného procesu), může kolidovat s právem ostatních věřitelů na (efektivní) soudní ochranu.* Ústavní soud tak v rámci tohoto rozhodnutí na základě výše zmíněného testu proporcionality uzavřel, že dané omezení procesního práva věřitele nelze považovat za

---

⁴⁶¹ Podle ust. § 16 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání *Právo odporovat právním úkonům za podmíněk stanovených v § 42a občanského zákoníku může uplatnit správce podstaty nebo konkursní věřitel.*

⁴⁶² HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. *Insolvenční zákon*, 3. vydání. Praha: 2018, s. 910 – 920.

⁴⁶³ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. *Insolvenční zákon*, 3. vydání. Praha: 2018, s. 910 – 920.

Tato skutečnost rovněž vyplývá z povinností insolvenčního správce postupovat při výkonu své funkce svědomitě a s odbornou péčí (§ 36 IZ).

neprůměřené, jelikož se nejedná o omezení zásadní. Dle jeho názoru je zde kvalifikovaná osoba pověřená k výkonu jejich práv, a tím je zajištěna efektivní ochrana subjektivních práv věřitelů.⁴⁶⁴

Nová právní úprava zakotvena v § 66 ZOK tak změnou v podobě aktivní legitimace nijak nezasahuje do práv a oprávněných zájmů věřitelů, kteří jsou v daném insolvenčním řízení zastoupení insolvenčním správcem hájícím jejich práva. Pokud by zákonodárce aktivní legitimaci přiznal rovněž i věřitelům, došlo by stejně, jak za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání, k nebývalému počtu prolínajících se žalob, které by se v podstatě týkaly jedné a stejné věci a v závěru by se projednávaly společně.

Protipólem aktivní legitimace je ta pasivní, jejímž subjektem je člen statutárního orgánu. Jak již bylo uvedeno, společné ustanovení § 69 novelizovaného znění ZOK rozšiřuje dosavadní osobní působnost ustanovení § 68 i na osoby, které se fakticky v postavení člena statutárního orgánu nikdy nenacházely, ale i přesto přispěly svým jednáním k úpadku obchodní korporace. Napříště tak pasivně legitimovanou osobou bude nejen člen statutárního orgánu, ale i bývalý člen či osoba v obdobném postavení, jako například likvidátor, či faktický nebo stínový vedoucí.⁴⁶⁵

2.5. Sankce

Důsledek, resp. sankce za porušení péče řádného hospodáře je dvojitý, a to v podobě:

1. Povinnosti vydat prospěch podle § 66 odst. 1 písm. a) ZOK
2. Žaloby na doplnění pasiv podle § 66 odst. 1 písm. b) ZOK

---

⁴⁶⁴ Nález Ústavního soudu ze 7. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 33/15.

⁴⁶⁵ Viz. Důvodová zpráva k připravované novele zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech. Dostupná na: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=207&CT1=0>>.

Úprava koncipována v § 66 odst. 1 písm. a) ZOK je v podstatě kontinuitou stávajícího § 62 ZOK.⁴⁶⁶ Změna tkví v počátku období, za které člen statutárního orgánu může být povinen vydat prospěch ze smlouvy o výkonu funkce či z jiného plnění, do majetkové podstaty dlužníka. Zpětný účinek 2 let je vázán na období nikoliv právní moci rozhodnutí, ale již zahájení insolvenčního řízení, přičemž k zahájení insolvenčního řízení dochází okamžikem doručení insolvenčního návrhu, a to k věcně příslušnému soudu (§ 97 IZ).⁴⁶⁷ Tato změna v podobě časového okamžiku, od kdy lze žádat vydání prospěchu, je odrazem současné právní úpravy, která umožňuje členům statutárního orgánu zabránit nabytí rozhodnutí právní moci (ať již podanými podněty či odvoláním), a tím oddálit svou povinnost k vydání prospěchu.⁴⁶⁸ Rozhodnutím soudu může být členu statutárního orgánu uložena povinnost vydat předmětný prospěch, který získal za období 2 let zpět před zahájením insolvenčního řízení. Zákonná konstrukce této sankce pak předvídá, že člen má povinnost vydat získaný prospěch, který obdržel za období 2 let zpět před zahájením insolvenčního řízení. V odborné literatuře⁴⁶⁹ se můžeme setkat s předestřením problému, který výkladem tohoto ustanovení může vzniknout, a to konkrétně, jak lze vykládat časové období *vydání prospěchu, které člen obdržel za období 2 let zpět před zahájením insolvenčního řízení*. Tedy otázka, zda je rozhodné časové období, kdy byl prospěch členu statutárního orgánu fakticky poskytnut, či v úvahu má být brán zřetel na období výkonu funkce, ke kterému se daný prospěch váže. Smyslem a účelem dané

---

⁴⁶⁶ Předchozí právní úprava stanovená v § 62 ZOK počítala s vydáním prospěchu *který od obchodní korporace obdrželi, a to za období 2 let zpět před právní mocí rozhodnutí o úpadku*.

⁴⁶⁷ Podle ust. § 97 IZ se insolvenční řízení zahajuje dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu. Toto zahájení se následně oznámí vyhláškou, která se zveřejňuje v insolvenčním rejstříku (§ 101 IZ).

⁴⁶⁸ Viz. Důvodová zpráva k připravované novele zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech. Dostupná na: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=207&CT1=0>>.

⁴⁶⁹ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2020, s. 224 – 232

právní normy je *sankcionovat* členy statutárního orgánu, kteří v rozporu se svou povinností péče řádného hospodáře přispěli svým jednáním k úpadku obchodní korporace. Citované ustanovení, stejně jako jeho předchozí právní úprava, má za cíl vybízet členy statutárních orgánů k včasnému a řádnému podání insolvenčního návrhu, tedy k respektování povinnosti stanovené insolvenčním zákonem.⁴⁷⁰ V případě, že toto nebude respektováno, nastupuje sankce v podobě nároku hmotněprávního, a to za období 2 let zpět. Teleologickým výkladem dojdeme k závěru, že úmyslem je sankcionovat členy, kteří v období bezprostředně předcházejícím zahájení insolvenčního řízení získali prospěch za období 2 let zpět před zahájením insolvenčního řízení. Nikoliv tedy za období více než 2 let zpět. V případě, že členu statutárního orgánu by náležel z titulu smlouvy o výkonu funkce prospěch za období, které by zahájení insolvenčního řízení předcházelo 3 roky zpětně, ale tento prospěch by mu byl vyplacen až v období kratším než 2 let zpětně před zahájením insolvenčního řízení, tak by jej daná sankce podle § 66 odst. 1 písm. a) ZOK neměla postihnout. Podstatná je skutečnost, za jaké období členu statutárního orgánu prospěch náleží, nikoliv okamžik, kdy k faktickému plnění došlo. Ke stejnému závěru dojdeme prostřednictvím gramatického výkladu, především z kontextu *obdržel za období 2 let zpět*.⁴⁷¹ Obdobně jako v předchozí právní úpravě zákon uzavírá, že nebude-li vydání prospěchu možné, nahradí jej člen v penězích.

Zákon stanoví, obdobně jako v předchozí právní úpravě, maximální délku 2 let, kdy konečná doba, za kterou člen statutárního orgánu bude muset vydat své obdržené plnění, bude záviset na úvaze soudu.

---

⁴⁷⁰ Především povinnost podat insolvenční návrh dle § 98 IZ.

ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. Nová úprava obchodních korporací a některé její souvislosti s insolvenčním právem. *Právní rozhledy*, 2012, č. 10, s. 360.

⁴⁷¹ Ke stejnému závěru se hlásí autoři v rámci komentáře ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2020, s. 224 – 232.

Rozdíl oproti předchozí právní úpravě spočívá dále ve skutečnosti, že daná povinnost, zakotvena v předchozím § 62 ZOK, byla podmíněna výzvou insolvenčního správce (*vyzve-li je k tomu insolvenční správce*). Tzv. poté, co bylo soudním rozhodnutím vyřčeno, že obchodní korporace se nachází v úpadku, jejichž návrh na zahájení insolvenčního řízení byl podán jinou osobou nežli dlužníkem, insolvenční správce musel přistoupit k výzvě porušivších členů. Ke vzniku této povinnosti nepostačovala jakákoliv výzva insolvenčního správce, ale pouze kvalifikovaná výzva vymezující předpoklady vzniku tohoto nároku vůči členu voleného orgánu. V případě, že tato výzva by ze strany insolvenčního správce nebyla za splnění předpokladů stanovených v § 62 ZOK podána, dopustil by se porušení svých povinností a odpovídal by věřitelům za újmu, která by jim tímto jednáním vznikla a současně by mohl být zproštěn své funkce.⁴⁷² Nová právní úprava tuto koncepci opouští, kdy napříště počítá s tím, že daná povinnost vznikne splněním všech podmínek vymezených v předmětném ustanovení a současně soud tuto povinnost konstitutivně potvrdí svým rozhodnutím. Předchozí výzva insolvenčního správce vyžadována není.

Podstatou této sankce je vydání *prospěchu získaného ze smlouvy o výkonu funkce, jakož i případného jiného prospěchu*, do majetkové podstaty dlužníka. Pojem a rozsah majetkové podstaty je upraven v samostatné hlavě VI insolvenčního zákona, avšak obecné vymezení tohoto institutu nalezneme v základním ust. § 2 IZ pod písm. e). Podle něj je majetkovou podstatou majetek, který je určen k uspokojení dlužníkových věřitelů. Majetkovou podstatu tak tvoří peněžní prostředky, věci movité a nemovité, dlužníkovy peněžitě či nepeněžitě pohledávky, prostě vše, co lze v rámci daného insolvenčního řízení zpeněžit, a tím uspokojit věřitelé.

---

⁴⁷² ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P., *Zákon o obchodních korporacích*, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2017, s. 183 - 185.

Podání návrhu jinou osobou než dlužníkem, je výslovným předpokladem pro uložení povinnosti k vydání prospěchu podle § 66 odst. 1 písm. a) ZOK. Zde je evidentní opětovná propojenost s § 98 IZ, který trestá členy statutárního orgánu za porušení povinnosti podat insolvenční návrh.⁴⁷³ Jak již v tomto článku bylo uvedeno, vychází to ze skutečnosti, že k podání insolvenčního návrhu jsou nejen oprávněni, ale především povinni člen/členové statutárního orgánu (§ 98 IZ, § 99 IZ). Úprava zakotvená v § 66 odst. 1 písm. a) ZOK, tak vytváří tlak na členy statutárních orgánů k podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení. Skutečnost, že insolvenční řízení bylo zahájeno z podnětu jiné osoby než samotného dlužníka, je základní podmínkou uložení této povinnosti. V této souvislosti pak vyvstává otázka, jak budou soudy postupovat v případech, kdy v krátkém časovém období poté, co bude podán insolvenční návrh věřitele, bude soudu doručen rovněž dlužnický návrh. Jak se taková situace bude posuzovat v případech šikanózních věřitelských návrhů? Pro vyloučení možnosti aplikace této sankce se především musí jednat o řádně zahájené insolvenční řízení ze strany dlužníka, aby se předešlo tomuto odpovědnostnímu nároku. Již na tomto místě dá se říct, že za takové řádně zahájené řízení nebude považováno řízení zahájené z podnětu dlužníka, které následně bylo zastaveno či samotný návrh byl soudem odmítnut. Co se týče zbývajících situací, tak jsem toho názoru, že každá taková situace se bude posuzovat individuálně. Otázkou je, jak soudy budou tvrdě a nekompromisně přistupovat v případě, kdy insolvenční návrh dlužníka bude podán v krátkém časovém intervale (řekněme pár hodin) od podání věřitelského návrhu. Posouzení této skutečnosti bude významné s ohledem na uložení této odpovědnosti.

---

⁴⁷³ Podle ust. § 98 odst. 1 IZ *Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou - podnikatelem, je povinen podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležitě pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku. Tuto povinnost má i tehdy, byl-li pravomocně zastaven výkon rozhodnutí prodejem jeho podniku nebo exekuce podle zvláštního právního předpisu⁴⁾ proto, že cena majetku náležejícího k podniku nepřevyšuje výši závazků náležejících k podniku; to neplatí, má-li dlužník ještě jiný podnik.*

Druhým možným následkem je sankce v podobě nového institutu, českému právnímu prostředí doposud neznámému, která se skrývá pod písmenem b) § 66 ZOK. Po vzoru francouzské právní úpravy je umožněno insolvenčnímu správci podat tzv. žalobu na doplnění pasiv (*la responsabilité pour insuffisance d'actif*).⁴⁷⁴ Členové statutárního orgánu budou na základě rozhodnutí insolvenčního soudu povinni doplnit nedostatečný majetek obchodní korporace, a to dokonce z vlastních zdrojů. Tato možnost dopadá pouze a výlučně na likvidační způsob řešení úpadku, tedy konkursu. Jak důvodová zpráva k této nové skutkové podstatě uvádí, jedná se o zvláštní případ náhrady škody. Předpoklady pro vznik povinnosti k náhradě škody jsou tedy porušení povinnosti vedoucí k úpadku obchodní korporace, vznik škody (tedy nedostatečná výše majetku obchodní korporace, která by postačovala k uspokojení věřitelů) a příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem škody. Po vzoru francouzské právní úpravy se nedostatek majetku k uspokojení přihlášených věřitelů bude zjišťovat až z konečné zprávy, která uzavírá insolvenční řízení. To znamená, že povinnost k doplnění majetku vznikne členu statutárního orgánu, respektive bude o této povinnosti rozhodnuto, až na konci insolvenčního řízení. Tato povinnost by měla odpovídat míře, v jaké člen statutárního orgánu fakticky odpovídá za nedostatek majetku obchodní korporace.⁴⁷⁵

Na rozdíl tedy od sankce uvedené pod písm. a) § 66 zákon na tomto místě počítá s tzv. přiměřeností při určení míry plnění. Proporcionalita bude tedy jedním z předpokladů pro soud při stanovení výše sankce.⁴⁷⁶

---

⁴⁷⁴ Inspiračním zdroje je podle důvodové zprávy k novele zákona o obchodních korporacích francouzský čl. L 651-1 a násl. Code de commerce.

⁴⁷⁵ Viz. Důvodová zpráva k připravované novele zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, s. 128-129. Dostupná na: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=207&CT1=0>>.

⁴⁷⁶ Blíže k proporcionalitě: Nález Ústavního soudu ze dne 29.9.2005, sp. zn. III.ÚS 350/03, usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20.4.2016, sp. zn. 29 Cdo 3899/2015, rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26.2.2020, sp. zn. 27 Cdo 1319/2018.

⁴⁷⁷ Míra plnění bude se bude odvíjet od nedostatečné výše majetkové podstaty obchodní korporace, tedy rozdílů mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku. Stanovení této hranice bude tedy záviset až na konečné zprávě insolvenčního správce.⁴⁷⁸

Období mezi zahájením insolvenčního řízení a podáním konečné zprávy může být dlouholeté. Jen stěží si lze představit skutečnost, že člen statutárního orgánu bude bedlivě čekat, zdali na něj insolvenční správce na základě výsledků z konečné zprávy podá žalobu na doplnění pasiv. Insolvenční správce tak ze své pozice, v případě že zjistí naplnění předpokladů této odpovědnosti, musí neprodleně učinit kroky bránící členu statutárního orgánu v nakládání s jeho majetkem. V úvahu připadá podání žaloby na doplnění pasiv, kdy soud vydá mezitímní rozhodnutí, v rámci kterého bude vysloveno porušení povinnosti člena statutárního orgánu vedoucí k úpadku obchodní korporace a o přesné výši náhrady škody bude rozhodnuto až následně.⁴⁷⁹ V úvahu připadá i nařízení předběžného opatření na majetek žalovaného člena statutárního orgánu. Na insolvenčního správce tak bude vyvíjen nátlak v podobě řádného výkonu jeho funkce, kdy co nejdříve po prohlášení konkursu, za předpokladu, že budou naplněny předpoklady pro podání této žaloby, si bude muset učinit představu o výši rozdílu mezi souhrnem dluhů obchodní korporace a výši její majetkové podstaty. Insolvenční správce k tomuto může nejdříve přistoupit po přezkumném jednání, v rámci kterého budou pohledávky přihlášených věřitelů přezkoumány a současně po vyhotovení znaleckého posudku, kterým bude vyčíslena hodnota majetkové podstaty dlužníka. Samozřejmě není vyloučeno, že v průběhu insolvenčního řízení se pohledávky dlužníka sníží, ať už v důsledku popěrných úkonů insolvenčního správce, či zpětvzetí

---

⁴⁷⁷ Odborný seminář: Velká novela ZOK ze dne 21.4.2020, pořádaný RNDr. Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, přednášející: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M. a JUDr. Petr Šuk.

⁴⁷⁸ Viz. Důvodová zpráva k připravované novele zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, s. 128-129. Dostupná na: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=207&CT1=0>>.

⁴⁷⁹ Tamtéž

pohledávky věřitele. Může rovněž dojít ke zvýšení majetkové podstaty dlužníků na základě úspěšných odpůrcích žalob. V každém případě podstatnou okolností je rychlost insolvenčního správce a neotálení v podání žaloby na doplnění pasiv. Pokud insolvenční správce bude pasivní a podá žalobu na doplnění pasiv až na základě výsledků z konečné zprávy, je pravděpodobné, že svou žalobu bude podávat vůči solventnímu členu statutárního orgánu, který se v mezidobí svého majetku zbaví. V takovém případě nejen že se prodlouží doba trvání insolvenčního řízení, ale současně nijak nedojde ke zvýšení majetkové podstaty.

Co se týče samotného plnění uloženého v obou výše uvedených sankcí, které je určeno statutárnímu orgánu k vydání, tedy rozšíření majetkové podstaty dlužníka, tak zákon jej nijak blíže nespecifikuje. Lze tedy předpokládat, že se může jednat jak o peněžité, tak o nepeněžité plnění. Co se týče samotného vydání prospěchu do majetkové podstaty, zákon o obchodních korporacích ani insolvenční zákon nijak blíže nespecifikuje. V situacích, kdy v právním řádu nastane mezera v zákoně, je potřeba si za pomoci výkladových metod danou neřešenou otázku vyložit. V úvahu připadá per analogiam legis, neboli analogie zákona, kdy se na konkrétní, zákonem neřešenou otázku, vztáhne ustanovení, které upravuje obdobnou skutkovou situaci.⁴⁸⁰ V daném případě se bude jednat o ustanovení vztahující se k neúčinnosti k právních jednání (úkonů) upravené v rámci insolvenčního zákona. Podstata tzv. neúčinnosti, resp. odpůrcí žaloby, je oprávnění insolvenčního správce odporovat právním jednáním dlužníka, které učinil v zákonem vymezeném období před zahájením insolvenčního řízení.⁴⁸¹ Za předpokladu, že insolvenční správce je v daném incidenčním sporu úspěšný, žalovaná strana je povinna vydat předmět sporu, tedy určité

---

⁴⁸⁰ Blíže rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1.6.2006, sp. zn. 20 Cdo 1662/2005.

⁴⁸¹ Insolvenční zákon umožňuje správci odporovat právní jednání bez přiměřeného protiplnění (§ 240 IZ), dále zvýhodňující právní jednání (§ 241 IZ) a v neposlední řadě právní jednání úmyslně zkracující (§ 242 IZ).

plnění získané od dlužníka, do majetkové podstaty.⁴⁸² Činí tak v souladu s § 239 odst. 4 IZ, podle kterého je dlužníkovo plnění z neúčinných právních jednání součástí majetkové podstaty, a to od právní moci rozhodnutí, kterým soud vyhověl dané odpůrcí žalobě. V případě zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace bude postupováno obdobně.

Jak můžeme vidět, nová právní úprava, zakotvena v ust. § 66 ZOK, předpokládá dvě sankce. Jednak v podobě vydání plnění do majetkové podstaty, tak žaloby o doplnění pasiv. Ačkoliv mezi těmito sankcemi je poměr slučovací, což dává insolvenčnímu správci možnost domáhat se v rámci jednoho insolvenčního řízení, jak vydání prospěchu, tak žaloby o doplnění pasiv, tak je nutno pamatovat na předpoklady stanovené pro každou z nich. V případě sankce v podobě vydání majetkového prospěchu se mezi jinými předpokládá, že jej bude možno uplatnit pouze za předpokladu, že insolvenční řízení bude zahájeno na návrh jiné osoby než dlužníka. Co se týče způsobu řešení úpadku, tak v této otázce to není nijak omezeno. Namísto toho v případě žaloby o doplnění pasiv zákon předpokládá možnost jejího uplatnění pouze v rámci prohlášeného konkurzu na majetek obchodní korporace. Domnívám se tedy, že pokud insolvenční správce bude chtít žádat po porušivším členu statutárního orgánu, jak sankci v podobě plnění do majetkové podstaty, tak žaloby o doplnění pasiv, bude se muset jednat o insolvenční řízení zahájené na návrh jiné osoby než dlužníka a současně v tomto insolvenčním řízení musí být prohlášen konkurs na majetek upadnuvší obchodní korporaci.

2.6. Řízení o uložení této zvláštní povinnosti

---

⁴⁸² § 237 odst. 1 IZ *Povinnost vydat do majetkové podstaty dlužníkovo plnění z neúčinných právních úkonů mají osoby, v jejichž prospěch byl neúčinný právní úkon učiněn nebo které z něho měly prospěch.*

Řízení o uložení zvláštní povinnosti je nově zařazeno mezi incidenční spory.⁴⁸³ Nežádoucím způsobem je však toto řízení označeno za incidenční spor v zákoně o obchodních korporacích, nikoliv však přímo v insolvenčním zákoně. Tato skutková podstata tak má doplnit taxativní výčet incidenčních sporů, které jsou zahrnuty v ust. § 159 IZ. Podle § 159 odst. 1 písm. h) IZ jsou incidenčními spory i další spory, které *zákon* označí jako spory incidenční. Tímto odkazem tak dochází k rozšíření taxativního výčtu incidenčních sporů mimo insolvenční zákon, což je ze systematického hlediska velmi nežádoucí řešení. Najisto tak bude postavena otázka věcné příslušnosti, a to krajského soudu, který bude příslušný k projednávání daného insolvenčního řízení.

Z povahy incidenčního sporu, který je provázán dispoziční zásadou, pak vyplývá, že uložení této zvláštní povinnosti bude uskutečňováno jen na návrh (§ 160 IZ). Vyloučeno je tedy rozhodnutí o následcích uvedených v § 66 odst. 1 (novely) ZOK z moci úřední. To je rozdíl oproti řízení o diskvalifikaci člena statutárního orgánu, které zákon umožňuje zahájit i bez návrhu.⁴⁸⁴

Podstatná je rovněž procesní otázka důkazního břemene. Za předchozí právní úpravy byl zastáván názor, že pravidlo vyjádřené v § 52 odst. 2 ZOK, tedy pravidlo o přenesení důkazního břemene, současně dopadá na vydání prospěchu uvedeného v § 62 ZOK a zákonného ručení vymezeného v § 68 ZOK. Co se týká prokázání existence úpadku dané obchodní korporace, tak k této povinnosti byla zavázána aktivně legitimovaná osoba. Za nové právní úpravy bude situace totožná. Insolvenční správce, jako jediná aktivně legitimována osoba, bude především v rámci svého petitu povinen uvést, která z předvídaných

---

⁴⁸³ § 2 písm. d) IZ: *Incidenčním sporem jsou spory vyvolané insolvenčním řízením, o kterých tak stanoví tento zákon, projednávané v rámci insolvenčního řízení.*

⁴⁸⁴ K tomu viz. úprava stanovena v § 63 – 65 novelizovaného znění ZOK.

povinností má být členu statutárního orgánu uložena.^{485 486} Především však na něj leží povinnost tvrdit a prokazovat, že v daném případě jsou zde splněny všechny předpoklady pro uložení zvláštní povinnosti. Žalovaný člen statutárního orgánu pak bude povinen tvrdit a prokazovat, že jednal s péčí řádného hospodáře.⁴⁸⁷

Ačkoliv přiznání statusu incidenčního sporu tomuto řízení vyřeší některé výkladové problémy, lze předpokládat razantní prodloužení samotného průběhu insolvenčního řízení. Na úkor rychlého a hospodárného uspokojení věřitelů bude postavena otázka nejvyššího uspokojení věřitelů, ke kterému prakticky nemusí v mnoha případech ani dojít. Na insolvenčním správci tak bude ležet nejen povinnost prokazovat skutečnosti rozhodné pro uložení zvláštní povinnosti, ale s ohledem na obecnou zásadu insolvenčního řízení, a to rychlost, hospodárnost a co nejrychlejší uspokojení věřitelů, rovněž případné posouzení, zdali zahájení soudního sporu je v daném případě reálným vymožením plnění do majetkové podstaty dlužníka. Vyplyne-li z šetření insolvenčního správce, že člen statutárního orgánu je nemajetnou osobou, vůči které je plnění prakticky nevymahatelná, může se obrátit na věřitelský orgán o udělení souhlasu s nevymáháním daného plnění, ačkoliv předpoklady by jinak byly splněny.

3. ZÁVĚR KAPITOLY

---

⁴⁸⁵ Insolvenční správce tak činí nejen z pozice žalobce, ale rovněž z pozice insolvenčního správce, který je povinen vykonávat svou činnost svědomitě a s odbornou péčí (§ 36 IZ).

⁴⁸⁶ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P., *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2017, s. 194 – 197.

⁴⁸⁷ Odborný seminář: Velká novela ZOK ze dne 21.4.2020, pořádaný RNDr. Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, přednášející: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M. a JUDr. Petr Šuk, k přenosu důkazní břemene: rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2015, sp.zn. 29 Cdo 440/2013; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2016, sp. zn. 29 Cdo 174/2016, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2017, sp. zn. 29 Cdo 4590/2016; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2017, sp. zn. 29 Cdo 6035/2016.

Cílem tohoto příspěvku bylo vymezení nového odpovědnostního nároku upraveného v § 66 zákona o obchodních korporacích, který bude účinný od 1.1.2021. V úvodu byly vytyčeny 4 právní otázky, resp. okruhy právních problémů, kdy cílem tohoto příspěvku bylo odpovědět a nabídnout nejlepší možné řešení, jak je dále uvedeno.

3.1. Je nově zvolená odpovědnost vymezena v § 66 ZOK vhodnějším řešením pro postih člena statutárního orgánu za úpadek obchodní korporace nežli současné zákonné ručení?

Zdali je tato koncepce vhodnější variantou se ukáže teprve v budoucnu. Pozitivní však je, že svou úpravou odstraňuje výkladové problémy stávající právní úpravy, jako např. otázku věcné příslušnosti či aktivní legitimace. Nutno však dodat, že na druhou stranu sama vytváří právní otázky v souvislosti se svou aplikací. Zejména v případě žaloby o doplnění pasiv, která je novinkou v českém právním prostředí, bude zajímavé sledovat její následnou aplikovatelnost v praxi. To především v otázce, zda žaloba o doplnění pasiv a v ní obsažená konstrukce této skutkové podstaty, není příliš velkým strašákem pro členy statutárního orgánu, kteří se z obavy porušení svých povinností nebudou pouštět do rizikových rozhodnutí. V neposlední řadě novou přímou odpovědností dojde k propojení zákona o obchodních korporacích a insolvenčního zákona, které se teprve v budoucnu ukáže, zdali bylo zdařilým řešením.

3.2. Je vhodně zvolená aktivní legitimace insolvenčního správce s ohledem na využití institutu zvláštní odpovědnosti statutárního orgánu při úpadku obchodní korporace? Může odebrání aktivní legitimace věřitelů způsobovat zásah do jejich práv?

Insolvenční správce je osobou, která v insolvenčním řízení činí úkony s odbornou péčí a v zájmu všech věřitelů. Je to právě on, který by měl být aktivní legitimací nadán, jelikož je od začátku nejlépe obeznámen s dokumenty a pozadím daného dlužníka. V souvislosti se změnou

koncepce, ze stávajícího zákonného ručení na odpovědnostní nárok, odpadnou diskuze ohledně jeho postavení. Co se týče odebrání aktivní legitimace věřitelům, tak touto změnou nebyl způsoben zásah do jejich práv. Věřitelé jsou prostřednictvím věřitelského výboru oprávněni podat návrh insolvenčnímu správci k podání dané žaloby. Zákonodárce však v rámci tohoto institutu, stejně jako u neúčinnosti právních úkonů, měl uvést, že insolvenční správce má být *vždy* činný na základě neformálního podnětu ze strany věřitelského výboru (samozřejmě za předpokladu, že věřitelé budou krýt náklady na podání návrhu a vedení řízení). Tímto by byla na jisto postavena povinnost insolvenčního správce jednat na základě podnětu ze strany věřitelů a nedošlo by k ohrožení jejich práv a oprávněných zájmů. Aktivní legitimace výlučně v rukou insolvenčního správce bude zárukou toho, že nikdo z věřitelů nebude zvýhodněn na úkor ostatních věřitelů.

3.3. Jak lze vykládat vzájemný vztah novelizovaného ust. § 66 odst. 1 písm. a) a písm. b) ZOK?

Vzájemný vztah těchto dvou sankcí je v poměru slučovací, což znamená, že se vzájemně nevylučují a lze je uplatnit zároveň. Nutno však pamatovat na rozdílné předpoklady pro jejich uložení. Sankce v podobě vydání prospěchu do majetkové podstaty předpokládá, že se bude jednat o insolvenční řízení zahájené na návrh jiné osoby než dlužníka. Naproti tomu žaloba na doplnění pasiv tento předpoklad nezná a nelze jej na něj automaticky vztáhnout. Na rozdíl od první sankce však předpokládá, že na majetek obchodní korporace bude prohlášen konkurs.

Skutečnost, že obě sankce lze uplatnit zároveň, vyplývá i ze zákonného znění a za pomoci jazykového výkladu, kdy pod písm. b) je uvedeno *může také rozhodnout*.

3.4. Je v rozporu se zásadami insolvenčního řízení aplikace novelizovaného § 66 ZOK, především s rychlostí, hospodárností a s co nejvyšším uspokojením věřitelů?

Insolvenční právo je postaveno na několika zásadách, přičemž jednou z nich je právě zásada rychlosti, hospodárnosti a co nejvyššího uspokojení věřitelů. Zákonodárce za účelem zjednodušení a zefektivnění stávajícího řešení zařadil toto řízení o uložení zvláštní povinnosti mezi incidenční spory. Touto změnou chtěl předejít negativu současné právní úpravy, a tudíž roztržtění do více řízení. Ačkoliv přiznání statusu incidenčního sporu tomuto řízení vyřeší některé výkladové problémy, lze předpokládat právě razantní prodloužení samotného průběhu insolvenčního řízení. Především v případě žaloby o doplnění pasiv může dojít k razantnímu prodloužení insolvenčního řízení za předpokladu, že insolvenční správce nebude bezodkladně činný a žalobu o doplnění pasiv podá až v důsledku výsledků z konečné zprávy. Za těchto okolností lze mít důvodné pochybnosti o narušení výše uvedené zásady, jelikož lze předpokládat, že člen statutárního orgánu se v mezidobí svého majetku zbaví.

POUŽITÉ ZDROJE KE KAPITOLE

Odborné monografie a jiné odborné knihy

1. ČECH, P., ŠUK, P. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Praha: Bova Polygon, 2016, 373 s.
2. HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. *Insolvenční zákon*, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. 1824 s.
3. ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1144 s.

4. ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2020, 1316 s.

Odborné příspěvky v časopisech a sbornících

5. FLÍDR, Jan. Procesní legitimace insolvenčního správce podle § 68 ZOK. *Obchodněprávní revue*, roč. 2018, č. 2, 33 s.
6. KUPČÍK, J. Proč má český wrongful trading do originálu daleko? *Obchodněprávní revue*, roč. 2017, č. 1, 9 s.
7. ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. Nová úprava obchodních korporací a některé její souvislosti s insolvenčním právem. *Právní rozhledy*, 2012, č. 10, s. 360.
8. ZVÁRA, M. Ručení členů statutárních orgánů kapitálových společností za dluhy společnosti vůči věřitelům dle § 68 zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, roč. 2016, č. 5, 135 s.
9. VODIČKA, Karel. Věřitelský insolvenční návrh. *Bulletin advokacie*, 2012, Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/veritelsky-insolvenčni-navrh>>.

Právní předpisy

10. zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
11. zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
12. zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
13. spolkový zákona Insolvenzordnung (německý insolvenční řád) ze dne 5. října 1994, ve znění pozdějších předpisů

Rozhodnutí vrchního soudu, Nejvyššího soudu a Ústavního soudu

14. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 12.10.1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94
15. Nález Ústavního soudu ze dne 29.9.2005, sp. zn. III.ÚS 350/03
16. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1.6.2006, sp. zn. 20 Cdo 1662/2005
17. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.10.2008, sp. zn. KSBR 46 INS 1162/2008, 1 VSOL 121/2008-A-105
18. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.1.2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008
19. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.9.2011, sp. zn. MSPH 59 INS 13320/2010, 29 NSČR 51/2011-B-73
20. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.12.2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2011
21. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2015, sp.zn. 29 Cdo 440/2013
22. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14.4.2015, sp. zn. Ncp 202/2015
23. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2016, sp. zn. 29 Cdo 174/2016
24. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20.4.2016, sp. zn. 29 Cdo 3899/2015
25. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2017, sp. zn. 29 Cdo 6035/2016.
26. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2017, sp. zn. 29 Cdo 4590/2016
27. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1.11.2017, sp. zn. KSPL 20 INS 13889/2011 139 ICm 327/2016 27 ICdo 111/2017-74
28. Nález Ústavního soudu ze 7.11.2017, sp. zn. Pl. ÚS 33/15.

29. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci se ze dne 21.11.2017, sp. zn. Ncp 336/2017
30. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.6.2018, sp. zn. 29 Cdo 3325/2016
31. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18.12.2018, sp. zn. 27 ICdo 62/2017
32. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.2.2019, sp. zn. 27 Cdo 2724/2017
33. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.2.2020, sp. zn. 27 Cdo 1319/2018

Důvodová zpráva

34. Důvodová zpráva k připravované novele zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech. Dostupná na: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=207&CT1=0>>.

Odborné semináře

35. Odborný seminář: Velká novela ZOK ze dne 21.4.2020, pořádaný RNDr. Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, přednášející: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M. a JUDr. Petr Šuk.

Kontakt

Mgr. Dorota PŁONKOVÁ
dorotaplankova@gmail.com

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

REJSTRÍK - INDEX

A

Autorské právo

C

Covid-19

Č

Česká republika (právo
právnických osob)

Člen statutárního orgán
(obchodní korporace)

D

Doporučení Komise o společných
zásadách pro prostředky
kolektivní právní ochrany

Dozorčí orgán

E

ECN (směrnice ECN+)

Elektronický podpis

Epidemie Covid-19

Evropská komise (Eúropska
komisia) / hospodářská soutěž

Evropská komise (soutěžní právo,
náhrada škody)

Evropsko-unijní právo (autorské
právo)

I

Informace (informácie) /
hospodářská soutěž

K

Kartel (náhrada škody)

Kartely (informace, hospodářská
soutěž)

Kolektivní žaloba

Korespondenční hlasování

M

Mezinárodní právo (autorské
právo)

N

Náhrada škody

Nejvyšší orgán právnické osoby
(likvidace)

Notářský zápis

O

Obchodní korporace

Obchodní korporace (likvidace)

Obchodní korporace
(odpovědnost)

Odpovědnost

Omezení (autorské právo)

Opt-in

Opt-out

P

Per rollam

Per rollam (likvidace)

Prameny (autorské právo)

Právní jednání - písemná forma s
úředně ověřeným podpisem

Právnícká osoba (likvidace)

Právnícká osoba (rozhodování
orgánů)

Program shovívavosti (program
zhovievavosti)

R

Rozhodování (likvidace)

Ručení

S

Slovenská republika (právo
právníckých osob)

Směrnice Evropského parlamentu
a Rady o zástupných žalobách na

ochranu kolektivních zájmů
spotřebitelů

Směrnice o žalobách na náhradu
škody způsobené porušením
soutěžního práva

Soud (nároky z porušení
soutěžního práva)

Soukromoprávní prosazování

Soutěžní právo (harmonizace)

Soutěžní právo (náhrada škody)

Správní řízení (hospodářská
soutěž)

Statutární orgán

T

Technická účast na procesu
tvorby vůle v orgánu právnícké
osoby (likvidace)

Telekonference

Transpozice (hospodářská
soutěž)

U

Účast na jednání orgánu
technickými prostředky
(videokonference,
telekonference, korespondenční
hlasování)

Úpadek

V

Valná hromada

Videokonference

Výjimka (autorské právo)

Z

Zákon č. 191/2020 Sb. (Česko)

Zákon č. 62/2020 Z.z.

(Slovensko)

Zákonné licence (autorské právo)

Zástupná žaloba

Zneužití dominantního postavení

<<OBSAH>> <<INDEX>>

